

НЕЗАВИСНОСТ ПРЕКУ ОТЧЕТНОСТ

СЛЕДЕЊЕ И ПРОВЕРКА НА СУДСКАТА ОДГОВОРНОСТ
ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

НЕЗАВИСНОСТ ПРЕКУ ОТЧЕТНОСТ

СЛЕДЕЊЕ И ПРОВЕРКА НА СУДСКАТА ОДГОВОРНОСТ ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Скопје, 2025

Издавач:

Коалиција на здруженија на граѓани Сите за правично судење – Скопје

За издавачот:

Дарко Аврамовски - извршен директор на Коалицијата Сите за правично судење

Уредник:

Дарко Аврамовски

Автори на анализа:

Проф. д-р Денис Прешова

Ивана Петковска

Дарко Аврамовски

Автори на преглед на случаи:

Проф. д-р Денис Прешова

Проф. д-р Гордан Калаџиџев

Проф. д-р Милка Ракочевиќ

Проф. д-р Бобан Мисоски

Печатење:

Графохартија

Тираж:

100

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

347.962.6:005.584.1(497.7)(047.31)

НЕЗАВИСНОСТ преку отчетност : следење и проверка на судската одговорност во Северна Македонија /
[автори на анализа Денис Прешова, Ивана Петковска, Дарко Аврамовски ; уредник Дарко Аврамовски]. - Скопје
: Коалиција на здруженија на граѓани "Сите за правично судење", 2025. -
127 стр. : илустр. ; 25 см

Останати автори: Гордан Калаџиџев, Бобан Мисоски, Милка Ракочевиќ. - Содржи и: Анекси

ISBN 978-608-4552-63-5

1. Прешова, Денис [автор] 2. Петковска, Ивана [автор] 3. Аврамовски, Дарко [автор] [уредник] 4. Калаџиџев, Гордан
[автор] 5. Мисоски, Бобан [автор] 6. Ракочевиќ, Милка [автор]
а) Судии -- Одговорност -- Мониторинг -- Македонија -- Истражувања

COBISS.MK-ID 66131461

СОДРЖИНА

ВОВЕД	1
МЕТОДОЛОГИЈА.....	2
ПРАВНА РАМКА НА ПОСТАПКАТА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОДГОВОРНОСТ НА СУДИЈА/ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СУД	3
Основи за утврдување на одговорност	3
Постапка за утврдување на одговорност на судија/претседател на суд.....	4
ОПШТИ ПОДАТОЦИ	5
Функција и ниво на кое е сторена повреда	5
Подносител на барањето за утврдување одговорност	6
Исход на постапката	7
Жалба на одлуката	8
Траење на постапките	9
ФОРМАЛНИ АСПЕКТИ НА ПОСТАПКИТЕ ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОДГОВОРНОСТ НА СУДИЈА / ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СУД.....	11
Формални елементи на одлуките и нивна индивидуализација	11
Јавност и транспарентност.....	12
Почитување на роковите и начелото на итност.....	13
Прашања за застареност.....	13
МАТЕРИЈАЛНИ АСПЕКТИ НА ПОСТАПКИТЕ ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОДГОВОРНОСТ НА СУДИЈА/ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СУД.....	15
Правна квалификација и индивидуализација на повредата	15
Утврдување на одговорност на судијата или претседателот на судот	15
Разграничување на функциите судија и претседател на суд	17
Принцип на пропорционалност и одмерување на санкција.....	18
Право на ефикасен правен лек.....	20
ЗАКЛУЧОЦИ.....	21
ПРЕПОРАКИ	22
АНЕКСИ	24
01 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА С.И.	25
Вовед.....	25
Факти на случајот	25
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	25
Критички осврт и анализа	26
Заклучок	29
02 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА С.Т.	30
Вовед.....	30
Факти на случајот	30

Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	31
Критички осврт и анализа	31
Заклучок	34
03 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА И.И.	35
Вовед	35
Факти на случајот	35
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	35
Критички осврт и анализа	36
Заклучок	39
04 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА С.Л.	40
Вовед	40
Факти на случајот	40
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	41
Критички осврт и анализа	42
Заклучок	45
05 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА С.Ј.	46
Вовед	46
Факти на случајот	46
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	47
Критички осврт и анализа	47
Заклучок	50
06 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА Е.Б.	51
Вовед	51
Факти на случајот	51
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	51
Критички осврт и анализа	53
Заклучок	56
07 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИИ Ќ.М. и Е.А.	57
Вовед	57
Факти на случајот	57
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	58
Критички осврт и анализа	60
Заклучок	64
08 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА В.Д.	65
Вовед	65
Факти на случајот	65
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	65
Критички осврт и анализа	66
Заклучок	68

09 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА Г.Б.	69
Вовед	69
Факти на случајот	69
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	70
Критички осврт и анализа	70
Заклучок	73
10 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА А.А.	74
Вовед	74
Факти на случајот	74
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	75
Критички осврт и анализа	76
Заклучок	79
11 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА З.М.	80
Вовед	80
Факти на случајот	80
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	81
Критички осврт и анализа	82
Заклучок	87
12 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА С.З.	89
Вовед	89
Факти на случајот	89
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	90
Критички осврт и анализа	91
Заклучок	97
13 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА Д.М.	98
Вовед	98
Факти на случајот	98
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	98
Критички осврт и анализа	99
Заклучок	101
14 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА Р.Ѓ.	102
Вовед	102
Факти на случајот	102
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	103
Критички осврт и анализа	103
Заклучок	106
15 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА С.Р.	107
Вовед	107
Факти на случајот	107
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	108

Критички осврт и анализа	108
Заклучок	113
16 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА Н.М.	114
Вовед	114
Факти на случајот	114
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	114
Критички осврт и анализа	115
Заклучок	117
17 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА Ш.Д.	118
Вовед	118
Факти на случајот	118
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	119
Критички осврт и анализа	119
Заклучок	121
18 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА В.П.	122
Вовед	122
Факти на случајот	122
Одлук(и) и аргументи (ratio decidendi)	123
Критички осврт и анализа	123
Заклучок	127

ВОВЕД

Судскиот совет на Република Северна Македонија е независен и самостоен орган која ја обезбедува и гарантира независноста на судската власт во Република Северна Македонија. Судскиот совет на РСМ согласно неговата уставна надлежност врши избор и унапредување на судиите во РСМ, ја следи и оценува нивната работа и на крајот ја утврдува одговорноста на судиите при вршење на нивната судиска функција. Со оглед дека според Законот за Судски совет постапките за утврдување на одговорност на судија/претседател на суд се од доверлив карактер и овој дел од седниците на Советот се затворени за јавноста, за жал досега се сметало дека не може да се направи евалуација на работата на Советот во овој дел од нивната надлежност. Судскиот совет во овој сегмент, само ги објавува одлуките кои се анонимизирани откако истите ќе станат правосилни. Но, никогаш во јавноста не се зборувало јавно особено за процесниот дел и тоа како Советот ги води овие постапки и колку одлуките кои ги носи се соодветно аргументирани и поткрепени со докази.

Во 2019 година беше донесен нов Закон за Судски совет на Република Северна Македонија¹ кој има за цел да ја подобри законската рамка за регулирање на различните аспекти од надлежноста и функционирањето на Судскиот совет. Меѓу другото, важно прашање на кое беше посветено внимание и за кое исто така беа направени измени во законската поставеност е и постапката за утврдување на одговорност на судија и претседател на суд. Покрај новиот Закон за Судскиот совет беа донесени и значајни измени на Законот за судовите² кои ја опфатија и ревизијата на законските основи за утврдување на одговорност на судии и претседатели на судови. Една од основните причини поради кои се пристапи кон вакви коренити законски измени беа особено спорните околности поврзани со начинот на кој се водеа, но и како се одлучуваше во постапките за утврдување на одговорност на судиите, особено во светло на пресудите на Европскиот суд за човекови права против државата во кои беа констатирани повреди на правата на судиите во постапките пред Судскиот совет.

Од друга страна, истражувањата покажуваат дека судиите во голема мера немаат доверба во постапките за избор, унапредување и утврдување на одговорност на судии, па така 57% од судиите не веруваат дека дисциплинските постапки покренати од Судскиот совет се водат објективно.³ Меѓутоа, додека фокусот на реформските процеси, како и независни истражувања беше ставен на евентуалните политички влијанија во процесот на избор и унапредување на судиите, се чини дека постапките за судска одговорност, освен поединечни предмети од висок јавен интерес, во основа беа надвор од интересот на јавноста, па дури и на стручната. Се чини дека превезот на тајност околу овој тип на постапки всушност придонесе ова да е првата анализа од ваков тип, а воедно и да се забележи одредена комотност кај Судскиот совет поради очекувањето дека токму поради ваквата тајност нивните одлуки нема да подлежат на критички осврт и анализа.

Сепак и по изминати пет години од донесувањето на реформите, досега не е спроведена системска анализа за тоа како новата законска рамка се применува во практика и дали постојат подобрувања во транспарентноста, образложеноста, правичноста и конзистентноста на дисциплинските одлуки, и со тоа да утврди дали се постигнати основните цели поради кои се пристапи кон измена на законската рамка. Оваа анализа претставува прв обид да се воспостави таков увид, преку преглед на 20 предмети за дисциплинска одговорност правосилно решени од Судскиот совет во периодот од стапувањето во сила на законските измени во 2019 година, до средината на 2024 година.

¹ Закон за Судскиот совет на Република Северна Македонија, Службен весник број 102/2019 и 51/2023

² Закон за судовите, Службен весник број 58/2006, 62/2006, 35/2008, 61/2008, 118/2008, 16/2009, 150/2010, 39/2012, 83/2018, 198/2018, 96/2019

³ Проценка на ризиците од корупција во правосудството во Северна Македонија; Мисијата на ОБСЕ во Скопје, Државна комисија за спречување на корупцијата, Здружение на судии на Република Северна Македонија, Здружение на јавните обвинители на Република Северна Македонија; Скопје, јуни 2023 година, достапно на: <https://www.osce.org/files/f/documents/7/9/545932.pdf>

МЕТОДОЛОГИЈА

Коалицијата „Сите за правично судење“ го спроведе ова истражување со тим на експерти од редот на универзитетските професори по право со експертиза од уставно право, граѓанско процесно право, како и казнено процесно право. Главниот метод на кој се заснова оваа анализа е квалитативниот осврт и анализа на дваесет правосилно решени предмети за утврдување на одговорност на судии од страна на Судскиот совет во периодот од 2019 до 2024 година. Овој временски период е избран поради стапувањето во сила на новата законска рамка, односно новиот Закон за Судскиот совет и измените и дополнувањата на Законот за судовите, согласно кои се уредува постапката, како и основите за утврдување на одговорност на судија. Имајќи го ова предвид, со истражувањето беа опфатени сите 20 правосилно завршени предмети за утврдување на одговорност на судија во наведениот период.

Секој предмет беше анализиран врз основа на достапната документација, прибавена благодарение на поддршката која ова истражување ја доби од Судскиот совет, а која ги опфаќа:

- одлуката по спроведена расправа, во која се утврдува одговорност на судијата или претседателот на судот,
- одлуката по жалба (доколку е вложена жалба) донесена од Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд (жалбен совет),
- втората одлука на Судскиот совет доколку жалбениот совет утврдил дека жалбата е основана и го вратил предметот на повторно одлучување,
- дополнителни елементи како прегледност и достапност на документите, времетраење на постапката, и јавно достапните информации за подносителот на барањето, судијата против кого се водела постапката, како и за предметот и поведението на судијата кое е предмет на контрола.

Анализата беше спроведена преку преглед на секој предмет низ неколку прашања, како што се:

- дали постапката се водела во согласност со утврдените рокови, процесни правила и начелото на фер и контрадикторна постапка,
- дали одлуките содржат правна аргументација, посебно осврнувајќи се на аргументите на подносителот и судијата против кого се води постапката,
- дали се дадени образложенија за примената на релевантните основи за одговорност, вклучително и фактичка аргументација за основаноста на барањето, како и тежината на сторената повреда,
- дали е применет принципот на пропорционалност, односно дали санкциите се сразмерни на тежината на утврдената повреда и со востановената практика на Судскиот совет во други слични случаи,
- дали постои стандарден пристап во слични случаи и дали постапките и одлуките се правно предвидливи и усогласени,
- дали постои повикување и почитување на стандардите на Европскиот суд за човекови права.

Преку овие прашања беше направен преглед на секој случај поединечно, а сите овие наоди се евидентирани во прегледи на случаи (case notes), приложени како анекс на оваа анализа. Овие белешки, воедно претставуваат и основа за систематизирана анализа на постапувањето на Судскиот совет, врз основ на што се извлечени заклучоци и препораки за целокупната ефикасност и правичност на постапките за утврдување одговорност на судиите. При оценката на предметите се земени предвид и ставови и извештаи на меѓународни тела, како што се Европската Унија, Венецијанската комисија на Советот на Европа и релевантната практика на ЕСПЧ. Во продолжение, оваа анализа ќе се осврне на клучните наоди, пропусти и дилеми, кои се констатирани во текот на истражувањето во поголемиот дел од предметите, а истата ќе биде затворена со заклучоци и препораки за подобрување на констатираните состојби.

ПРАВНА РАМКА НА ПОСТАПКАТА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОДГОВОРНОСТ НА СУДИЈА/ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СУД

ОСНОВИ ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОДГОВОРНОСТ

Законот за судовите ги пропишува законските основи за утврдување на одговорност на судиите и претседателите на судовите како и дисциплинските мерки кои можат да му бидат изречени на судијата или на претседателот на судот. Оттаму, согласно член 74 судија може да се разреши од судиска функција поради нестручно и несовесно вршење на функцијата или поради потешка дисциплинска повреда ако повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини и ако повредата предизвикала тешки последици, што се поставени како кумулативни услови за разрешување. Во членот 75 од истиот Закон се регулирани потешките дисциплински повреди кои еден судија може да ги стори во време на вршење на судиската функција. Такви се:

- потешка повреда на јавниот ред и мир и други посериозни форми на недолично однесување со која се нарушува угледот на судот и неговиот углед,
- грубо влијание и мешање во вршењето на судиската функција на друг судија,
- ако одбие да поднесе изјава за имотна состојба и интереси согласно со закон или ако податоците содржани во изјавата во голема мера се невистинити, или,
- очигледно ги прекршил правилата за изземање во ситуации во кои судијата знаел или требало да знае за постоење на некоја од основите за изземање предвидени со закон.

Членот 76 од Законот за судовите пак, ги утврдува конкретните дејствија кои претставуваат „нестручно и несовесно вршење на судиската функција“. Овие дејствија вклучуваат:

- две последователни негативни оценки за (не)успешност во работењето, кога судијата не ги исполнува критериумите за работа по негова вина и без оправдани причини, согласно со постапката предвидена во Законот за Судскиот совет;
- правосилна судска пресуда за кривично дело кое е директен резултат на постапување во рамки на судиската функција, и за кое е изречена санкција пониска од безусловна казна затвор во траење од шест месеци,
- неовластено издавање класифицирани информации или откривање податоци за судски предмети со што се повредува обврската за тајност на постапката, особено кога јавноста е исклучена,
- одолговлекување на постапката без оправдана причина, преку неизвршување на службените обврски, како што се несоодветно менаџирање на преземањето дејствија во предметите или целосно незакажување на рочишта,
- пропуштање на постапување по предмет, што резултира со застарување на кривично гонење или извршување санкција,
- преземање на предмет во работа кој не е распределен преку автоматизираниот компјутерски систем (АКМИС),
- намерно и неоправдано правење на крупна професионална грешка, а притоа различно толкување на правото или фактите не може самото по себе да претставува основ за дисциплинска одговорност.

Законот за судовите во член 77 исто така предвидува и полесни облици за дисциплинска повреда за кои може да се поведе постапка за утврдување на одговорност на судијата, како што се:

- полесна повреда на јавниот ред и мир или друга полесна форма на недолично однесување со кое се нарушува угледот на судот и неговиот углед,
- искористување на својата функција и угледот на судот за остварување на свои приватни интереси,
- неисполнување на менторски задолженија,
- повреда на правилата за отсуство од работа,
- непосетување на задолжителните обуки или

- не носење судска тога за време на судењата.

Вака поставената законска рамка, иако не е имуна на критика, сепак поставува релативно предвидливи и дефинирани основи за утврдување на одговорност на судија или претседател на суд, како и ги заострува условите под кои може да биде изречена најтешката мерка- разрешување на судија или претседател на суд. Овие измени имаа за цел да го намалат високиот број на разрешени судии споредено со европскиот просек, како и да ја охрабрат примената на други дисциплински мерки за поставување на подоследна контрола над работата на судиите од страна на Судскиот совет, а притоа да се намали можноста за злоупотреба на овие постапки.

ПОСТАПКА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОДГОВОРНОСТ НА СУДИЈА/ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СУД

Законот за Судскиот совет на РСМ ја уредува постапката за утврдување на одговорност на судија односно претседател на суд, додека пак во Законот за судовите се регулирани законските основи за одговорност на судиите и дисциплинските мерки кои можат да бидат изречени од страна на Судскиот совет. Согласно Законот, постапката за утврдување на одговорност на судија се поведува во рок од шест месеци од денот на осознавање на сторената повреда, но не подоцна од три години од денот на сторувањето на повредата. Истата е итна и од доверлив карактер и се води без јавност, освен ако тоа изречно не го побара судијата против кого е поднесено барањето. Откако барањето со доказите ќе биде поднесено до Судскиот совет, истиот е должен на седница да формира Комисија на известители по пат на ждрепка составена од три членови од кои два се од редот на членовите избрани од страна на судиите, а еден е од редот на членовите избран од страна на Собранието на Република Северна Македонија. Оваа Комисија најпрво има мандат да изготви Известување за утврдување на фактичка состојба по кој Советот треба да одлучи дали постапката треба да се запре или пак да продолжи понатаму. Па така, доколку Советот одлучи постапката да продолжи понатаму, Комисијата е должна да ја продолжи постапката и да го достави барањето со доказите до судијата против кого се води постапката како би можел истиот да даде одговор на барањето и да предложи докази во своја одбрана.

Во членот 66 од Законот за Судски совет е предвидено дека Комисијата закажува расправа во рок од седум дена од денот на добивањето на одговорот на барањето од судијата или претседателот на судот. Понатаму, на расправата се изведуваат сите докази од двете странки во постапката по која расправа Комисијата е должна да изготви Извештај за констатирана состојба кој го доставува до Советот во рок од три месеци од денот на приемот на барањето. Советот закажува расправа по доставениот Извештај од Комисијата на известители, а по расправата одлучува за одговорност на судијата.

Судскиот совет може да донесе одлука за разрешување на судијата поради потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција пропишана со закон и поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Во овој контекст, Судскиот совет доколку утврди одговорност кај одреден судија, а не донесе одлука за негово разрешување, може да му изрече една од дисциплинските мерки и тоа: јавен укор, писмена опомена или намалување на платата во висина од 15% до 30% од месечната плата на судија во траење од еден до шест месеци. Доколку Судскиот совет донесе одлука за разрешување на судијата од судиската функција истата мора да биде донесена со најмалку 8 гласа, а доколку не донесе ваква одлука Советот понатаму одлучува дали на судијата ќе му биде изречена дисциплинска мерка која одлука мора да биде донесена со најмалку 7 гласа почнувајќи со гласање од потешката кон полесната дисциплинска мерка.

Против одлуката на Судскиот совет, судијата има право на жалба до Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на Република Северна Македонија, кој е составен од девет члена, од кои тројца судии на Врховниот суд на Република Северна Македонија, по еден судија од апелационите судови и двајца судии од судот од кој е судијата против кој е водена постапката. Членовите се бираат јавно по систем на ждрепка на општа седница на Врховен суд на Република Северна Македонија, односно седница на сите судии на односниот суд, најдоцна во рок од 10 дена од денот на приемот на жалбата. Советот за одлучување по жалба има надлежност да го потврди или да го укине решението на Судскиот совет во случај на груба повреда на одредбите за постапката за одговорност на судија или претседател

на суд. Доколку решението е укинато, Судскиот совет ќе ја повтори постапката и одлуката донесена во повторената постапка е конечна, па така согласно член 72 став 6 од Законот за Судски совет, против втората одлука на Судскиот совет не е дозволена жалба или тужба.

Ваквата законска поставеност на дисциплинската постапка, можеме да кажеме дека е релативно добра, со исклучок на дилемата која моментално е и предмет на одлучување и во Европскиот суд за човекови права, а тоа е дали судиите навистина имаат ефективен правен лек и судска заштита во овие постапки со оглед на тоа што против конечна одлука на Судскиот совет не може да се поднесе жалба или тужба. Законската рамка за одговорноста на судиите и претседателите на судовите беше предмет на анализа во неколку мислења на Венецијанската комисија особено почнувајќи од 2015 година,⁴ а заклучно со мислењата за измените на Законот за судови од 2019 година⁵ и новиот Закон за Судскиот совет исто така од 2019 година.⁶ Последниве мислења дадоа прилично позитивна оцена на законските решенија како во однос на прецизирањето на основите за одговорност, така и во делот на постапката. Најголем дел од малубројните забелешки и препораки беа вметнати во конечните текстови на соодветните закони со што истата беше усогласена со меѓународните стандарди. Интересно е тоа што токму по можеби најспорниот аспект на постапка во делот на конечноста на одлуката на Судскиот совет, по еднаш поднесена жалба, против која не може да се поднесе жалба или тужба не беше предмет на анализа или коментар на Венецијанска комисија. Во секој случај, за жал мора да констатираме дека повторно се соочуваме со фактот дека поголемиот проблем се јавува во имплементацијата на Законот во секојдневното работење на Судскиот совет, додека законската поставеност можеме да ја оцениме како соодветна.

ОПШТИ ПОДАТОЦИ

Во периодот од 2019 до средината на 2024 година, во случаите кои беа предмет на анализа, Судскиот совет има донесено правосилни одлуки во 20 предмети за утврдување на дисциплинска одговорност на судии или претседатели на судови. Она што мора да се истакне на почетокот е дека сите одлуки беа доставени во анонимизирана форма, и покрај тоа што станува збор за правосилно завршени постапки. Поради тоа не беше можно да се утврдат голем број на демографски податоци за судиите, ниту податоци за судовите во кои се случил настанот кој е повод за постапката за утврдување на одговорност. Исто така, можеше да се забележи дека во дел од предметите отсуствува по некој податок, како што се податоци за подносителот на иницијативата, датумот на поднесување, датумот на одржување на расправа, па дури и за законската одредба врз која се утврдува одговорност.

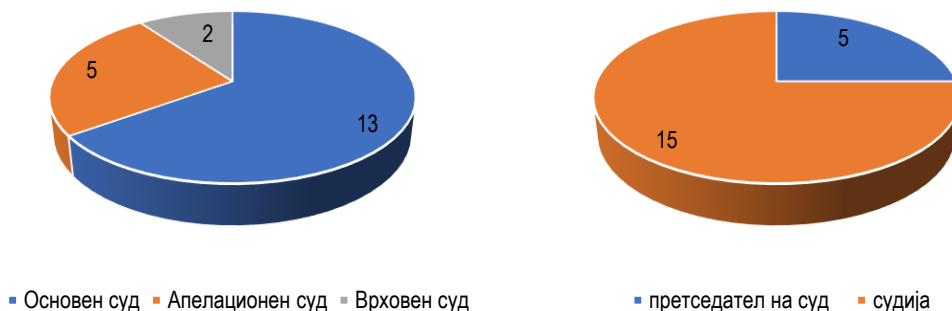
ФУНКЦИЈА И НИВО НА КОЕ Е СТОРЕНА ПОВРЕДА

Од овие предмети, 13 се однесуваат на судии или претседатели на судови кои постапувале во прв степен, 6 постапувале во втор степен, додека 1 предмет се однесува на судија кој постапувал како судија на Врховниот суд. Кога станува збор за функцијата, 15 предмети се поведени против судии, додека 5 се однесуваат на претседатели на судови.

⁴ Венецијанска комисија, CDL-AD(2015)042, Мислење за законите за дисциплинска одговорност на судии и за оцена на работата на судиите, 21.12.2015 година; Венецијанска комисија, CDL-AD(2017)033, Мислење за Предлог законот за укинување на Советот за утврдување на факти и покренување на постапка за утврдување одговорност на судии, Предлог законот за изменување на Законот за Судски совет и Предлог законот за изменување на Законот за заштита на сведоци, 11.12.2017 година; Венецијанска комисија, CDL-AD(2018)022, Мислење за Законот за изменување на Законот за Судски совет и Законот за изменување на Законот за судови, 22.10.2018 година.

⁵ Венецијанска комисија, CDL-AD(2018)033, Мислење за Предлог законот за измена на Законот за судови, 17.12.2018 година.

⁶ Венецијанска комисија, CDL-AD(2019)008, Мислење за Предлог законот за Судскиот совет, 18.3.2019 година.

Степен во кој постапувал судијата

Функција

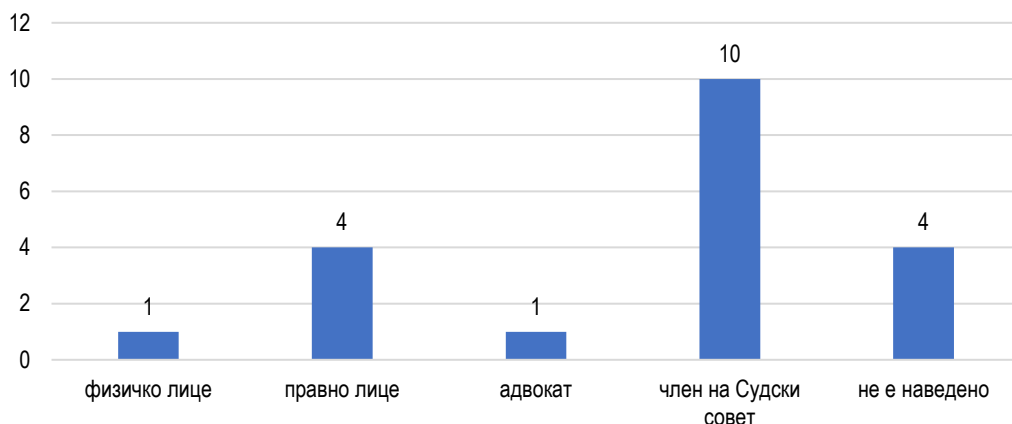
Ваквата дистрибуција на податоците укажува на поголема концентрација на дисциплинските постапки во пониските нивоа на судството, првенствено во основните судови. Имајќи ја предвид големината на примерокот, односно фактот што најголемиот број на судии се судии во прв степен, како и тоа што повисоките нивоа не работат со толкав обем на предмети, ниту пак се во редовен и пролонгиран контакт со странките, очекувано е и најголемиот број на постапки за утврдување на одговорност да се однесува на пониските нивоа. Сепак, мора да се има предвид и потенцијалното влијание на ресурсите, но и воопшто воспоставените практики за утврдување на одговорност. Така, поголемиот обем на работа на судиите во прв степен, особено во постапки кои се итни, може да ја зголеми веројатноста за грешка во работењето, потоа, недостигот на ресурси за соодветно менаџирање на предметите и ефикасна внатрешна контрола. Конечно, не може да не се земе предвид дека токму овие фактори воедно претставуваат и ризик за појава на корупција, како и тоа што постои антиципиран степен на политичка и институционална заштита на судиите од повисоките нивоа.

Кога станува збор за претседателите на судови, не може да не се забележи дека се работи за непропорционално висок број на поведени дисциплински постапки против нив, имајќи ја предвид нивната вкупна застапеност во судството во однос на редовните судии. Иако се работи за релативно мал примерок, што не дозволува извлекување на генерални заклучоци, одредени фактори можат да придонесат за ваквата дистрибуција. Пред сè, административната функција што ја извршуваат претседателите ги изложува на зголемени ризици да се појават во овие постапки, бидејќи неправилностите во управувањето со судот полесно се идентификуваат и документираат, а можностите за влијание врз процесите се значително поголеми. Дополнително, според постојните истражувања, претседателите на судовите се идентификувани како втор најчест канал преку кој се вршат обиди за влијание врз судиите, каде 42% од анкетираните судии изјавиле дека се соочиле со ваков тип на притисок од страна на претседател на суд или судија од повисок ранг.⁷

ПОДНОСИТЕЛ НА БАРАЊЕТО ЗА УТВРДУВАЊЕ ОДГОВОРНОСТ

Кога станува збор за подносителите на барањата за утврдување на одговорност на судија или претседател на суд, може да се забележи дека доминираат ваквите иницијативи од страна на членови на Судскиот совет. Во половината од анализираниите предмети иницијатор на постапката е член на Судскиот совет, во 4 случаи иницијативата потекнува од правно лице, додека по една постапка е поведена по барање на физичко лице, односно адвокат. За останатите 4 предмети не постојат податоци за иницијаторот на постапката.

⁷ Проценка на ризиците од корупција во правосудството во Северна Македонија; Мисијата на ОБСЕ во Скопје, Државна комисија за спречување на корупцијата, Здружение на судии на Република Северна Македонија, Здружение на јавните обвинители на Република Северна Македонија; Скопје, јуни 2023 година,

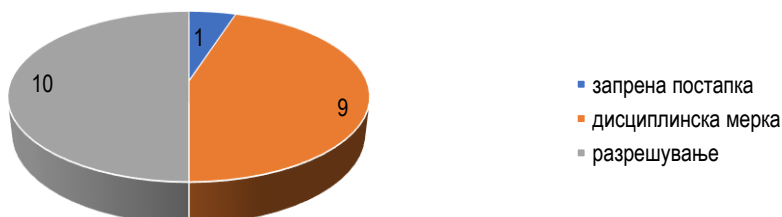

Број на предмети според подносителот на барањето за утврдување одговорност

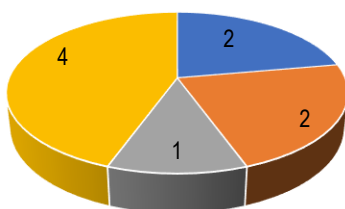
Оваа дистрибуција укажува на повеќе системски и практични прашања. Од една страна, активната улога на членовите на Судскиот совет во покренување постапки може да се оцени позитивно, бидејќи укажува на внатрешна иницијативност и чувство на одговорност за одржување на интегритетот на судството бидејќи во Судскиот совет на годишно ниво има над 200 претставки од граѓани за работата на судиите и судовите. Од друга страна, ваквата доминација на интерно иницирани постапки може да покаже и дека постои значителна институционална бариера за надворешни актери, како граѓани, правни лица, адвокати и слично, да иницираат постапка во која би се обезбедило ефикасно и суштинско разгледување на нивните барања за поведување на постапка за утврдување на одговорност, што би можело да ја поткопа перцепцијата за отвореност, пристапност и транспарентност на дисциплинскиот систем. Дополнително, недостигот на поведени постапки врз основ на барања поднесени од граѓани и адвокати може да биде резултат и на неинформираност, нејасни правила за иницирање на постапката, или пак недоверба во системот. Од друга страна, фактот што за 4 предмети не се документирани податоци за иницијаторот на постапката укажува на недоволна административна ажурност и транспарентност при водење евиденција, што е уште еден елемент што го нарушува принципот на транспарентност и отчетност.

ИСХОД НА ПОСТАПКАТА

Исходот од анализираниите 20 дисциплински предмети покажува дека во еден случај постапката била запрена, додека во преостанатите 19 случаи биле изречени дисциплински санкции со различен степен на тежина. Од нив, во 10 случаи судиите биле разрешени од вршење на судиската функција, што претставува најстрога мерка предвидена со закон. Во 5 случаи била изречена дисциплинска мерка намалување на плата, и тоа: кај двајца судии со намалување од 30% во траење од 6 месеци, кај други двајца со намалување од 20%, исто така во траење од 6 месеци, и кај еден судија со намалување од 15% за ист период. На преостанатите 4 судии им била изречена писмена опомена како најблага форма на санкција.

Донесена одлука

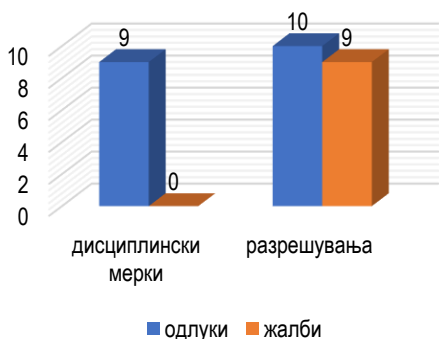
- намалување на плата за 30% за 6 месеци
- намалување на плата за 20% за 6 месеци
- намалување на плата за 15% за 6 месеци
- писмена опомена

Изречена дисциплинска мерка

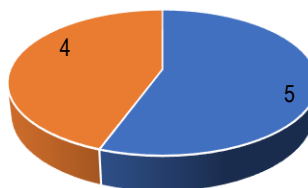
Оваа распределба на санкции укажува на тоа дека Судскиот совет во значителен број случаи применува најтешки дисциплински мерки, што отвора прашања во однос на пропорционалноста и можната недоследност и непредвидливост во изрекувањето на санкциите, особено кога не се обезбедени јасни и детални образложенија во одлуките за тоа како е утврдена тежината на повредата и зошто е изречена конкретната санкција.

ЖАЛБА НА ОДЛУКАТА

Особено значаен и загрижувачки податок кој не смее да остане незабележан е тоа што, во сите предмети во кои била изречена дисциплинска мерка, ниту еден од судиите не поднел жалба до Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на Република Северна Македонија. Овој факт отвора сериозни прашања за тоа дали судиите навистина се задоволни со изречените санкции, или пак нивното неповикување на правото на жалба е резултат на неформални договори со Судскиот совет. Со други зборови, можно е одредени судии да прифатиле поблага дисциплинска мерка со цел да избегнат разрешување, при што неподнесувањето на жалба би било дел од ваквата неформална спогодба. Иако за вакво тврдење не постојат директни докази, отсуството на жалби кај сите санкционирани судии е доволно индикативно за да се постави прашањето за транспарентноста и кредибилитетот на постапките. Во оваа насока, треба да се има предвид дека овие податоци може да укажуваат и на недоверба на судиите во второстепениот механизам за одлучување, или пак да укажуваат на перцепција кај судиите дека жалбената постапка е само формална и без реален ефект. Имајќи ја предвид сериозноста, ваквите наоди укажуваат на неопходната потреба за дополнително истражување и јавна дебата, со цел да се зајакне отчетноста и доследноста на дисциплинскиот систем.

Поднесени жалби по вид на одлука

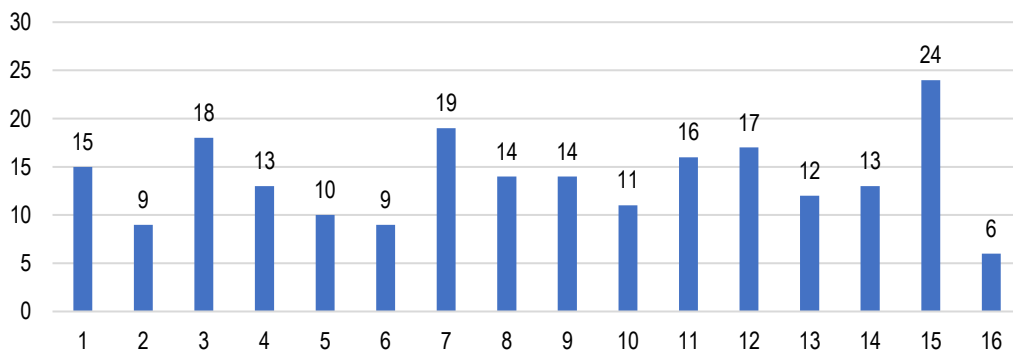
- потврдени одлуки по жалба
- укинати одлуки по жалба

Одлука по жалба

Кога станува збор за постапките кои завршиле со разрешување од судиската функција, може да се забележи поинаков пристап од страна на судиите во однос на користењето на правото на жалба. Од вкупно 10 разрешени судии, само еден не поднел жалба, додека останатите девет ги обжалиле одлуките пред Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на Република Северна Македонија. Одлуките на Судскиот совет биле потврдени во пет случаи, со што жалбите на судиите биле одбиени како неосновани. Во преостанатите четири случаи, Советот ја укинал одлуката на Судскиот совет и предметите ги вратил на повторно одлучување. Сепак, и покрај тоа што второстепениот орган утврдил пропусти во дел од постапките, по повторното постапување Судскиот совет во сите четири случаи донел идентична одлука како и првиот пат- разрешување на судијата. Овој податок отвора дополнителни прашања за начинот на кој Судскиот совет ги анализира забелешките од второстепениот орган и дали при повтореното одлучување навистина се надминуваат причините за укинување на првичната одлука. Истовремено, овие наоди укажуваат на можна тенденција за формално спроведување на повторената постапка без суштинска ревизија на фактичките и правните основи.

ТРАЕЊЕ НА ПОСТАПКИТЕ

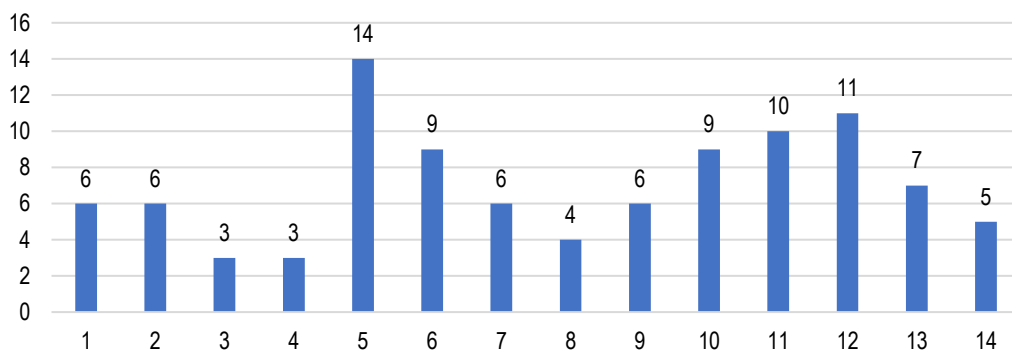
Иако член 61 став 2 од Законот за Судскиот совет јасно предвидува дека постапките за утврдување на одговорност на судија се итни и од доверлив карактер, анализата на конкретните случаи укажува дека Судскиот совет не го применува доследно начелото на итност. Според целта која треба да се постигне согласно законската рамка, итноста треба да значи брзо и ефикасно водење на постапката со цел да се минимизира можноста за негативно влијание врз независноста и самостојноста на судиите. Сепак, податоците добиени од анализираниите предмети откриваат значајни отстапувања од овој стандард во двете крајности.

Вкупно траење на постапката изразено во месеци

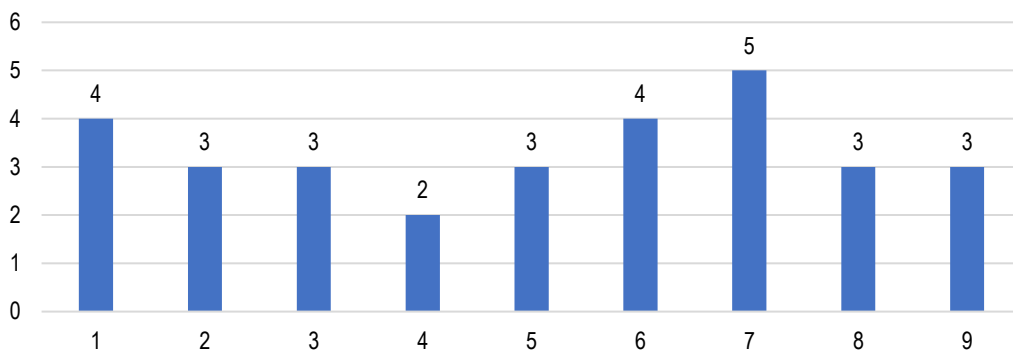
Најкратката постапка, водена против претседателот на Врховниот суд, траела само 2 месеци и 10 дена, додека најдолгата постапка траела цели 2 години. Просечното времетраење на постапките изнесува 1 година и 2 месеци, што значително го надминува она што може да се смета за разумен рок за итна постапка. Ваквата ситуација остава простор за сериозни сомнежи во однос на конзистентноста, ефикасноста и евентуалното влијание врз процесите, бидејќи фактот што некои предмети се решаваат за неколку месеци, додека други се одолговлекуваат со години, укажува токму на недоволни институционални капацитети, или на селективен пристап во постапувањето.

Особено загрижувачки е тоа што Судскиот совет покажал дека има капацитет за брзо постапување, но тоа го применува селективно. Како најеклатантен пример може да се посочи предметот против судијата В.Д., каде Комисијата на известители потрошила речиси 11 месеци само за да утврди дали барањето е навремено и уредно, што е во директна спротивност со член 63 став 8 од Законот за Судски совет. Според овој член, по донесување на одлуката дека постапката треба да продолжи, Комисијата има обврска во рок од 3 месеци од денот на приемот на барањето да изготви Извештај за констатирана состојба. Истото прекршување е забележано и во други предмети, како оној против судијата Д.М., каде извештајот е изготвен дури по истекот на 11 месеци од приемот на барањето.

Иstek на време од поднесување на барањето до закажување на расправа во месеци

Со вакво прекршување на законски утврдените рокови, Судскиот совет не само што го компромитира начелото на итност, туку и директно ја загрозува индивидуалната независност на судијата. Посебно е загрижувачки тоа што се забележува дека поголемиот дел на одолговлекувања на постапка се токму во постапувањето пред самиот Судски совет, додека пак постапката по жалба може да се забележи дека е спроведена во релативно предвидлив и очекуван временски период.

Траење на постапка по жалба во месеци

Во секој случај, имајќи го предвид вкупното траење на постапките, може да се заклучи дека одолговлекувањето на дисциплинските постапки го става судијата во состојба на неизвесност и ранливост, што може да влијае врз неговото слободно судиско убедување и професионално постапување во текот на траењето на постапката. Токму од тие причини законодавецот го вградил начелото на итност, за да спречи состојби во кои долготраењето на постапките станува алатка на притисок, а не инструмент на отчетност. Затоа е од суштинско значење Судскиот совет не само формално да ги почитува законските рокови, туку и доследно да ја применува обврската за итно, ефикасно и непристрасно постапување.

ФОРМАЛНИ АСПЕКТИ НА ПОСТАПКИТЕ ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОДГОВОРНОСТ НА СУДИЈА / ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СУД

Во анализираниите 20 постапки за утврдување на одговорност, беа идентификувани сериозни формални недостатоци кај актите донесени од Судскиот совет и Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на РСМ, но и воопшто пропусти од аспект на спроведување на постапката. Недоследностите се однесуваат на процените и материјалните елементи, како што се структурата и содржината на самите одлуки, а потоа и на транспарентноста и целосноста на податоците што тие треба да ги содржат согласно закон.

ФОРМАЛНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ОДЛУКИТЕ И НИВНА ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА

Можеби најголемиот проблем кој е воопшто забележан со ова истражување е тоа што одлуките на Судскиот совет ја следат истата апстрактна и генеричка структура како и одлуките за избор и унапредување на судии. Поради ова е исклучително тешко да се направи суштинска анализа, но и ваквиот вид на одлуки можат само да придонесат кон зголемување на недовербата на јавноста и на судиите во овие процес. Така, отсуството на индивидуализација на решенијата на Судскиот совет оди до таму што во диспозитивот на 4 одлуки е наведен само законскиот основ за видот и висината на изречената санкција, без да биде наведен законскиот основ за сторената дисциплинска повреда. Ова ја прави исклучително нејасна врската помеѓу конкретното поведење на судијата со донесената одлука и видот и висината на санкцијата. Па при читање и анализа на овие одлуки на Судскиот совет не може да се утврди кои дејствија што ги презел судијата Советот ги смета за дисциплинска повреда и согласно кој законски основ.

Понатаму, во три предмети воопшто не се содржани информации за текот на постапката, изведените докази и утврдувањето на фактичката состојба, што остава сериозен сомнеж во транспарентноста и професионалноста на донесувањето на тие одлуки. Ваквиот пристап на највисокото тело на самоуправување на судската власт при решавањето на исклучително важни и сензитивни прашања, воедно фрла сенка врз целокупното постапување на Советот за постоење на коруптивни причини поради кои постои ваква девијација во дел од одлуките. Согласно член 71 од Законот за Судскиот совет, одлуката задолжително содржи вовед, изрека, образложение и правна поука, што значи дека мора да содржи образложение во кое ќе бидат наведени фактите и доказите врз кои е заснована одлуката, како и законските одредби на кои се темели. Иако дисциплинската постапка е од доверлив карактер, ваквата обврска за образложение е дел од принципот на правичност и ефикасност на постапката.

Покрај целосното отсуство на информации за правниот основ за донесување на одлуката, како и на одлучувачките факти за утврдување на дисциплинската одговорност во неколку предмети, мора да се констатира дека за жал, во останатите одлуки кои ги содржат овие информации, истите се сепак презентирани на многу апстрактен, општ и нејасен начин. Во таа смисла, образложението на одлуката на Советот не делува дека ја пресликува логиката на размислување преку која се дошло до одлуката, туку делува дека е само обид како да се оправда заклучокот кој веќе е донесен без расправа и дискусија. Покрај тоа што ваквите одлуки влијаат негативно на развојот на практиката на постапување на Советот, потоа на правната наука и култура, како и јавната доверба во судството, истите се и директно спротивни на ставовите и укажувањата на Европскиот суд за човекови права за тоа кои елементи мора да ги содржи образложението на одлука со која се одлучува за права и обврски на кое било лице. Во таа насока, ЕСЧП во пресудата Волков против Украина укажува дека дисциплинските постапки против судии спаѓаат во доменот на чл. 6 од ЕКЧП, што подразбира обврска на органот да донесе образложена одлука која му овозможува на судијата да ја разбере причината за санкцијата и да ја оспори истата.⁸

Во оваа насока, мора уште еднаш да се истакне дека објавувањето на образложени одлуки е важен инструмент за стекнување на јавна доверба, особено во дисциплински постапки против судии каде

⁸ Oleksandr Volkov v. Ukraine, брј 21722/11, 2013 година

што јавноста има легитимен интерес да знае како Судскиот совет одлучува за сериозни прашања и зошто е донесена токму таква одлука. Покрај ова, отсуството на детално образложение на фактичката состојба, како и правниот основ на одлуката, ја ограничува можноста на судијата да ги разбере аргументите на Судскиот совет и да поднесе ефикасна жалба, со што се доведува во прашање правото на ефективна правна заштита.

ЈАВНОСТ И ТРАНСПАРЕНТНОСТ

Друг проблем од процесен аспект кој е забележан е отсуството на информации за подносителите на барањата за утврдување одговорност. Така, во четири предмети воопшто не е наведен подносителот на барањето за поведување постапка, а во останатите одлуки овие податоци се анонимизирани, а се забележува дури и анонимизација на членовите на Судскиот совет кои настапуваат како иницијатори на постапката. Ваквата практика е проблематична бидејќи не е во согласност со одредбите за заштита на личните податоци, кои се однесуваат исклучиво на судијата или претседателот на судот против кого се води постапката. Анонимноста на функционери кои настапуваат во службен капацитет го поткопува јавниот надзор врз нивното постапување, бидејќи се добива впечаток дека со анонимизирањето всушност се штитат членовите на Судскиот совет кои ја иницирале постапката. Во таа насока, мора да се има предвид дека членовите на Судскиот совет како носители на јавни функции се јавно објавени на веб страната на Советот и истите се следени од јавноста при нивното работење на седниците на Советот. Впрочем, согласно чл.61 став 2 од Законот за Судскиот совет, постапката за утврдување на одговорност е од доверлив карактер и истата се води без присуство на јавноста и со почитување на угледот и достоинството на судијата или претседателот на судот при што се води сметка за заштита на личните податоци на судијата или претседателот на судот согласно со прописите за заштита на личните податоци. Со оглед дека одлуките за постапките за утврдување на одговорност на судија или претседател на суд треба да се објават откако ќе станат правосилни, како и имајќи предвид дека постапката е веќе правосилно завршена, па повеќе не се штити угледот на судијата, особено ако истиот е разрешен, одлуките можат и треба јавно да се објават без анонимизирање на името и презимето на судијата за кого се водела постапката, како и судот пред кој истиот постапувал кога ја сторил повредата, заради зајакнување на транспарентноста и отчетноста на Советот.

Од аспект на процесните недостатоци, исто така се забележува дека освен што не се наведува подносителот на барањето, исто така констатирано е дека воопшто не се објавува ниту кои се членовите на Комисијата на известители составена од членови на Судскиот совет, која има задача да го изготви извештајот за констатирана состојба. Имено, Законот за Судски совет составот на Комисијата го уредува на начин што истата се формира по пат на ждрепка, а е составена од два члена од редот на судиите и еден член од редот на членовите избрани од Собранието на РСМ. Во овој контекст, она што загрижува е што не може да се каже дека отсуството на овие информации од предметите се должи на технички грешки во изготвување на одлуките, бидејќи Судскиот совет и при формирање на оваа Комисија за време на седниците ја исклучува јавноста, иако во Законот изрично е наведено дека тајноста на постапката е единствено за заштита на угледот на судијата против кого е поднесено барањето за утврдување на одговорност. Поради ова, Судскиот совет мора да почне дословно да го применува Законот, како и начелата на јавно, транспарентно и отчетно работење и формирањето на комисиите на известители да го прави јавно на седница, а воедно и составот на комисијата на известители да биде наведен во одлуката.

Кога станува збор за одлуката за утврдување на одговорност на судија, согласно Законот за Судскиот совет, се носи со најмалку 8 гласа за разрешување на судијата, а најмалку 7 гласа за изрекување на дисциплинска мерка. За жал, со кое мнозинство гласови се донесени овие 20 одлуки не можеме да коментираме бидејќи во ниту една одлука на Судскиот совет не е наведено колку од членовите на Советот гласале „за“, а колку „против“, односно недостасува податокот со кое мнозинство е донесена одлуката. Впрочем овој податок е навистина важен како би можело да се направи анализа на тоа дали овие одлуки се носат едногласно или пак со минимумот за нивното донесување, што може да придонесе за попрецизна анализа на кредибилитетот и транспарентноста на постапките. Воедно, недостигот на овие податоци неминовно го отежнува јавниот надзор и контрола над работата на Советот, но воедно спречува увид во евентуални поделени ставови и пристапи на членовите во Советот. Оттука,

се наметнува и потребата да се предвиди законска можност членовите на Судскиот совет да имаат можност на издвоено мислење во овие постапки, како би се оставил простор за аргументирање на различнитевидувања од одлуката која е донесена.

За крај, од прегледот на формалните елементи што една одлука треба да ги содржи, се забележува дека во повеќе решенија на Судскиот совет, особено во оние со кои се изрекува дисциплинска мерка, недостасува правната поука. Тоа значи дека судијата не е информиран за своето право на жалба против одлуката на Судскиот совет. Иако е точно дека судиите се правници од кои се очекува да имаат солидни правни познавања, сепак, секоја одлука мора да биде изготвена согласно со сите нејзини формални и материјални елементи за да биде целосна, транспарентна и во согласност со правните стандарди. Она што е уште поважно, е доколку се анализираат кумулативниот ефект кој овие недостатоци може да го имаат, сериозно се доведува во прашање ефикасноста на правниот лек кој судиите можат да го искористат во овие ситуации. Токму поради недостигот на јасно дефиниран правен основ за утврдување на одговорност во одлуките, недостиг на јасни и индивидуализирани аргументи за сторената повреда и нејзината тежина и предизвикана штета, недостигот на правна поука и слично, во огромна мера оневозможуваат одлуката да биде оспорена заради конкретни пропусти во аргументацијата или логиката. Тоа значи дека од друга страна, државата ќе се соочи со сериозен предизвик во евентуалните судски постапки пред ЕСЧП, каде ќе треба да се одбранат одлуки кои речиси и да немаат конкретни и јасни образложенија во поткрепа на диспозитивот.

ПОЧИТУВАЊЕ НА РОКОВИТЕ И НАЧЕЛОТО НА ИТНОСТ

Во повеќе предмети се констатирани значителни пречекорувања на законски предвидените рокови, особено во делот на изготвување на извештајот од Комисијата на известители, кој треба да биде изготвен за 3 месеци согласно Законот. Во неколку предмети се забележува пречекорување на овој рок, од кои најексплицитен е случајот против со судијата В.Д., каде биле потребни дури 11 месеци само за да се утврди дали барањето е целосно и навремено, што претставува флагрантно кршење на член 63 став 8 од Законот за Судскиот совет, но и на сите воспоставени добри практики за итно и брзо решавање на ваквите случаи. Како што беше и претходно наведено, просечното траење на овие постапки е подолго од една година, од кои најголемиот дел е загубен токму во прелиминарните фази на постапката.

Доколку на ова се надоврзе фактот што во повеќето од предметите отсутнуваа какви било информации за преземените дејствија, изведени докази и клучни прашања за донесување на одлуката, како и отсутството на какви било информации во годишните извештаи за работа на Судскиот совет за евентуални проблеми и потешкотии во спроведување на дисциплинските постапки кои можат да влијаат на траењето на истите, секој обид да се открие причината поради која постои доцнење и одолговлекување во постапките би завршил со неуспех. Ваквото одолговлекување директно го компромитира начелото на итност и го зголемува ризикот од влијание врз независноста на судиите, но исто така придонесува овие постапки да можат да бидат лесно претворени во алатка за вршење на законски притисок врз судиите. Дополнително, недостигот на информации, поврзан со сензитивноста на постапките и веќе постоечката недоверба во судството, отвора простор за разни спекулации кои би го пополниле празниот простор настанат како резултат на инертност на Советот. Оттука, очекуван е податокот дека мнозинството од судиите сметаат дека овие постапки не се спроведуваат фер и правично, па поради тоа и немаат доверба дека дисциплинските постапки навистина служат на целта заради која се воведени⁹.

ПРАШАЊА ЗА ЗАСТАРЕНОСТ

Она што тесно се поврзува со недостигот на аргументи, но и законски елементи на одлуките, заедно со непочитувањето на начелото на итност и законските рокови за постапување е занемарувањето

⁹ Проценка на ризиците од корупција во правосудството во Северна Македонија; Мисијата на ОБСЕ во Скопје, Државна комисија за спречување на корупцијата, Здружение на судии на Република Северна Македонија, Здружение на јавните обвинители на Република Северна Македонија; Скопје, јуни 2023 година

на наводите за застареност. Иако претходно беше напоменато дека во анализираните случаи овие податоци не се комплетни, сепак може да се увиди дека во речиси половината од жалбите на одлуките, судиите укажуваат дека барањата се поднесени по истек на субјективниот рок за поднесување на истото. И покрај ваквите наводи, во повеќето случаи, ниту Судскиот совет, ниту Советот за жалби не се осврнуваат на нив како прашања покренати од странките. Според практиката на Европскиот суд за човекови права, ваквото постапување е сериозно проблематично, бидејќи толкувањето на ЕСЧП е дека член 6 од ЕКЧП ги обврзува домашните трибунали да ги разгледаат сите релевантни и суштински аргументи покренати од странките и да дадат соодветно образложение на својата одлука осврнувајќи се на секој од овие аргументи.¹⁰ Овој стандард е дел од правото на правична постапка и има за цел да обезбеди транспарентност и предвидливост на судските одлуки.

Во оние предмети каде пак е одговорено на овие наводите за застареност на барањето за поведување постапка, аргументите се прилично арбитрарни и не се осврнуваат на сите околности. Така на пример во предметот за судијата С.Л., иако поднесувањето на барањето било со пречекорување на рокот од 6 месеци, Советот сепак го смета за навремено, повикувајќи се на Уредбата за прогласување на вонредна состојба, но при тоа што е земен предвид датумот на донесувањето на Уредбата со законска сила, со што повторно се доведува во прашање точноста на толкувањето.¹¹

Интересно во овој случај е тоа што Судскиот совет сепак не се осврнува на овие наводи, туку тоа го прави дури Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд. Сепак, овие аргументи се само делумно осврнување на прашањето, па така Советот за одлучување по жалба смета дека рокот не е пречекорен бидејќи со Уредбата за прогласување на вонредна состојба, воедно се стопирани и сите рокови за поведување и преземање на дејствија во судски постапки. Она што е спорно во оваа насока е најнапред тоа што не е земен предвид датумот на сторување на повредата, поднесувањето на барањето, како и стапувањето во сила на Уредбата со која се продолжуваат роковите. Со други зборови, повредата е сторена на 05.09.2019 година, барањето е поднесено осум месеци подоцна, на 17.06.2020 година, додека пак Уредбата е донесена на 30.03.2020 година. Во таа смисла, доколку се погледне датумот 30.03.2020 година кога е објавена оваа Уредба со законска сила во Службен весник, тогаш повторно произлегува дека субјективниот рок за поднесување на барањето е истечен. Според ова, последниот ден за поднесување на барањето би бил 05.03.2020 година, односно 25 дена пред да биде донесена и објавена Уредбата. Со други зборови, иако Уредбата ја замрзнува примената на роковите, таа не може да важи ретроактивно за рок кој веќе истекол.

Од друга страна, спорно е што со оваа аргументација се воведува логика според која постапките кои се водат пред Судскиот совет се судски постапки, иако истите ги немаат обележјата на судски постапки со сите потребни гаранции и повеќестепеност во одлучувањето, ниту пак постапката е регулирана со закон донесен со квалификувано мнозинство. Во двата случаи, станува збор за несоодветна аргументација дадена во поткрепа на заклучокот. Оттука, имајќи го предвид и фактот дека во останатите одлуки целосно отсуствува осврнување на наводите за застареност, се отвораат прашања за транспарентноста и легитимитетот на дисциплинските постапки, како и за соодветниот степен на правна предвидливост и правна сигурност за засегнатите судии со овие постапки.

¹⁰ Ruiz Torija v. Spain број 18390/91 од 1994 година, Hiro Balani v. Spain број 18064/91 од 1994 година, Van de Hurk v. Netherlands, број 16034/90 од 1994 година, Boldea v. Romania број 19997/02 од 2007 година

¹¹ Уредба со законска сила за прогласување на вонредна состојба во Република Северна Македонија, Службен весник бр. 84/2020

МАТЕРИЈАЛНИ АСПЕКТИ НА ПОСТАПКИТЕ ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОДГОВОРНОСТ НА СУДИЈА / ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СУД

Материјалните аспекти на постапките за утврдување на одговорност претставуваат суштинска основа за оценување на квалитетот и законитоста на дисциплинските одлуки. Тие ја опфаќаат анализата на видовите повреди што се утврдуваат од страна на Судскиот совет, начинот на нивна правна квалификација, степенот на пропорционалност помеѓу сторената повреда и изречената санкција, како и на влијанието на потенцијални надворешни фактори во донесувањето на одлуките. За разлика од формалните недостатоци, кои најчесто се однесуваат на процесот на донесување на одлуката, материјалните аспекти ја одразуваат способноста на Судскиот совет да обезбеди објективно и доследно утврдување на фактите и нивно соодветно толкување согласно законската рамка. Анализата на овие аспекти е особено важна, бидејќи тие директно влијаат на правната сигурност и на довербата во дисциплинската постапка како механизам за одржување на интегритетот на судството.

ПРАВНА КВАЛИФИКАЦИЈА И ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА НА ПОВРЕДАТА

Во членот 74 од Законот за судовите се поставени основите поради кои еден судија може да биде разрешен од судиската функција, односно поради потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција пропишана со закон и поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон. Под овие основи може да биде разрешен еден судија ако повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини и ако повредата предизвикала тешки последици. Во истиот член одредбата од ставот 4 предвидува дека за полесен облик на повреда на судијата може да му биде изречена дисциплинска мерка што неспорно упатува на тоа дека Судскиот совет треба да внимава на пропорционалноста помеѓу повредата и санкцијата која може да му биде изречена на судијата. Од анализираниите предмети видно е дека Судскиот совет има потешкотии при аргументирање и образложение на дејствијата што се направени од страна на судијата толкувајќи го законот во овој дел. Многу често се среќава во одлуките на Судскиот совет да нема поврзаност помеѓу дејствијата што судијата ги презел и основот за одговорност во смисла на тоа кои аргументи Судскиот совет ги искористил за да одлучи и утврди дека дејствијата што ги презел судијата се содржани во основот за одговорност.

Во анализираниите дисциплински предмети, најчесто како основ за утврдување на дисциплинска одговорност речиси идентично се наведуваат повредите дефинирани во член 75 и 76 од Законот за судовите²⁰, односно потешка дисциплинска повреда, или нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Меѓутоа, од увидот во конкретните одлуки на Судскиот совет произлегува дека овие правни категории се користат често на апстрактно ниво, без притоа детално да се аргументира на кој начин конкретното поведение на судијата го исполнува законскиот елемент за нестручно или несовесно постапување.

Во таа смисла, во одредени случаи, Судскиот совет се повикува на општи формулации како „повреда на угледот на судството“, „повреда на обврските согласно Законот за судовите“, или само апстрактно констатирање дека „со своето поведение судијата постапувал нестручно и несовесно“, без да се наведе кои конкретни дејствија, пропусти или околности се смета дека ги исполнуваат законските критериуми за одговорност. Дополнително, во дел од предметите недостасува јасна врска помеѓу фактичките утврдувања и правниот основ за повредата, што создава впечаток дека квалификацијата на повредата е направена формално, без суштинска анализа.

УТВРДУВАЊЕ НА ОДГОВОРНОСТ НА СУДИЈАТА ИЛИ ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СУДОТ

Овозможено од апстрактното аргументирање и одбегнување на индивидуализација на одлуките, забележано е и целосно контрадикторно постапување на Судскиот совет во идентични, дури и меѓусебно поврзани ситуации, без да постои какво било образложение на Советот за отстапување од востановената практика.

Конкретно, во периодот 2021/2022 Судскиот совет има донесено одлука за разрешување од судиска функција на судиите З.М. и С.З., бидејќи судијата З.М. во својство на в.д. претседател на судот не ја изземал судијата С.З. од постапување во судски предмети во кои полномошник на една од страните е адвокатско друштво во кое како адвокат работи лице во блиско крвно сродство со судијата. Советот во своите одлуки истакнува дека ваквото постапување предизвикува сомнеж во непристрасноста, го нарушува угледот на судството и ја поткопува правичноста на постапката:

„Постои објективно сомнеж во непристрасноста на судијата поради односот судија и син – адвокат во адвокатско друштво кое е полномошник во предмет пред тој судија. Сомнежот во непристрасноста објективно произлегува од близината на роднинската врска, природната родителска грижа за доброто на своето дете...”

Видно од аргументацијата на Советот, се поставува стандард согласно кој судиите кои постапуваат во предмети каде како странка или полномошник на една од страните се јавува лице во блиска роднинска врска со судијата, се должни да се изземат, поради објективниот сомнеж во пристрасноста кој неминовно постои заради блиската роднинска врска. Меѓутоа во речиси истиот период, Судскиот совет формира предмет за друг судија (Н.Г.), бидејќи како претседател на истиот суд не само што ја воспоставил практиката за неизземање на судии, туку и донел општа одлука со која фактички го легитимирал ваквото постапување¹². Со оваа одлука практично е наведено дека околноста што како полномошници во предметите пред Апелационен суд Штип се јавуваат адвокати од адвокатските друштва во кои на позиција адвокат е вработено лице кој е во крвно сродство со судијата не претставуваат законска причина за изземање на судиите, поради исклучително малиот број на вработени судии во судот што претставува ризик за функционирањето на судот. Сепак, Судскиот совет во 2023 година ја запрел оваа дисциплинска постапка, наведувајќи дека претседателот на судот не сторил дисциплинска повреда.

„Постапувањето на судијата на В. суд на Р.С. М. во тоа време како претседател на А.суд Ш. не се основ за сомнеж во непристрасноста и незаконитоста на носењето на одлуките. Ова од причина што во едниот случај донесена е одлука која што е во полза на спротивната страна, а не на страната каде како полномошник се јавува адвокатот во чија што канцеларија работи ќерката на судијата којашто одлучувала по конкретниот предмет во судечкиот совет, а другиот предмет е предмет со мала вредност. Воедно, нема докази од кои јасно и недвосмислено произлегува дека судечките совети постапувале пристрасно.

Во таа смисла, судијата со своето постапување како претседател на судот не предизвикал штета кај подносителот на барањето, со што не сторил повреда на 74 ст.1 ал.2 од Законот за судовите со пречекорување и повреда на законските овластувања во смисла на член 79 ст.1 ал.1 од истиот закон, која повреда не може да се поведе под пречекорување и повреда на законските овластувања.“

Иако Советот за Н.Г. заклучил дека нема основ за дисциплинска одговорност поради отсуство на намера или поради тоа што во едниот случај пресудата била во корист на спротивната страна, ваквата одлука доаѓа во контрадикција со одлуките за З.М. и С.З., кои се разрешени поради истото прашање — неизземање на судија во предмет со адвокатско друштво во кое работи блиско сродно лице. Во овој дел зачудува фактот што овој судија од кого е донесена општа одлука и настаната е праксата на неизземање на судиите во конкретните предмети според Судскиот совет не треба да сноси одговорност за тоа, додека пак претседателот на судот кој продолжил да постапува по оваа одлука е разрешен од судиската функција. Ова е особено впечатливо ако се земе предвид дека Судскиот совет при одлучувањето за одговорност на в.д. претседателот на судот З.М. го имал предвид фактот дека станува збор за практика на постапување поставена од неговиот претходник:

„Последиците од постапувањето на судијата С.З. како што е споменато и погоре во одлуката се однесуваат на влијанието врз градење негативна перцепција за судството,

¹² СУ бр.192/19 од 19.02.2019 година

угледот на судот и судиите, непристрасноста во постапувањето на судот и правичноста при одлучувањето во врска со правата на странките. Ова особено ако се земе предвид фактот што судиите се потпреле на претходна пракса на поранешниот претседател на судот...”

Овој контраст е дополнително нагласен бидејќи сите одлуки се донесени во периодот од април 2022 година до јули 2023 година, без значителни промени во составот на Советот, што дополнително ја нагласува недоследноста и потенцијалната селективност во примената на дисциплинските стандарди. Во овој дел треба да се напомене дека судијата Н.Г. постапувал како претседател на Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на РСМ токму за жалбите поднесени од судијата З.М. кој е разрешен затоа што ја следел востановената практика од неговиот претходник Н.Г. Во оваа постапка жалбениот совет донел одлука жалбата да биде усвоена, а првичната одлука на Судскиот совет да биде укината и предметот да биде вратен на повторно одлучување.

РАЗГРАНИЧУВАЊЕ НА ФУНКЦИИТЕ СУДИЈА И ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СУД

Во материјалните аспекти поврзани со утврдувањето на одговорноста на судијата, внимание заслужува и прашањето дали може да се утврди одговорност на судија за повреди сторени како претседател на суд, дури и откако ќе му заврши мандатот како претседател на суд? Ваквото прашање се наметна поради различната практика на Судскиот совет во предмети против двајца поранешни претседатели на судови, кои повредите ги сториле за време на вршење на мандатот како претседател на суд. Во правата одлука Судскиот совет одлучува, според авторите на оваа анализа сосема правилно дека нема пречка судијата да сноси одговорност за дисциплинска повреда сторена за време на вршење на претседателскиот мандат во случајот против судијата С.Р.

Наводот на судијата дека постапка за одговорност се води против актуелен претседател на суд, а не против некој што не е повеќе на таа функција предвид одредбите од член 61 и член 62 од Законот за Судскиот совет на РСМ, бидејќи во моментот на поднесување на барањето таквата функција истиот не ја извршувал, Советот не го прифати од причина што постапката по конкретниот предмет се води за повреди кои судијата ги сторил во периодот додека ја извршувал функцијата на претседател на Основниот суд С. 1 С., а која повреда предвидува одговорност на судијата под услови утврдени со закон.

Оваа одлука е за поздравување бидејќи можноста да се поведе постапка за утврдување на одговорност на судија иако му завршил мандатот како претседател на судот е важна заради контролата и одговорноста при вршењето на таа функција. Во оваа насока треба да се има предвид и дека мандатот на претседателите на судовите е ограничен и не секогаш повредите може да се дознаат и дисциплинските постапки да завршат додека судијата постапува како претседател на судот. Затоа, одлучувањето на Судскиот совет за одговорност на судиите откако им истекол мандатот како претседател или потоа се избрани во повисок суд треба да служи за поставување на добра практика. Во спротивно, би се овозможило евентуално одбегнување на одговорност на судиите за дејствија што ги преземале како претседатели на судови особено ако ги имаме предвид роковите за поднесување на барањето за утврдување на одговорност и времето кое му е потребно на Судскиот совет за спроведување на целосната постапка. Од друга страна треба да се има предвид дека често претседателите на судовите постапуваат и по конкретни предмети како судечки судии и доколку една повреда го прави недостоен да ја врши другата функција, тогаш тоа би требало соодветно законски да се заснова и образложи согласно конкретните околности на предметот.

За жал, веќе во следниот ваков случај против судијата Н.Г. каде се бара утврдување одговорност на судија за дејствија преземени како претседател на суд, Советот го менува овој став и носи одлука со која се запира постапката за утврдување на одговорност. Иако постапката е запрена и заради други основи, сепак битно е да се има предвид дека аргументите на Советот токму за овој навод се:

„Во овој случај дејствијата кои се наведени во предметното барање судијата ги сторил за период кога бил претседател, а барањето е поднесено кога тој веќе не е претседател на судот и истиот е веќе избран во повисок суд.“

Оттука, може да се забележи дека и за ова правно прашање се среќаваме со дијаметрално спротивно постапување, резонирање и аргументирање на Судскиот совет, кое е направено во релативно краток временски период и во идентичен состав на Советот, а притоа без да се наведат одлучувачките аргументи заради кои Советот отстапува од востановената практика, поради што во јавноста може да се развијат впечатоци дека истото се должи на корупција и арбитрарно постапување на Советот. Ваквиот начин на утврдување на одговорноста и квалификување на дисциплинските повреди е во спротивност со основните начела на правичност и правна предвидливост утврдени во член 6 од Европската конвенција за човекови права, како и со практиката на Европскиот суд за човекови права, согласно која судовите мора да обезбедат образложение кое содржи јасно појаснување на фактичката и правната основа на одлуката, особено кога се работи за мерки кои влијаат врз професионалниот статус и репутацијата на судијата. Поради тоа, потребно е Судскиот совет да обезбеди појасно и поконкретно наведување на законските основи за повредата и нивна врска со конкретните дејствија на судијата, како би се обезбедила правна сигурност и можност за ефективна контрола во жалбена постапка.

ПРИНЦИП НА ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ И ОДМЕРУВАЊЕ НА САНКЦИЈА

Во овој дел одново мора да се потенцира дека сите одлуки на Судскиот совет се недоволно образложени, немаат конзистентност и истите се неретко апстрактни и без да бидат индивидуализирани за конкретниот предмет и за судијата на кој му е изречена мерка или пак истиот е разрешен од судиска функција. Во најголем дел од образложенијата на одлуките на Судскиот совет се среќаваат речиси истите апстрактни и генерички реченици без притоа тие да бидат образложени и соодветно аргументирани, па така во речиси во сите одлуки за изрекување на дисциплинска мерка е само апстрактно цитиран ставот 3 од членот 78 од Законот за судовите:

При утврдувањето на дисциплинската одговорност и определувањето на дисциплинската мерка земени се предвид тежината на повредата, степенот на одговорност, околностите под кои е сторена повредата, како и последиците од повредата, а се имаше во предвид и интенцијата на Законот за Судскиот совет на РСМ од 2019 година, за степенување на казнувањето преку изрекување на дисциплински мерки, наспроти разрешувањето.

Меѓутоа, со оглед на тоа што во одлуките недостига подетално образложение, ваквиот начин на постапување остава впечаток дека Судскиот совет шаблонски ги изготвува одлуките, без да навлезе во суштинско разгледување на поединечните околности во конкретниот предмет кои се релевантни за изрекување на соодветната дисциплинска мерка. Освен формалното наведување на принципот на пропорционалност, не се забележува суштинска анализа и проценка на соодносот помеѓу тежината на сторената повреда и видот на изречената мерка. Дополнително, дури и ова формално повикување на пропорционалноста се среќава само во одлуките каде е изречена поблага дисциплинска мерка наместо разрешување. Овој факт создава впечаток дека Судскиот совет го третира разрешувањето како стандардна и автоматска мерка секогаш кога се поведува дисциплинска постапка, а дека принципот на пропорционалност го користи само како средство за оправдување на поинаков исход наместо разрешување.

Првиот аспект на овој проблем е тоа што е исклучително тешко да се увиди како Судскиот совет ја утврдил штетата и како истата ја поврзал со поведението на судијата. Покрај недостигот на соодветни аргументи во овој поглед, може да се забележи дека постојат предмети каде Судскиот совет донел одлука со која изрекол дисциплинска мерка намалување на месечната плата на судијата во висина од 15 до 30% во зависност од случајот, иако утврдил дека сторената повреда предизвикала штета врз Буџетот на РСМ. Од друга страна пак, Судскиот совет разрешил судија од судиската функција поради нанесување на штета на угледот на судството, која е прилично апстрактно утврдена, но и без директно поврзување на повредата која ја сторил судијата со предизвиканата штета. Иако заштитата на угледот на судството е особено важна цел на Судскиот совет, а посебно во период кога довербата од граѓаните е на многу ниско ниво. Сепак, ваквата штета на угледот мора да биде точно утврдена, бидејќи во спротивно се остава впечаток на нејзина предимензионираност, односно дека со поведението судијата носи одговорност за целокупната ниска доверба што јавноста ја има во судовите. Од друга страна, во случаите каде е очигледно дека постои штета на Буџетот на РСМ бидејќи настапила застареност на судски предмети,

што предизвикува како обврска државата да ги надомести трошоците на постапката, така предизвикува и пречка за наплата на предизвиканата штета врз Буџетот со сторување на кривичното дело, Судскиот совет воопшто не се ни осврнува на овие околности.

Вториот проблематичен аспект во поглед на примена на принципот на пропорционалност е отсуството на конзистентност во изрекувањето на дисциплинските санкции за слични или идентични повреди. Во дел од случаите, за релативно потешки дисциплински повреди, како на пример, сериозно одолговлекување на постапките, непочитување на рокови или влијание врз правичноста на постапката, се изрекуваат поблаги санкции, како писмена опомена или намалување на плата. Во други случаи, пак, за слични или полесни повреди, Судскиот совет ја изрекува најстрога санкција-разрешување од функцијата.

Еден од најзабележителните примери е тоа што во анализираните предмети постојат два кои се однесуваат на идентична повреда- неодговорно водење на предмет или сериозно одолговлекување на рочишта што придонесува до застереност на кривичниот прогон. Во овие случаи, Судскиот совет иако утврдил одговорност кај двајцата судии Г.Б. и Е.Б., сепак изрекол различна санкција, па така едниот судија е разрешен, додека пак другиот судија е казнет со дисциплинска мерка намалување на плата во износ од 20% за време од 6 месеци. Она што е уште поинтересно во овие случаи е што кај разрешениот судија е наведено дека истиот не ги преземал сите мерки кои ги имал на располагање за да не дозволи застарување на делото, иако преземал дејствија во предметот, додека пак кај судијата кому му е изречена дисциплинска мерка е утврдена намера да се придонесе кон застареност на кривичниот прогон. Имајќи предвид дека двата случаи се однесуваат на постапување на судиите во два посебни високо-профилирани кривични предмети против поранешни високи функционери кои причиниле штета на буџетот на РСМ, зачудува фактот што Судскиот совет не се осврнува токму на оваа околност при одмерување на санкцијата. Ваквите аргументи се содржани само во одлуката за разрешување и само во поглед на трошоците кои државата ќе треба да ги надомести на обвинетиот. Таквата разлика во санкционирањето не може да се оправда без прецизно и детално образложение кое ќе покаже дека се земени предвид сите околности на случајот, како тежината на повредата, претходното работење на судијата, како и евентуалните олеснителни или отежнувачки околности.

Отстапувањето во поглед на одмерувањето на санкцијата се среќава и кај случаите поврзани со непостапување согласно правилата за изземање. Во овие случаи, покрај двајцата разрешени судии, Советот има утврдено одговорност за уште двајца судии, но овој пат има изречено полесна дисциплинска мерка. Така, во предметот за судијата С.Ј., врз истиот основ и слични околности како за судијата С.З., е донесена одлука со која се изрекува дисциплинска мерка намалување на плата во висина од 20% во траење од 6 месеци. Во дел од образложението на одлуката на Судскиот совет е наведено дека:

„...Советот го ценеше фактот што судијата во предметите во кои постапувала, бидејќи барањата за изземање биле одбиени, а полномошник во постапката бил адвокат-работодавач на ќerkата, останала непристрасна и без притисоци и надворешно влијание, посредно или непосредно од која било страна и од која било причина, а доказ за тоа се одлуките во кои жалбите му биле одбивани...”

Во овој предмет, Судскиот совет како олеснителна околност ја истакнува востановената практика за одбивање на барањата за изземање во идентични ситуации, а се повикува и на донесената општа одлука од претходниот претседател на судот. Ваквото образложение е целосно спротивно со образложението дадено во случајот против судиите С.З. и З.М., каде е наведено дека претходно воспоставената практика на постапување во овие ситуации не може да се смета како олеснителна околност.

Под слични околности, во постапката за утврдување на одговорност на судијата Ш.Д. од Врховниот суд на РСМ, Судскиот совет пак ја изрекол најблагата дисциплинска мерка- писмена опомена. Оваа постапка е поведена бидејќи судијата ги прекршил правилата за изземање, па постапувал како претседател на советот при Врховниот суд на Република Северна Македонија кој одлучувал по барање за заштита на правото на судење во разумен рок во предмет каде судијата претходно учествувал како адвокат на една од страните. Најнапред, битно е да се истакне дека согласно Законот за парнична

постапка, оваа ситуација претставува апсолутна причина за изземање на судијата, каде изземањето е по сила на закон, за разлика од претходно дискутираните случаи каде станува збор за релативни причини за изземање, каде потребно е дополнително да се утврди дали постои судир на интерес¹³. Главното образложение за изрекување на најлесната дисциплинска мерка е дека:

„По оцена на Советот наведените околности – превземените дејствија и отстранетата повреда даваат основа во конкретниот случај постапувањето на судијата да се смета како дисциплинска повреда за која се утврдува дисциплинска одговорност на судијата и му се изрекува дисциплинска мерка – писмена опомена. Ова од причини што сторената повреда по оцена на Советот судијата ја сторил, без намера, но со очигледна небрежност без оправдани причини.“

Имајќи го ова предвид, може да се добие впечаток за невоедначена практика, но и за арбитражно толкување на одредени околност само од една перспектива, не ретко различна, во различен случај, каде исти околности може да бидат сметани за олеснителни, отежнувачки, или пак целосно да бидат изоставени. Поради ова, ваквиот непостојан пристап создава впечаток на субјективност, селективност или евентуално влијание во донесувањето на одлуките, што сериозно ја поткопува довербата во дисциплинскиот систем. Овој недостиг на пропорционалност е во спротивност со начелото на правичност и предвидливост, кое е основно начело на владеењето на правото, како и со принципите на Европскиот суд за човекови права утврдени во пресудите како што се *Oleksandr Volkov v. Ukraine*, каде што ЕСЧП укажува дека дисциплинските санкции мора да бидат пропорционални на сторената повреда и дека судовите мора да обезбедат јасно и аргументирано образложение за ваквите санкции.

ПРАВО НА ЕФИКАСЕН ПРАВЕН ЛЕК

Не навлегувајќи во постоечката дебата за тоа дали воспоставениот систем може да се смета дека ги исполнува условите на ефикасен правен лек и судска заштита на правата согласно Уставот и Европската конвенција за човекови права, целта на ова истражување во овој аспект е да ја истражи функционалната ефикасност на ова тело и да открие дали истото се соочува со слични проблеми како и Судскиот совет во дисциплинските постапки против судии.

Најнапред е битно да се покренат прашања за составот на Советот за одлучување по жалба, бидејќи во анализираниите предмети, конкретно во предметот за судијата З.М. како претседател на Советот за одлучување по жалба се јавува судијата Н.Г. од Врховниот суд на РСМ. За истиот судија Судскиот совет ја заплел постапката за утврдување на одговорност, со образложение дека судијата постапил законито со носење на т.н. општа одлука за (не)изземање на судии, а која што всушност е клучна во однос на разрешувањето на судиите З. М. и С. З., бидејќи таквата одлука е практично основата од која што се водат судиите при нивното постапување. Сепак иако постојат навистина релевантни околности за укинување на првата одлука на Судскиот совет за разрешувањето на судијата З.М. сепак овие податоци ќе остават сомнеж дали навистина е донесена правилна и непристрасна одлука.

Понатаму, во Советот за одлучување по жалба во предметот за судијата С.З. како член на истиот се јавува судијата С.Ј. на која и е изречена дисциплинска мерка намалување на плата во висина од 20% од месечната плата на судијата поради истите дејствија околу институтот на изземање. Небулозен е податокот што оваа судија стои во веведот на решението како член на советот што одлучувал по жалбата, а понатаму истата е наведена и во образложението на ова решение во делот на фактичката состојба. Оттаму, во овој дел може да заклучиме дека навистина е потребно да се зајакне степенот на свесноста на судиите при нивното постапување како би можело да се отргнат сите сомнежи за влијанија и пристрасно работење.

Што се однесува пак до одлуките на овој Совет, за жал повторно мора да се констатира дека постои неконзистентност и во нивното одлучување. Иако ваквиот начин на носење на одлуките може да се должи на тоа што Советот за одлучување по жалба се избира по пат на ждрепка за секој случај

¹³ Член 64, Закон за парничната постапка, Службен весник бр. 79/2005, 110/2008, 83/2009, 116/2010, 124/2015

поединечно, сепак тоа не би можело да биде целосно оправдување за непредвидливоста на одлуките кои се носат. Очигледната неконзистентност во постапувањето се забележува во толкувањето на одредбата од член 72 став 4 од Законот за Судски совет, особено во делот на тоа што се подрзабира и што претставува груба повреда на одредбите за постапката за одговорност на судија или претседател на суд.

Во оваа смисла овој Совет различно ја толкувал оваа одредба, а со тоа и различно си ја определувал својата надлежност во различни предмети. Во одредени предмети грубата повреда на одредбите на постапката ги сведува на чисто и тесно определени процедурални прашања со што си создавал оправдување за прелесно отфрлање или неосврнување на поголем дел од жалбените наводи, додека во други соодветно го проширил сфаќањето и се осврнал и на аспекти поврзани со нивото на образложеност и поткрепеност на одлуката со аргументи, особено по прашања поврзани со исполнетоста на кумулативните услови за разрешување или одмерувањето на санкциите преку непримена на принципот на пропорционалноста, при утврдување на тоа дали навистина е сторена груба повреда на постапката.

Како резултат на ова, во случајот за судијата С.Л. жалбениот совет наведува дека Судскиот совет донел решение кое е јасно и разбирливо и содржи опис на дејствијата кои ги презела судијата, а истите се квалификувани како дејствија што го довеле под сериозно сомнение угледот и довербата во извршувањето на судиската функција. Притоа во ова решение Советот не дава никакви аргументи во поткрепа на ваквиот заклучок. За разлика од тоа, во предметот за судијата З.М. жалбениот совет ја укинува одлуката на Судскиот совет токму поради нејасност и недоволно образложение. Советот укажува дека во решението на Судскиот совет истовремено се наведуваат две основи за сторената повреда, односно дека била сторена со намера или со очигледна небрежност без оправдани причини и дека предизвикала тешки последици, но дека тие не биле јасно разграничени и аргументирани.

Очигледно е дека толкувањето на тоа што претставува „груба повреда“ може да варира од случај до случај, што дополнително ја засилува перцепцијата за непредвидливост и субјективност во дисциплинските постапки. Во таа насока, можеби е потребно да се направи и измена Законот за Судски совет во делот на уредувањето жалбената постапка, пред сè од аспектот на праксата на ЕСПЧ, во поглед на овозможување на ефективен правен лек и соодветна судска заштита.

ЗАКЛУЧОЦИ

Анализата на предметите за утврдување на судска одговорност во рамките на ова истражување ни овозможува одблиску и врз основа на конкретни податоци и анализи да изведеме одредени информирани заклучоци кои претходно во основа се базираа на генерални перцепции или врз основа на разгледување на поединечни случаи. Можеби најважниот заклучок се однесува на фактот дека одново се потврдува дека основите недостатоци не се поврзани со законската рамка посветена на одговорноста на судиите и претседателите на судовите, туку со нејзината практична примена, која на моменти значително отстапува од она што е регулирано со постоечките законски одредби до мера на комплетно компромитирање на целите и интенцијата на овие одредби. Секогаш ќе постојат одредени недоречености или правни празнини во законски одредби но од суштинско значење е да постои доволно знаење и капацитет истите соодветно да се применуваат. Со жалење и резигнираност констатираме дека не можеме да издвоиме еден позитивен пример од вкупно 20 предмети кои беа анализирани кој би можел да се искористи како пример за добра практика на постапување.

Недостатоци и слабости се забележуваат во сите делови на постапката, како од аспект на примената на материјалните одредби, така и од аспект на процесните одредби на постапката за утврдување на одговорност на судиите, што укажува на сериозни системски слабости и несоодветна практична примена која во голема мера не се должи на недостиг на ресурси, лоша законска рамка, или недостиг на капацитет за аргументација.

Како пример за ова е тоа што во голем број предмети одлуките се недоволно образложени и индивидуализирани, со недостиг од конкретно поврзување на фактичките дејствија со конкретниот

правен основ. Во дел од одлуките, во диспозитивот е наведен само законскиот основ за видот на санкцијата, но не и за повредата, што ја прави одлуката нејасна и нефункционална.

На ова се надоврзува и тоа што Судскиот совет и Советот за одлучување по жалба, често пропуштаат суштински да ги разгледаат аргументите истакнати во одбраната на судиите, што е особено очигледно кога станува збор за наводите за застареност, што е можеби најексплицитната спротивност со практиката на Европскиот суд за човекови права во поглед на правото на фер и правично судење.

Посебно проблематичен аспект е забележаната неконзистентност при одлучувањето, каде исти или слични фактички ситуации се решаваат со спротивни заклучоци. Ова посебно е видливо во случаите на судиите од Апелациониот суд Штип, каде за идентични или слични дејствија на судии биле изречени различни санкции, па дури и запирање на постапка. Овие за жал не се единствените примери, па така се забележуваат и други случаи каде врз основ на исти околности е донесена различна санкција и тоа во распон од најблагата- писмена опомена, до најтешката- разрешување од функцијата.

Постапките исто така често траат многу подолго од предвиденото, што негативно влијае врз правото на независност и непристрасност на судиите. Забележани се случаи каде Комисијата на известители го надминува законскиот рок за изготвување извештај за констатирана состојба без истото да биде санкционирано. Од друга страна се забележува и голема разлика во потребното време за решавање на постапките, од 3 месеци, па дури и до 2 години.

Забележани се пропусти и од аспект на транспарентноста и јавноста на овие постапки. Имено, Судскиот совет не објавува дел од клучните податоци, како составот на Комисијата на известители, подносителите на барањето или бројот на гласови со кои е донесена одлуката. Ова ја намалува транспарентноста и ја поткопува довербата во институцијата. Доколку судската одговорност е само обратната страна на паричката за судска независност тогаш навистина треба да бидеме загрижени за начинот на кој се сфаќа стремежот за воспоставување на независно, но одговорно судство. Со несоодветното сфаќање на судската одговорност неминовно страда и судската независност. Оттаму, понатаму следат и препораките кои би ја унапредиле работата на Судскиот совет во постапките за утврдување на одговорност.

ПРЕПОРАКИ

Со оглед дека многу често се забележуваат недостатоци во одлуките на Судскиот совет, потребно е да се зајакнат капацитетите на членовите на Судскиот совет и стручната служба во подготовка на овие одлуки. Во таа насока, неопходно е се обезбеди јасно и детално образложение на одлуките со наведување на фактичките дејствија, нивната правна квалификација и врската со санкцијата. Особено е важно да се разгледаат и образложат сите аргументи на странките, како и да се воведат практика на референцирање на претходни одлуки на Советот, како и релевантна практика на ЕСЧП.

Потребно е да се зајакне транспарентноста и отчетноста на Судскиот совет во постапувањето на овие постапки. Најпрво мора да се истакне дека на веб страницата на Судскиот совет не се објавени јавно сите одлуки на Советот за изречени дисциплински мерки или разрешувања на судии од судиски функции. Исто така, Судскиот совет во своите одлуки треба во иднина задолжително да ги објавува податоците за подносителот на барањето за утврдување на одговорност на судија/претседател на суд, составот на Комисијата на известители како и гласањето на членовите на Советот со кое е донесена одлуката. На овој начин ќе се придонесе за јавната контрола и отчетноста на Советот.

Судскиот совет во иднина треба да посвети внимание и да ја унапреди својата работа во аргументираноста на своите одлуки. Образложенијата на одлуките се нејасни, противречни и многу често со генерички и апстрактни реченици кои не се индивидуализирани со дејствијата на конкретниот судија. Поради тоа потребно е да се изготвуваат одлуки кои ќе бидат детално и добро аргументирани во поткрепа на одлуката која е донесена. Во оваа насока потребно е да се разработат интерни насоки или соодветни подзаконски акти кои ќе обезбедат доследна примена на законските критериуми и објективно разгледување на сите релевантни прашања. Особено важно е унифицирано толкување на неколку клучни елементи, како груба повреда на постапката, предизвикана штета, очигледна небрежност и сл.

Надоврзувајќи се на ова, при одмерувањето на санкциите, Судскиот совет треба да ја применува пропорционалноста како суштинска анализа, а не само формално. Тоа значи дека е потребно да се обезбеди јасно образложение кога се одлучува за потешка санкција, како разрешување, како и да се дадат јасни и убедливи аргументи за тежината на предизвиканата штета и сразмерноста на определената санкција со штетата и сите други околности.

Во оваа насока, потребно е да се организираат и обуки за членовите на Судскиот совет и Советот за одлучување по жалба со цел унапредување на знаењата за примената на материјалното и процесното право, како и за стандардите на ЕСЧП.

Судскиот совет во иднина треба да покаже ефикасност во своето постапување особено од аспект на долготраењето на овие постапки, како што предвидува и Законот, овие постапки се од итен карактер, па така потребно е Советот истите да ги завршува брзо и ефикасно. Во таа смисла потребно е да се почитуваат роковите за постапување предвидени со закон, а кога истите ќе бидат пробиени, да се образложи причината за таквото пробивање и можеби да се размисли за воведување на санкции за неоправдано одлагање на овие постапки.

Покрај ова, потребно е да се обезбеди соодветна и ефективна судска заштита пред судовите особено што се испоставува дека жалбата пред Жалбениот совет не беше делотворен и ефективен лек.

АНЕКСИ

01 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА С.И.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа се одлуките на Судскиот совет на Република Северна Македонија за разрешување на судија С. И., судија на Основен суд Б., кој постапувал во граѓанскоправна работа, поконкретно по вонпарничен предмет. Судијата е разрешен од вршење на судиската функција поради нестручно и несовесно работење. Овој предмет е првиот од граѓанскоправна област по кој постапувал Судскиот совет согласно новите одредби од изменетиот Закон за судовите (ЗС) од 17.05.2019 година, особено во делот на утврдување одговорност на судиите, и новиот Закон за Судскиот совет на Република Северна Македонија (ЗСС) од 22.05.2019 година кој е во сила. Во оваа смисла тој претставува првиот индикатор дали дотогашната пракса на Судскиот совет во однос на утврдувањето на одговорност на судиите, која често беше предмет на критика, ќе биде промената со донесување на новата законска рамка.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај судијата постапувал по вонпарничен предмет – заверка на договор за доживотна издршка. Барањето за утврдување на одговорност на судијата заведено под бр.08-18/3 од 17.06.2019 година е поднесено поради тоа што во конкретниот случај, според подносителот на барањето, постапувајќи по вонпарничен предмет при заверка на договор за доживотна издршка, судијата С. И. нестручно и несовесно ја извршил судиската функција во водењето на судската постапка по предметот. Во барањето се тврди дека судијата намерно и неоправдано направил крупна професионална грешка, затоа што при заверката на договорот за доживотна издршка од Агенцијата за катастар на недвижности не прибавил имотен лист за да утврди дали предметната недвижност е сопственост на примателот на издршката и дали примателот на издршката може да располага со тој имот и при заверката на договорот постапил спротивно на одредбите на Законот за облигациони односи (ЗОО) кои се предвидени во однос на заверка на овој договор.

Постапувајќи по поднесеното барање, Судскиот совет на РСМ, на седницата одржана на 01.07.2019 година формирал Комисија на известители која изготвила известување за утврдена фактичка состојба по кое Судскиот совет расправал на седницата одржана на 26.09.2019 година при што одлучил да ја продолжи постапката. Во рамките на постапката пред Комисијата на известители, биле редоследно преземени сите дејствија што ги предвидува ЗСС во овој дел на постапката за утврдување на одговорност на судија и тоа: доставување на барањето и доказите до судијата лично; доставување на писмен одговор на барањето од страна на судијата; прибирање на податоци и докази кои се од интерес за утврдување на состојбите во врска со барањето; и одржување на расправа пред Комисијата на известители. По поднесување на извештајот на Комисијата на известители за констатираната состојба по барањето, Судскиот совет на РСМ, на седницата одржана на 10.02.2020 година донел Одлука бр. 10-51/1 со која судијата С.И. се разрешува од вршење на судиската функција. Ваквата одлука е објавена од страна на судијата. Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд на РСМ (Жалбен совет), постапувајќи по предметот, со Решение ОСЖ бр.2/2020 од 12.06.2020 жалбата на судијата ја уважил и одлуката на Судскиот совет на РСМ ја укинал, а предметот го вратил на повторно постапување. Судскиот совет во повторената постапка повторно ги преземал предвидените дејствија согласно ЗСС и на седницата одржана на 15.10.2020 година донел одлука за разрешување на судијата С.И. од вршење на судиската функција.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Во конкретниот случај на разрешување на судијата С.И. Судскиот совет одлучувал во два наврата, бидејќи Жалбениот совет ја уважил жалбата и ја укинал првата одлука на Советот. Во повторената постапка Судскиот совет одново носи одлука за разрешување. Тука се прави сумарен преглед на основните правни аргументи во секоја од овие одлуки. Во својата прва одлука, Одлуката за разрешување на судијата С.И. од 10.02.2020 година, Судскиот совет на РСМ ја донел поради нестручно

и несовесно вршење на судиската функција (чл. 74 ст. 1 ал. 2 од ЗС) поради намерно и неоправдано сторување на крупна професионална грешка (чл. 76 ст. 1 т. 7 од ЗС). Во носењето на оваа одлука, Судскиот совет речиси во целост ги прифаќа наводите на подносителот на барањето и судијата С.И. го разрешува поради сторување на груба професионална грешка при заверка на договор за доживотна издршка, затоа што: договорот го заверил пред решението на Основниот суд Б., со кое се смета за повлечен предлогот за одземање на деловна способност на примателот на издршката да стане правосилно; на денот на заверката на договорот, во имотниот лист што ја опишува предметната недвижност, сопственост на примателот на издршката, сè уште стоела прибелешка дека е поведена постапка за одземање на деловната способност на примателот на издршката; при заверката на договорот, спротивно на одредбите од ЗОО, прифатил како сведоци да се јават лица кои не ги познавале двете странки, туку само давателот на издршката; при заверката на договорот прифатил вештачење предложено од странка во однос на психичката состојба и способноста на примателот на издршката да го сфати значењето на овој договор од страна на вешто лице од несоодветна област.

Жалбениот совет при ВСПСМ, постапувајќи по жалбата изјавена од судијата С.И., истата ја усвојува, одлуката на Судскиот совет на РСМ од 18.02.2020 година ја укинува и предметот го враќа на повторно постапување. Жалбениот совет ги прифаќа како основани наводите на жалителот за сторена груба повреда на законските одредби што ја уредуваат постапката за утврдување одговорност на судија затоа што Судскиот совет на РСМ при носењето на одлуката за разрешување не ги земал предвид условите кои според ЗС треба кумулативно да бидат исполнети за да постапувањето на судијата се подведе под нестручно и несовесно работење. Согласно член 74 став 3 од ЗС судијата се разрешува доколку повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини и повредата предизвикала тешки последици. Дополнително, според Жалбениот совет, одлуката на Судскиот совет не е доволно јасна и образложена, што ја доведува во прашање нејзината правилност и законитост. Според Жалбениот совет, околностите што Судскиот совет на РСМ ги земал за решавачки при носењето на одлуката за разрешување на судијата, не се доволни за да се смета дека судијата сторил груба професионална грешка при постапувањето.

Во повторената постапка, Судскиот совет на РСМ на 15.10.2020 година, делумно почитувајќи ги ставовите на Жалбениот совет, донел Одлука за разрешување на судијата С.И. поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција поради повреда сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини, која што предизвикала тешки последици (чл. 74 ст. 1 алинеја 2 в.в. со чл. 74 ст. 3 од ЗС). Како причина за нестручно и несовесно вршење на судиската функција, Судскиот совет на РСМ се повикува на намерно и неоправдано сторување на крупна професионална грешка (чл. 76 ст. 1 т. 7 од ЗС). Останувајќи во целост на ставовите од претходно донесеното решение во однос на околностите поради кои го разрешува судијата, Судскиот совет на РСМ, во одлуката за разрешување од 15.10.2020 година, констатира дека со постапувањето на судијата С.И. се настанати штетни последици, така што примателот на издршката трпел психичко и економско насилство од давателот на издршката во периодот по заверката на договорот. Дополнително, во поткрепа на својата одлука, Судскиот совет ја потенцира околноста што по заверката на договорот за доживотна издршка, на примателот на издршката и е делумно одземена деловната способност, а договорот за доживотна издршка е поништен со правосилна судска одлука.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел од анализата, а врз основа на достапните документи односно одлуки, ќе се осврнеме и задржиме на одредени прашања и аспекти на постапката, како од формален, така и од материјален аспект, кои се детектирани како спорни и проблематични во донесувањето на одлуката за разрешување на судијата С.И. Анализата ќе започне со критички осврт на формалните аспекти на постапката поврзани со прашањето за навременоста на поднесеното барање; временската важност на материјалниот закон; и немање на податок за начинот на одлучување во Советот. Потоа ќе се даде осврт на спорните прашања од материјален аспект, а поврзани со недоволна образложеност на одлуките на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата.

Навременост на поднесеното барање

Согласно член 61 став 1 од ЗСС постапката за утврдување на одговорност на судија или претседател на суд се поведува во рок од шест месеци од денот на осознавање на сторената повреда, но не подоцна од три години од денот на сторувањето на повредата. Со член 28 од Деловникот на Судскиот совет од 25.12.2019 година, одредба која била важечка во моментот на поднесувањето на барањето и во текот на целата постапка, јасно се регулира дека постапката за утврдување на одговорност на судија или претседател на суд се смета за поведена од денот на приемот на барањето, а доколку барањето е доставено по пошта со препорачана пратка, со денот на прием на барањето во Советот.

Во смисла на наведените одредби, а имајќи ги предвид наводите на судијата истакнати во текот на постапката пред Судскиот совет како и во изјавената жалба до Жалбениот совет во однос ненавременост на поднесеното барање, основано се поставува прашањето дали се работи за навремено поднесено барање ако се знае дека барањето е поднесено на 17.06.2019 година, а договорот за доживотна издршка е заверен во присуство на подносителот на барањето во постапка пред судијата С.И. на 12.12.2018 година. Имено, видно од наведените датуми, а имајќи го предвид законскиот рок од шест месеци, би можело да се спори дека барањето е поднесено четири дена по истекот на законски утврдениот рок. Во однос на ова прашање, видно од двете одлуки на Судскиот совет како и од решението на Жалбениот совет, може да се констатира дека ниту двете инстанции, освен констатацијата на Судскиот совет дека се работи за навремено барање, воопшто не се осврнуваат на наводите изнесени од страна на судијата, иако се работи за претпоставка од која зависи дозволеноста на постапката.

Временска важност на материјален закон

Следно прашање кое се постави е поврзано со наводите на судијата С.И. истакнати во жалбата во однос временската важност на ЗС, односно измените од 17.05.2019 година, а во врска со повредата поради која се бара утврдување на одговорност. Во овој контекст, ниту Судскиот совет, ниту Жалбениот совет не се произнесуваат за легитимната дилема која произлегува од наводите на судијата за тоа дали во случајот треба да се применат одредбите од ЗС кои важеле во моментот на сторувањето на повредата или одредбите кои важеле во моментот на водењето на постапката за утврдување на одговорност на судијата пред Судскиот совет, во смисла на измените на ЗС од 17.05.2019 година, особено во делот на престанок, разрешување и основи за одговорност. Имено, Судскиот совет во двете свои одлуки воопшто не наведува според кој текст на ЗС утврдува одговорност, бидејќи освен цитирање на новиот текст на одредбите тој не ги наведува Службениот весник во кој е објавен соодветниот закон и неговите измени. Ниту Жалбениот совет во своето решение не се осврнува на оваа дилема иако тоа е прв жалбен навод кој судијата го истакнува во жалбата. На овој начин останува отворено дали Судскиот совет внимава на временската важност на законите кои ги применува и какви стандарди следи и почитува во однос на ова прашање, односно според кои законски основи утврдува одговорност на судија.

Начинот на одлучување на Советот

При анализата на одлуките на Судскиот совет се постави и прашањето за начинот на одлучување на Советот во смисла на законската одредба што ја регулира постапката за одлучување, поточно одредбата од член 69 став 3 од ЗСС, во која се предвидува дека одлуката за разрешување на судијата се донесува со најмалку осум гласови од вкупниот број на членови со право на глас. Видно од одлуките на Судскиот совет, може да се констатира дека Советот во своите одлуки воопшто не наведува со какво мнозинство е донесена соодветната одлука односно со колкав број на гласови е донесена одлуката. Во ниту една законска или деловничка одредба не е предвидено дека овој податок е таен или дека не треба да се објавува и поради тоа не е јасно зошто отсуствува ваков податок во одлуките на Судскиот совет, а имајќи предвид дека тој може да упати на различните ставови и мислења на 13-те членови со право на глас. Воедно, во ЗСС членот 39 предвидува дека кога Советот ќе донесе одлука јавноста да биде исклучена од седница, сепак доколку се носи одлука гласањето мора да е јавно. Од друга страна во ЗСС

воопшто не се регулира мнозинството потребно во деветчлениот Жалбен совет, така што не изненадува фактот дека Жалбениот совет воопшто не го истакнува овој податок во својата одлука.

Недоволна образложеност на одлуките на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата

Судијата С.И. е разрешен поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција (член 74 став 1 ЗС), поточно поради намерна и неоправдано направена крупна професионална грешка, при што различното толкување на правото и фактите не може да претставува основ за утврдување на одговорност на судијата (член 76 став 1 точка 7 ЗС). Дури по укажувањето на Жалбениот совет, Судскиот совет во својата втора одлука за разрешување упатува на кумулативните услови кои ЗС ги предвидува за разрешување на судија (член 74 став 3 ЗС), односно дека повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини и дека таа повреда предизвикала тешки последици. Имено, станува збор за одредба која обезбедува дека судиите нема да бидат така лесно предмет на разрешување како што тоа беше случај според претходните законски одредби во кои основите за одговорност беа прешироко поставени, без дополнителни услови, поради кое нешто државата беше предмет на сериозни критики со оглед на големиот број на разрешувања. Дополнително, одредбата од член 74 став 4 од ЗС јасно упатува на потребата од сразмерно или пропорционално утврдување на тежината на конкретните повреди и следствено санкцијата или мерката која би требало да следува. Токму поради овие причини и особено кога станува збор за разрешување на судија, Судскиот совет е должен да даде уверливо образложение кои нема да остави никаков сомнеж во исправноста на нивната одлука. За жал, во конкретниот предмет евидентно е дека Судскиот совет дава многу штуро и неуверливо образложение на причините и основите за разрешување на судијата, поради што легитимно се поставува дилемата дали разрешувањето на судијата е издржано и доволно поткрепено.

Во таа насока, кога станува за првата одлука на Судскиот совет од 10.02.2020 година, може да се забележи дека Советот воопшто не навлегува во аргументација на наведените правни основи за разрешување на судијата ниту дава образложени причини за носење на таквата одлука. Од анализа на одлуката се констатира дека Судскиот совет дава само преглед на одделните фази на постапката за утврдување на одговорност на судијата пред Судскиот совет и преглед на фактичката состојба поврзана со конкретниот предмет по кој постапувал судијата С.И., без притоа воопшто да даде образложение во однос на законски поставените услови што треба да бидат кумулативно исполнети за да се донесе одлука за разрешување на судија. Судскиот совет не само што не дава соодветно образложение, туку воопшто не се повикува, ниту ги споменува овие услови, туку во својата одлука, само во еден пасус, се повикува на одредбите од ЗС врз основа на кои го разрешува судијата, притоа не наведувајќи ја ниту содржината на овие одредби. Жалбениот совет во своето решение со кое ја укинува одлуката на Судскиот совет, за кое решение исто така може да се упатат забелешки за недоволна образложеност, сепак, помеѓу останатото, основано го повикува Судскиот совет да се произнесе во однос на исполнувањето на кумулативните услови за разрешување на судија. Притоа, Жалбениот совет прави еден пропуст во своето образложение бидејќи упатува на тоа дека судијата не може да се повика на одговорност поради различно толкување на правото и фактите, иако во конкретниот случај се работи за неприменување на јасна императивна норма која не остава никаков простор за толкување. Судскиот совет во својата втора одлука воопшто не го третира ова прашање и не се произнесува по наводите на Жалбениот совет иако тие претставуваат составен елемент на сторената повреда која е посебно истакната во решението на Жалбениот совет.

Одлуката за разрешување на Судскиот совет во повторената постапка во основа се одликува со истите слабости како и првичната одлука и покрај тоа што дава подетален опис и осврт на фактите и ги зема предвид напатствијата на Жалбениот совет во однос на законските услови за разрешување на судијата кои треба кумулативно да бидат исполнети. Но, земањето предвид никако не значи во овој случај и постапување по истите, бидејќи Судскиот совет повторно не дава образложение во кое ќе ги истакне причините за нивното кумулативно исполнување. На пример, Судскиот совет единствено прави обид да ја утврди намерата на судијата при сторувањето на професионалните грешки, а притоа воопшто

не навлегува во прашањето дали постојат оправдани причини за такво нешто. Можеби најголемата слабост во образложението на одлуката на Судскиот совет во овој контекст е тоа што истото е тотално неуверливо во однос на наводните тешки последици кои настанале како резултат на грешките. Имено, Судскиот совет упатува на подоцнежните судски одлуки за делумно одземање на деловната способност на примателот на издршката, за изречена временна мерка против давателот на издршката за заштита од семејно насилство, како и пресудата за поништување на договорот за доживотна издршка, при што се наведува дека од страна на давателот на издршката е сторена и економска штета за примателот со тоа што биле злоупотребени нејзините финансиски средства во периодот на траењето на издршката.

Дополнително, во однос на третиот услов кој треба да биде кумулативно исполнет за да се утврди одговорност на судијата, а тоа е сторената повреда да предизвикала тешки последици (чл. 74 ст. 3 од ЗС), Судскиот совет во повторената одлука воопшто не утврдува директна поврзаност помеѓу настанатата штета и повредата која ја сторил судијата при спорната заверка на договорот за доживотна издршка. Имено, се поставува прашањето дали и при најсовесно постапување на судијата било можно да дојде до настанатите штети по примателот на издршката. Очигледно дека такво нешто е секако возможно и поради тоа не може да се поврзува со повредите кои се основа за утврдување на одговорност на судијата во постапката пред Советот. Од друга страна, дали може да се говори за тешки последици од договорот за доживотна издршка кој подоцна е поништен во соодветна судска постапка поради постоење на нови околности, односно одземена деловна способност, кои не биле присутни и познати во моментот на спорната заверка на договорот за доживотна издршка? Со оглед на постоење на вакви очигледни дилеми, основано се отвара прашањето и сомнежот за основаноста на разрешувањето во светло на неуверливото и штуро образложение, ако воопшто може да стане збор за такво нешто, и тоа во двете одлуки на Судскиот совет. Имајќи предвид дека измените на Законот за судовите од 2019 година во однос на одговорноста на судиите се пропишани со јасна намера да се отежни можноста за разрешување на судиите и истото да претставува мерка која би се изрекувала во навистина исклучителни ситуации, целокупната постапка остава простор за тврдење дека судијата во дадениот случај дефинитивно сторил повреда, но прашање е дали истата може да се смета за доволна основа за разрешување? Сметаме дека согласно принципот на пропорционалност или сразмерност, кој воопшто не е ниту споменат во целокупната постапка, би било можеби поцелисходно да се изрече дисциплинска мерка, имајќи предвид дека сепак станува збор за очигледни повреди и грешки сторени од страна на судијата при заверка на овој договор. Сметаме дека не е спорно дека судијата С.И. има сторено професионални грешки, а дел од нив можат да бидат квалификувани и како крупни, со оглед на тоа дека заверката на договорот за доживотна издршка е сторена при постоење на прибелешка во имотниот лист за постапка за одземање на деловна способност која била во тек и во која, иако предлогот за поведување на постапката бил повлечен, сè уште решението на судот за запирање на постапката не било правосилно и дека спротивно на законските одредби во постапката за заверка како сведоци биле прифатени лица кои не го познаваат примателот на издршката. Дополнително, самата тежина на договорот на доживотна издршка може да се третира како отежнувачка околност со оглед на посебниот статус и значење што се дава на овој тип на договори. Но, имајќи особено предвид дека не се јасно утврдени штетните последици кои директно произлегуваат од констатираните професионални грешки сметаме дека може основано да се спори одлуката за разрешување на судијата наместо изрекување на дисциплинска мерка.

ЗАКЛУЧОК

Случајот на разрешување на судијата С.И. е првиот предмет од граѓанскоправна област за утврдување на одговорност на судија според новата и постоечка законска рамка од 2019 година. И покрај очекувањата дека законската рамка ќе придонесе во надминувањето на слабостите на постоечката пракса на Судскиот совет во овој контекст, сепак суштинските слабости во постапувањето можат да се забележат и во овој предмет. Имено, Судскиот совет и во овој предмет продолжи со недоволно образложени одлуки во однос на исполнувањето на условите и причините поради кои се разрешува судијата. Практично новите законски одредби за одговорност на судиите, особено во делот на разрешувањето, суштински не најдоа свое место во одлуките на Судскиот совет што одново укажува на фактот дека реформите не можат да се сведуваат единствено на законски измени, туку мора да најдат свој соодветен одраз во праксата.

02 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА С.Т.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа е одлука на Судскиот совет на Република Северна Македонија за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Станува збор за судијата С.Т., судија на Основен суд Ш., кај кого е утврдена одговорност за несовесно и нестручно постапување поради одолговлекување на постапките во кои постапувал како судија. Карактеристично за овој предмет е тоа што во моментот на донесување на одлуката на Судскиот совет на РСМ за утврдување на негово нестручно и несовесно вршење на судиската функција веќе била донесена одлука од страна на Судскиот совет на РСМ со која се утврдува престанок на судиската функција поради исполнување на услови за старосна пензија.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Според наводите во барањето за утврдување на одговорност на судијата С.Т., поднесено од М.С. член на Судскиот совет и заведено под бр. 10 -54/1 од 08.04.2021 година, тоа е поднесено поради тоа што во времето додека ја вршел функцијата судија на Основен суд Ш., во периодот од 11.12.2018 година до 25.03.2021 година, постапувал спротивно на одредби од Законот за парничната постапка и спротивно на одредби од Судскиот деловник на начин што за дел од предметите по кои постапувал не ги закажувал рочиштата во законски предвидениот рок, а за дел од предметите каде што одлагал рочишта, за истите не определувал време на одржување (станува збор за 62 заведени предмети, наведени во барањето). Дополнително, за определен број на предмети, кои биле доделени во работа кај судијата С.Т., преку АКМИС системот ги прифатил по проток на одреден временски период односно дел од нив воопшто не прифатил, поради што, според подносителот на барањето, нестручно и несовесно ја вршел судиската функција и сторил повреда со очигледна небрежност по вина на судијата.

Постапувајќи по поднесеното барање, Комисијата на известители формирана од Судскиот совет на РСМ изготвила известување за утврдена фактичка состојба по кое Судскиот совет расправал на седницата одржана на 07.06.2021 година при што одлучил да ја продолжи постапката.

Во рамките на постапката пред Комисијата на известители, биле редоследно преземени сите дејствија што ги предвидува ЗСС во овој дел на постапката за утврдување на одговорност на судија и тоа: доставување на барањето и доказите до судијата лично; доставување на писмен одговор на барањето од страна на судијата; прибирање на податоци и докази кои се од интерес за утврдување на состојбите во врска со барањето; и одржување на расправа пред Комисијата на известители. По поднесување на извештајот на Комисијата на известители за констатираната состојба по барањето, Судскиот совет на РСМ, на седницата одржана на 07.04.2022 година одлучил да се утврди нестручно и несовесно вршење на судиската функција на судијата С.Т. со оглед на фактот дека судијата е веќе пензиониран во моментот на одлучувањето.

Во рамките на својата одбрана во текот на постапката пред Судскиот совет на РСМ, судијата С.Т., судијата се повикува на немање на пасивна легитимација, имајќи во предвид дека постапката за утврдување на одговорност се води само против судија, со единствен исклучок предвиден во чл. 68 ст. 5 од ЗСС кој дозволува постапката да продолжи и против некој кој го загубил статусот на судија, само во еден случај, а тоа е кога во текот на постапката за утврдување на одговорност, самиот судија побара престанок на неговата судиска функција.

Одлука на Судскиот совет на РСМ е обжалена од страна на судијата. Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд на РСМ (Жалбен совет), постапувајќи по предметот, со Решение ОСЖ бр.4/2022 од 19.09.2022 жалбата на судијата ја одбил како неоснована и го потврдил решението на Судскиот совет на РСМ.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Решението за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција на судијата С.Т., судија на Основниот суд Ш., Судскиот совет на РСМ го донел поради сторена повреда согласно чл. 76 ст. 1 т. 4 в.в. со чл. 74 ст. 1 ал.2 и ст. 3 ал. 1 од Законот за судовите, односно поради тоа што без оправдани причини не ги закажувал рочиштата во предметите кои му се дадени во работа или на друг начин ја одолговлекувал постапката (чл. 76. ст. 1 т. 4 од ЗС). Во носењето на оваа одлука, Судскиот совет на РСМ ги прифаќа наводите на подносителот на барањето и во однос на судијата С.Т., поради тоа што е веќе пензиониран, не носи решение со кое што го разрешува од вршење на судиската функција, туку носи решение со кое утврдува нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Во образложението на својата одлука Судскиот совет на РСМ наведува дека судијата С.Т., несовесно и нестручно ја вршел судиската функција затоа што во повеќе предмети не ги закажувал подготвителните рочишта и рочиштата за главна расправа во законски предвиден рок, со што постапил спротивно на одредби од ЗПП и Судскиот деловник. Понатаму, затоа што во повеќе предмети кога рочиштата биле прекинати или одложени, веднаш не го одредувал датумот кога рочиштето ќе продолжи, со што постапил спротивно на одредбите од ЗПП и Судскиот деловник и затоа што во дел од предметите што му биле доделени во работа преку АКМИС системот, ги прифаќал после проток на одреден временски период односно дел од нив воопшто не ги прифатил преку АКМИС системот, со што постапил спротивно на одредби од Судскиот деловник и Законот за управување со движење на предметите во судовите.

Жалбениот совет при ВСРСМ, постапувајќи по жалбата изјавена од судијата С.Т., истата ја одбива како неоснована и го потврдува решението на Судскиот совет на РСМ бидејќи ги смета за неосновани наводите на жалителот за повреда на одредбите на постапката за утврдување на одговорност на судија поради погрешна примена на чл. 68 ст. 5 од ЗСС, кој предвидува дека доколку судијата односно претседателот на судот против кого е поведена постапка за утврдување на одговорност, во текот на постапката поднесе барање за престанок на судиската функција, Судскиот совет ќе констатира престанок на судиската функција и ќе ја продолжи постапката до донесување конечна одлука која ќе биде составен дел на судиското досие на судијата, односно претседателот на судот. Ова од причина што, според Жалбениот совет, фактот што судијата поднел барање за престанок на судиската функција, по претходно продолжување на судискиот мандат во два наврати по исполнување на услови за старосна пензија, согласно во тој момент важечките законски одредби од Законот за работни односи, може да се подведе под чл. 68 ст. 5 од ЗСС.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел, а врз основа на достапните документи односно одлуки, ќе се осврнеме и задржиме на одредени прашања и аспекти на постапката за утврдување на одговорност на судијата С.Т., како од формален, така и од материјален карактер на постапката. Поточно тука ќе се осврнеме на следниве аспекти: недоволна образложеност на одлуката на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата; процесните аспекти на водење на постапка за утврдување на одговорност на судија на кој во меѓувреме му престанала судиската функција; и начинот на одлучување на Советот.

Недоволна образложеност на одлуката на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата

Согласно ЗС, под нестручно и несовесно вршење на судиската функција се подразбира незадоволителна стручност или несовесност на судијата што влијае на квалитетот и ажурноста во работењето, меѓу другото и ако судијата без оправдани причини не ги закажува рочиштата во предметите кои му се дадени во работа или на друг начин ја одолговлекува постапката (чл. 76 ст. 1 т. 4 од ЗС). Во однос на судијата С.Т., Судскиот совет утврдил несовесно и нестручно работење токму поради оваа

причина, а во врска со чл. 74 ст. 1 ал. 2 од ЗС, кој предвидува дека судијата се разрешува од судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон и во врска со чл. 74 ст. 3 ал. 1 од ЗС, кој предвидува дека судијата се разрешува согласно основите утврдени со закон ако повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини. Судскиот совет, во изреката на својата одлука воопшто не се повикува на ал. 2 од чл. 74 ст. 3 од ЗС, која предвидува дека така сторената повреда треба да предизвика тешки последици.

Согласно чл. 74 од ЗС, судијата се разрешува од судиската функција ако бидат кумулативно исполнети следните услови: 1) сторена потешка дисциплинска повреда што го прави недостоеен за вршење на судиската функција односно нестручно и несовесно вршење на судиската функција; 2) ако повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини; и 3) повредата предизвикала тешки последици.

Во овој контекст, она што се чини проблематично во однос на одлуката што е предмет на анализа, е фактот што иако ЗС инсистира на кумулативно исполнување на условите од чл. 74 за да дојде до разрешување на судијата, Судскиот совет на РСМ, истите ги расчленува и ниту во изреката на својата одлука, ниту во своето образложение се повикува на третиот услов кој се однесува на тешките последици предизвикани од повредата и кој треба да биде исполнет за да се утврди дека судијата е одговорен за нестручно и несовесно работење. Ова го сметаме за пропуст на Судскиот совет на РСМ во донесувањето на ваквата одлука особено што самиот Судски совет во својата одлука, диспозитивот и образложението, се повикува на чл. 74 ст. 3 во која одредба се наведени кумулативните услови за разрешување и притоа се осврнува само на еден услов од алинеја 1, односно дека повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини. Ваквиот пропуст во постапувањето е од причина што е недопустливо, во ситуации кога законот инсистира на кумулативно исполнување на одредени претпоставки, Судскиот совет таквите претпоставки не само да не ги тангира, туку и воопшто да не ги спомне во својата одлука. Во постапка каква што е постапката за утврдување на одговорност на судија, која има специфична тежина во поглед на природата на работата за која што се одлучува и последиците кои произлегуваат од неа, сметаме дека јасно поставените законски правила мора да бидат стриктно почитувани и не смее да има простор за импровизации и паушален пристап во одлучувањето.

Дополнително, може да се забележи дека Советот воопшто не навлегува во аргументација на правните основи за разрешување на судијата ниту дава образложени причини за носење на таквата одлука. Во одлуката е даден преглед на одделни фази од постапката за утврдување на одговорност на судијата пред Судскиот совет и преглед на утврдената фактичка состојба, без притоа аргументирано да се образложат одделно сите основи односно законски претпоставки од кои произлегува дека треба да се утврди одговорност за нестручно и несовесно работење. Во таа смисла, не само што не се наведени и образложени тешките последици од сторената повреда, туку, не се допира ниту прашањето за вината на судијата односно дали повредата е сторена со намера или очигледна небрежност и како е тоа утврдено во текот на постапката. Воедно Судскиот совет од една страна упатува и имплицира постапка за разрешување додека од друга воопшто не го спомнува принципот на пропорционалност или пак зошто овој принцип не го применува во конкретната постапка.

Од презентираната фактичка состојба во однос на постапувањето на судијата во конкретните предмети, неспорно е дека неговото постапување има елементи на несовесно и нестручно работење кое се подведува под една од причините поради кои може да се разреши судија, а тоа е неажурност и одолговлекување на постапките во кои постапува без оправдани причини, на начин што не закажува рочишта или на друг начин непотребно ја пролонгира постапката. Меѓутоа, колку и да е евидентно дека судијата постапувал нестручно и несовесно во текот на одреден временски период, сепак, тоа не му дава за право на Судскиот совет да има паушален пристап во однос на образложението на одлуката. Одлуката мора да биде аргументирана и Судскиот совет е обврзан да даде образложение во однос на сите законски услови што треба да бидат кумулативно исполнети за да се донесе одлука за разрешување на судија односно за утврдување на нестручно и несовесно работење како во конкретниот случај, особено кога Советот во својата одлука се повикува на законска основа која се однесува на разрешување.

Водење на постапка за утврдување на одговорност на судија на кој во меѓувреме му престанала судиската функција

Во конкретниот случај, постапката за утврдување на одговорност на судијата С.Т., била покрената во време кога тој се уште активно ја вршел судиската функција. Во текот на постапка за утврдување на одговорност, од страна на Судскиот совет на РСМ било донесено решение бр. 02-1146/13 од 30.08.2021 година со кое се утврдува престанок на судиската функција на судијата С.Т. поради исполнување на услови за старосна пензија, во сила од 26.08.2021 година. Токму на оваа околност, во текот на постапката пред Судскиот совет приговара и судијата С. Т. наведувајќи дека од тој момент тој повеќе нема пасивна легитимација и против него не може да се води постапката бидејќи тој веќе е судија во пензија. Во оваа смисла битно е да се посочи дека Судскиот совет во својата одлука воопшто не се произнел за ова прашање, иако првично било поставено во текот на расправата, додека единствено Жалбениот совет се осврнува на истото по повод поднесената жалба од судијата С.Т.. Имено, посебно загрижува фактот дека токму Жалбениот совет всушност се впуштил во утврдување на фактите поврзани со престанокот на функцијата и пасивната легитимација додека Судскиот совет на крај воопшто не се произнел за овие прашања со оглед на тоа дека жалбата е одбиена, а одлуката на Судскиот совет потврдена.

ЗСС ја предвидува можноста доколку во текот на постапката за утврдување на одговорност на судијата, судијата против кого е поведена постапката поднесе барање за престанок на судиската функција, Советот ќе констатира престанок на судиската функција и ќе ја продолжи постапката до донесување на конечна одлука (чл. 68 ст. 5). Оваа законска одредба како своја основна цел ја има потребата да се спречи избегнување на одговорност преку престанок на функцијата, на пример поднесување на оставка, во текот на постапката и сите последици кои произлегуваат од таквата одговорност, како на пример неможност за бавење со адвокатура во одреден временски период по утврденото нестручно и несовесно работење на судијата. Воедно одредбата не се однесува на оние ситуации кога судијата исполнил услови за старосна пензија како основ за престанок на судиската функција, бидејќи во вакви случаеви, Судскиот совет *sua sponte* утврдува престанок на судиската функција. Имено, чл. 73 од ЗС предвидува дека Судскиот совет најдоцна во рок од десет дена од денот на дознавањето за некој од случаите предвидени со закон во кои на судијата му престанува функцијата, меѓу кои е и исполнувањето на условите за старосна пензија, утврдува престанок на судиската функција со што на судијата му престанува и правото на плата (ст. 2 од чл. 73). Во случај на исполнување на услов за старосна пензија, судијата не поднесува посебно барање за престанок на неговата функција како судија.

Тука се поставува прашањето дали во конкретниот случај, можело да дојде до примена на чл. 68 ст. 5 од ЗСС и Судскиот совет да продолжи со водење на постапката.

Имајќи ја предвид одредбата од чл. 68 ст. 5 од ЗСС, произлегува дека постапката за утврдување одговорност на судија може да се поведе само против судија кој во моментот активно ја врши судиската функција. Во случај самиот судија да побара престанок на судиската функција, Советот престанокот на функцијата ќе го констатира и ќе продолжи со постапката до донесување на одлука.

Иако судијата во текот на постапката приговара на немање на пасивна легитимација поради тоа што во текот на водењето на постапката престанала неговата функција поради исполнување на услови за старосна пензија, па следствено на тоа, постапката за утврдување на одговорност требало да биде запрена, во конкретниот случај сметаме дека не станува збор за таа околност и дека Судскиот совет правилно постапил, иако е проблематично што не образложил, кога ја применил одредбата од чл. 68 ст. 5 од ЗСС. Имено, судијата С.Т., уште пред поведувањето на постапката за утврдување на негова одговорност ги имал исполнето условите за старосна пензија и требало да биде пензиониран, но по негово барање согласно важечките законски одредби во тој момент, во два наврати неговиот мандат како судија му бил продолжуван. Во текот на постапката за утврдување на негова одговорност како судија, со писмен поднесок го известил Судскиот совет дека на 03.08.2021 година ги исполнува условите за старосна пензија, со барање на првата наредна седница Судскиот совет да донесе решение со кое ќе се констатира престанок на судиската функција. Ваквото известување на судијата С.Т., Судскиот совет претпоставуваме дека го третира како барање за престанок на судиската функција и го подведува под

чл. 68 ст. 5 од ЗСС со оглед на тоа што согласно тогаш важечкиот чл. 104 од Законот за работни односи судијата имал можност за продолжување на вработувањето за уште една година. Имајќи предвид дека судијата С. Т., веќе претходно ги исполнил условите за старосна пензија и исклучиво на негово барање му е продолжуван мандатот како судија, сметаме дека во овој случај, конкретните околности не можат да се подведат под чл. 73 ст. 1 ал. 3 в.в. со ст. 2 од истиот член од ЗС и следствено на тоа, може да дојде до примена на чл. 68 ст. 5 од ЗСС. Сепак останува констатацијата и загриженоста поради постапувањето на Судскиот совет и Жалбениот совет при (не)утврдувањето на овие факти кои можат да бидат од суштинско значење за водењето на постапката, како процесна претпоставка, која влијае на нејзината законитост.

Начинот на одлучување на Советот

При анализата на одлуката на Судскиот совет одново се постави и прашањето за начинот на одлучување на Советот во смисла на законската одредба што ја регулира постапката за одлучување, поточно одредбата од член 69 став 3 од ЗСС, во која се предвидува дека одлуката за разрешување на судијата се донесува со најмалку осум гласови од вкупниот број на членови со право на глас. Во оваа законска одредба за разлика од разрешувањето и дисциплинските мерки воопшто не е предвидено со колкаво мнозинство се утврдува повреда односно одговорност во околности како во случајот со судијата С.Т. во кој е утврдено нестручно и несовесно вршење на судската функција. Видно и од оваа одлука на Судскиот совет, може да се констатира дека Советот во своите одлуки воопшто не наведува со какво мнозинство е донесена соодветната одлука односно со колкав број на гласови е донесена одлуката. Во ниту една законска или деловничка одредба не е предвидено дека овој податок е таен или дека не треба да се објавува и поради тоа не е јасно зошто отсуствува ваков податок во одлуките на Судскиот совет, а имајќи предвид дека тој може да упати на различните ставови и мислења на 13-те членови со право на глас. Воедно, во ЗСС членот 39 предвидува дека кога Советот ќе донесе одлука јавноста да биде исклучена од седница, сепак доколку се носи одлука гласањето мора да е јавно. Од друга страна во ЗСС воопшто не се регулира мнозинството потребно во деветчлениот Жалбен совет, така што не изненадува фактот дека Жалбениот совет воопшто не го истакнува овој податок во својата одлука.

ЗАКЛУЧОК

Конкретниот случај на утврдување на нестручно и несовесно вршење на судската функција во однос на судијата С.Т., е специфичен по тоа што е утврдена одговорност на судија кој што во текот на постапката пред Судскиот совет заминал во пензија. Во поинакви околности, во ваков случај, одлуката на Судскиот совет ќе гласела на разрешување на судијата. Иако, со оглед на презентираната фактичка состојба во однос на работењето на судијата С.Т., лесно може да се воочи неговото нестручно и несовесно работење, сепак, Судскиот совет во овој предмет морал да даде доволно образложени причини во однос на исполнувањето на условите и причините поради кои се утврдува нестручно и несовесно вршење на судската функција, но воедно и за процесните претпоставки поврзани со пасивната легитимација. Како и во останатите анализирани случаи, и кај овој случај, не може а да не се забележи дека Судскиот совет го следи трендот на носење на недоволно аргументирани и образложени одлуки.

03 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА И.И.

ВОВЕД

Со оваа анализа направен е преглед и критички осврт на одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за изрекување на дисциплинска мерка – писмена опомена на судијата И. И., судија на Основен суд Г., поради утврдена дисциплинска одговорност за постапување во предмет во кој Основниот суд Г. не бил надлежен да постапува поради постоење на исклучива месна надлежност на друг суд за постапување и одлучување по предлог за определување на средство за обезбедување на побарувањата (определување на привремена мерка) по кој постапувал судијата И. И.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај, барањето за утврдување на одговорност, заведено под бр. 10-6/1 од 12.01.2022 година е поднесено против судијата И. И., судија на Основниот суд Г. Во барањето, подносителот се повикува на чл. 74 ст. 3 ал. 1 в.в. со ал. 2 и чл. 76 ст. 6 од Законот за судовите во однос на утврдување на одговорност на судијата. Според наводите во барањето, судијата И.И. постапувајќи по поднесен предлог за определување на привремена мерка, како средство за обезбедување на побарувања, изрекол привремена мерка со намера или очигледна небрежност, по сопствена вина и без оправдани причини, а со цел да протежира интереси на определен круг правни и физички лица, на очигледна штета на доверители на правно лице кое што е во стечај. Според подносителот на барањето, судијата сторил крупна професионална грешка кога го усвоил предлогот за определување на привремена мерка, од причини што во решението дал целосно нејасно и неразбирливо образложение до степен на несериозност, поради што не заслужувал понатаму да ја врши судиската функција. Дополнително, во барањето се наведува дека судијата сторил крупни пропусти и во однос на водењето на постапката, бидејќи во конкретниот предмет, Основниот суд Г., воопшто не бил надлежен да постапува имајќи предвид дека постоела исклучива месна надлежност на друг суд со оглед на тоа што предлогот за обезбедување на побарувањата бил поднесен против правно лице против кое е отворена стечајна постапка, а стечајната постапка ја водел Основниот граѓански суд С.

Постапувајќи по поднесеното барање, Судскиот совет на РСМ, на седницата одржана на 04.07.2023 година расправал по извештајот на Комисијата на известители за утврдена фактичка состојба. Во анализираната одлука воопшто нема податок дали во рамки на постапката пред Комисијата на известители, биле редоследно преземени дејствијата што ги предвидува ЗСС во однос на овој дел од постапката за утврдување на одговорност на судија имајќи предвид дека во образложението на одлуката не е наведен ниту еден податок за текот на постапката. Расправајќи по извештајот на Комисијата на известители за утврдена фактичка состојба, Судскиот совет утврдил дека судијата сторил повреда по чл. 74 ст. 3 ал. 1 в.в. со ал. 2 и чл. 76 ст. 6 од Законот за судовите и го санкционирал со изрекување на дисциплинска мерка писмена опомена. Против ваквото решение на Судскиот совет не е изјавена жалба.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

При одлучувањето за утврдување на одговорност на судијата И. И., Судскиот совет на РСМ ги прифатил наводите на подносителот на барањето за сторена дисциплинска повреда поради тоа што судијата сторил повреда од процесен карактер. Имено, постапувајќи по предлог за определување на привремена мерка, судијата постапувал во три наврати. Прво, донел решение со кое го усвоил предлогот и определил привремена мерка, кое решение, по изјавена жалба било укинато и предметот вратен на повторно одлучување, со напатствија првостепениот суд да се огласи за ненадлежен и предметот да го отстапи на месно надлежен суд. При повторното одлучување, судијата донел решение со кое привремената мерка ја укинал, се огласил за стварно ненадлежен и предметот со сите списи го препратил до Управниот суд како стварно надлежен да постапува по предлогот за издавање на привремена мерка. Против ваквото решение била изјавена жалба, при што решението било укинато во делот на одлучувањето за (не)надлежноста на судот. При повторното одлучување, судијата, почитувајќи

ги напатствијата на второстепениот суд, донел решение со кое се огласил за месно ненадлежен да постапува по предлогот за издавање на привремена мерка и предметот со сите списи го препратил до Основниот граѓански суд С., како стварно и месно надлежен. И ова решение било обжалено, но второстепениот суд ја одбил жалбата како неоснована и првостепеното решение го потврдил.

Според оценката на Судскиот совет на РСМ, во конкретниот случај постапувањето на судијата И. И., тргнувајќи од тоа дека ги следел напатствијата на повисокиот суд, односно преземал дејствија во насока на отстранување на повредите и на тој начин ја надминал настанатата состојба, треба да се смета за дисциплинска повреда за која треба да се изрече писмена опомена. Ваквиот став, Судскиот совет го поткрепува така што во образложението на својата одлука наведува дека решението што го донел судијата во конкретниот предмет не предизвикало штетни последици и дека во конкретниот случај не се работи за постапување со намера и за повреда сторена со намера, ниту дека судијата со своето постапување предизвикал тешки последици.

Во поткрепа на својата одлука за изрекување на дисциплинска мерка наспроти разрешување на судијата, Судскиот совет на РСМ наведува дека при одлучувањето ги имал предвид тежината на повредата и степенот на одговорност, околностите под кои е сторена повредата и однесувањето на судијата. Според Судскиот совет на РСМ, во конкретниот случај се работи за превид на судијата. Во таа насока, Судскиот совет смета дека изречената дисциплинска мерка - писмена опомена ќе ја постигне целта на воспитно делување врз судијата во насока на зголемување на неговата одговорност при извршување на работните задачи и потемелен пристап и поголема одговорност при постапувањето, а се со цел спречување на сторување на вакви повреди во иднина.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел на анализата, а врз основа на достапните списи на предметот, аргументацијата на Судскиот совет и содржината на анализираната одлука, во фокусот ќе бидат определени проблематични прашања и аспекти на постапката за утврдување на одговорност на судијата И. И. поврзани пред сè со правната основа на постапувањето и одговорноста на судијата, непрегледност на фазите и дејствијата во постапката и несоодветно напишано и шуто образложение особено во делот на благиот пристап кон одговорноста на судијата и дисциплинската мерка.

Проблеми поврзани со правната основа на постапувањето и одговорноста

Кога се анализира содржината на одлуката на Судскиот совет не може, а да не се забележи дека истата е неспретно напишана. Имено, уште во изреката на својата одлука, а потоа истото се провлекува и во образложението, Судскиот совет при утврдувањето на одговорност и изрекувањето на дисциплинската мерка се повикува на одредби од Законот за судовите кои практично не постојат, односно одредби кои во конкретниот случај немаат соодветна примена. Во изреката на својата одлука, Судскиот совет наведува дека ја изрекува писмената опомена за повреда сторена по чл. 74 ст. 3 ал. 1 в.в. со ал. 2 и чл. 76 ст. 6 од Законот за судовите.

Според чл. 74 ст. 3 ал. 1 и ал. 2, судијата се разрешува од судиската функција согласно со основите предвидени во ставот 1 од истиот член, ако повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини (ал. 1), и повредата предизвикала тешки последици (ал. 2). Во оваа смисла не е јасно зошто Судскиот совет воопшто се повикува на чл. 74 ст. 3 кој се однесува на кумулативните услови за разрешување со оглед на тоа што во овој случај е изречена најблагата дисциплинска мерка. Поради тоа посоодветно би било Судскиот совет да се повика на чл. 74 ст. 4 кој регулира можноста за изрекување на дисциплинска мерка кога станува збор за полесен облик на повреда. Следствено Судскиот совет се повикува на погрешна законска основа при утврдување на одговорноста на судијата и изрекувањето на дисциплинската мерка.

Дополнително, чл. 76 ст. 6 од Законот за судовите на која се повикува Судскиот совет не постои, односно чл. 76 го уредува прашањето за нестручно и несовесно вршење на судиската функција и се состои од 3 става. Доколку Судскиот совет мислел на т. 6 од ст. 1 од чл. 76 од Законот за судовите,

односно нестручното и несовесното работење на судијата И. И. го подвел под земање во работа предмет кој не му е распределен преку автоматизираниот компјутерски систем за управување со судски предмети во судовите, имајќи ја предвид природата на повредата што ја сторил судијата во конкретниот случај, оваа одредба апсолутно не може да се примени. Кога веќе се повикува на нестручно и несовесно работење тогаш многу порелевантна за овој случај е одредбата од чл. 76 ст. 1 т. 7 која се однесува на сторена крупна професионална грешка.

Токму поради овие пропусти сметаме дека е недопустливо Судскиот совет во своите одлуки да се повикува на законски одредби кои немаат примена во конкретниот случај односно одредби кои не постојат во законот. Во таа смисла, чл. 74 ст. 3 од ЗС го уредува прашањето кои претпоставки треба кумулативно да бидат исполнети за да судијата биде разрешен од вршење на судиската функција, одредба која нема примена во конкретниот случај бидејќи се работи за случај во кој е изречена поблага дисциплинска мерка. Од друга страна, како што претходно напоменавме, во ЗС не постои ниту одредбата на која се повикува Судскиот совет во изреката на својата одлука, односно чл. 76 ст. 6 од ЗС, што се смета за сериозен пропуст на Судскиот совет при одлучувањето.

Непрегледност на фазите и дејствијата во постапката

Во одлуката на Судскиот совет воопшто не е даден никаков податок за подносителот на барањето за утврдување на одговорност ниту пак е предочен некаков преглед на текот на постапката за утврдување на одговорност на судијата И. И. Имено, за разлика од другите анализирани одлуки за утврдување на одговорност на судии, каде што во детали е даден осврт на сите фази од постапката пред Судскиот совет, во конкретниот случај, во образложението на одлуката Судскиот совет воопшто не се осврнува на ниту едно дејствие што било преземено како процесна активност која што ја налага Законот за Судскиот совет на РСМ во однос на водењето на оваа постапка. Во таа насока, видно од образложението на одлуката постои само податок за приемот на барањето (под кој број е заведено и од кој датум) и податок кога е одржана седницата на која Судскиот совет на која расправал по извештајот за констатирана состојба од страна на Комисијата на известители. Значи нема никаков податок за подносителот или пак за доказите кои биле изведувани во текот на расправата и врз основа на кои понатаму е утврдена соодветната фактичка состојба, а воедно и донесена одлуката. Дополнително во одлуката нема никаков податок за гласањето на членовите на Судскиот совет или пак правна поука за судијата дека има право на жалба против одлуката на Судскиот совет.

(Не)соодветноста на образложението и благиот пристап во одмерување на санкцијата

Во конкретниот случај, Судскиот совет утврдува одговорност на судијата И. И., но смета дека неговото постапување и повредата што тој ја прави не е од таква природа и таков интензитет за да биде најстрого санкциониран, односно да биде разрешен иако тоа се бара во поднесеното барање за утврдување на одговорност на судијата. Имено, Судскиот совет смета дека судијата сторил повреда од процесен карактер, дека не настанала штета ниту пак тешки последици поради тоа што тој постапувал по напатствијата на повисокиот суд и на тој начин состојбата која што тој ја предизвикал со своето постапување била надмината. Од тие причини, Судскиот совет смета дека е доволно да му се изрече само писмена опомена како најблага дисциплинска мерка и дека таа мерка ќе ја исполни целта во однос на воспитно делување врз судијата. За Судскиот совет, во постапувањето на судијата не е детектирана намера односно повреда сторена со намера, а постапувањето на судијата во конкретниот случај, Судскиот совет го квалификува како превид.

Судскиот совет ова го прави преку исклучително штуро образложение во кое се забележуваат повеќе недоследности и недоречености. Конкретно во однос на природата и тежината на повредата која што ја сторил судијата И. И. и соодветно на тоа изречената дисциплинска мерка, сметаме дека Судскиот совет не даваа соодветни причини и аргументи за релативно благиот пристап во однос на санкционирањето на судијата.

Во смисла на одредбите на Законот за парничната постапка, судот, веднаш по приемот на иницијалниот поднесок по службена должност оценува дали е надлежен да постапува и во кој состав е надлежен. Кога зборуваме за надлежноста на судот во една граѓанска постапка, надлежноста на судот се смета за општа, позитивна и апсолутна процесна претпоставка од која зависи дозволеноста на постапката. Судот, секогаш по службена должност внимава дали е надлежен да постапува. Во конкретниот случај, станува збор за постапка поведена по предлог за определување на привремена мерка, каде што должникот е правно лице во стечај, кое нешто како факт му било познато на судијата, имајќи предвид дека истото било наведено како податок во предлогот за определување на привремената мерка.

Според чл. 56 од ЗПП, за судење во споровите што настануваат во текот и по повод судска или административна извршна постапка, односно во текот и по повод стечајна постапка, исклучиво месно надлежен е судот на чие подрачје се наоѓа судот што ја спроведува извршната, односно стечајната постапка односно судот на чие подрачје се спроведува административното извршување. Станува збор за одредба која е од императивен карактер и која предвидува атракција на надлежноста на судот кој ја спроведува стечајната постапка, односно одредба која предвидува исклучива месна надлежност на судот кој ја спроведува стечајната постапка за сите спорови што ќе настанат во текот и по повод стечајната постапка.

Во конкретниот случај, судијата ја занемарува оваа одредба од ЗПП и постапува по предлогот за определување на привремена мерка. Постапувајќи по предлогот, првостепениот суд, преку судијата И.И., поднесениот предлог го усвојува и определува привремена мерка, иако не е месно надлежен да постапува. По укинувањето на таквото решение, првостепениот суд ја укинува времената мерка и се огласува за стварно ненадлежен и предметот го препраќа до Управниот суд. По обжалување на ваквото решение, судијата И. И. дури од трет обид носи правилна одлука и се огласува за месно ненадлежен и предметот го препраќа на решавање на месно надлежниот суд. На овој начин судијата очигледно ја одолговлекува постапката.

Ваквото постапување на судијата И. И., Судскиот совет го смета за превид. Според наше мислење, ваквото постапување на судијата во никој случај не може да се смета за превид, туку за очигледно непознавање на правните прописи по кои секојдневно постапува како судија во граѓанската област. Имено, не може да се работи за превид кога судијата не применува императивна одредба која е на јасен начин уредена и која ја определува надлежноста на судот, особено имајќи го предвид фактот дека судијата во два наврати носи неправилни и незаконити одлуки, па дури оди дотаму што се огласува за стварно ненадлежен и предметот го препраќа на постапување на Управниот суд. Ваквото постапување на судијата може да се оквалификува исклучиво како нестручно и како евидентно непознавање на правото. Особено имајќи го предвид фактот дека станува збор за прашање од кое зависи дозволеноста на постапката.

Врз основа на наведеното слободно може да се тврди дека ваквото непознавање на правото претставува отежнувачка околност во дадениот случај. Судскиот совет единствено ги набројува олеснителните околности додека на отежнувачките воопшто не се осврнува. Имено, Советот во своето кусо образложение единствено се фокусира на фактот дека немало намера кај судијата за сторување на повредата, при што воопшто не го зема предвид очигледниот факт дека станува збор за очигледна небрежност по вина на судијата, која основа или услов исто така стои во чл. 74 ст. 3 ал. 1, и која небрежност резултирала во сторување на крупна професионална грешка во смисла на чл. 76 ст. 1 т. 7. Од друга страна се инсистира на тоа дека не настанала никаква штета односно последици при што се игнорира одолговлекување на постапката како штетна последица и воедно воопшто не се навлегува во наводот истакнат во барањето за поведување на постапка со кој се тврди дека судијата ова го правел со цел да заштити интереси на еден приватен субјект кој е должник во постапката. Всушност разгледувањето на ваквото тврдење истакнато во барањето може да упати и на тоа дека во основа станува збор за намера зад ваквата повреда сторена од страна на судијата. Судскиот совет, за жал, воопшто не навлегол во ова прашање и доста површно и паушално донел заклучоци кои не се поткрепени со аргументи и докази. Токму штуроста на образложението остава простор за сомнеж во мотивите зад

ваквото постапување на Судскиот совет и за прилично благиот пристап во утврдување на санкцијата односно мерката.

Од тие причини, сметаме дека санкцијата што ја изрекол Судскиот совет требало да биде построга бидејќи во конкретниот случај судијата покажал очигледно непознавање на процесниот закон особено што при повторното одлучување, кога се огласил за ненадлежен, предметот му го отстапил на постапување на Управниот суд, кој воопшто нема надлежност да постапува во вакви случаи. Во смисла на одредбите од Законот за судовите, постапувањето на судијата требало да се квалификува како несовесно и нестручно, односно дека судијата покажал незадоволителна стручност која влијае на квалитетот на неговото работење и истото да се подведе под неоправдано сторување на крупна професионална грешка.

ЗАКЛУЧОК

Анализата на одлуката на Судскиот совет за утврдување на одговорност и изрекување на дисциплинска мерка – писмена опомена на судијата И. И., судија на Основниот суд Г., ни покажува дека Судскиот совет при одлучувањето за одговорноста на судиите и носењето на одлуките во таа насока, во поединечни случаи соодветно не ја квалификува повредата која што е сторена од страна на судијата, и пропорционално на сторената повреда не изрекува санкција што ќе соодветствува на нејзината природа и тежина. Дополнително, во овој случај, Судскиот совет прави сериозен пропуст и во однос на одлучувањето и изготвувањето на одлуката, имајќи предвид дека истиот потполно погрешно се повикува на законски одредби во поткрепа на своето одлучување, кои во конкретниот случај не можат да најдат примена, односно на законски одредби кои не постојат. Ваквото постапување може да отвори сомнеж дека Судскиот совет нема сериозен и одговорен пристап при водењето на постапките за утврдување на одговорност на судиите и одлучувањето во тој контекст.

04 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА С.Л.

ВОВЕД

Во рамките на оваа анализа се анализира одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за разрешување на судијата С.Л. од Основниот к. суд во С. Покрај одлуката на Судскиот совет, се анализира и целокупната последователна постапка преку анализа на поднесената жалба и одлуката на Советот за одлучување по жалби во Врховниот суд на Република Северна Македонија. Предметот се однесува на разрешување на судија кој постапувал по кривична материја, а во врска со санкционирање на адвокат за искажан став на социјални мрежи за работата на судијата. Постапката се води во согласност со одредбите од новиот Закон за Судски совет од 2019 година.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај С.Л., судија на Основниот к. суд С., е разрешена од вршење на судиската функција, поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција, согласно член 74 став 1 алинеја 2 од Законот за судовите, во врска со член 74 став 3 алинеја 1 и 2 од истиот закон, затоа што судијата С.Л., на ден 05.09.2019 година при постапувањето по предмет на Основниот к. суд С. 9 К.бр.1232/19, донела решение К бр.1232/19 од 05.09.2018 година, со кое му изрекла парична казна на адвокатот А. А., подносител на барањето за поведување на постапка за утврдување на одговорност на судија, во износ од 2.000 евра, во кој предмет подносителот веќе не бил ангажиран како адвокат, односно бил ангажиран како адвокат (бранител) до 04.09.2019 година до 15:20 часот, по што обвинетиот Е. М. му го откажал полномошното согласно чл.371 ст.4 од ЗКП и ангажирал друг бранител-адвокат. Судијата со решението донесено надвор од главната расправа на 05.09.2019 година го казнила адвокатот за навредување на судот во смисла на чл.88 ст.1 од ЗКП затоа што на 04.09.2019 година во 20:01 часот, на сопствениот Фејсбук профил напишал и објавил содржина „SWAROVSKI С.Л. ДНО ОД СУДИЈА. ПОД ИТНО РАЗРЕШУВАЊЕ“. Решението подоцна по жалба на адвокатот било укинато од К.С. на Основен к. суд С. со Решение КС –Кр бр.1454/19 од 19.11.2019 година, по што С.Л. повела постапка пред граѓанскиот суд, која завршила во нејзина корист како тужител, односно усвоено е тужбеното барање и утврдена е навреда сторена со предметниот Фб статус.

Судскиот совет на Република Северна Македонија на седницата од 22.06.2020 година донел одлука бр.10-73/2 од 24.06.2020 година со која е формирана Комисија на известители. Согласно чл.63 став 7 од Законот за Судскиот совет на РСМ, Комисијата на известители доставила Известување до Советот за утврдената фактичка состојба, бр.10-73/4 од 13.10.2020 година во кое е констатирано дека барањето е навремено, целосно и не е очигледно неосновано, при што Советот на седница од 03.11.2020 година донел Одлука за продолжување на постапката бр.10-73/5 од 09.11.2020 година. Со допис бр.10-73/6 од 09.11.2020 година, Комисијата го достави на одговор Барањето за поведување постапка за утврдување одговорност, со приложените докази до судијата С.Л.. Со поднесок бр.10-73/7 од 18.11.2020 година, судијата С.Л. достави писмено произнесување по барањето за утврдување на одговорност поднесено против неа.

Комисијата закажа расправа за ден 16.12.2020 година, која била одложена поради оправдано отсуство на подносителот на барањето, за на ден 09.02.2021 година е одржана расправа во присуство на судијата и подносителот на барањето, на која биле сослушани странките и биле изведени докази. Врз основа на изведените докази, како и изнесените наводи, Комисијата изготвила и до Советот доставила Извештај за констатирана состојба по барањето, бр.10-30/3 од 22.02.2021 година. Судскиот совет на седница одржана на ден 11.03.2021 година расправаше по Извештајот на Комисијата, при што го уважил барањето на подносителот и оценил дека постапувањето на судијата С.Л. во конкретниот случај е несовесно и нестручно, со пречекорување на службената положба и овластување.

Користејќи го правото на жалба, судијата С.Л. на 14.04.2021 година до Советот по жалби при Врховниот суд на Република Северна Македонија поднела навремена жалба, со која го оспорува донесеното решение на Судскиот совет, по основ на: А) груба повреда на одредбите за одговорност на

судија уредени во Законот за Судски совет на РСМ, односно по основ на 1) ненавременост во постапувањето; 2) повреда на одредбите од членот 63, ст 4 од Законот за Судски совет на РСМ, односно дека по барањето е очигледно неосновано, односно се однесува на факти кои веќе биле предмет на разгледување од повисок суд во постапка по правен лек; 3) груба повреда при постапување на Советот кој постапувал два пати различно за две идентични барања за разрешување; 4) непостоење на законски основ за разрешување; 5) судот погрешно и без докази се обидел да образложи дека е сторена повреда која предизвикала тешки последици; Б) повреда на правото на правична судска постапка од членот 6 од ЕКЧП.

Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд на Република Северна Македонија, решавајќи по жалбата на С.Л. на решението на Судскиот совет на РСМ со број 10-30/9 од 19.03.2021 година согласно членот 72 од Законот за Судскиот совет на РСМ, одржал седница на ден 01.07.2021 година и донел Решение со број ОСЖ бр. 6/2021 со кое жалбата на С.Л. судија на Основниот к. во С. се одбива како неоснована и Решението на Судскиот совет на РСМ со број 10-30/9 од 19.03.2021 година се потврдува.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Во анализираниот случај се донесени две одлуки. Односно, Решението од страна на Судскиот совет на РСМ и Решението од Советот за жалби при Врховниот суд на Република Северна Македонија.

Во Решението на Судскиот совет на Република Северна Македонија, советот во целост го прифатил барањето на подносителот, односно, разрешување од вршење на судиската функција, поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција, односно, согласно член 74 став 1 алинеја 2 од Законот за судовите, во врска со член 74 став 3 алинеја 1 и 2 од истиот закон ја разрешил од вршење на судската функција С.Л.. Имено, судијата С.Л. на ден 05.09.2019 година донела решение со кое подносителот на барањето А. А. го казнила со парична казна во износ од 2000 евра во денарска противвредност од 122.990,00 денари заради напишан Фејсбук статус на ден 04.09.2019 година во 20:01 часот со кој што сметала дека е навредена како судија иако претходниот ден истата констатирала на записник дека подносителот на барањето не е повеќе адвокат на обвинетиот во конкретната постапка, со тоа што побарала од претседателот на судот да постави бранител по службена должност и со решение 03 Су.бр.10/19 -398 од 04.09.2019 година за бранител по службена должност бил поставен Г. К., адвокат од С. и ја прифатила изјавата на обвинетиот во која што навел „го откажувам полномошното на адвокат А. А. и го ангажирам како бранител адвокат И. Б. од Т.“, видно од Записник за главна расправа од 04.09.2019 година, поради што го разрешила бранителот поставен по службена должност.

Од ова произлегува дека судијата неспорно знаела и го прифатила фактот дека подносителот на барањето не е повеќе учесник во конкретната постапка, но и покрај тоа следниот ден, односно на 05.09.2019 година пречекорувајќи ги своите законски овластувања како судија му изрекла парична казна за напишан статус на Фејсбук профил. Судијата била должна како носител на јавна функција избран судија да постапува со правичен баланс помеѓу личните емоции и законито да постапува во конкретната постапка, притоа почитувајќи ги индивидуалните права на граѓанинот и правото на слобода на изразување на мисла и да го имала предвид јавниот интерес обезбедување на интегритетот на судската власт. Со погоре наведеното постапување, судијата ги пречекорила законските овластувања, моралните и етичките правила, не воспоставувајќи рамнотежа помеѓу конкретните приватни интереси и јавниот интерес. Имено, со донесената одлука за казна на подносителот на барањето не ја почитувала маргината на уважување помеѓу сопственото чувство на „навреда“ и изречената одлука за казна спрема подносителот на барањето со што пројавила однесување на ограничување на поединецот на слободно изразување на мисла што резултирало со поткопување на суштината на правото. Воедно, ограничувањето на поединецот не било насочено кон легитимна цел и не постои пропорционалност помеѓу целта што сакала да ја постигне, дисциплинирање на граѓанин за искажан личен став на Фејсбук профил и средството-донесување одлука за казна од 2000 евра.

По однос на штетната последица субјективно е прашањето на штета бидејќи истата не е само прашање на финансиското влијание врз граѓанинот, туку важноста на конкретната одлука за угледот на

судството, како принципиелно прашање - како принцип на постапување на судија во рамките на овластувањата што и се дадени по закон и штетата што се нанесува на довербата на граѓаните во судството, така што ирелевантна е околноста дека со укинатата одлука подносителот на барањето не претрпел финансиска штета затоа што постапувањето на судијата покренува прашање на принципи кои што се од важност и влијаат на почитување на правата на граѓаните, како потенцијален системски проблем што влијае на прашање од општ интерес, односно довербата на јавноста во судскиот систем. Конечно, Судскиот совет утврдил дека во конкретниот случај судијата е *dominus litis* во постапката, но не и надвор од неа. Очигледно постоел конфликт на интереси во кои личните вредности на судијата биле пресудни наспроти професионалноста и непристрасноста кои треба да доминираат. Судијата не смеела да дозволи личните чувства, емоции и убедувања предизвикани од објавата на Фејсбук профилот да ги постави над професионалноста, правдата, односно законитоста. Таа требало да ги решава, а не да ги зголемува тензиите, да ја промовира довербата на јавноста во судовите во рамките на правниот систем преку со закон предвидени правни инструменти: известување на А. К. и поведување на граѓанска парница, кое дополнително го сторила.

Советот за постапување по жалби при Врховниот суд на Република Северна Македонија, во целост се осврнал на жалбените наводи на жалителката и за истите констатирал дека се неосновани, со што ја потврдил одлуката на Судскиот совет. За дел од жалбените наводи, односно во однос на жалбениот навод за строгоста, односно непропорционалноста на изречената казна – разрешување на судијата за нестручно и несовено работење, Советот за постапување по жалби при Врховниот суд на Република Северна Македонија, истакнал дека нема законска надлежност да одлучува во смисла на одредбите од членот 72 од Законот за Судскиот совет на Република Северна Македонија, каде според Советот за постапување по жалби неговата надлежност е утврдена да постапува само во делот на оценка на законитоста на спроведената постапка од страна на Судскиот совет, по што жалбениот совет при ВСРСМ не утврдил повреда на законитоста во водењето на постапката, а со тоа и ја потврдил одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел, се прави критички на осврт на целокупната постапка, притоа истата анализирајќи ја и од формален и од материјален аспект. Односно, се анализираат процесните основи за водење на постапката, како и материјалниот аспект, односно дали е соодветно поткрепена и образложена одлуката на Советот. Во оваа пригода се анализираат сите расположливи одлуки и поднесоци, односно се анализира одлуката на Судскиот совет, жалбата од судијата, како и одлуката на Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ по однос на поднесената жалба.

Формални елементи и аспекти на постапката: навременост и дозволеност

Во однос на оценката на навременоста на поднесеното барање, може да констатираме дека согласно член 61 став 1 од Законот за Судски совет постапката за утврдување на одговорност на судија се поведува во рок од шест месеци од денот на осознавање на сторената повреда, но не подоцна од три години од денот на сторувањето на повредата.

Во согласност со наведените рокови, а видно и од поднесената жалба на судијата, може да констатираме дека Судскиот совет само кратко навел, без подетално образложение, дека барањето е навремено, иако, доколку се земат предвид датумите на поднесеното барање и денот на сторувањето на повредата од страна на судијата се поминати повеќе шест месеци, или поточно поминати се над осум месеци од денот на сторувањето на повредата, или повеќе од шест месеци од денот на донесеното решение на Кривичниот совет во Судот со кое се укинува решението за казнување на адвокатот. Во конкретниот случај цениме дека подносителот на барањето може да го користи исклучиво субјективниот рок, односно моментот на дознавањето на повредата, затоа што во конкретниот случај повредата се состоела во донесување на решение за казнување на адвокатот кое му било лично доставено на подносителот на иницијативата, а со тоа и е исполнет условот за лична запознаеност со сторената повреда на подносителот на барањето. Притоа, во овие случаи толкувањето на овој преклузивен рок, би требало да биде во смисла на толкувањето на течењето на роковите согласно процесните закони ЗКП

и ЗПП, каде рокот за поднесување е шест месеци од денот на дознавањето за повредата, кој е исклучиво субјективен рок, кој потоа се објективизира со дополнителен рок од три години, во смисла за ставање на извесност на рокот. Или поинаку кажано, да не може лицето чиешто право е повредено да манипулира со остварувањето на правото на правна заштита до недоглед. Согласно ова, произлегува дека барањето е ненавремено.

Но, Советот во неговото решение наведува дека истото е навремено и дека поведува постапка за оценување на одговорност на судијата. Токму овој протек на временскиот интервал разрешениот судија го наведува како жалбен основ за донесеното решение на Судскиот совет на РСМ. Дури потоа, во рамките на решението на Жалбениот совет при Врховниот суд, ги добиваме аргументите за оцената на навременоста на барањето. Имено, Жалбениот совет при ВСРСМ аргументира дека и покрај протекот на подолго време од законски предвидениот рок од шест месеци за поднесување на барањето, истото се смета за навремено, повикувајќи се на Уредбата со законска сила на Владата за роковите во судските постапки за време на вонредната состојба и постапувањето на судовите и јавните обвинителства, а донесена како резултат на Прогласувањето на вонредна состојба од страна на Претседателот на Република Северна Македонија (Сл. Весник на РСМ бр. 84/2020) за светската пандемија со COVID-19. Согласно на тоа, според Жалбениот совет при ВСРМ, во овој период не течат и роковите за поднесување на барања за одговорност на судии во смисла на членот 61 од Законот за Судски совет. Сепак, доколку се погледне датумот 30.03.2020-та година кога е објавена оваа Уредба со законска сила во Службен весник, тогаш повторно произлегува дека субјективниот рок за поднесување на барањето е истечен, односно од денот на сторување на повредата до денот на поднесување на барањето се поминати малку над шест месеци. Од друга страна, пак, доколку дословно се анализираат зборовите од членот 1 од Уредбата со законска сила на Владата, односно, „Законските и преклузивните рокови за поднесување на тужба во парнична постапка, приватна тужба во кривична постапка, предлог за кривично гонење, предлог за поведување на вонпарнична постапка, поднесување на барање за присилно извршување, постапка за обезбедување на побарувањата, тужба за поведување управен спор, иницирање на постапка пред Уставен суд или иницирање и поведување на друга судска постапка, престануваат да течат во моментот на стапување во сила на оваа уредба се до престанување на вонредната состојба“, се чини дека повторно недостасува определно дополнително образложение за одлуките на советите.

Ова од причина што во делот на одредбата од членот 1 од Уредбата на Владата, не се изречно наведени и роковите за поднесување на барање за утврдување на одговорност на судија пред Судскиот совет во смисла на членот 61. Па така, во одлуката на Судскиот совет, а и во одлуката на Жалбениот совет при Врховниот суд изостануваат аргументите кај доносителите на одлуката дали постапката за разрешување на судија е „друга судска постапка“. Согласно карактерот и природата на Судскиот совет, само-управно тело на судството, поточно, фактот дека не се работи за суд ниту пак за судски надлежности туку за управни или административни постапките кои се водат пред него имаат управен, а не судски карактер. Воедно, согласно член 98 судската власт ја вршат судовите, кои се основаат со закон кој се носи со квалификувано двотретинско мнозинство и постапката пред нив се уредува исто така со закон кој се носи со квалификувано двотретинско мнозинство. Со оглед на тоа што целокупната постапката за утврдување на одговорност, вклучително и Жалбениот совет при ВСРСМ, се регулира со Законот за Судскиот совет, а тој се носи со релативно мнозинство, тогаш станува јасно дека Уредбата со законска сила на Владата никако не може да се примени преку толкување на фразата „друга судска постапка“ на постапките пред Судскиот совет и Жалбениот совет.

За волја на вистината, во овие случаи на членовите на советите што ги донеле одлуките се чини дека им недостасуваат аргументи во поглед на одбрана на нивниот став. Од причини што и покрај фактот дека во Уредбата изречно не се наведени постапките за утврдување на одговорност на судиите, кои во својата суштина се административни, истите се водат низ начелата на фер постапување. Можеби поради ова, односно поради начинот на водење на постапката за утврдување на одговорност на судиите која по својата форма и содржина добива привид на судска постапка и врз истата се применуваат начелата за фер постапување, можеби членовите на советите погрешно сметале дека и оваа постапка е опфатена со Уредбата со законска сила на Владата. Но, дури и да го прифатиме овој неточен став, повторно рокот за поднесување на барањето е надвор од законскиот рок од шест месеци сметано од денот на дознавањето на повредата.

Во однос на оценката на дозволеноста, несомнено произлегува дека Судскиот совет и Жалбениот совет, правилно постапиле при прифаќањето на барањето, во поглед на оценката на дозволеноста, затоа што подносителот на барањето во конкретниот случај е и лицето кое што е директно засегнато со сторената повреда на судијата. Во поглед на оценката на целосноста на барањето, следствено од жалбениот навод може да видиме дека постоела и претходно поднесена иницијатива за оценка на работата на судијата за истата повреда, која од Судскиот совет била отфрлена како нецелосна. Во таа насока, правилен е заклучокот на Жалбениот совет дека не се работи за повреда на начелото *ne bis in idem*, затоа што во првиот случај Советот донел само формална одлука, не навлегувајќи во меритумот на предметот. Сепак, останува недообразложено дали навистина се работи за ист односно идентичен поднесок, без дополнителни докази. За жал, од расположливите податоци, не бевме во можност да го испитае веродостојноста на ова тврдење, па сходно на тоа и го прифаќаме легалистичкиот став на Жалбениот совет.

Материјални елементи и аспекти: Несоодветноста на образложението и основот за разрешување

Согласно Законот за судови, предвидени се прецизни основи за утврдување на дисциплинската одговорност на судиите и за нестручно и несовесно работење на судиите, како основа за изрекување на дисциплинските мерки и нивно разрешување. Во однос на претходните законски текстови, со последните измени во овој Закон, имаме определено допрецизирање на основите, односно на критериумите за дисциплинска одговорност на судиите, како и за тоа кои дејствија на судиите се карактеризираат како нестручно и несовесно работење, со што на членовите на Судскиот совет, во поголема мерка им е олеснет патот за донесување и оправдување на нивните одлуки. Сепак, во конкретниот случај, се чини дека Судскиот совет во решението за разрешување на судијата го одбрал потешкиот пат за аргументирање на сопствената одлука, без притоа да ја примени и цитира и алинејата 7 од ставот 1 од членот 76 од Законот за судови, каде е наведено дека намерната и неоправдана крупна професионална грешка претставува нестручно и несовесно работење во службата. Сметаме дека во своето образложение, Судскиот совет навел одредени аргументи за утврдување на субјективната одговорност на судијата за сторената повреда на кривичната постапка, во смисла на казнување на адвокатот кој во тој момент не бил правен застапник и учесник во постапката, а притоа се обидел да аргументира дека фактичкото отсуство на реална штета кон подносителот на барањето, со оглед на фактот дека ова решение на судијата е подоцна укинато од страна на кривичниот совет, па така адвокатот не претпрел никаква материјална штета, не значи и отсуство на штета по угледот на судската фела воопшто од ваквите постапувања на судиите во конкретните случаи.

Судскиот совет немал лесна задача при оценка на конкретното поведение на судијата да утврди дека токму конкретната повреда е сторена по вина на судијата без оправдани причини и дека тоа поведение доведува до тешки последици, во смисла на ставот 3 од членот 74 од Законот за судови. Ваквата законска непрецизност и користење на премногу општи поими доведуваат до ситуација на практично немерлив исход при аргументирањето на тоа што е тешка последица и дали во конкретниот случај поведението на судијата е поттикнато како реакција на поведението на подносителот при што е настанала тешка последица. Се чини дека во конкретното образложение Судскиот совет дава поефикасни аргументи во поглед на оценката на поведението на судијата и тоа во насока на барање од судијата на смиреност и непристрасност, одбивање на намерните напади врз личноста и слично, како пропуст со што се довел судијата во ситуација да направи крупна и намерна повреда на процесните норми. Но, за жал, вториот дел од кумулативно поставените услови во ставот 3 од членот 74 од Законот за судовите, односно „тешките последици“ се чини дека Судскиот совет неоправдано ги предимензионира. Па така, аналогијата од конкретното поведение на судијата во оценуваниот случај до падот на довербата во судството, се чини дека е далечна. Имено, според оваа логика секој првостепенa одлука на суд која е укината или преиначена на повисока судска инстанца ќе упатува на нарушување или штетна последица по угледот на судот. Од друга страна, навистина оперирањето со општи поими од типот на „тешка последица“ што притоа не е дополнително дефинирана во законот, очекувано е дека ќе предизвика проблеми во практичната примена особено доколку самиот Судски совет не утврди критериуми низ неговата пракса.

Токму поради овие причини се чини помалку престога одлуката на Судскиот совет, особено во услови на отсуство на конкретна материјална штета кај оштетеното лице – подносителот на барањето. Сепак, од друга страна се чини дека токму ваквите испади помеѓу субјектите во кривичната постапка, а потоа и нивното јавно ламентирање во медиумите заслужува осуда, бидејќи навистина генерираат недоволното јавно мислење за судот. Во оваа насока, а имајќи ја предвид и улогата на подносителот, се чини дека Судскиот совет и покрај опширното наведување на аргументите за начинот и улогата на судот при водењето на судските постапки, малку прешироко ја поставил тезата дека токму поради конкретното поведение на разрешениот судија доведува до тешки последици. Судскиот совет воопшто не навлегува во сразмерноста, односно пропорционалноста на изречената најстрога можна санкција и легитимната цел која се штити, а тоа е угледот на судството која впрочем како штетна последица воопшто не е јасно утврдена и истата е можеби и предимензионирана. Сметаме дека во конкретниот случај, отсуството на примена на законската одредба од алинејата 7 од ставот 1 од членот 76 од Законот на судовите, во решението на Судскиот совет, како да го подгрева ставот за премногу строгиот пристап на Советот кон разрешениот судија. Сепак, доколку ставот на Советот е подигање на квалитетот и професионалноста на судиите, па со тоа и заземање на построг став кон нивните грешни, а во насока на подигање на довербата во судството, би требало истот и да биде недвосмислено и наведен и аргументиран, а со тоа и прифатлив за генералната јавност. За полесна одбрана на овој став на Советот, истиот би требало да биде забележлив и низ неговата идна практика на оценка на работата на судиите, но и да се стреми кон промена на законските одредби во насока на нивно доразјаснување и допрецизирање.

Пропусти во решението на Жалбениот совет

Во однос на оценката на жалбената постапка, може да констатираме дека Жалбениот совет одговорил на жалбените основи, освен во делот на недостатокот на образложение во поглед на навременоста на барањето. Во таа насока, во отсуство на дополнителни аргументи, како што погоре наведеме, може и да го прифатиме ставот на жалбениот совет во поглед на третманот на подигнатата дилема за *non bis in idem*, наведена како жалбен основ од страна на жалителот.

Иако жалбата на судијата С.Л. е напишана на повеќе од 20 страници со мноштво на наводи и аргументи групирани околу тврдењето за груба повреда на постапката и повреда на ЕКЧП и други меѓународни документи ратификувани од Собранието, Решението на Жалбениот совет е исклучително кратко и воопшто не се осврнува на некои сериозни жалбени наводи. Поконкретно, Жалбениот совет воопшто не се произнесува околу примената на принципот на пропорционалноста исоодветноста на санкцијата како и за меѓународните стандарди, а особено оние кои произлегуваат од судската практика на ЕСЧП. Имено, Жалбениот совет во своето Решение како оправдување на ваквиот пристап се повикува на законската одредба од член 72 од Законот за Судскиот совет преку која точно се тврди дека не може да разгледуваат и преиначуваат изречените санкции, но од друга страна не е точно дека не може да се навлегува во оценка на соодветната образложеност на изречените санкции. Сходно на ова, жалбениот совет со изненадувачка леснотија го одбива разгледувањето на другите жалбени наводи бидејќи истите „не се од влијание за поинакво одлучување.“

ЗАКЛУЧОК

Во поглед на анализираниот предмет може да заклучиме дека кај Судскиот совет се подобрува ставот кон тежнењето за подобро аргументирање на своите одлуки. За жал, сеуште постои практиката, кај некои, навидум едноставни прашања, од типот на оценка на навременоста, членовите на Судскиот, но и на Жалбениот совет да не се оптоваруваат со пошироко образложение, иако овие прашања, како што е видливо и во конкретниот случај се од клучно значење за исходот на постапката. Евидентна е нормативната недореченост на позитивните законски решенија во поглед на дефинирањето на критериумите за одговорност на судиите, во практиката генерираат нејасна слика во поглед на строгоста на Судскиот совет при донесувањето на одлуките што воедно ја отсликува институционалната слабост и отсуството на подзаконски акти со кои би можеле се пополнат празнините и да се конкретизираат нормите низ примена во пракса кои мора да постојат за да обезбедат одредена доза на флексибилност на законските одредби.

05 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА С.Ј.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа е одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за изрекување на дисциплинска мерка на судијата С. Ј., судија на Апелационен суд Ш., поради сторени повреди за време на извршување на функцијата судија на Апелациониот суд Ш. Ова е еден од серијата од три, односно четири, случаи поврзани со прашањето на изземање во рамките на ист суд, Апелационен суд Ш. Во оваа смисла анализата е пожелно да се чита заедно со останатите две анализи за С.З. и З.М. Посебната релевантност на овој случај е тоа што тој е единствениот во кој изречена дисциплинска мерка, додека во другите два судиите се разрешени од судиската функција.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај, барањето за утврдување на одговорност, заведено под бр. 10-44/1 од 18.03.2022 година е поднесено против двајца судии и тоа против судијата С. Ј., судија на Апелационен суд Ш. и против судијата З. М. судија на Апелационен суд Ш. Барањето за утврдување одговорност за судијата С. Ј. е поднесено поради очигледно прекршување на правилата за изземање во ситуации во кои судијата знаел или требало да знае за постоење на некоја од причините за изземање, а поради тоа што во два наврати постапувал по жалба како судија известител и одлучувал во предмет каде што како полномошник на една од странките се јавува адвокатско друштво во кое била вработена неговата ќерка. Притоа, спротивно на одредбите на Законот за парничната постапка во однос на изземање на судија, со намера, не го известил тогашниот ВД претседател на судот, судијата З. М., дека постојат околности што ја доведуваат во сомневање неговата непристрасност и судир на интереси што е причина за негово изземање со што предизвикал тешки последици кои се манифестираат во повреда на правото на правично судење од непристрасен суд и создавање недоверба на граѓаните во судството, бидејќи во вакви случаи е можна корупција, а роднинските врски се начин да се дојде до посакувана судска одлука, со што е нарушен угледот на судството. Со ваквото постапување судијата сторил потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција.

Во однос на судијата З. М., кој во тој период ја извршувал функцијата вршител на должност – претседател на Апелационен суд Ш., барањето е поднесено затоа што ги пречекорил и повредил законските овластувања со тоа што намерно донел решение и одлучил да не го из земе судијата С. Ј. од постапување по барањето за изземање поднесено од страна на тужителката во конкретниот предмет, иако му било познато дека постојат околности што ја доведуваат во сомневање непристрасноста на судијата и судир на интереси, особено што во овој предмет била донесена одлука во корист на странката која била застапувана од адвокатското друштво каде е вработена нејзината ќерка. Постапувајќи по поднесеното барање, Судскиот совет на РСМ, на седницата одржана на 07.04.2022 година формирал Комисија на известители која изготвила известување за утврдена фактичка состојба. Известувањето за утврдена фактичка состојба од страна на Комисијата на известители до Советот е од 12.05.2022 година. По предметното известување, Судскиот совет расправал на седницата одржана на 08.06.2022 година при што одлучил да ја продолжи постапката. Во текот на постапката пред Комисијата на известители, подносителот на барањето го повлекол барањето за утврдување на одговорност против судијата З. М. бидејќи во меѓувреме тој бил разрешен од страна на Судскиот совет на РСМ во друга постапка што се водела против него.

Во рамките на постапката пред Комисијата на известители, биле редоследно преземени дејствијата што ги предвидува ЗСС во овој дел на постапката за утврдување на одговорност на судија и тоа: доставување на барањето и доказите до судијата лично; доставување на писмен одговор на барањето од страна на судијата; и одржување на расправа пред Комисијата на известители. По спроведените дејствија, Комисијата на известители изготвила извештај за констатирана состојба по кој извештај Судскиот совет расправал на седницата одржана на 11.01.2023 година и донел Решение со кое на судијата С. Ј., судија на Апелационен суд Ш., му се изрекува дисциплинска мерка намалување на

платата во висина од 20% од месечната плата на судија во траењ од 6 (месеци) поради сторени повреди за време на извршување на функцијата судија на Апелациониот суд Ш. Против решението на Судскиот совет на РСМ не е изјавена жалба.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

При одлучувањето за утврдување на одговорност на судијата С. Ј., Судскиот совет на РСМ ги прифатил наводите на подносителот на барањето за сторена дисциплинска повреда поради тоа што очигледно ги прекршил правилата за изземање во ситуации во кои судијата знаел или требало да знае за постоење на некоја од основите за изземање на судија предвидени со закон, во конкретниот случај Законот за парничната постапка.

Судскиот совет се осврнува и на наводот на судијата С. Ј. истакнат во одговорот на барањето за утврдување на одговорност дека поднесеното барање е ненавремено бидејќи не е запазен субјективниот рок од 6 месеци од денот на осознавањето на повредата во кој требало да се поднесе барањето, но Судскиот совет не го прифатил овој навод бидејќи смета дека барањето е навремено поднесено имајќи предвид дека субјективниот рок е испочитуван. Ова од причина што барањето е поднесено во рок од шест месеци од моментот кога подносителот, во овој случај член на Судскиот совет дознал за повредата.

Од изведените докази во текот на постапката, Судскиот совет утврдил дека судијата С. Ј., спротивно на одредбите на Законот за парничната постапка за изземање на судија во предметот во кој постапувала во два наврати по изјавена жалба не го известила ВД претседателот на судот дека постојат околности што ја доведуваат во сомневање нејзината непристрасност и дека постои судир на интереси што е причина за изземање, со што предизвикала последици кои се манифестираат во повреда на правото на правично судење, повреда на правото на судење од непристрасен суд и создавање на недоверба на граѓаните во судството со што сторил дисциплинска повреда со очигледно прекршување на правилата за изземање.

Во поткрепа на својата одлука за изрекување на дисциплинска мерка наспроти разрешување на судијата, Судскиот совет на РСМ се повикува на интенцијата на Законот за Судски совет на РСМ од 2019 година за степенување на казнувањето преку изрекување дисциплински мерки, наспроти разрешувањето имајќи предвид дека во конкретниот случај сторената повреда по оценка на Судскиот совет на РСМ, судијата С. Ј. ја сторил без намера но со очигледна небрежност и без оправдани причини. Судскиот совет на РСМ е на ставот дека изречената дисциплинска мерка ќе ја исполни целта и дека воспитно ќе делува врз судијата во насока на зголемување на неговата одговорност при извршување на работните задачи и потемелен пристап и поголема одговорност при постапувањето посебно во однос на причините за изземање, а се со цел спречување на сторување на вакви повреди во иднина.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Одлуката за утврдување одговорност и изрекување на дисциплинска мерка на прв поглед остава впечаток на исправна и праведна одлука за која не е потребен посебен критички осврт и анализа. Но, тоа е само првиот впечаток особено доколку се знае дека овој предмет е дел од серија од три односно четири предмети кои се поврзани со речиси идентична фактичка состојба и правно прашање. Следствено, оваа одлука се одликува со одредени слабости и недоследности кои ќе бидат предмет на овој дел од анализата. Имено, овој дел од анализата ќе се задржи на проблематичните содржински аспекти поврзани со штуроста на образложението, особено во делот на одмерувањето на казната, и во оваа смисла, исто така, се истакнува неконзистентноста, како основно прашање, меѓу оваа одлука и другите две поврзани со овој случај. Пред да се осврнеме на материјалните аспекти, ќе почнеме со кус осврт на правната основа за изрекувањето на дисциплинската мерка и краток коментар околу формалниот аспект поврзан со навременоста на барањето.

Формалните аспекти: правна основа и навременост на барањето

Во диспозитивот на Решението на Судскиот совет наведена е само правната основа за дисциплинската мерка која е изречена, чл. 78 ст. 1 ал. 3, а воопшто не наведена конкретната повреда која е сторена односно поради која е изречена дисциплинската мерка. Имено, станува збор за потешка дисциплинска повреда од чл. 75 ст. 1 т. 4, очигледно прекршување на правилата за изземање, нешто кое се наведува единствено во образложението на решението. Ова Решение не е изолиран пример туку само уште една потврда на востановената пракса на неконзистентност и на чести недостатоци во изреката односно диспозитивот на соодветните решенија. Воедно, на ова се надоврзува и честото изоставување на податоците за подносителот на барањето за утврдување одговорност на судијата што е воедно случај и со ова Решение.

Од друга страна, кога веќе станува збор за честите пропусти и востановената пракса ова Решение отстапува во смисла на тоа што соодветно се образложува еден процедурален аспект кој е поврзан со навременоста на барањето за утврдување на одговорност. Имено, за разлика од редица други решенија во кои обично Судскиот совет не се осврнува на ова прашање кога истото ќе биде истакнато во текот на постапката, во овој предмет тоа не е случај. Поради тоа треба да се истакне овој позитивен аспект на Решението со оглед на тоа дека многу јасно се прави дистинкција од кој момент се смета дека отпочнал да тече субјективниот рок, поточно тоа треба да биде од моментот кога подносителот на барањето, членот на Судскиот совет, дознал за сторената повреда, а не од моментот кога е поднесена претставката која воедно била дадена на работа на друг член на Судскиот совет.

На крајот, од овој формален аспект интересно одново да се посочи е фактот дека воопшто нема податок за гласањето на членовите на Судскиот совет при носењето на ова Решение и воедно тоа што на крајот на Решението нема никаква правна поука за користење на правни лекови против истата. Можеби е само коинциденција, што и покрај слабостите кои се посочени подолу, судијата нема поднесено жалба против одлуката за изрекување дисциплинска мерка против неа.

Материјални аспекти: несоодветност на образложението во поглед на одмерување на санкцијата

Образложението на Решението на Судскиот совет за изрекување на дисциплинска мерка против судијата С.Ј. се одликува со две основни слабости. Имено првата се однесува на штуроста во аргументите кои се презентирани во поткрепа на изречената мерка и внатрешната контрадикторност. Додека втората слабост е потполната неконзистентноста со претходните одлуки (за судиите С.З. и З.М.) на Судскиот совет поврзани со истото фактичко прашање и истиот суд.

Прво, во образложението на Судскиот совет се забележува дека појдовната основа е разгледување на исполнетоста на кумулативните услови од чл. 74 од Законот за судовите за евентуално разрешување на судијата. Имено, во оваа смисла Судскиот совет извлекува одредени заклучоци без притоа да приложи соодветни аргументи. Од образложението на одлуката не може точно да се утврди во што се состои повредата која е сторена во контекстот на прекршување на правилата за изземање, кое прекршување во основа би требало да биде очигледно. Тука не е јасно дали судијата одговара бидејќи не го известила претседателот на судот за постоење на околности кои ја доведуваат нејзината непристрасност во прашање, иако истите тие околности со „Општа одлука“ на претходниот претседател биле отфрлени како законска причина за изземање? Дали можеби поради тоа дека не била доволно транспарентна по повод поднесеното барање за изземање со тоа што не поднела изјава со која го потврдува постоењето на околностите? Или можеби поради тоа што в.д. претседателот на судот ја следел претходно востановената пракса на претходниот претседател па го одбил барањето за изземање? Ова се премногу отворени и neodговорени прашања оставени со образложението за нешто што би требало да претставува очигледна повреда на правилата за изземање. Притоа мора да се има предвид дека согласно ЗПП станува збор за релативна причина за изземање, за околност по која во континуитет биле поднесувани барања за изземање, а кои во последниот период биле одбивани во светло на „општа одлука“ на претходниот претседател на судот со која се негира дека конкретните околности можат да бидат причина за изземање.

Поконкретно, се утврдува дека судијата повредата не ја сторила со намера туку со очигледна небрежност без постоење на оправдани причини. За вакво нешто Судскиот совет не приложува соодветни докази или аргументи. Понатаму, иако првично се утврдува дека со повредата која е сторена од страна на судијата настанала повреда на правото на правично судење од непристрасен суд со што е нарушена довербата во судството, веднаш потоа се констатира дека судијата со своето постапување односно неизземање всушност останала непристрасна бидејќи тоа произлегува од исходот на постапката во која таа ја сторила повредата бидејќи со одлуките во чие носење таа учествувала всушност се одбивале жалбите. Би можело да се тврди дека користењето на исходот на судската постапка при повреда поврзана со прекршување на правилата за изземање на судија е прилично проблематично и никако не смее да биде единствениот аргумент во ваква ситуација, а тоа е за жал случај тука.

Можеби најпроблематично од овој аспект на образложението е одмерувањето на казната и игнорирањето на принципот на сразмерноста или пропорционалност преку кој би требало да се утврдува сразмерноста помеѓу повредата и изречената санкција односно дисциплинската мерка иако Судскиот совет упатува на истиот. Судскиот совет прави обид, во суштина неуспешен, да ги истакне околностите, особено олеснителните, и целта што треба да се постигне со дисциплинската мерка во воспитно делување на судијата. Имено, Судскиот совет како олеснителна околност го зема заклучокот дека се работи за очигледна небрежност иако тоа е услов кој може да биде основа за разрешување и не би требало да се смета за олеснителна околност. Понатаму, фокусот е ставен исклучиво на олеснителните околности и на игнорирање на тоа дека настанала некаква штета од постапувањето на судијата целосно потпирајќи се на исходот. Притоа воопшто не се обрнува внимание на впечатокот кој се остава со таквото постапување на судијата и сомнежот за пристрасност кој се отвара, односно со неизземањето, како што беше случај во другите постапки по истиот повод. Од друга страна воопшто не се зема предвид дека според чл. 64 од ЗПП се работи за релативна основа или причина за изземање на судијата. На крај, во образложението воопшто не се навлегува во прашањето дали можеби подеднакво воспитно би можело да се делува и со поблага казна со оглед на тоа дека се тврди дека се работи за небрежност и дека не е настаната штета бидејќи судијата останала непристрасна во своето постапување и одлучување.

Второ, можеби и најбитно, Судскиот совет воопшто не ја следи дотогашната своја пракса бидејќи за идентична повреда претходно е разрешен судија (С.З.) и в.д. претседател на суд (З.М.) ниту пак навлегува во објаснување зошто и поради кои причини отстапува од таа претходна пракса. Неконзистентност се забележува преку тоа како одеднаш на одредени околности се гледа како на олеснително, нешто што не било случај во претходните одлуки. Имено, во овој случај изјавата која судијата ја дал за постоење на околности кои може да ја доведат под сомнеж нејзината непристрасност, откако претходно од странка во постапка е поднесено барање за изземање, се смета за олеснителна околност која била пресудна во изрекување на дисциплинска мерка наместо разрешување како во другите да предмета, иако постои идентична фактичка состојба. Судскиот совет посебно го истакнува претходното поведение на судијата во однос на барањата за изземање кои претходно биле поднесувани од страна на судијата во идентични ситуации при што за првпат се упатува на фактот дека Одлуката СУ. Бр. 192/19 од 19.2.2019 година донесена од претходниот претседател на судот Н.Г. имала општ карактер во смисла на генерално неприфаќање на постоечките околности како законска причина за изземање на судиите. Воедно Судскиот совет, за разлика од претходно, како олеснителна околност го зема исходот на постапките пред судијата односно донесените одлуки, кои не оделе во корист на адвокатот од адвокатското друштво во кое работела ќерката на судијата, и врз основа на нив заклучува дека судијата останала непристрасна.

Интересно, а воедно вредно одново да се истакне, е тоа што претходниот претседател на Апелациониот суд во Штип, Н.Г., кој ја донел „Општата одлука“ со која се негира дека посочените околности се доволна, релативна, причина за изземање на судиите, особено од граѓанскиот оддел, всушност воопшто не одговараше за таа своја одлука бидејќи Судскиот совет го одби барањето (бр.10-97/1 од 15.09.2022 година) за поведување постапка за утврдување негова одговорност со Решението донесено на 04.07.2023 година со кое постапката за утврдување на одговорност се запре. Имено, овој факт укажува на целосната неконзистентност во постапување на Судскиот совет во ситуација во која токму по повод постапувањето на Н.Г. во својство на претседател на суд и донесување на „Општата одлука“, која сама по себе претставува прекршување на одредбите на ЗПП бидејќи овој закон не допушта

носење на ваква одлука туку обврзува на одлучување по конкретен случај и околности, разрешени се двајца судии, С.З. и З.М., додека во конкретниот случај на судијата С.Ј. и е изречена речиси најтешка можна дисциплинска мерка.

ЗАКЛУЧОК

Случајот за утврдување на одговорност на судијата С.Ј. е последниот предмет од серијата на предмети поврзани со Апелациониот суд во Ш., особено оние поврзани со правилата на изземање на судија во граѓанска постапка. Поради тоа, оваа анализа би требало да се чита заедно со оние за судиите С.З. и в.д. претседателот З.М.. Конкретната одлука навидум делува дека е правно издржана и добро образложена. Но, сепак тоа е самиот првиот впечаток бидејќи веќе на следниот може да се забележат одредени недостатоци и слабости од формален и материјален аспект. Од аспект на квалитетот и соодветноста на образложението се забележува отсуство на соодветна аргументација и евидентна внатрешна контрадикција која остава редица на прашања отворени. Сепак најзагрижувачкиот аспект на оваа одлука на Судскиот совет е што таа е неконзистентна и контрадикторна со претходната пракса во однос на речиси идентични факти и истиот суд од кој беа разрешени двајца судии, а сето тоа под услови на постоење на идентична правна рамка. Со ваквото постапување на Судскиот совет се остава широк простор за сомневање во исправноста на неговото постапување што доведува до загриженост за евентуални влијанија врз советот при утврдувањето на одговорност на судиите.

06 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА Е.Б.

ВОВЕД

Во рамките на оваа анализа се анализира одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија со која се изрекува дисциплинска мерка на судијата Е.Б. од Апелациониот суд во С. Во случајот има само една одлука, односно само одлуката за изрекување на дисциплинска мерка, по што судијата ги нема искористено останатите законски предвидени права за обжалување на одлуката. Предметот се однесува на примена на дисциплинска мерка на судија, поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција затоа што постапувајќи во својство на судија известител во два предмети, без оправдани причини ги одолговлекувал постапките во конкретните предмети кои беа од висок јавен интерес. Постапката се води во согласност со одредбите од новиот Закон за Судски совет од 2019 година.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај Судскиот совет утврдил дека судијата Е.Б. нестручно и несовесно ја вршел судиската функција, затоа што постапувајќи во својство на судија известител по предметите на Апелационен суд С., КОКЖ-70/2020 и КОКЖ.бр.81/21 без оправдани причини ги одолговлекувал постапките по наведените предмети, и покрај околноста што се работи за предмети кои се итни, притворски и од висок јавен интерес. По однос на предметот КОКЖ-70/2020 во јавноста познат како „Т..“, кој предмет судијата го примил во работа преку АКМИС системот на ден 24.09.2020 година, нестручно и несовесно ја вршел судиската функција на начин што без образложени причини ја одолговлекувал постапката и дозволил да измине неразумно подолг рок, односно седум месеци од денот на завршување на јавната седница по предметот, 02.09.2021 година, до денот на објавување на одлуката на 08.04.2022 година. Судијата ја одолговлекувал постапката и на начин што дозволил да измине многу подолг период од законски предвидениот рок од донесувањето и објавувањето на одлуката, 08.04.2022 година, до писмено изготвување на истата, 27.12.2022 година. Со опишаните дејствија, судијата Е.Б. постапувајќи во својство на судија известител по предметот КОКЖ-70/20 на Апелационен суд С. постапил спротивно на одредбите од член 407 став 1 и член 438 став 2 од ЗКП, член 176 став 4 и 5 и член 182 став 2 и 3 од Судскиот деловник.

По однос на предметот КОКЖ.бр.81/21 во јавноста познат како „Т..-Т..“, кој предмет судијата го примил во работа преку АКМИС системот на ден 08.10.2021 година, постапувајќи во својство на судија известител по предметот нестручно и несовесно ја вршел судиската функција на начин што без образложени причини дозволил да измине неразумно долг рок од речиси девет месеци (без два дена) од денот на одржување на јавната седница по предметот (07.03.2022 година), до денот на донесување и објавување на одлуката од страна на судечкиот совет (05.12.2022 година). Со овие дејствија судијата Е.Б. постапил спротивно на одредбите од член 438 став 2 од ЗКП, член 176 став 4 и 5 и член 182 став 2 и 3 од Судскиот деловник. Според наводите од барањето, сторената повреда при постапување во наведените предмети и опишаните периоди во смисла на одредбите од 76 став 1 алинеја 4 од Законот за судовите („Сл. весник на Република Македонија“ бр.58/2006, 35/2008, 150/2010, 83/2018, 198/2018 и „Сл. весник на РСМ“ бр.96/2019) претставува нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Во анализираниот случај е донесена само една одлука. Односно, Решението од страна на Судскиот совет на РСМ со кое се изрекува дисциплинската мерка на судијата намалување на платата во висина од 20 % од месечната плата на судија во траење од 6 (шест) месеци.

Во Решението на Судскиот совет на Република Северна Македонија, се наведува дека по спроведена постапка за утврдување одговорност на судијата Е.Б. и изготвен извештај за констатирана состојба, Судскиот совет на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 23.11.2023 година, расправал по извештајот на Комисијата при што утврдил дека судијата Е.Б. постапувајќи во

својство на судија известител по предметите на Апелационен суд С. КОКЖ-70/2020 и КОКЖ.бр.81/21 ги одолговлекувал постапките по наведените предмети, односно истите не ги завршил во роковите утврдени во Законот за кривичната постапка. Имено, при постапување по предметот КОКЖ-70/2020 во јавноста познат како „Т....“, оформен по изјавени жалби од Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција и од обвинетите В.Т, С.Б, Ј.Н. Д, Ѓ.Т, В.Д, К.П, З.К, А.А, И.Б, Љ.С., Ј.Ј, Ј.И, А. С, Д. Ѓ, Р. Ј, М. М. Ч, С и Џ М, А. Ш, О.С, Н.Д и од правните лица Б.Т. ДООЕЛ Б. и П. с – Т. АД Б, против пресудата на Основниот кривичен суд С., КОК.бр. 30/2017 година, кој предметот судијата го примил во работа преку АКМИС системот на ден 24.09.2020 година, без образложени причини ја одолговлекувал постапката и дозволил да измине неразумно подолг рок, односно седум месеци од денот на завршување на јавната седница по предметот, 02.09.2021 година, до денот на објавување на одлуката на 08.04.2022 година. При постапување по наведениот предмет судијата ја одолговлекувал постапката и на начин што дозволил да измине многу подолг период од законски предвидениот рок од донесувањето и објавувањето на одлуката, 08.04.2022 година, до писмено изготвување на истата, 27.12.2022 година. При постапување по предметот КОКЖ.бр.81/21 во јавноста познат како „Т....-Т....“, оформен по изјавени жалби од Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција и на обвинетите Н.Б, Г.Г. В.В, Н. Н, С. М, Г. Ј и Т.Ј, изјавени лично и преку нивните бранители, против пресудата на Основниот кривичен суд С., КОК.бр. 47/2017 и КОК.бр.39/2018 од 26.02.2021 година, кој предметот судијата го примил во работа преку АКМИС системот на ден 08.10.2021 година, постапувајќи во својство на судија известител без образложени причини дозволил да измине неразумно долг рок од речиси девет месеци (без два дена) од денот на одржување на јавната седница по предметот (07.03.2022 година), до денот на донесување и објавување на одлуката од страна на судечкиот совет (05.12.2022 година). Од расправата по извештајот Советот утврдил и дека големо влијание што изминал неразумно долг рок од денот на завршување на јавните седници по предметите до денот на објавување на одлуките, односно од денот на донесувањето и објавувањето на одлуката, до денот на писмено изготвување на истата во предметот КОКЖ.бр.70/21.

Притоа, како олеснителни околности за судијата, Советот ги нашол: сложеноста на предметите, постапување по предметите во период на пандемија, недостаток на судии во судот, пред се малиот број на судии од кривичната област во Апелационен суд С. наспроти големиот обем на предмети, фактот што судијата покрај наведените два предмети имал во работа и поголем број на други сложени предмети кои му биле доделени преку АКМИС системот, проблемот во координацијата и усогласување на термините за одржување на состаноци помеѓу членовите на судечкиот совет поради фактот што и самите членови на советот постапувале по голем број на сложени предмети, обемноста на предметите (првостепени пресуди од по 100 страни и огромен доказан материјал) кој сам по себе барал и подолг временски период за проучување, разгледување на предметот од страна на останатите членови на судечкиот совет, потребата да се одговори на секој жалбен навод задолжително, ангажманот на судијата во други совети од тројца или петмина судии, неговото членување во Кривичниот совет, функцијата заменик претседател на судот која ја вршел од месец јуни 2020 година, членувањето во Комисијата за приемен испит во Академијата за судии и јавни обвинители каде имал исклучително висок степен на ангажман, ангажманот во комисијата за оценување на судиите од Апелационото подрачје С., изготвувањето на над 145 одлуки за итни и неодложни предмети од кои над 1/3 биле предмети од организиран криминал и корупција, постапувањето по други свои предмети каде во советите било одлучено по предмети кои ја надминуваа бројката од 450 предмети, изготвувањето одлуки во својство на заменик претседател, потврдени одлуки реферирани од страна на судијата, од страна на Врховниот суд на Р. С. М. (само по една укината одлука во 2020 и 2023 година и по две укинати одлуки во 2021 и 2022 година) и позитивните оценки кои судијата ги добил за работењето во претходниот период. Советот констатирал дека овие наведени околности влијаеле и го попречувале судијата во благовременото постапување по наведените предмети за кои бил судија известител. Во конкретниот случај, Советот не нашол отежнувачки околности кои можеле да влијаат во постапувањето на судијата во конкретните предмети.

Согласно ова, Советот заклучил дека наведените околности даваат доволно основи за изрекување на дисциплинска мерка – парична казна со која ќе се исполни целта за изрекување на мерката истата воспитно да делува врз судијата против кого се водеше постапката за утврдување одговорност, во насока на зголемување на неговата одговорност при извршување на работните задачи во иднина, потемелен пристап кон предметите и поголема одговорност при постапувањето, пред се во

делот на роковите, а се со цел спречување на сторување на повреди од ваков вид во иднина. Во конкретниот случај Советот во образложението на својата одлука наведува и дека ја земал предвид и интенцијата на Законот за Судскиот совет на РСМ од 2019 година, за степенување на казнувањето преку изрекување на дисциплински мерки, наспроти разрешувањето.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел, се прави критички на осврт на целокупната постапка, притоа истата анализирајќи ја и од формален и од материјален аспект. Односно, се анализираат процесните основи за водење на постапката, како и материјалниот аспект, односно дали е соодветно поткрепена и образложена одлуката на Советот.

Формални елементи и аспекти на постапката: навременост и дозволеност

Во однос на оценката на навременоста на поднесеното барање, може да констатираме дека согласно член 61 став 1 од Законот за Судски совет постапката за утврдување на одговорност на судија се поведува во рок од шест месеци од денот на осознавање на сторената повреда, но не подоцна од три години од денот на сторувањето на повредата. Во донесената одлука на Судскиот совет, ова прашање воопшто не е тангирано, но имајќи ги предвид фактите на случајот, како и рокот кога е донесено ова решение, може да заклучиме дека се работи за навремено постапување, во рамките на кое се исполнети и субјективниот и објективниот законски рок.

Од друга страна, во решението не е наведен членот на Судскиот совет кој согласно неговите законски овластувања, како овластен подносител ја иницирал постапката за утврдување на одговорност на судијата, но со оглед на фактот дека се работи за подносител кој е член на Судскиот совет, може да констатираме дека предлогот е дозволен, иако сметаме дека е потребно да биде наведен податокот за точниот подносител на барањето за утврдување на одговорност на судијата и датумот кога е поднесено барањето.

Од формален аспект, може да забележиме определени недостатоци во писмената изработка на решението на Судскиот совет, кои го генерираат впечатокот на недоволна сериозност во пристапот во техничкото изработување на правните акти. Односно, во диспозитивот на решението е наведен само законскиот основ за видот и висината на изречената дисциплинската мерка, но не и на законскиот основ за сторената дисциплинска повреда, како основ за изрекување на дисциплинската санкција, односно мерка. Покрај ова, во објавеното решение на Судскиот совет се забележува и отсуство на други формални елементи, како што се информацијата за начинот на постапување на Судскиот совет, односно кога е иницирана постапката, кои членови учествуваат во комисијата на известители, каков бил текот на расправата, односно дали и кои докази биле изведени, со какво мнозинство е донесена одлуката како и отсуство на правната поука и потписот на претседателот на Судскиот Совет на решението. Овие недостатоци од формална гледишта упатуваат на дилемата дали анализираното решение е нецелосно и има повеќе формални недостатоци, кои што може да имплицираат и материјални недостатоци за понатамошните чекори во постапката или во конкретниот случај се работи за посебен скратен препис од решението кое е достапно за јавноста. Во секој случај, се чини дека анализираното решение има сериозни формални недостатоци, кои претставуваат основ на овие забелешки. За таа цел, сметаме дека во иднина, доколку вакви делумни решенија се доставуваат до јавноста од страна на Судскиот совет, како средство за јавност и отчетност на работата на Судскиот совет, тогаш за истите решенија би требало да се напомене дека се работи за информација за јавноста и дека истата е ситиже од цитираното решение. Сепак, во однос на бројните недостатоци од формална гледна точка, сметаме дека е најдобро, а истовремено и наједноставно во иднина до јавноста да се објавува оригиналното решение донесено од страна на Судскиот совет на Република Северна Македонија, со што и реално би се остварила целта за зајакнување на довербата во работата на Судскиот совет преку овозможување на јавен увид и отчетност на неговата работа. Во спротивно, доколку во конкретниот случај се работи за автентично решение, а не за препис и скратена верзија од истото, тогаш зачудува фактот како е возможно Судскиот совет да изготви ваков акт со толку голем број на формални недостатоци.

Материјални аспекти: несоодветност на образложението и основот за одговорност

Тоа што веднаш може да се забележи кај решението кое е предмет на оваа анализа е дека се работи за решение со исклучително кратко образложение иако се работи за случај кој инволвира одолговлекување во два предмети од висок јавен интерес за што беше формирано и посебна работна група за увид во конкретниот суд. Имено, решението е напишано на нецели пет страници и покрај евидентните формални слабости јасно се воочуваат слабостите од материјален аспект, односно несоодветното образложение и недореченостите поврзани со законската основа за одговорност.

Согласно Законот за судови, предвидени се прецизни основи за утврдување на дисциплинската одговорност на судиите и за нестручно и несовесно работење на судиите, како основа за изрекување на дисциплинските мерки и нивно разрешување. Во однос на претходните законски текстови, со последните измени во овој Закон, имаме определено допрецизирање на основите, односно на критериумите за дисциплинска одговорност на судиите, како и за тоа кои дејствија на судиите се карактеризираат како нестручно и несовесно работење.

Во конкретниот случај, Судскиот совет во решението за изрекување на најтешката дисциплинска мерка намалување на платата во висина од 20% во траење од 6 (шест) месеци, во диспозитивот на своето решение го нема наведено основот за изрекување на оваа санкција односно во што точно се состои повредата која сторил судијата. Имено, единствено се наведуваат зборовите „поради сторени повреди за време на извршување на функцијата судија...“ Согласно последните измени и дополнувања на Законот за судовите, токму основите за утврдување на одговорноста на судите се допрецизирани и направена е јасна градиција и разграничување на истите. Па сходно на тоа, зачудува постапката на членовите на Судскиот совет во своето решение да не го цитираат туку единствено да го спомнат на крајот на образложението законскиот основ за сторената повреда кои што се предвидени во Законот за судови, а претставуваат основ за утврдување на одговорноста на судиите. Дотолку повеќе, со поднесеното барање за одговорност всушност се бара разрешување на судијата согласно членот 74, став 1, алинеја 2 од Законот за судовите, во која се вели дека судијата се разрешува од судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон. Веднаш се поставува прашањето како Судскиот совет воопшто не се осврнува на конкретните основи и наводи на барањето ниту пак се повикува на ставот 4 кој предвидува можност за изрекување дисциплинска мерка при постоење на полесен облик на повреда како што во овој случај Судскиот совет констатирал. Едноставно од образложението не може јасно да се увиди како Судскиот совет стигнал од барањето за разрешување до дисциплинска повреда и поради тоа зачудува пристапот на членовите на Судскиот совет да не дадат дополнителни аргументи во поткрепа на нивниот став, во поглед на одлуката за утврдување на дисциплинска одговорност и примена на дисциплинска санкција.

Дополнително, во решението воопшто не се разгледува исполнувањето на кумулативните услови за разрешување од член 74 од Законот за судовите туку веднаш се пристапува кон оправдување на поведението на судијата, во конкретниот случај одолговлекување на постапките, со презентирање единствено на олеснителните околности со цел изрекување на дисциплинска мерка наместо разрешување. Воедно, Судскиот совет воопшто не ја испитува сразмерноста или пропорционалноста помеѓу повредата, настанатите последици и потенцијалната санкција туку единствено споменува степенување на казните и тоа користејќи ги зборовите од членот 78 став 3 оставајќи впечаток дека единствената цел е да се избегне евентуално разрешување на судијата. Сосема индикативно е тоа што Судскиот совет само на крајот на своето образложение се повикува на конкретната повреда, нестручно и несовесно согласно член 76 став 1 ал. 4 од ЗС, а во ниту еден момент не наоѓа за сходно да укаже дека повредата е сторена со тоа што „без оправдани причини не ги закажува рочиштата во предметите кои му се доделени во работа или на друг начин ја одолговлекува постапката.“

Поконкретно, согласно одредбите од Законот за судовите во ставот 3 од членот 74 се вели дека судијата се разрешува од судиската функција за нестручно и несовесно вршење на судиската функција ако истата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини и доколку повредата предизвикала тешки последици. Имајќи го предвид фактот дека во конкретниот случај

судијата против кој се води постапката, нестручното и несовесното работење во судиската функција не го сторил само во еден изолиран случај, туку истото поведение го сторил во два последователни случаи за кривични предмети кои што согласно криминалната активност на обвинетите се од сродна природа, односно за предмети окарактеризирани како притворски и итни предмети и предмети од висок јавен интерес, само го потврдува фактот дека судијата во конкретниот случај постапува со очигледна небрежност, па дури може да се елаборира дека постапува и со намера. За жал, овие аргументи не се наведени во образложението на одлуката на Судскиот совет.

Чекорот до непримената на разрешувањето на судијата во конкретниот случај, Судскиот совет го оправдува со фактот дека судијата имал оправдани причини за неговото доцнење со донесување на одлуките во конкретниот случај на тој начин што прифаќа аргументи во корист на судијата дека тој извршувал бројни дополнителни активности покрај основната судиска функција, како заменик претседател на судот, член во Комисијата за приемен испит во Академијата за судии и јавни обвинители. Се разбира, ваквите аргументи може да се толкуваат и обратно. Односно, наместо како олеснителна околност, истите лесно може да се толкуваат напротив како отежнителна околност, затоа судијата и покрај така големиот обем на работа со предмети, отсуство на членови во судиските совет пред Апелациониот суд, како резултат на малиот број на судии во судот, и конечно комплексноста на предметите, како што е наведено во образложението на одлуката на Судскиот совет, судијата Е.Б. преземал дополнителни активности кои и тоа како му го одземаат и онака ограничено време што го имал за посветено постапување по конкретните предмети. Дека членовите на Судскиот совет преблаго ги ценеле околностите на предметот говори и фактот дека и покрај малиот број на судии во Апелациониот суд, како и релативно изедначениот обем на работа, фактот дека и покрај комплексноста на предметите кои што се во работа пред Апелациониот суд, во годишните извештаи на работа судот е оценет како ажурен, а од друга страна не е забележана сличната практика на постапување, односно одолговлекување на постапувањето од страна на другите судии во истиот суд.

Дотолку повеќе, Судскиот совет во образложението на својата одлука наведува дека судијата во двата случаи ја прекршил императивната норма од членот 438 од ЗКП со која се вели дека судот „е должен својата одлука со списите да ја достави до судот од прв степен најдоцна во рок од 45 дена, а во посложени случаи во рок од 60 дена од денот кога ги примил списите од јавниот обвинител“. Сходно на ова, а имајќи го предвид фактот дека се работи за „итни, притворски и предмети од висок интерес кај јавноста“ се чини дека одолговлекувањето на постапката од дури четири пати подолг временски период од законски пропишаниот нужно преставува тенденциозно постапување на судот, кое неминовно резултира со штета, која во најмала рака го погаѓа притвореното лице, на кое му е ограничено второто по значење уставно загарантирано право на слобода, веднаш по правото на живот! Дополнително, со ваквото постапување и очигледно одолговлекување најдиректно се влијае на потенцијалното застарување на предметите особено што станува збор за предмети од висок профил и интерес за јавноста со што може да се тврди дека се нарушува угледот на судството и перцепцијата дека правдата се остварува.

Сите овие аргументи, можело и требало да бидат земени предвид од страна на членовите на Судскиот совет, но тие во конкретниот случај одлучиле да бидат поблаги, па дури и високиот профил на криминалитет, итноста во постапувањето, сериозноста на делата во конкретните случаи, како и високиот јавен интерес кај јавноста за исходот од конкретните предмети во кои постапувал судијата не биле доволни кај членовите на Судскиот совет, ваквото поведение да го доведат во корелација со евентуалната штета што настапува со ваквото пасивно поведение, односно непостапување на судијата во анализираниите предмети. Впрочем, токму отсуството на елаборација на овие факти во одлуката на Судскиот совет, е и пресуден аргумент кај членовите на Судскиот совет во поглед на оправдување на нивната одлука за непримена на најтешката мерка - разрешување, Впрочем мерката поради и која се повела постапката за одговорност на судијата. Поточно, Судскиот совет единствено ја цитира одредбата од член 78 став 3 со цел да го оправда изрекувањето на дисциплинска мерка, а не да оди на мерката разрешување, според која одредба при изрекувањето на дисциплинска мерка „задолжително се земаат предвид тежината на повредата, степенот на одговорност, околностите под кои е сторена повредата и однесувањето на судијата, последиците од сторената повреда, како и претходно изречените

дисциплински мерки.“ Но, наместо да се образложат сите елементи и основи Судскиот совет се осврнува само на олеснителните околности и констатира дека останатите елементи се земени предвид.

Наместо ова, членовите на Судскиот совет даваат бегли аргументи толкувајќи ја интенцијата на законодавецот во Законот за судовите, во насока на степенување на казнувањето, односно давање на приоритет на примената на дисциплинските мерки наспроти мерката разрешување на судиите, без притоа да ја имаат предвид сопствената пракса на разрешување на судии. Во оваа пригода сметаме дека ова толкување на законските одредби е погрешно, од едноставна причина, што во Законот за судови, интенцијата на законодавецот не е во насока на степенување на санкциите, затоа што степенувањето на санкциите било законска материја од самиот почеток при донесувањето на првиот Закон за судови. Спротивно, со последните законски измени во Законот за судовите, интенцијата на законодавецот е токму воспоставување на поефикасни и повидливи критериуми за постапувањето на Судскиот совет при примена на мерките за правилно вршење на судиската функција.

Се разбира, дека аргументите дадени и во анализите на другите решенија на Судскиот совет, во насока на непостоење на доразработени подзаконски критериуми за оценка на работата на судиите, со кои би им се олеснила работата на членовите на Судскиот совет на РСМ, постојат и во конкретниот случај. Но, сметаме дека во конкретниот случај, се чини дека токму отсуството на ова дополнително разработување на законските критериуми во подзаконските акти, им оди во прилог на членовите на Судскиот совет кои во конкретниот случај се чини го примениле начелото *in dubio pro geo*, па така и одлучиле во корист на судијата против кого се водела постапката.

Токму нејасното образложување на аргументите за поткрепа на одлуката на Судскиот совет во конкретниот случај се чини ја оправдуваат тезата дека во овој случај членовите како да се двоумат во силата на нивните аргументи и истите само ги нафрлаат во образложението на нивната одлука, без притоа целосно да ги објаснат нивните ставови преку целосно повеќеслојно анализирање на наведените аргументи, кои како што наведовме погоре може да бидат протолкувани и поинаку.

Извештај на Работната група на Судскиот совет за четири предмети

Судскиот совет по повод обелоденувањето во јавноста од страна на медиумите за предолгото постапување по наведените два предмета од страна на судијата кој е предмет на оваа постапка формираше работна група која изврши увид во четири предмети, од кои два се предмет на постапката за утврдување на одговорност на судијата Е.Б., и тоа преку посета на Апелациониот суд С. и изготви посебен извештај усвоен на 427-та седница на Судскиот совет одржана на 11.1.2023 година. Токму овој извештај беше повод за поднесување на барањето за поведување постапка за утврдување на одговорност на судијата Е.Б. додека на конкретната седница на Судскиот совет беа посочени одредени наоди кои не можат да се забележат во образложението на решението со кое се констатира одговорност на судијата. Останува целосно нејасно како решението воопшто не го споменува овој извештај особено во светло на тоа дека се работи за исклучително штуро образложение кое не содржи јасни аргументи, докази и податоци, а од друга страна Извештајот очигледно содржи детални податоци и увид во конкретните прашања поврзани со предметите. Иако станува збор за Извештај кој не е дел од постапката за утврдување на одговорност на судијата, сепак податоците и заклучоците изнесени во него не смеело да бидат игнорирани особено што е многу веројатно дека еден од членовите на оваа работна група е подносител на барањето за утврдување на одговорност, податок кој за жал не е наведен во решението.

ЗАКЛУЧОК

Во поглед на анализираниот предмет може да заклучиме дека кај Судскиот совет отсуствува адекватно аргументирање на своите одлуки. За жал, во конкретното решение кај судот е увидена дури и сериозна номотехничка, односно формална слабост при изготвувањето на решението. Анализираното решение е најасно, нецелосно, а со тоа и манливо. Сепак, се чини единствено задоволството од исходот на постапката кај судијата против кого истата и се водела, резултира со фактичкото опстојување на оваа одлука на Судскиот совет на РСМ во правната реалност.

07 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИИ Ќ.М. И Е.А.

ВОВЕД

Во рамките на оваа анализа се анализираат две одлуки на Судскиот совет на Република Северна Македонија со која се изрекуваат дисциплински мерки на двајца судии во Основниот суд во Г. Притоа, едната дисциплинска мерка се изрекува на судијата Ќ.М. за сторена дисциплинска повреда во периодот додека бил претседател на судот, а втората дисциплинска мерка се изрекува на претседателот на Основниот суд во Г., Е.А. за сторена дисциплинска повреда во времето додека бил судија за извршување санкции во судот во Г. Во двата случаи има донесено само по една одлука, односно само одлуката за изрекување на дисциплинска мерка, по што санкционираните судии не ги искористиле останатите законски предвидени права за обжалување на одлуката. Во двете ситуации Судскиот совет донел одлука за изрекување на дисциплинска мерка намалување на платата на судиите и тоа во едниот случај во висина од 15%, додека во другиот случај во висина од 30% во следните 6 месеци. Двете одлуки се поврзани во една анализа затоа што се однесуваат на иста фактичка ситуација. Па така, од страна на Судскиот совет на РСМ е утврдено дека судијата за извршување на санкциите Е.А., и претседателот на судот Ќ.М. нестручно и несовесно ја извршувале судиската функција затоа што во подолг временски период, неправилно вршеле надзор врз спроведувањето на извршувањето на санкциите: парични казни - глоби, трошоци на кривичната постапка, конфискација на имот и имотна корист и одземање на предмети. Имено, судијата за извршување санкции Е.А. иако навремено издавал налози за извршување на присилни наплати и извршни пресуди до Управата за јавни приходи (во понатамошниот текст: УЈП) Скопје, не следел преку одделот во судот за извршни и прекршочни санкции, дали овие налози биле проследени до УЈП Скопје. Во оваа насока, членовите на Судскиот совет утврдиле одговорност и кај тогашниот претседател на судот Ќ.М. дека нестручно и несовесно ја извршувал неговата функција, затоа што и тој не преземал соодветни дејствија за проверка на извршувањето на овие налози. На овој начин била сторена штета на Буџетот на РСМ, затоа што настапило застарување на извршувањето на овие налози. Постапката се води во согласност со одредбите од Законот за Судски совет од 2019 година.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај Судскиот совет утврдил дека судијата Е.А. нестручно и несовесно ја вршел судиската функција, затоа што постапувајќи во својство на судија за извршување на санкциите во периодот од 2013 до 2019 година, во Основниот суд во Г. постапувајќи по предметите кои биле распоредени за извршување санкции – парични казни – глоби, трошоци на кривичната постапка, конфискација на имот и имотна корист, како и одземање на предмети, издал налози за извршување на присилни наплати и извршни пресуди до УЈП Скопје, но по доставување на ваквите извршувања до одделот за извршни и прекршочни санкции, иако бил должен да го следи извршувањето, тоа не го направил, па предметите не биле доставени до УЈП Скопје и до извршителот во однос на трошоците на постапката, поради што дошло до застареност и неможност за наплата на истите. Со овие дејствија судијата Е.А. постапил спротивно на одредбите од членовите 272, 274, 307, 213 и 320 од Судскиот деловник, што во смисла на членот 74, став 1, алинеја 2 и членот 74, ст. 3 алинеја 2 и член 76, ст. 1 алинеја 7 од Законот за судовите претставува нестручно и несовесно вршење на службата. Во однос на утврдената состојба, Судскиот совет на РСМ изготвил извештај за констатираната состојба и на седницата одржана на ден 15.03.2022 година расправал по извештајот на Комисијата. Од расправата по извештајот на Комисијата, Судскиот совет на РСМ утврдил дека судијата Е.А. бил поставен за В.Д. претседател на ОС Г., и во тој период се случила смрт на еден од судските доставувачи, по што од страна на судскиот администратор била извршена контрола во доставната служба. Во текот на оваа контрола биле пронајдени сите предмети што не биле доставени за наплата до УЈП и на извршување. За оваа состојба судијата Е.А. постапувајќи во својство на В.Д. претседател на судот доставил известување до Судскиот совет на РСМ и до Министерството за правда. Потоа, откако го утврдил проблемот, иницирал поинаква практика на постапување по предметите за извршување на прекршочните санкции и по предметите за присилна наплата, односно донел наредби со кои е утврдена нова пракса – задолжително

движење на предметите во АКМИС системот, до судијата за извршување на санкции, како и електронско движење и евидентирање во АКМИС системот на предметите од прекршочното одделение до одделението за извршување на прекршочни санкции, па се до доставната служба, спротивно на дотогашната практика. Со вака воведената нова пракса, се утврдило дека се надминал дотогашниот проблем. Согласно образложението на Судскиот совет, ваквото поведение на судијата Е.А. било сторено без намера, но со очигледна небрежност без оправдани причини. Поради овие дејствија Судскиот совет на судијата Е.А. му изрекъл дисциплинска мерка намалување на платата во висина од 15% од месечната плата на судија во траење од шест месеци.

Од друга страна, пак, за истата фактичка состојба бил санкциониран и тогашниот претседател на ОС Г. Ќ.М., кој по однос на извршувањето на прекршочните санкции состојбата ја следел непосредно, преку следење на уписници и месечни и годишни извештаи за работата на судијата за извршување на санкции и за работата на судот. Во тој период претседателот на судот не се мешал во работата на судијата за извршување на санкции, а од страна на судскиот администратор бил уредно известуван за работењето на судските службеници од одделението за извршување на санкции и од одделението за експедиција, дека истите постапуваат согласно работните задолженија притоа следејќи ја состојбата со решените предмети. Притоа, од контролите што ги спроведуваа тогашниот претседател на судот не можел да дознае дека наложите не биле доставувани до УЈП, со оглед дека предметите биле извештајно прикажани како решени. Согласно извештајот и дополнувањето на извештајот на Судскиот совет, претседателот на судот Ќ.М. единствено можел да прави увид преку АКМИС системот, но во тоа време овие предмети биле прикажувани само сумарно, односно недоставувањето на наложите до УЈП Скопје можело да се дознае само преку непосреден увид во секој предмет поединечно, но согласно законските прописи, тоа би значело и мешање на претседателот на судот во работата на судијата за извршување на санкции. Во однос, на контролата на доставната служба, во тој период е констатирано дека оваа служба работи само физички и не функционираа друг начин за следење на нивната работа. Согласно ова, членовите на Судскиот совет утврдиле дека непостоеа можност судијата Ќ.М. како претседател на судот да го осознае проблемот со доставата, затоа што за овој проблем не бил известен од никој од надлежните службеници. Имајќи го предвид фактот дека во конкретниот случај судијата Ќ.М. во тој период претседател на судот, според оценката на Судскиот совет на РСМ постапувал без намера, но со очигледна небрежност и без оправдани причини, со што го санкционираа со дисциплинска мерка, намалување на платата во висина од 30% од месечната плата на судија во траење од шест месеци.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Во случаите што се предмет на оваа анализа е донесена само по една одлука за судиите во двата случаи. Односно, донесено е само Решение од страна на Судскиот совет на РСМ со кое се изрекува дисциплинската мерка на судијата и на тогашниот претседател на судот.

Во Решението на Судскиот совет на Република Северна Македонија, се наведува дека по спроведена постапка за утврдување на одговорност на судијата Е.А. и изготвен извештај за констатирана состојба, Судскиот совет на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 15.03.2022 година, каде расправал по извештајот на Комисијата утврдил дека судијата Е.А. нестручно и несовесно ја извршувал судиската функција затоа што во периодот од 01.01.2013 г. до 2019 година, во својство на судија за извршување на санкциите во Основен суд во Г., постапувајќи по предметите кои биле распоредени за извршување санкции – парични казни – глоби, трошоци на кривичната постапка, конфискација на имот и имотна корист, како и одземање предмети, издал налози за извршување на присилни наплати и извршни пресуди до УЈП Скопје, но по доставување на ваквите извршувања до одделот за извршни и прекршочни санкции, иако бил должен да го следи извршувањето, тоа не го направил, па предметите не биле доставени до УЈП Скопје и до извршители по однос на трошоците за постапката, поради што дошло до застареност и неможност за наплата на истите. Со овие дејствија судијата Е.А., во извршување на судиската функција постапил спротивно на одредбите од чл. 272 ст. 4, чл. 274 ст. 1, чл. 307 ст. 1 и 2, како и спротивно на чл. 312 ст. 3 и чл. 320 од Судскиот деловник, што во смисла на одредбите од член 74 ст. 1 и алинеја 2, чл. 74 ст. 3 алинеја 2 и чл. 76 ст. 7 од Законот за судовите (Сл. Весник на РСМ бр. 96/19) претставува нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Од расправата по извештајот за судијата Е.А., Судскиот совет утврдил дека по извршената контрола од страна на судскиот администратор на ОС Г., направена по смртта на еден доставувач, биле пронајдени спорните предмети кои не биле доставени за наплата до УЈП и на извршување. По утврдената состојба судијата Е.А., во својство на ВД претседател на судот, писмено го известил Судскиот совет на РСМ и Министерството за правда. По откривање на проблемот, како ВД претседател иницирал поинаков начин на постапување по предметите за извршување на прекршочни санкции и по предметите за присилна наплата, односно донел наредби со кои е утврдена нова пракса – задолжително движење на предметите во АКМИС системот, до судијата за извршување на санкции, како и електронско движење и евидентирање во АКМИС системот на предметите од прекршочното одделение до одделението за извршување на прекршочни санкции, па се до доставната служба кое нешто во претходниот период не се практикувало. Со наведеното е утврдено дека состојбата со не-евидентирани и ненаплатени предмети за извршување на прекршочни санкции и предмети за присилна наплата е надмината и се преземени активности и дејствија во насока на уредно и благовремено постапување по наведените предмети согласно законските одредби, со што е спречено настанување на штетни последици во иднина. Во конкретниот случај, Советот не нашол отежнувачки околности кои можеле да влијаат врз постапувањето на судијата Е.А..

Согласно ова, Советот заклучил дека наведените околности даваат доволно основи за изрекување на дисциплинска мерка – намалување на платата во висина од 15% од месечната плата на судија во наредните 6 месеци, со која ќе се исполни целта за изрекување на мерката истата воспитно да делува врз судијата против кого се водела постапката за утврдување на одговорност, во насока на зголемување на неговата одговорност при извршување на работните задачи во иднина, потемелен пристап кон предметите и поголема одговорност при постапувањето, пред се во делот на роковите, а се со цел спречување на сторување на повреди од ваков вид во иднина. Во конкретниот случај Советот во образложението на својата одлука наведува и дека ја земал предвид и интенцијата на Законот за Судскиот совет на РСМ од 2019 година, за степенување на казнувањето преку изрекување на дисциплински мерки, наспроти разрешувањето. Во Решението донесено против Ќ.М., тогашен претседател на ОС во Г., се наведува дека по спроведена постапка за утврдување на одговорност на судијата Ќ.М. согласно чл. 74 ст. 1 алинеја 2, в.в. со чл. 79 ст. 1 алинеја 4 од Законот за судови и изготвен извештај за констатирана состојба, Судскиот совет на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 15.03.2022 година, каде расправал по наводите дека судијата Ќ.М. во својство на претседател на судот во периодот од 19.10.2017 до 06.04.2020 година постапувал спротивно на чл. 5 ст. 1 алинеја 22 од Законот за управување со движење на предметите во судовите (Службен Весник на РСМ бр. 42/2020), и спротивно на чл. 13 ст. 1, чл. 17 ст. 1 и чл. 272 ст. 5 од Судскиот деловник на начин што не следел дали одделението за извршување на прекршочни санкции врши навремено доставување на изготвените налози за наплата на прекршочни глоби до УЈП, за наплата на истите. Воедно, во наведениот период Ќ.М., во својство на претседател на судот не ја следел ниту состојбата со извршувањето на прекршочните одлуки, не вршел редовен и вонреден надзор над навременото и уредно извршување на работите од делокругот на одделението за извршување на прекршочни санкции и не вршел месечен увид и контрола во контролниот за парични казни, глоби, трошоци на кривична и прекршочна постапка и паушал, односно не ја следел работата на одделението за извршување на прекршочни санкции, кое не вршело достава на налозите за наплата, што како претседател на судот претставувало негова обврска согласно чл. 5 ст. 1 алинеја 22 и чл. 5 ст. 2 од Законот за управување со движење на предметите во судовите. Со овие поведенија нестручно и несовесно ја вршел функцијата и сторил повреда на одредбите од чл. 74 ст. 1 алинеја 2, в.в. чл. 79 ст. 1 алинеја 4 од Законот за судовите. По расправата Судскиот совет на РСМ утврдил дека претседателот на судот Ќ.М., извршувањето на прекршочните санкции го следел непосредно, преку следење на уписници и месечни и годишни извештаи на судијата и на судот. Во тој период не се мешал во работата на судијата за извршување на санкции, а од страна на судскиот администратор уредно бил известуван за работењето на судските службеници од одделението за извршување на санкции одделението за експедиција, дека истите постапуваат согласно работните задолженија притоа следејќи ја состојбата со решени предмети.

Од спроведените контроли кои ги вршел во својство на претседател на судот не произлегувало дека налозите не се доставени до УЈП, со оглед на фактот дека предметите биле прикажувани како

решени. Согласно на ова, судијата Ќ.М. немал законска можност да утврди дали предметите биле доставувани или не, а од дополнетиот извештај Советот утврдил дека претседателот на судот Ќ.М. единствен начин на кој можел да го врши надзорот бил преку увид во АКМИС системот каде се прикажува сумарен месечен извештај. Советот утврдил дека откривањето на недоставувањето на овие налози можело да се изврши само преку директен увид во секој предмет поединечно, но ова според законските прописи би значело мешање на претседателот на судот во работата на судијата за извршување на санкции кој е одговорен за предметите до нивното архивирање. Во однос на контролата на доставната служба каде доставата во тој период се спроведувала само физички и не функционираше друг начин на следење, претседателот од страна на судските службеници бил известуван дека нема застој во доставата. Во однос на увидот во предметите преку АКМИС системот, членовите на Советот утврдиле дека претседателот на судот можел да врши увид во уписниците и извештаите, а не преку контролникот како што е предвидено во чл. 272 ст. 5 од Судскиот деловник, затоа што во АКМИС системот не постоел контролник, а и доколку постоел истиот не би давал реална слика за наплатетните глоби, бидејќи од страна на УЈП судот не бил известуван за резултатот од наплатата на глобите. Сходно на ова, членовите на Судскиот совет утврдиле дека судијата Ќ.М., додека постапувал како претседател на судот при исполнувањето на обврските од делокругот на судската управа не можел да го осознае проблемот со доставата, а околноста дека за истиот како претседател на судот не бил известуван ниту од страна на судијата одговорен за предметите, а ниту од судскиот администратор или од овластените судски службеници. Поради ова, судијата Ќ.М. за проблемот со доставата дознал дури по завршување на неговиот мандат како претседател на судот, односно дури во 2020-та година.

Во однос на одговорноста на судијата, Судскиот совет не нашол отежнувачки околности, а како олеснителна околност Судскиот совет на РСМ го утврдил фактот дека во тој период во судот немало оформено работно тело за управување со движењето на предмети чии членови биле назначени да го известат претседателот на судот за секоја неправилност поврзана со движењето на предметите во судот, како и дека за овој случај дознал дури по завршување на неговиот мандат.

Согласно ова, Советот заклучил дека наведените околности даваат доволно основи за изрекување на дисциплинска мерка – намалување на платата во висина од 30% од месечната плата на судија во наредните 6 месеци, со која ќе се исполни целта за изрекување на мерката истата воспитно да делува врз судијата против кого се водеше постапката за утврдување на одговорност, во насока на зголемување на неговата одговорност при извршување на работните задачи во иднина, потемелен пристап кон предметите и поголема одговорност при постапувањето, пред се во делот на роковите, а се со цел спречување на сторување на повреди од ваков вид во иднина. Во конкретниот случај Советот во образложението на својата одлука наведува и дека ја земал предвид и интенцијата на Законот за Судскиот совет на РСМ од 2019 година, за степенување на казнувањето преку изрекување на дисциплински мерки, наспроти разрешувањето.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел, се прави критички на осврт на целокупната постапка, притоа истата анализирајќи ја и од формален и од материјален аспект. Односно, се анализираат процесните основи за водење на постапката, како и материјалниот аспект, односно дали е соодветно поткрепена и образложена одлуката на Советот.

Формални елементи и аспекти на постапката: навременост и дозволеност

Во однос на оценката на навременоста на поднесеното барање, може да констатираме дека согласно член 61 став 1 од Законот за Судски совет постапката за утврдување на одговорност на судија се поведува во рок од шест месеци од денот на осознавање на сторената повреда, но не подоцна од три години од денот на сторувањето на повредата. За жал, во двете анализирани решенија со кои се определува дисциплинската мерка против судиите Е.А. и Ќ.М., Судскиот совет на Република Северна Македонија, во ниту еден пасус, со ниту една реченица не ја оценил формалната основа за постапување, односно навременоста. Имено, од донесените и анализирани решенија, дури не сме во можност ниту да утврдиме во кој момент е откриена повредата за која се санкционираат двајцата судии. Едноставно само

накратко се наведува дека ваквата состојба постоела во периодот додека судијата Е.А. бил назначен за судија за извршување на санкциите, односно од 2013 до 2019 година. Притоа, немаме соодветна информација во кој момент е иницирана постапката за оценка на почитувањето на законски предвидените субјективни или објективни рокови за иницирање на оваа постапка. Единствен датум што е наведен во двете решенија е датумот кога истите се донесени по спроведената расправа на седницата на Судскиот совет на Република Северна Македонија, на 15.03.2022 година, како и датумот кога судијата за извршување санкции Е.А., бил назначен за ВД претседател на судот во Г – 08.04.2000 година.

Имено, без оглед на фактот дека како што може да се забележи и од образложението на двете решенија, оваа состојба со недоставување на одлуките за извршување до УЈП Скопје и до надлежните извршители, постоела подолго време, но била откриена дури по смртта на доставувачот кој бил должен овие одлуки да ги достави до УЈП Скопје за извршување или до надлежните извршители, навременоста претставува објективен услов за примена на постапка за утврдување на одговорност на судија. Па така, самото постоење на една состојба во подолг временски период, не смее да го превенира Судскиот совет во својата одлука да го примени Законот и да наведе дали дејствието е преземено во законски предвидените рокови. Дотолку повеќе, од образложението на преземените дејствија и од начинот на откривање на оваа состојба може да се дознае приближно точниот момент на откривање, бидејќи истиот момент е поврзан со смртта на доставувачот, по што ВД претседателот на судот поднел известување за откриената состојба до Судскиот совет на РСМ.

Конечно, и во двете решенија на Судскиот совет е наведено дека се постапува по барање на овластен подносител на барањето – член на Судскиот совет на Република Северна Македонија, но без да се наведат иницијалите на овластениот подносител на барањето за утврдување на одговорност, а како што наведоме и погоре ниту се наведува датумот на поднесувањето на истото.

Во анализата, и тоа идентично и во двете решенија, Судскиот совет не го наведува ниту фактот за тоа дали и кога бил доставен извештајот за констатираната состојба од страна на Комисијата на известители, ниту пак како бил изготвен истиот односно нема никакви податоци и информации за тоа како се одвивала постапката, дали имало одговор од судиите против кои е поднесено барање, кои докази биле изведени и слично. Дотолку повеќе, немаме податоци ниту за членовите на Судскиот совет кои учествувале во комисијата на известители.

Во таа насока, единствено може да шпекулираме дали Судскиот совет постапувал навремено при донесувањето на своите две решенија во кои утврдил дисциплинска повреда во работата кај судиите Е.А. и К.М. од Основниот суд во Г..

Од формален аспект, може да забележиме и други дополнителни недостатоци во донесените решенија. Па така, во диспозитивот на решенијата не се наведени законските основи според кои е утврдена повредата поради која е изречена дисциплинската мерка, туку и во двете решенија Судскиот совет само ги цитира законски одредби од Законот за судовите во однос на утврдувањето на висината на дисциплинската мерка. Во решението за К.М. се забележува и дека Судскиот совет на расправата побарал дополнување на извештајот на Комисијата со цел повторно да се расправа по него. Ваква можност е предвидена со член 70 од Законот за Судскиот совет и за истата е потребно да има седум гласа, но Советот во своето решение воопшто не наведува поради кои причини се барала доработка на извештајот ниту пак со какво мнозинство е одлучено.

Во двете анализирани решенија, недостасуваат и други формални елементи од типот на деловодните броеви според кои истите се заведени во Судскиот совет, како и податоците за тоа кој ја потпишал донесената одлука, но и поуката за правото на примена на правен лек за судијата во смисла на одредбите од Законот за Судски совет на РСМ како и податоци за гласањето на членовите на Судскиот совет.

Во оваа насока, може да констатираме дека двете анализирани решенија на Судскиот совет на Република Северна Македонија, не ги исполнуваат формалните услови предвидени за структурирање на еден конкретен правен акт.

Материјални аспекти: несоодветност на образложението и основот за одговорност

Согласно Законот за судови, предвидени се прецизни основи за утврдување на дисциплинската одговорност на судиите и за нестручно и несовесно работење на судиите, како основа за изрекување на дисциплинските мерки и нивно разрешување. Во однос на претходните законски текстови, со последните измени во овој Закон, имаме определено допрецизирање на основите, односно на критериумите за дисциплинска одговорност на судиите, како и за тоа кои дејствија на судиите се карактеризираат како нестручно и несовесно работење.

Во анализираниите случаи, Судскиот совет во двете решенија за судиите со кои ја донел одлуката за изрекување на дисциплинската мерка намалување на платата во висина од 15% во траење од 6 (шест) месеци и 30% во траење од 6 (шест) месеци, соодветно, во диспозитивот на своето решение го нема наведено основот за изрекување на оваа санкција. Имено, единствено се наведуваат зборовите „поради сторени повреди за време на извршување на функцијата судија, односно претседател на судот...“ Во таа насока, зачудува перзистентноста на Судскиот совет да не ја наведува повредата, односно законскиот основ за определување на дисциплинските санкции. Дотолку повеќе, произлегува дека ваквиот стил на пишување на одлуките е дури и стандардизирано од страна на Судскиот совет, затоа што оваа забелешка е веќе нотирана и во другите анализирани решенија со кои Судскиот совет на РСМ изрекол дисциплински санкции против судиите.

Во поглед на образложението на донесената одлука, во двата случаи кои што се однесуваат на истата фактичка состојба, членовите на Судскиот совет, правилно нотираат дека во смисла на членот 74, став 1, алинеја 2, но и став 3 од овој член од Законот за судовите, наведуваат дека станува збор за дејствија сторени од страна на судијата и тогашниот претседател на судот кои што биле сторени со очигледна небрежност без оправдани причини. Сепак, се чини дека кај членовите на Судскиот совет, отсутствува волјата за дополнително образложение на настанатата штета на Буџетот, која во конкретниот случај е конкретно мерлива, а врз основа на висината на застарените одлуки за присилна наплата. На овој начин, членовите на Судскиот совет премногу лесно го заобиколуваат вториот елемент што е неопходен како кумулативен критериум за разрешување на судија, а уреден во членот 74 од Законот за судовите.

Дотолку повеќе, се чини дека имаме не докрај разјаснета и образложена одлука како поткрепа на утврдената фактичка состојба, во која недвосмислено и во двете анализирани решенија на Судскиот совет во двата предмети произлегува дека со непостапувањето на судијата за извршување на санкциите, односно на претседателот на судот, недвосмислено произлегува настапување на застареност со што и фактичка неможност за наплата на овие одлуки. Ова поведение, со други зборови значи директна штета на субјектот во чија корист требало да се извршат уплатите по овие налози, а тоа во конкретниот случај е Буџетот на РСМ, преку УЈП Скопје, на пример. Со тоа, се чини, симптоматичен ставот на Судскиот совет, во своите решенија да одбегне да го користи зборот настанена штета, што се чини дека е умислено постапување во смисла на непримена на одредбата од ставот 3 од членот 74 од Законот за судови, каде штетата би можела да се изедначи со законската одредба „штетна последица“.

Дотолку повеќе, се чини дека Судскиот совет, како да подзаборавил на оваа одредба во продолжението на образложението на решението против судијата Е.А. па навел дека со преземените дејствија на судијата во својство на В.Д. претседател на судот „ќе се спречело настанувањето на штетните последици во иднина“.

Во оваа насока, сметаме дека кај членовите на Судскиот совет во двете донесени решенија недостасува доследност да ја донесат вистинската одлука.

Имено, можеби следејќи ги аргументите на тогашниот судија за извршување на санкции дека немал можност за контрола врз испраќањето на овие налози до УЈП или до извршителите, како и аргументите на тогашниот претседател на судот кој велел дека не постоеле предвидени процедури за следење на работата на доставувачите или доколку се анализираше работата на судијата тоа би претставувале конкретно мешање во неговите предмети, тогаш навистина зачудува како членовите на

Судскиот совет утврдиле одговорност. Со други зборови, доколку би се прифатиле овие аргументи, тогаш и не би требало воопшто и да се санкционираат судиите Е.А. и Ќ.М., затоа што навистина од даденото образложение не е јасно како членовите на Судскиот совет утврдиле дека судиите постапувале без намера, но од очигледна небрежност, кога во претходните реченици од образложението се наведува дека судиите не можеле ниту поинаку да постапат од утврденото постапување.

Спротивно на ова, пак, доколку членовите на Судскиот совет утврдиле нестручно и несовесно постапување кај тогашниот судија за извршување на санкциите и кај тогашниот претседател на судот, навистина зачудува нивниот став, како воопшто да не се оди кон примена на најстрогата мерка – разрешување на судија, поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Имено, доколку членовите на Судскиот совет сметале дека е оправдана квалификацијата нестручно и несовесно работење во службата, а земајќи ги предвид изнесените аргументи за физичка неможност за следење на извршувањето на овие налози било од страна на судијата за извршување на санкции било од страна на претседателот на судот, и тоа поради немањето на дотогаш правни инструменти за вршење на контролата врз работата на доставувачите, се чини дека не е докрај аргументирана и дека е премногу благ пристапот од страна на членовите на Судскиот совет кон нивните колеги. Оваа констатација се базира токму на фактот дека по откривањето на проблемот, судијата за извршување на санкции, а во моментот постапувајќи во својство на В.Д. претседател на судот презел соодветни дејствија со кои ја направил можна и извесна контролата врз работата на судските доставувачи, со што во иднина се превенирало настапувањето на вакви повреди.

Дотолку повеќе, што во конкретниот случај за да се определи најстрогата санкција на судиите – нивното разрешување, согласно Законот за судови, Судскиот совет би требало да се осврне и на уште еден момент, а тоа настапувањето на штетна последица, која, како што погоре наведовме во конкретниот случај е практично евидентна, но за жал никаде во решенијата од страна на Судскиот совет не е соодветно третирана.

Токму затоа, сметаме дека Судскиот совет во конкретниот случај со донесените две решенија за определување на дисциплински мерки за судиите Е.А. и Ќ.М. е контрадикторен сам на себе, или во најмала рака неодлучен, затоа што од една страна констатира повреда сторена од страна на двајцата судии, но од друга страна применува премногу лесен пристап кон истата повреда, со што на некој начин истата и ја релативизира.

Односно, доколку Судскиот совет сметал дека истата повреда е настанена без намера и со очигледна небрежност без оправдани причини, а при тоа и без воопшто да се осврне кон реалните штетни последици по Буџетот на РСМ, а со тоа посредно и кон буџетот на судската власт, се поставува прашањето, зошто воопшто одлучиле и да одмерат дисциплинска повреда, кога и навеле дека и обајцата судии немале законска можност за превенирање на таквата неактивност на судскиот доставувач. Сходно на ова, се чини дека Судскиот совет, со ваквото образложение и пристап, е престојг кон судиите, па ги санкционира за нешто што не можеле да го превенираат. Во таа смисла, сметаме дека од вака наведеното образложение, произлегува дека Судскиот совет, во услови на целосно игнорирање на сторената реална штета по Буџетот на РСМ, би можел многу поелегантно да одлучи и да се извлече преку примена на начелото *in dubio pro geo*, па сходно на тоа и да не примени какви било санкции за судиите. Воедно, сето ова може да биде причината поради која Судскиот совет и не утврдува која е повредата која е сторена поради која се изрекува дисциплинска мерка, а особено во однос на Ќ.М. кај кого од образложението воопшто не е јасно во што се состои повредата.

Во спротивно, се чини дека самите членови на Судскиот совет, преку неспоменувањето на настанената штета, односно преку целосното игнорирање на овој неспорен факт, се самоограничуваат и донесуваат премногу блага санкција, која е единствено образложена преку нецелосно елаборирање на фактите, а само во насока на оправдување на донесената одлука за примена на дисциплинската санкција.

Сходно на ова, се наметнува заклучокот дека и во овие две анализирани решенија, Судскиот совет на РСМ, дава парцијални и нецелосни одговори во форма на образложение на својата одлука. Притоа, наместо конкретно поврзување на фактите и законските одредби, членовите на Судскиот совет,

едноставно користат однапред формулирани реченични содржини кои во голема мерка се доживуваат како формализам и следење на однапред утврден шаблон. Како пример за ова се константното повторување на тоа дека наводно Законот за Судскиот совет од 2019 година има интенција на степенување на казнувањето преку изрекување на дисциплински мерки наспроти разрешување, за кое тврдење нема вистинска закон основа, или пак упорното повторување на законската одредба од член 78 став 3 од Законот за судовите со цел да се оправда изрекување на дисциплинска мерка, а без притоа соодветно да се образложи кои се причините за поблага санкција.

ЗАКЛУЧОК

Во поглед на анализираните предмети може да заклучиме дека во двете решенија на Судскиот совет одново отсуствува адекватно аргументирање и образложување на своите одлуки. За жал, и кај овие конкретни решенија кај Советот е увидена сериозна номотехничка, односно формална слабост при изготвувањето на двете решенија. Конечно, се забележува колебливиот став на Судскиот совет, со што се добива впечатокот за нецелосно расправен предмет. Воедно анализираните предмети претставуваат уште два примери во низата на решенија на Судскиот совет за изрекување на дисциплинска мерка во кои е очигледно дека Судскиот совет пренебрегнува очигледни факти и аргументи и постапува со јасна тенденција судиите да бидат поштедени или пак да се компензира за некои претходни несанкционирани повреди иако во конкретниот случај не постои вистинска основа за утврдување на одговорност.

08 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА В.Д.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа е одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за изрекување на дисциплинска мерка на судијата В. Д., судија на Основен суд О., поради утврдена дисциплинска одговорност поради тоа што неговото (не)постапување по предметот за кој е поведена постапка за утврдување на дисциплинска одговорност влијаело на одолговлекување на постапката.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај, барањето за утврдување на одговорност, заведено под бр. 10-48/1 од 24.03.2022 година е поднесено против судијата В. Д., судија на Основен суд О., поради тоа што постапувајќи по поднесена тужба со предлог за определување на привремена мерка со свои дејствија влијаел на текот на постапката на начин што истата ја одолговлекувал така што: по жалба против решението со кое го одбил предлогот за определување на привремена мерка, жалбата, заедно со списите на предметот не ги доставил до повисокиот суд повеќе од два месеци, иако станува збор за итна постапка; речиси една година од покренувањето на постапката не создал услови за отпочнување на расправата по правната работа имајќи предвид дека подготвителното рочиште го закажал непочитувајќи ги временските рокови што ги предвидува Законот за парничната постапка во однос на закажување и одржување на рочишта, а потоа и рочиштето за главна расправа кое било закажано, го одложил за подоцнежен датум. Според подносителот на барањето, имајќи го предвид начинот на кој судијата В. Д. ја водел постапката има основи за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција бидејќи очигледно намерно, во континуитет, ја одолговлекувал постапката и незакажувал рочишта.

Постапувајќи по поднесеното барање, Судскиот совет на РСМ формирал Комисија на известители која констатирала дека барањето е навремено, целосно и не е очигледно неосновано односно ги исполнува условите за понатамошно постапување по истото и следствено на тоа изготвила известување за утврдена фактичка состојба кое го доставила до Советот. По предметното известување, Судскиот совет расправал на седницата одржана на 10.02.2022 година при што одлучил да ја продолжи постапката. Во рамките на постапката пред Комисијата на известители, биле редоследно преземени дејствијата што ги предвидува ЗСР во овој дел на постапката за утврдување на одговорност на судија и тоа: доставување на барањето и доказите до судијата лично; доставување на писмен одговор на барањето од страна на судијата; и одржување на расправа пред Комисијата на известители.

По спроведените дејствија, Комисијата на известители изготвила извештај за констатирана состојба по кој извештај Судскиот совет расправал на седницата одржана на 08.06.2022 година и донел решение со кое на судијата В. Д., судија на Основен суд О., му се изрекува дисциплинска мерка писмена опомена согласно чл. 78 ст. 1 ал. 1 в.в. со чл. 74 ст. 4 од Законот за судовите. Против решението на Судскиот совет на РСМ не е изјавена жалба.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

При одлучувањето за утврдување на одговорност на судијата В. Д., Судскиот совет на РСМ ги прифатил наводите на подносителот на барањето за сторена дисциплинска повреда и утврдил дека судијата сторил дисциплинска повреда на начин што не ги закажувал рочиштата по предметот односно ја одолговлекувал постапката. Но, имајќи предвид дека постоеле и објективни околности за одолговлекување на постапката (отуство на судијата од работа во два наврати поради болест и оперативен зафат), како и тежината на повредата и степенот на одговорност во конкретниот случај, Судскиот совет е на ставот дека постапувањето на судијата треба да се оквалификува како полесен облик на повреда за кој на судијата може да му биде изречена дисциплинска мерка согласно чл. 74 ст. 4 од Законот за судовите кој предвидува дека во случај на полесен облик на повреда која што може да биде основ за разрешување на судија (потешка дисциплинска повреда односно нестручно и несовесно

работење), на судијата може да му биде изречена дисциплинска мерка. Судскиот совет се одлучил за поблаго санкционирање на судијата В. Д., односно изрекување само на писмена опомена имајќи ја во предвид и интенцијата на Законот за Судскиот совет на РСМ за степенот на казнување преку изрекување на дисциплински мерки наспроти разрешување, особено имајќи ги предвид степенот на одговорност, околностите под кои е сторена повредата и последиците од истата.

Советот во поткрепа на својата одлука, а имајќи ги предвид изведените докази во текот на постапката, неспорно утврдува дека судијата постапувајќи по конкретниот предмет ги надминал законските рокови за закажување на расправа од покренувањето на постапката и не создал услови за отпочнување на постапката во фаза на подготвително рочиште како што налагаат одредбите од Законот за парничната постапка и Законот за обезбедување на побарувањата со тоа што уште во фаза на прием и претходно испитување на тужбата не се преземени соодветни мерки за да не дојде до непотребно одолговлекување на постапката. Дополнително, и пропустот за препраќање на изјавената жалба и списите на предметот до повисокиот суд повеќе од два месеци од поднесувањето на жалбата, Судскиот совет го третира како постапување на судијата кое допринело за одолговлекување на постапката, иако тоа не смеело да се дозволи особено ако се има предвид фактот дека се работи за итна постапка каде што се предвидени релативно кратки рокови за преземање на процесните дејствија.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел од анализата, а врз основа на достапните списи на предметот, ќе се осврнеме и задржиме на одредени прашања и аспекти на постапката за утврдување на одговорност на судијата В. Д.. Поконкретно, ќе се задржиме на прашањата поврзани со начинот на одлучување и аргументацијата во однос на донесената одлука од страна на Судскиот совет на РСМ, осврнувајќи се прво на одредени формални аспекти на постапката, а потоа и на резонирањето на Судскиот совет во поглед на мериторотното одлучување.

Но, пред да се осврнеме на формалните и материјалните аспекти ќе ја изложиме дилемата која се јави при анализата на конкретниот случај во однос на надлежноста на Судскиот совет да постапува во конкретниот предмет. Имено, дилемата се однесува на тоа дали при вакви ситуации посоодветно би било прво да се препушти самото судство да изнајде механизми за надминување на конкретната повреда и пропусти преку постапката за заштита на правото за судење во разумен рок пред Врховниот суд, регулирана со членовите 35, 36, 36а и 36б од Законот за судовите, пред Судскиот совет да постапува во постапка за утврдување на одговорност на судија. Интервенирањето на Судскиот совет во таканаречен „жив“ судски предмет по кој се постапува во моментот на водење на постапката за одговорност на судијата, освен ако не се работи за исклучителни ситуации во кои може да настане ненадоместлива штета, би можело да ја загрози и индивидуалната независност на судијата или судиите во делот на слободното судско одлучување по конкретниот предмет. Токму поради овие причини во Законот за Судскиот совет во член 63 ст. 4 ал. 3 во делот на појаснувањето на значењето на очигледно неосновано барање каде јасно се упатува на искористување на правните лекови во рамките на судството пред да се поднесе барање за утврдување на одговорност на судија. Тоа што посебно се истакнува во конкретниот предмет против судијата В.Д. е дека воопшто не станува збор за настанување на ненадоместливи последици, со оглед на тоа што во неколку наврати се одлучувало и се одбивале барањата за привремена мерка, додека во исто време се работи за непочитување на инструктивни рокови во предмет кој што е прекинат во фаза на главна расправа. Во исто време на целосно располагање стои постапката за заштита на правото на судење во разумен рок во Врховниот суд.

Формални аспекти: правна основа и временски тек на постапката пред Судскиот совет

Во поглед на правната основа, односно причината поради која се утврдува одговорност на судијата В. Д. во однос на постапувањето по конкретниот предмет и изрекувањето на дисциплинска мерка, не може а да не се забележи дека ниту во диспозитивот на решението, а ниту во образложението на решението не е наведена конкретната повреда која е сторена односно поради која е изречена

дисциплинската мерка согласно Законот за судовите, кое нешто го сметаме за сериозен пропуст на Судскиот совет. Имено, во диспозитивот на решението Судскиот совет се повикува само на одредбата од Законот за судовите која предвидува дека во случај на полесен облик на повреда на основите кои се причина за разрешување на судија од судиската функција, на судијата може да му биде изречена дисциплинска мерка (чл. 74 ст. 4), притоа повикувајќи се на чл. 78 ст. 1 кој го уредува прашањето за видот на изречената дисциплинска мерка и следствено на тоа алинеја 1 од истиот член што ја предвидува писмената опомена како дисциплинска мерка. Иако постапувањето на судијата во конкретниот случај се подведува под несовесно и нестручно вршење на судиската функција, и тоа како постапување кое е јасно определено во ЗС во чл. 76 ст. 1 т. 4 од ЗС, односно постапување кое што се состои во незакажување на рочишта без оправдани причини или на друг начин одолговлекување на постапката, Судскиот совет на ниту едно место во својата одлука, ниту во диспозитивот, ниту во образложението не ја споменува оваа одредба, ниту постапувањето на судијата го подведува под оваа одредба, што се смета за крупен недостаток и укажува на еден несериозен и паушален пристап на Судскиот совет во однос на одлучувањето во постапките за утврдување на одговорност на судија. Во таа насока, и ова решение, како и претходно анализираните, само ја потврдува востановената пракса на неконзистентност и чести недостатоци во диспозитивот и образложенијата на одлуките на Судскиот совет кои што ги носи во овие постапки.

Во однос на временскиот тек на постапката пред Судскиот совет, може да се забележи невообичаено долг протек на време за ваков тип на предмет во кој има полесен облик на повреда од моментот на поднесување на барањето за утврдување на одговорност на судија (24.03.2021 година) до моментот на донесување на одлука од страна на Судскиот совет постапката по поднесеното барање да продолжи (10.02.2022 година). Воедно вредно за истакнување е тоа што останатиот, поточно најголемиот, дел од постапката е завршен во четири месеци, односно со одлучување на Судскиот совет на 08.06.2022 година. Во одлуката која што е анализирана нема податок кога Судскиот совет ја формирал Комисијата на известители и колку време и требало на Комисијата на известители до Советот да достави известување за утврдена фактичка состојба по барањето, па оттука, не може да се увиди ниту која била причината Судскиот совет да донесе одлука за продолжување на постапката речиси една година по поднесеното барање. Тука би сакале да укажеме дека е неприфатливо да помине толку долг временски период од моментот кога е поднесено барањето за иницирање на постапката до првата фаза од постапката (донесување на одлука за продолжување на постапката) имајќи ги предвид законските одредби од Законот за Судскиот совет на РСМ кои предвидуваат дека постапката за утврдување на одговорност на судија е итна (чл. 61 ст. 2), а понатаму и дека Комисијата на известители е должна да изготви извештај во рок од три месеци од денот на приемот на барањето, кое нешто во конкретниот случај не е испочитувано (чл. 63 ст. 8). Имено оваа законска одредба ја премостува законската недореченост во однос на роковите за продолжување на постапката, поточно отсуството на рокови, со тоа што го регулира вкупното траење на постапката пред Комисијата на известители од три месеци до изготвување на извештајот од член 67 од Законот за Судски совет.

Материјални аспекти: недоволна образложеност на одлуката во поглед на одмерување на видот на изречената дисциплинска мерка

Од презентираната фактичка состојба во однос на постапувањето на судијата во конкретниот предмет, неспорно е дека неговото постапување има елементи на несовесно и нестручно работење кое се подведува под една од причините поради кои може да се разреши судија односно да се изрече дисциплинска мерка доколку станува збор за полесен облик на повреда, а тоа во овој случај е неажурност и одолговлекување на постапката во која постапувал без оправдани причини, на начин што не закажувал рочишта или на друг начин непотребно ја пролонгирал постапката (член 76 ст.1 т.4). Судијата во конкретниот случај сторил пропусти кои влијаеле на временскиот тек на постапката и придонеле постапката непотребно да се одолговлекува.

Постапувајќи по овој предмет, Судскиот совет правилно одлучил кога утврдил дека постапувањето на судијата има елементи на несовесно и нестручно работење и се одлучил за санкционирање на судијата со изрекување на писмена опомена како дисциплинска мерка. Судскиот совет

се одлучил за изрекување на поблаг вид на санкција од законски предвидените подведувајќи го постапувањето на судијата како полесен облик на повреда и сметајќи дека ваквата санкција ќе ја исполни целта на воспитно делување во однос на судијата. Имајќи го предвид постапувањето на судијата во конкретниот случај, особено фактот што во постапка која има итен карактер и во која се предвидени кули рокови за преземање на процесни дејствија, неоправдано предметот не го препраќал на постапување на повисокиот суд по изјавена жалба, сметаме дека судијата во конкретниот случај требало да биде поостро санкциониран.

Но, релативната исправност на одлуката во однос на утврдената одговорност никако не може да ги пренебрегне евидентните пропусти кои се забележуваат од исклучително краткото образложение на решението кое се однесува на законската основа за утврдување на одговорноста односно на конкретната повреда која е сторена. Имено, Судскиот совет посветува единствено два пасуса на анализа на законската основа и сторената повреда при што одново користи востановени фрази и реченици, особено со користење на зборовите од член 78 ст. 3 од ЗС без да го цитира, кои се забележуваат речиси во сите одлуки во кои е изречена дисциплинска мерка. Поконкретно, Судскиот совет воопшто не предочува причини поради кои се одлучува да ја квалификува повредата како полесен облик особено поради тоа што воопшто не навлегува во неисполнетоста на кумулативните услови од член 74, значи не се осврнува дали станува збор за намера или очигледна небрежност и дали настанале штетни последици. Понатаму, иако ги споменува основите од член 78 ст. 3 како што се тежината на повредата, степенот на одговорност, околности под кои е сторена и последиците од сторената повреда, сепак во ниту еден дел од образложението Судскиот совет не се осврнува поединечно на истите основи за одмерување на дисциплинската мерка, или поинаку кажано нема никаква примена и процена на пропорционалноста помеѓу повредата и изречената мерка. На крај, тоа што често се забележува во ваков тип на одлуки е упатување на Законот за Судскиот совет во делот на наводната интенција за степенување на казнувањето преку изрекување на дисциплинска мерка наспроти разрешување. Во посочениот закон освен во делот на одлучувањето на Судскиот совет по одржаната расправа нема ниту една одредба која може да биде основ за изнесување на ваков заклучок во однос на намерата или интенцијата на законодавецот. Законот за судовите е актот кој јасно определува на кој начин се врши одмерувањето на казната врз основа на принципот на пропорционалност преку регулирање на кумулативните услови за разрешување (член 74 ст. 1, 2 и 3), постапување во случај на полесен облик на повреда (член 74 ст. 4) или основите и околностите кои треба да бидат земени предвид при изрекување на дисциплинската мерка (член 78 ст. 3). На ниту едно место во овој закон не се упатува на некаков приоритет на изрекување на дисциплински мерки наспроти разрешување на судии што би било надвор од редовното почитување и примена на принципот на сразмерност или пропорционалност како што упатуваат посочените одредби.

ЗАКЛУЧОК

Критичкиот осврт на одлуката на Судскиот совет за утврдување на одговорност и изрекување на дисциплинска мерка – писмена опомена на судијата В. Д., судија на Основниот суд О., ни покажува дека Судскиот совет при одлучувањето за одговорноста на судиите и носењето на одлуките во таа насока, како и во другите случаи кои што беа предмет на анализа, соодветно не ја квалификува повредата која што е сторена од страна на судијата имајќи ги предвид одредбите од Законот за судовите, и пропорционално на сторената повреда не изрекува санкција што ќе соодветствува на нејзината природа и тежина. Судскиот совет во овој случај направил пропуст и во однос на одлучувањето и писмената изработка на одлуката, имајќи во предвид дека ниту во изреката на одлуката, ниту во образложението, воопшто не се повикува на конкретна повреда која што е сторена и поради која е изречена дисциплинската мерка согласно Законот за судовите, ниту пак постапувањето на судијата во тој контекст го подведува под соодветна законска норма, која што е изрично предвидена во Законот за судовите. Како и во другите анализирани случаи, така и во овој случај, ваквото постапување на Судскиот совет упатува на востановената пракса на срочување на одлуки кои што имаат сериозни недостатоци, поради што се отвара прашањето дали Судскиот совет останува на висината на задачата при водењето на постапките за утврдување на одговорност на судиите.

09 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА Г.Б.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа е одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Станува збор за судијата Г. Б., судија на Основен к. суд С..., кај кого е утврдена одговорност за несовесно и нестручно постапување поради тоа што одолговлекувал постапка по предмет без постоење на законски основ, со цел да настапи апсолутна застареност на кривичното гонење на еден обвинет. Интересно за овој предмет е тоа што станува збор за високопрофилиран предмет за кој беше поднесено обвинение од страна на поранешното Специјално јавно обвинителство (СЈО) под кодно име „Траекторија“.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Според наводите во барањето за утврдување на одговорност на судијата Г.Б. поднесено од В.Д. член на Судскиот совет на РСМ, заведено под бр. 10-104/1 од 09.11.2020 година, истото се однесува на тоа дека судијата сторил повреда по предметот КОК.бр.52/17 во периодот од 18.12.2017 година до 13.11.2019 година. Конкретно, судијата нестручно и несовесно ја вршел судиската функција на начин што ја одолговлекувал постапката по предметот без постоење на законски основ, со цел да настапи апсолутна застареност на кривичното гонење спрема обвинетиот Н. Г., што и се случило, па така со решение I КОК. бр.52/17 од 13.11.2019 година запрена е кривичната постапка против овој обвинет. Во овој случај решението за запирање на постапката кое било донесено од страна на судијата е укинато од страна на Апелациониот суд Скопје поради сторена суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка. Ова постапување на судијата е во спротивност со одредбите на Законот за кривична постапка бидејќи е донесено решение наместо одбивателна пресуда во смисла на чл.402 ст 1 т.6 од ЗКП дека настапила апсолутна застареност на кривичното гонење на обвинетиот со што трошоците на постапката треба да бидат надоместени од Буџетот на РСМ.

Постапувајќи по поднесеното барање, Комисијата на известители формирана од членови на Судскиот совет на РСМ изготвила Известување за утврдена фактичка состојба, по кое Судскиот совет на 11.03.2021 година на седница донесе одлука постапката да продолжи.

Комисијата на известители во рамки на постапката, барањето заедно со приложените докази ги доставила до судијата Г.Б. за тој да може да се произнесе за наводите во барањето за утврдување на одговорност. Согласно предвидените фази на постапката, судијата писмено се произнел во конкретниот предмет доставувајќи писмен одговор. Дисциплинската постапка продолжила со закажување на расправа пред комисијата, која на ден 26.05.2021 година е одложена поради неуредна покана до судијата против кого се води постапката.

Презакажаната расправата е одржана на 03.06.2021 година во присуство на подносителот на барањето и судијата. Врз основа на одржаната расправа и изведените докази, Комисијата на известители до Судскиот совет поднесе Извештај за констатирана фактичка состојба, врз основа на кој Советот на 05.07.2021 година донесе одлука за разрешување на судијата од судиската функција.

Во својата одбрана, судијата наведува дека при приемот на предметот од негова страна било констатирано дека биле изминати 4 години и 2 месеци од последниот рок за апсолутна застареност на извршување на кривичното дело. За конкретниот предмет КОК. бр. 52/17 судијата во одговорот наведува дека истиот бил насрочуван два до три пати месечно, при што по предметот биле закажани дури 67 термини за одржување на главна расправа, од кои одложена била само една расправа, поради отсуство на член на судски совет, а ниту еднаш не бил преминат законскиот рок од 90 дена помеѓу две расправи. Исто така, судијата Г.Б. наведува и дека бројот и зачестеноста на главните расправи за ситот период на постапување на предметот биле ограничени и поради околноста што обвинетите М. Ј. и Н. Г. се јавувале во својство на обвинети во повеќе од 10 предмети во истиот суд, како и поради околноста што обвинетиот М. Ј. секој ден наизменично присуствувал на главна расправа во некои од судските предмети.

Судијата нема поднесено жалба против одлуката на Судскиот совет за разрешување од вршење на судиската функција.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Судскиот совет на РСМ при одлучувањето за утврдување на одговорност на судијата Г.Б. донел одлука за разрешување на судијата од судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Судскиот совет, видно од одлуката ги прифатил наводите на подносителот на барањето дека судијата нестручно и несовесно ја вршел судиската функција на начин што ја одолговлекувал постапката по предметот без постоење на законски основ, со цел да настапи апсолутна застареност на кривичното гонење спрема обвинетиот Н. Г., што и се случило, па така со решение КОК.бр.52/17 од 13.11.2019 година запрена е кривичната постапка против овој обвинет. Ова решение е укинато од страна на А.суд С. со решение КОКЖ-64/2019 од 16.12.2019 година поради сторена суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка. Имено таквото постапување на судијата е во спротивност со одредбите на Законот за кривична постапка бидејќи е донесено решение наместо одбивателна пресуда во смисла на чл.402 ст 1 т.6 од ЗКП од што неспорно произлегува дека настапила апсолутна застареност на кривичното гонење на обвинетиот со што трошоците на постапката треба да бидат надоместени од Буџетот на РСМ. Судскиот совет ценејќи ги наводите на подносителот на барањето утврдил дека судијата не преземал соодветни дејствија во насока да обезбеди непречен тек на постапката, односно да ги искористи потребните правни механизми кои му стојат на располагање согласно одредбите од ЗКП. Судскиот совет во образложението на одлуката наведува, имајќи ја предвид заинтересираноста на јавноста за овие кривични предмети, судијата како претседател на советот, не покажал задоволителна ангажираност со однапред утврдена динамика за навремено завршување на постапката. Советот во поткрепа на својата одлука наведува дека повредата од страна на судијата е сторена со намера на судијата, без оправдани причини и предизвикал тешка последица која се состои во тоа што настапила апсолутна застареност на кривичното гонење за еден од обвинетите, при што неговите трошоци и трошоците за неговиот бранител паѓаат на товар на Буџетот на РСМ.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во овој дел од анализата ќе се осврнеме на оние аспекти кои сметам за проблематични од аспект на формалните и материјалите елементи на решението. Иако навидум можеби делува дека се работи за добро срочено и образложено, сепак набрзо се сфаќа дека како и останатите одлуки така и одлуката за Г.Б. има слабости и недостатоци кои се провлекуваат. Имено, прво ќе се осврнеме на формалните аспекти поврзани со слабостите кои се однесуваат на дефинирање и утврдување на правната основа на повредата, како и информации во врска со составот на Комисијата на известители и гласањето. Од материјален аспект основната слабост е необразложеност на одлуката особено делот на правната аргументација повредата додека преголем фокус е ставен на утврдување на фактичката состојба.

Формални аспекти: правната основа на повредата и информации за Комисијата и гласањето на Советот

Како и во случајот со низа од анализираните решенија со кои се утврдува одговорност на судии, така и во решението за разрешувањето на Г.Б. во диспозитивот воопшто не е наведена конкретната основа за сторената повреда на судијата поради која е разрешен. Поточно, во диспозитивот на решението единствено е наведена генералната законска основа за разрешување на судијата од членот 74 од Законот за судовите со тоа што се наведува дека се разрешува поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција, повреда сторена со намера или очигледна небрежност без оправдани причини, а која предизвикала тешки последици. Но, што конкретно е повредата, односно за која форма на нестручно и несовесно вршење на судиската функција не е наведено во диспозитивот на решението.

Воедно, очигледно дека веќе е востановена праксата на Судскиот совет во своето решение да не наведува кои се членовите на Комисијата за известители, небаре нивното достоинство се штити па поради тоа не се наведуваат членовите, ниту пак има податок за тоа како се одвивало гласањето во

Советот, односно со колку гласови е разрешен судијата или е изречена дисциплинската мерка. Така и во анализираното решение овие податоци не се наведени.

Материјални аспекти: несоодветноста на образложението

Конкретното анализирано решение иако детално ја утврдува фактичката состојба во своето образложение сепак истото се одликува со штурта правна анализа на примена на правните правила за одговорност на судиите на утврдените факти. Поточно, решението нема соодветно образложение на основите и кумулативните услови за разрешување на судијата, додека пропорционалност не е ниту спомената, а за примена не може да стане ниту збор. Судскиот совет многу повеќе се фокусира на одредбите од ЗКП и обврските на судијата додека премалку внимание се посветува на соодветните одредби од Законот за судовите кои се однесуваат на одговорноста на судиите на овој начин постапувајќи повеќе како инстанционен суд, а не како Судски совет.

Решението за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција на судијата Г.Б., судија на Основниот к. суд С., Судскиот совет на РСМ го донел поради сторена повреда согласно 74 став 1 алинеја 2, во врска со став 3 алинеја 1 и 2 од истиот член, од Законот за судовите. Единствено во образложението се наведува законската основа на конкретната повреда, член 76 став 1 алинеја 4, но воопшто не се цитира одредбата. Имено, таа регулира дека нестручно и несовесно вршење на судиска функција постои кога судијата „без оправдани причини не ги закажува рочиштата во предметите кои му се доделени во работа или на друг начин ја одолговлекува постапката“. Во образложението на решението е наведено дека „судијата во својство на претседател на советот не преземал соодветни дејствија во насока да обезбеди непречен тек на постапката“, односно „да ги искористи потребните правни механизми кои му стојат на располагање согласно одредбите од ЗКП“. Советот не прецизира кои сè дејствија требало да се преземат како соодветни за да се обезбеди непречено да тече постапката во конкретниот случај, ниту пак наведува подетално кои тоа механизми требало да ги преземе согласно ЗКП. Воедно не утврдува со точност на кој тоа друг начин во смисла на член 76 ст1. ал. 4 судијата ја одолговлекувал постапката без оправдани причини. Се наведува дека за обвинетиот Н.Г. не наредил присилно доведување и покрај тоа што без оправдани причини не се појавил на конкретно рочиште, како и фактот дека едно рочиште било одложено заради отсуството на еден од бранителите иако на истото бил присутен друг бранител, па одлагањето не било неопходно. Слично, на судијата му се префрла и тоа дека не определил дополнителни судии или судии поротници, иако предметот бил комплексен, со веројатност дека може да трае подолго и со опасност од застарување. Судијата се товари и со тоа дека не ги планирал и закажувал рочиштата согласно тн. принцип на концентрација. Во неколку наврати судењата се одлагани заради отсуство на јавните обвинители и на вештите лица (или нивна неподготвеност за судењето!). Ова не може директно да му се припише на судијата што претседава, но индиректно се припишува на лошото менаџирање. Судијата сепак се повикува на одговорност поради тоа што во отсуство на вештаците не продолжил со изведување на други (материјални) докази, туку веднаш ја одложил расправата.

Со оглед на тоа што за овој предмет во однос на еден од обвинетите се очекувало да настапи апсолутна застареност на кривичното гонење Советот смета дека судијата покажал релативно ниско ниво на внимание и притоа несовесното и нестручно раководење со главната расправа довело токму до тоа. Со цел да не дојде до настапување на апсолутна застареност на кривичното гонење за било кој од обвинетите судијата веднаш кога му бил доделен предметот во работа требало да внимава на тоа кога застаруваат кривичните дела за кои се товарат обвинетите, па во таа смисла да презема дејствија да спречи натамошно одолжување на постапката или за забрзување на истата. Судскиот совет опфаќа и друг контекст односно констатира дека имајќи ја предвид заинтересираноста на јавноста за овие кривични предмети, судијата како претседател на советот, не покажал задоволителна ангажираност со однапред утврдена динамика за навремено завршување на судската постапка.

На судијата посебно му се припишува одговорност за тоа што увидувајќи ја комплексноста на предметот и бројноста на предложените докази, не ја искористил можноста дадена со чл. 347 од ЗКП, странките однапред да ги повика и сослуша во врска со релевантноста на предложените докази. Ова е малку деликатна забелешка затоа што идејата на рочиштето е на судијата да му помогне да одлучи за

релевантноста на предложените докази и само индиректно може да доведе до одолжување на постапката ако се покаже дека прифатените докази навистина не биле релевантни, а тоа да било очигледно уште пред да почне судењето. Вакво нешто во случајот не е утврдено и останува само шпекулација. Освен тоа, судиите по правило оваа можност (одредба) од ЗКП ја применуваат многу ретко, па се чини не би било коректно тоа да биде сериозен фактор во утврдувањето дека судијата постапувал нестручно или несовесно во конкретниот случај.

Советот не спори дека предметот бил комплексен со голем број обвинети и голем број на докази предложени како од обвинителството, така и од одбраната, но и покрај тоа заклучил дека судијата намерно ја одолговлекувал постапката што го утврдил од записниците. Судскиот совет само во една реченица, а со невидена леснотија, ги отфрла околностите кои можат да претставуваат оправдани причини за постапувањето на судијата со тврдење дека тие „не се од одлучувачко значење за утврдување на поинаква фактичка состојба“. Имено иако се одржале голем број рочишта (речиси да немало одложени), во пракса тие биле битно неефикасни, во смисла што често почнувале со задоцнување и неретко кратко траеле. Во одлуката на Судскиот совет се анализира минуциозно колку траело секое рочиште (некогаш и само еден час, а ретко подолго од два до три часа ефективно!). Од ваквото лошо менаџирање на водењето на судењето, а со оглед на извесноста од застарување, Советот извлекува заклучок дека судијата постапувал нестручно, несовесно и со цел да го застари гонењето. Се чини дека во недостаток на поцврсти докази, Советот оди на сите овие квалификации, без да навлезе во конкретните повреди кои се сторени и истите да ги стави во специфичните законски основи за одговорност, манифестирајќи притоа дека не е многу сигурен во своите тврдења.

Ова прашање се чини централно за донесената одлука на Советот и затоа не е сеедно дали постои намера и/или несовесност и нестручност (доколку намерно постапката ја водел така да застари) или можеби само невнимание. Нестручноста тешко би можела да се постави како прашање во овој контекст, барем не кај еден релативно искусен судија. И во други случаи пред Советот не е многу јасно дали мора да се утврди злоупотреба, или можеби грубо невнимание како основ за разрешување или за тоа се доволни и помали грешки од невнимание и сл. Најделикатно е што по правило многу е тешко злоупотребата да се утврди, однапред дека судијата имал намера да го влече и застари предметот во нечија корист. Во конкретниот случај Советот не наведува докази од кои може неспорно да се утврди дека судијата намерно ја одолговлекувал постапката со цел да го застари случајот против Н.Г., па тоа тврдење е повеќе шпекулација која е можна но е далеку од докажана.

Следно прашање е дали за одолжувањето и застарувањето е одговорен само судијата кој преседавал со советот или треба да се види и одговорноста на јавното обвинителство? Би рекле дека според новиот модел на тн. акузаторна кривична постапка голема е одговорноста кај застарување и за надлежниот јавен обвинител. Се чини дека Судскиот совет сè уште се држи до стариот патерналистички модел каде судијата е господар на постапката и речиси исклучително тој одговара за севкупното движење на постапката, вклучително и нејзиното траење и евентуалното застарување. Ова не значи дека Судскиот совет треба да одлучува и за одговорноста на јавните обвинители, но треба да се има предвид при одлучувањето за одговорноста на судиите.

Дополнително, може да се постави прашање дали во случајот постои штета или тешка последица? Траењето на постапката по правило е на штета на обвинетите и претставува повреда на правото на фер судење, но ситуацијата во случај на застарување е битно поинаква. Дали судиите одговараат секогаш кога постапката ќе надмине тн. разумен рок (по правило, утврдено од страна на Врховниот суд на Република Северна Македонија или на Европскиот суд за човекови права) или само во екстремни случаи на застарување е отворено прашање. Во конкретниот случај Судскиот совет нашол дека:

“Повредата е сторена со намера на судијата, без оправдани причини и предизвикал тешка последица која се состои во тоа што настапила апсолутна застареност на кривичното гонење за еден од обвинетите, при што неговите трошоци и трошоците за неговиот бранител паѓаат на товар на Буџетот на РСМ. Ако се цени дека предметот се однесува за случај каде се бара одговорност за два проекти за патни правци од огромен интерес за голем дел од граѓаните на државата и за исплатен значителен износ

средства од Буџетот на РСМ, дозволувањето да застари гонењето за некој од обвинетите има посебно значење за довербата на граѓаните во правосудниот систем на државата.“

Ваквото наоѓање предизвикува повеќе недоумици, во смисла на тоа дека се наведуваат повеќе околности од различен вид, квалитет и квантитет, застареност на кривичното гонење, трошоците на постапката, трошоците за Буџетот од наводната корупција (недокажана), довербата во судството и сл. Неодминлив е впечатокот дека Судскиот совет не е многу сигурен во што точно се состои штетата и колкава е впрочем штетата што ја направил конкретниот судија, односно тешката последица што настанала од неговото нестручно и несовесно работење.

Врз основа на ваквите слабости на образложението јасно се утврдува дека Судскиот совет не успеал да понуди соодветна правна аргументација за исполнетоста на кумулативните услови за разрешување на судијата, односно не е јасно како ја утврдиле намерата ниту пак како е констатирана штетната последица и истата е поврзана со постапувањето на судијата. Имено, од образложение од 14 страни Судскиот совет само во три пасуса, користејќи многу општи фрази и упатувајќи на законски норми, се осврнува на кумулативните услови за разрешување на судија. Притоа, воопшто не се споменува сразмерност или пропорционалност.

На крај, за наводната грешка на судијата Г.Б. постапката што застарела да ја запре со решение. Судскиот совет констатирал дека судијата направил сериозна процесна грешка кога постапката за која настапила застареност ја сопел со решение наместо да донесе одбивателна пресуда. Мора да се признае дека по ова прашање нашата судска практика има(ла) различни ставови. Имено, во време на носење на спорната одлука (решение) не постоела јасна практика пред домашните судови ниту некакво начелно правно мислење. Напротив, поновата практика на Основниот кривичен суд Скопје сега е токму на линија на одлуката на судијата Г.Б. Имено, судиите во овој суд сметаат дека ако постапката застари по однос на еден (или повеќе) сообвинети, по однос на тие лица треба да се донесе решение, а за другите постапката да продолжи. Ова заради тоа што нема потреба да се чека постапката да заврши во целина за на овие лица им се донесе одбивателна пресуда. Во таа смисла, може да се каже дека судијата не погрешил или во најмала рака дека се работи за различно толкување на законот, што исто така доведува до тоа судијата да не може да одговара за ваква повреда.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на изнесените аргументи и анализа во однос на решението за разрешување на судијата Г. Б. може да се констатира дека истото се одликува со истите слабости кои се нотирани во другите решенија. Иако во овој предмет се добива впечаток дека Судскиот совет е прилично темелено во својот пристап и постапување, врз основа на доказите и аргументите доставени во барањето, а понатаму и во текот на расправата пред Комисијата, сепак тоа се однесува единствено во делот на утврдување на фактичката состојба. Веќе во првиот момент кога ќе се погледне правната анализа во која би требало правните правила да се применат на фактите веднаш се забележува дека се работи за релативно штуро и неиздржано решение како резултат на отсуство на соодветно образложение. Едноставно кумулативните услови за разрешување не се утврдени со соодветната и потребната прецизност за да може да се изрече најтешката можна санкција за повредата која му се става на терет на судијата. Посебно загрижува фактот дека Судскиот совет не го ни споменува принципот на сразмерност или пропорционално иако се работи за разрешување на судија. Повторно и кај ова решение можат да се и формалните слабости поврзани со отсуство на законска основа на конкретната повреда во диспозитивот на решението како и отсуство на податоци за составот на Комисијата на известители и податоци за гласовите со кои Советот ја има донесено одлуката.

10 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА А.А.

ВОВЕД

Во рамките на оваа анализа се анализира одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија со која се изрекува дисциплинска мерка на судијата А.А. во Основниот суд во Н. Во рамките на оваа одлука Судскиот совет на А.А., судија на Основен суд Н., му изрекол дисциплинска мерка писмена опомена, за дисциплинска повреда сторена во периодот додека судијата А.А. бил претседател на Основниот суд Н. Причините за изрекување на оваа мерка се должат на фактот дека додека судијата А.А. бил претседател на судот сторил повреда на одредбите од Законот за управување со движење на предметите во судовите како и на одредбите од Судскиот деловник на тој начин што и покрај неговата законски воспоставена должност во својство на претседател на судот, тој пропуштил да ја следи состојбата со управувањето со движењето на предметите во судот во врска со доставување на предметите по правен лек, што можело да доведе и довело во еден предмет до настапување на апсолутна застареност на прекршочното гонење. Во оваа насока, членовите на Судскиот совет утврдиле одговорност кај тогашниот претседател на судот дека нестручно и несовесно ја извршувал неговата функција. Постапката се води во согласност со одредбите од новиот Закон за Судски совет од 2019 година.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај Судскиот совет утврдил дека судијата А.А. нестручно и несовесно ја вршел судиската функција, затоа што постапувајќи во својство на претседател на судот, пропуштил да спроведе надзор во судот дали прекршочните предмети биле доставени до повисокиот суд во постапката по изјавување на правен лек. Имено, Судскиот совет на седница одржана на ден 07.06.2021 година расправајќи по Извештајот на Комисијата, утврдил дека судијата А. А. додека ја извршувал функцијата претседател на Основен суд Н. бил должен да ја следи состојбата со управувањето со движењето на предметите во судот во врска со доставување на предметите по правен лек, како и да ги врши воопшто работите од делокруг на судската управа, да ја организира работата и да раководи и управува со судот, да се грижи за правилниот однос и постапување на судиите и на вработените во судската служба, како и да врши редовен надзор над навременото и уредно извршување на работите во судот најмалку двапати годишно, а вонредно по потреба, да ја следи состојбата со прекршочните предмети по кои имало изјавено жалби против донесените одлуки, да ја организира работата во писарницата на судот и да се грижи за постапувањето по тие предмети, да врши редовен надзор над навременото и уредно извршување на работите во судската писарница од страна на судскиот службеник. Притоа, тогашниот претседател на судот А.А. не ја следел состојбата со прекршочните предмети по кои имало изјавено жалби против донесените одлуки, не ја организирал работата во писарницата на судот и не се грижел за постапувањето по тие предмети, а кое било сторено со пропуштање на извршување на дејствието редовен надзор над навременото и уредно извршување на работите во судската писарница од страна на судскиот службеник М. Г., судски доставувач кој со Одлука на претседателот на судот Су 04.бр.45/16 од 03.03.2016 година бил овластен да извршува привремено работни задачи на работното место водител на прекршочната писарница се до пополнување на предметното работно место. Поради тоа жалбите изјавени против првостепените одлуки во 37 предмети не биле доставени на одлучување во А. суд С. и истите се чувале по писарницата на судот, а во два прекршочни предмети првостепените одлуки воопшто не биле доставени до странките. Овие пропусти биле откриени од страна на новоизбраниот претседател на Основниот суд Н., судијата Б. Т., која започнала да ја извршува функцијата на ден 08.11.2019 година и истата по констатирање на состојбата во прекршочната писарница на судот веднаш презела дејствија во насока на забрзување на постапката по овие предмети со цел да не настапи апсолутна застареност на прекршочното гонење. Па така, првостепените одлуки веднаш биле доставени до странките од кога и почнал да тече рокот за изјавување на жалби и по истите биле поднесени жалби, со што се спречило настапување на апсолутна застареност на прекршочното гонење во предметите пред жалбите да бидат доставени на одлучување во А. суд С., односно се спречило настапување на штетни последици кои би

настапиле доколку од страна на новоизбраниот претседател на судот не би биле преземени дејствија во насока на доставување на донесените одлуки до странките, односно изјавените жалби на одлучување до второстепениот суд. Во еден предмет настапила апсолутна застареност на извршување на прекршочното гонење и тоа предметот ПРК.бр.106/15, имајќи предвид дека истиот бил доставен на одлучување во А. суд С. на ден 03.03.2020 година, а прекршокот бил сторен на ден 22.11.2014 година, па апсолутна застареност на прекршочното гонење настапила на ден 22.11.2018 година.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Во анализираниот случај е донесена само една одлука. Односно, Решението од страна на Судскиот совет на РСМ со кое се изрекува дисциплинската мерка на судијата. Според наводите во барањето за утврдување на одговорност на судија и претседател на суд, со опишаните дејствија судијата А. А. во својство на претседател на Основниот суд Н., во наведениот период постапил спротивно на член 6 став 1 алинеја 9 и алинеја 10 од Законот за управување со движење на предметите во судовите („Службен весник на РМ“ бр.171 од 30.12.2010 година), како и член 13 став 1, член 15 став 2 и член 17 став 1 од Судскиот деловник („Службен весник на РМ“ бр.66 од 09.05.2013 година). Повредата е сторена пасивно, односно со неприменување на одредбите во врска со вршење надзор над судската писарница за навремено и уредно извршување на работите и воопшто организирање на работата во судот. На тој начин А.А. нестручно и несовесно ја вршел функцијата претседател на суд во смисла на член 74 став 1 алинеја 2 в.в. со член 79 став 1 алинеја 3 од Законот за судовите („Сл.весник на РМ“ бр.58/2006, бр.35/2008 година, бр.150/2010 и бр.83/2018). Судскиот совет на седница одржана на ден 07.06.2021 година расправал по Извештајот на Комисијата, при што утврдил дека судијата А. А. додека ја извршувал функцијата претседател на Основен суд Н. бил должен да ја следи состојбата со управувањето со движењето на предметите во судот во врска со доставување на предметите по правен лек, како и да ги врши воопшто работите од делокруг на судската управа, да ја организира работата и да раководи и управува со судот, да се грижи за правилниот однос и постапување на судиите и на вработените во судската служба, како и да врши редовен надзор над навременото и уредно извршување на работите во судот најмалку двапати годишно, а вонредно по потреба, да ја следи состојбата со прекршочните предмети по кои имало изјавено жалби против донесените одлуки, да ја организира работата во писарницата на судот и да се грижи за постапувањето по тие предмети, да врши редовен надзор над навременото и уредно извршување на работите во судската писарница од страна на судскиот службеник.

Како поткрепа на својата одлука Судскиот совет нашол повеќе олеснителни околности кај тогашниот претседател на судот, А.А. па така, утврдил дека истиот не можел да има влијание на целокупната состојба бидејќи се соочувал со кадровски проблеми поради недоволен број на вработени, особено на клучните работни места (водители на писарница уписничари и дактилографи) каде нагло се намалил бројот на вработени и тоа подолг временски период. Во таа насока, Судскиот совет дополнително констатирал дека А.А. како претседател на судот и покрај отежнатите услови за работа, во континуитет преземал дејствија за надминување на таквата состојба, на тој начин што по потреба привремено правел прераспорежување на судските службеници од едно на друго работно место, поднесувал барања за пополнување на испразнетите работни места во судот, во одредени случаи и со напомена за приоритетни и неопходни вработувања, а се обраќал и со ургенции до Судско-буџетскиот совет. Дополнително, Судскиот совет констатирал дека во спорниот период во Основен суд Н. од вкупно седум судии останале само двајца, додека бројот на предмети им се зголемил, А.А. освен што ги извршувал должностите како претседател, исто така работел и предмети речиси од сите области, односно дополнително бил ангажиран по предмети кое нешто бара труд и дополнителен напор кои секако влијаеле на попречувањето во редовното извршување на работите од делокругот во својство на претседател на судот. Судскиот совет на Република Северна Македонија не нашол отежнувачки околности во постапувањето на тогашниот претседател на Основниот суд Н. А.А.

Врз основа на изложената фактичка состојба, Судскиот совет утврдил дека судијата А. А. во својство на претседател на Основниот суд Н., во наведениот период постапил спротивно на член 6 став 1 алинеја 9 и алинеја 10 од Законот за управување со движење на предметите во судовите („Службен весник на РМ“ бр.171 од 30.12.2010 година), како и член 13 став 1, член 15 став 2 и член 17 став 1 од Судскиот деловник („Службен весник на РМ“ бр.66 од 09.05.2013 година), затоа што не ги неприменувал

одредбите во врска со вршење надзор над судската писарница за навремено и уредно извршување на работите и воопшто организирање на работата во судот и со тоа нестручно и несовесно ја вршел функцијата претседател на суд во смисла на член 74 став 1 алинеја 2 в.в. со член 79 став 1 алинеја 3 од Законот за судовите („Сл.весник на РМ“ бр.58/2006, бр.35/2008 година, бр.150/2010 и бр.83/2018). Врз основа на ова, Судскиот совет на судијата А.А. му изрекот дисциплинска санкција во вид на писмена опомена.

Советот заклучил дека изречената дисциплинска мерка воспитно ќе дејствува врз сите, не само врз судијата, особено имајќи го предвид фактот дека истиот веќе не е претседател на судот, меѓутоа ова не ја исклучува одговорноста како судија да внимава во иднина да не се сторуваат било какви повреди. При утврдување на дисциплинската одговорност земени се предвид тежината на повредата, степенот на одговорност, околностите под кои е сторена повредата, како и последиците од повредата. Ова дотолку повеќе што Судскиот совет има должност да ја зачува довербата на судството во очите на јавноста и правната сигурност на граѓаните.

По однос на донесената одлука, судијата А.А. не го искористил правото на поднесување на правен лек, односно нема поднесено жалба.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел, се прави критички на осврт на целокупната постапка, притоа истата анализирајќи ја и од формален и од материјален аспект. Односно, се анализираат процесните основи за водење на постапката, како и материјалниот аспект, односно дали е соодветно поткрепена и образложена одлуката на Советот.

Формални аспекти: навременост и дозволеност

Во однос на оценката на навременоста на поднесеното барање, може да констатираме дека согласно член 61 став 1 од Законот за Судски совет постапката за утврдување на одговорност на судија се поведува во рок од шест месеци од денот на осознавање на сторената повреда, но не подоцна од три години од денот на сторувањето на повредата. Во донесената одлука на Судскиот совет, ова прашање воопшто не е директно третирано, но имајќи ги предвид фактите на случајот, наводни повреди сторени од 04.12.2017 година до 30.04.2019 година, како и рокот кога е донесено ова решение, може посредно да заклучиме дека се работи за ненавремено постапување, во однос на почитување на субјективниот рок за постапување. Во таа смисла, за поздравување е дека анализираното решение ги содржи, како архивскиот број, така и датумот на архивирање и донесување на решението, но за жал, Судскиот совет нема конкретно обрнато внимание дали постапувањето е во согласност со временски утврдените рокови за иницирање на постапката.

Следствено, Советот наведува дека постапката е иницирана на 07.09.2020-та година, но, на ниту едно место не е наведено кога овластениот подносител дознал за сторените повреди, односно дали е постапено во рамките на субјективниот законски рок за иницирање на постапката. Во таа смисла може да претпоставиме дека за сторените повреди се дознало во моментот кога е именуван новиот претседател на судот, односно 8.11.2019-та година. Притоа, овој заклучок е само посреден, бидејќи овој датум е единствениот датум наведен во образложението, како ден кога била „...констатирана состојбата во прекршочната писарница...“, а согласно погоре наведеното, советот во ниту една пригода не се задржал со оценка на навременоста на поведувањето на постапката. Од расположливите датуми наведени во образложението на одлуката може да констатираме дека доколку како ден на дознавањето на повредата го земеме елаборираниот датум, односно 08.11.2019-та година, па сметајќи се до денот на поведувањето на постапката, односно 07.09.2020-та година, може да заклучиме дека субјективниот рок за иницирање на оваа постапка, уреден во членот 61 од Законот за судски совет, не е исполитуван, затоа што се поминати 10 месеци помеѓу овие два наведени датуми, односно изминале 4 месеци, без еден ден, повеќе од законски предвидениот субјективен рок од шест месеци за покренување на постапката.

Анализирајќи ги останатите формални аспекти на ова решение на Судскиот совет, може да заклучиме дека решението е во нијанса подобро од сличните решенија на Судскиот совет со кој се определни дисциплинските мерки, но сепак, и во ова решение се забележуваат низа на формални недостатоци. Па така, покрај не наведувањето на лицето кое што е овластен подносител, во рамките на диспозитивот се забележува отсуство на јасно утврдување на законскиот основ за сторената дисциплинска повреда. Имено, во диспозитивот е наведен основот од член 79, став 1, алинеја 3 од Законот за судовите, кој гласи „влијаење врз независноста на судиите во врска со одлучувањето по одделни предмети“, иако во текот на целото образложение се упатува на повреда на алинејата 4 од ставот 1 од членот 79, која гласи „неприменување на одредбите во врска со управувањето и распределбата на судските предмети“. Имено, сметаме дека дејствието што е утврдено како дисциплински прекршок од страна на Судскиот совет во анализираното решение во својот диспозитив, а во согласност со цитираните членови од Законот за управување со движење на предметите во судовите, повеќе претставува повреда дефинирана во алинејата 4 од ставот 1 од членот 79 од Законот за судовите, а не од алинејата 3 од истиот став и член.

Покрај овие формални недостатоци, во решението на Судскиот совет повторно отсуствуваат дополнителни формални задолжителни елементи од типот на податоци за известителот кој реферира за утврдените повреди, податоци за овластен потписник на решението, како и отсуство на правната поука за користење на правните лекови во случај да лицето не е задоволно од исходот на постапката. Воедно нема никакви податоци за известувањето на Комисијата на известители во врска со навременоста, дозволеноста и очигледната основаност, ниту пак за одговорот на судијата и текот и доказите изведени на расправата пред Комисијата.

Имајќи ги предвид овие формални недостатоци на решението, повторно се јавува дилемата дали во конкретниот случај повторно се работи за оригинално решение донесено од Судскиот совет, или за препис кој што е приготвен, односно анонимизиран, за потребите на генералната јавност. Во секој случај, без оглед на тоа дали се работи за препис или за оригинално решение, сметаме дека во иднина Судскиот совет би требало да внимава на формата на своите конкретни акти и истите во целост, без редактирање, да бидат достапни на генералната јавност, како начин за подобрување на отчетноста на Судскиот совет, а се со цел зголемување на довербата во јавноста за исправноста на работата на Судскиот совет на Република Северна Македонија.

Материјални аспекти: несоодветноста на образложението и основот за изрекување дисциплинска мерка

Согласно Законот за судови, предвидени се прецизни основи за утврдување на дисциплинската одговорност на судиите, како и за претседателите на судовите. Во однос на претходните законски текстови, со последните измени во овој Закон, имаме определено допрецизирање на основите, односно на критериумите за дисциплинска одговорност на судиите и претседателите. Во конкретниот случај против судијата А.А. за дејствија сторени во времето додека бил претседател на Основниот суд Н., како што истакнавме и погоре, очигледна е грешката на Советот во поглед на правната квалификација на повредата, односно во целиот текст е постапувано врз основа алинејата 3 од ставот 1 од членот 79 од Законот за судовите, иако впрочем се работи за алинејата 4 од истиот став и член.

Се чини дека во рамките на образложението на својата одлука Судскиот совет како да ги наведува единствено олеснителните околности, а со самото тоа и не дава вистинска слика на повредата. Имено, се чини дека Судскиот совет се фокусира врз елементите што ја олеснуваат положбата на судијата А.А. во смисла дека немал доволно време да внимава на адекватното движење на предметите, особено во случајот на движењето на прекршоците и нивната достава за постапување по правен лек до повисокиот суд. Имено, во овој случај Советот како да се фокусира само на последните состојби со намалениот број на судии и персонал во судот, со што му дава аргумент на тогашниот претседател дека немал доволно време да се фокусира врз следењето на работата на вработените административни службеници во судот по основ на движењето на предметите. Сепак, Судскиот совет, се чини прелесно поминува покрај фактот дека во конкретниот случај повредата траела подолго време од 04.12.2017 година до 30.04.2019 година. Односно, административните службеници не ги доставувале предметите до повисокиот суд или до

странките по жалба во подолг временски период, и тоа сметано од најстариот предмет од 22.11.2014-та година.

За волја на вистината, прифатлив е аргументот дека сметано од најстариот предмет од 2014-та година, кој впрочем е и единствениот кај кој што настапила апсолутната застареност, во судот претседавал друг В.Д. претседател, додека тогашниот претседател, против кого и била изречена оваа дисциплинска мерка, судијата А.А. во периодот додека бил претседател преземал дејствија за унапредување на административната работа во однос на прераспределување на вработени во судот од една позиција на друга, а со цел тековно извршување на работите. Во оваа насока, зачудува, како тогашниот претседател на судот и покрај неговите активности за управување со судот и со движењето на предметите не ја открил состојбата за доставување на прекршочните предмети по жалба. Имено, согласно образложението на Судскиот совет, оваа состојба била откриена дури по назначувањето на друг претседател на судот и тоа дури на 8.11.2019-та година.

Токму затоа, оправдана е одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за примена на дисциплинската санкција на судијата А.А. Единствено што не е докрај јасно, дали е истата соодветна во поглед на специјалната и генералната превенција. Или, поинаку кажано Судскиот совет не дава дополнителни и соодветни аргументи дали оваа санкција е соодветна за во иднина да претставува пример за другите судии и претседатели на судовите во поглед на нивно стручно и професионално преземање на должностите како претседатели на судовите.

Дотолку повеќе, согласно одредбите од членот 74 од Законот за судовите, при утврдување на одговорноста на судијата, Судскиот совет би требало да оцени и во смисла на ставот 3 од истиот член, а не само во смисла на ставот 1 од членот 74 од Законот за судовите. Односно, постапката за утврдување на одговорност на судијата за нестручно и несовесно вршење на судиската функција, неминовно бара истата да е сторена и со определен субјективен елемент кај судијата во смисла на ставот 3 од истиот член. Имено, согласно ставот 3 од членот 74 од Законот за судовите, се вели дека судијата се разрешува од судиската функција за нестручно и несовесно вршење на судиската функција ако повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини и доколку повредата предизвикала тешки последици. Овие критериуми и услови аналогно би требало да се применат и на претседателите на судовите особено во смисла на почитувањето на принципот на пропорционалност.

За жал, во конкретниот случај воопшто не наоѓаме какви било аргументи кај Судскиот совет во поглед на утврдување на субјективната страна на судијата. Имено, согласно одредбите од членот 79, став 1, алинеја 4, може да констатираме дека претседателот е должен да се грижи за законито работење на судот, како и да се грижи за организирање и спроведување на движењето на предметите во судот, но сепак, за постоење на одговорност, неопходно е потребно утврдување и субјективен елемент кај сторителот. Токму затоа, сметаме дека доколку Судскиот совет во конкретниот случај непримерно постапува од позиција како да е утврдена субјективната одговорност или истата барем е претпоставена како докажана, па преоѓа на елаборирање само на олеснителните околности во поглед на оправдување на изречената дисциплинска санкција.

Токму овој недостаток на одлуката на Судскиот совет сметаме дека не треба да се примени во иднина, со оглед на фактот дека во конкретниот случај истата не била обжалена, а со тоа и не била тестирана во второстепената постапка. Имено, без оглед на фактот дали сметаме и се согласуваме дека во конкретниот случај Судскиот совет правилно постапил или не, за своето постапување, односно одлучување, Судскиот совет е должен да даде доволно и соодветни аргументи во поглед на оправдување на неговата одлука, а не одново да користи генерални формулации и реченици базирани на законските одредби, како на пример одредбата од член 78 став 3 од Законот за судовите, без да даде конкретни аргументи за одговорност односно сторена повреда или како тука изрекување на најлесната дисциплинска мерка. Како дополнителна слабост на конкретната одлука може да се наведе и фактот дека Судскиот совет, во конкретната одлука воопшто не се занимава со утврдување на евентуалните и реалните штетни последици од непостапувањето на судијата А.А. како претседател на судот, во смисла на констатираната повреда во диспозитивот на одлуката. Ова во смисла дека доколку утврди било каква штетна последица што е резултат на постапувањето, односно пропуштањето да постапи согласно

неговата должност на претседателот, можеби и не би можел да ја одбрани својата ваква ниска казнена политика.

Во таа насока, се чини дека Судскиот совет како намерно да пропушта да констатира дека со недоставувањето на предметите за постапување по правните лекови, на граѓаните им се ускратува едно суштествено уставно загарантирано право – правото на жалба, односно се контаминира начелото на двостепеност во постапувањето. Дотолку повеќе на удар е и ефикасноста во постапувањето од страна на судските органи. Ова во комбинација со отсуството на волја кај Судскиот совет да констатира дека неминовно е настанена штета во случајот со застарениот прекршочен предмет кај кој поминале роковите и настапила апсолутна застареност, неминовно води кон претрпена штета, во најмала рака кон Буџетот на РСМ, а можеби и кон некоја од странките, имајќи предвид дека во прекршочните предмети доминантна санкција е паричната казна. Во оваа насока, имајќи го предвид подолгиот временски период на пропуштање на преземање на службените дејствија на претседателот, но и на вработените во писарницата, кои директно не постапиле во насока на достава на овие прекршочни предмети во постапка по жалба, хипотетично, може да доведе или довело и до настапување на апсолутните рокови за застарувања дополнително кај другите предмети, имајќи го предвид временскиот период што е потребен за решавање на овие предмети по жалба пред повисоките судови.

Токму поради ова сметаме дека Судскиот совет би требало да вложи повеќе внимание во поглед на целокупното расчистување на фактичката состојба во конкретниот предмет, а со тоа и да даде соодветно образложение зошто ја донел сопствената одлука. Во спротивно, преку презентирање само на олеснителните аргументи, а занемарување на реалните или отежнителните околности при образложението на одлуката на Судскиот совет, се добива впечатокот на арбитрарност и селективност, но и благата казнена политика во постапувањето кај Судскиот совет. Ова е особено проблематично од аспект на конзистентноста на Судскиот совет во своето постапување доколку се земе предвид и неговата пракса во корелација со другите постапки за утврдување на одговорност на судии во анализираниот период.

ЗАКЛУЧОК

Во поглед на анализираниот предмет може да заклучиме дека кај Судскиот совет отсуствува адекватно аргументирање на своите одлуки. За жал, во конкретното решение кај судот е увидена дури и сериозна номотехничка, односно формална слабост при изготвувањето на решението. Анализираното решение нецелосно ја утврдува целокупната повреда на правните правила, неоправдано неприменувајќи ги критериумите за оценка дали стореното поведение е сторено од небрежност. Дотолку повеќе во конкретното решение отсуствуваат какви било аргументи кај Судскиот совет во поглед на лоцирањето на индивидуалната одговорност на судијата за пропуштање за преземање на дејствијата како претседател на судот, односно без образложение Советот постапува како личната одговорност да е апсолвирано прашање, без наведување на какви било аргументи во насока на оправдување на овој став. За жал, во конкретната анализа, не пронајдовме целосно расветлување на фактичката состојба од страна на Судскиот совет во смисла на утврдување и вториот на настанената штета која може да ја детерминира тежината на дисциплинската мерка која треба да се изрече. Сепак, и во овој случај се чини дека благата казнена политика на Судскиот совет во предметите во кои се изрекува дисциплинска мерка го креира единствено задоволството од исходот на постапката кај судијата против кого истата и се водела, што од друга страна резултира со неможност за повторна оценка на оваа одлука на Советот, а со тоа и истата произведува правно дејство.

11 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА З.М.

ВОВЕД

Со оваа анализа направен е преглед и критички осврт на одлуките на Судскиот совет на Република Северна Македонија за разрешување на судијата З. М., судија на Апелационен суд Ш., кој е разрешен поради сторена потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција постапувајќи како вршител на должност претседател на Апелациониот суд Ш. Во овој предмет карактеристично е тоа што судијата е разрешен од вршење на судиската функција иако дисциплинската повреда која што му се става на товар ја направил преземајќи дејствија кои што се во функционална надлежност на претседателот на судот, односно преземените спорни дејствија поради кои е разрешен ги сторил како претседател на суд, а не како судија постапувајќи во конкретен предмет. Ова е еден од случаите поврзани со прашањето за изземање на судија во рамките на ист суд, Апелационен суд Ш. Во оваа смисла анализата е пожелно да се чита заедно со анализите на предметите за утврдување на одговорност на судиите С. З. и С. Ј., судии на Апелациониот суд Ш.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај, барањето за утврдување на одговорност, заведено под бр. 10-39/1 од 25.02.2021 година е поднесено против двајца судии и тоа како претставка со барање за поведување на постапка за утврдување на одговорност и изрекување на санкции против судијата С. З., судија на Апелационен суд Ш. и против судијата З. М., за сторена повреда како ВД претседател на Апелационен суд Ш. Во барањето за утврдување на одговорност на судиите, подносителот на барањето се повикува на одредбите од чл. 75 ст. 1. т. 4 и чл. 74 ст. 1 ал. 1 од Законот за судовите и бара судиите да бидат разрешени од вршење на судиската функција поради сторена потешка дисциплинска повреда што ги прави недостојни за вршење на судиската функција затоа што ги прекршиле правилата за изземање во ситуации во кои знаеле или требало да знаат за постоење на некоја од основите за изземање предвидени со закон.

Барањето за утврдување на одговорност е поднесено поради тоа што во конкретниот случај, според подносителот на барањето, судиите сториле повреди на начин што судијата С. З. постапувал и учествувал во одлучување во предмет заведен пред Апелациониот суд Ш. и покрај тоа што бил запознаен и свесен за постоење на околности кои налагале негово изземање, а истиот не се изземал од постапување по конкретниот предмет, ниту побарал изземање од ВД претседателот на судот, иако како полномошник на тужителот во тој предмет се јавува адвокатско друштво во кое како адвокат е вработен неговиот син. Од друга страна, судијата З. М., како ВД претседател на судот не го изземал од постапување и одлучување судијата С. З. од конкретниот предмет и покрај тоа што бил запознаен и известен од подносителот на барањето за околностите кои укажуваат на постоење на законски основи за изземање и постоење на очигледен судир на интереси и приватен интерес на судијата С. З. во предметот во кој постапувал и одлучувал.

Постапувајќи по поднесеното барање, Судскиот совет на РСМ, на седницата одржана на 11.03.2021 година формирал Комисија на известители која изготвила Известување за утврдена фактичка состојба. Известувањето за утврдена фактичка состојба од страна на Комисијата на известители до Советот е од 22.03.2021 година. По предметното известување, Судскиот совет расправал на седницата одржана на 25.03.2021 година при што одлучил да ја продолжи постапката. Во конкретниот случај, иако во барањето за утврдување на одговорност се бара разрешување на двајца судии, Судскиот совет не ги раздвоил постапките, туку водел единствена постапка. Во рамките на постапката пред Комисијата на известители, биле редоследно преземени дејствијата што ги предвидува ЗСС во овој дел на постапката за утврдување на одговорност на судија и тоа: доставување на барањето и доказите до судиите лично; доставување на писмен одговор на барањето од страна на судиите; и одржување на расправа пред Комисијата на известители. По спроведените дејствија, Комисијата на известители изготвила Извештај за констатирана состојба по кој извештај Судскиот совет расправал на седницата одржана на 14.07.2021

година и донел решение бр. 10-39/25 со кое судиите С. 3., судија на Апелационен суд Ш. и З. М., ВД претседател на Апелационен суд Ш., се разрешуваат од вршење на судиската функција.

Ваквото решение на Судскиот совет на РСМ е обжалено од страна на судијата З. М. Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд на РСМ (Жалбен совет), одлучувајќи по изјавената жалба, донел решение ОСЖ бр. 9/21 од 29.11.2021 година со кое жалбата ја уважил и одлуката на Судскиот совет на РСМ ја укинал и предметот го вратил на повторно разгледување и одлучување. Судскиот совет во повторената постапка, ги раздвоил постапките за утврдување на одговорност на судиите С. 3. и З. М.. Во повторената постапка ги преземал предвидените дејствија согласно ЗСС и на седницата одржана на 07.04.2022 година донел решение за разрешување на судијата З. М. од вршење на судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на функцијата вршител на должност претседател на Апелациониот суд Ш.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Во случајот на разрешување на судијата З. М., Судскиот совет одлучувал во два наврата: првично, по поднесено барање за утврдување на одговорност на судија и потоа, во повторена постапка по укинувањето на првобитната одлука од страна на Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд. Во продолжение ќе се даде сумарен преглед на основните правни аргументи во секоја од овие одлуки.

Своето прво решение за разрешување на судиите С. 3. и З. М., Судскиот совет на РСМ го донел на седницата одржана на 14.07.2021 година. Во носењето на оваа одлука, Судскиот совет на РСМ ги прифатил наводите на подносителот на барањето и двајцата судии ги разрешил од вршење на судиската функција поради тоа што нашол дека судиите, постапувајќи по конкретниот предмет сториле потешка дисциплинска повреда што ги прави недостојни за вршење на судиската функција пропишана со чл. 75 ст. 1 т. 4 од Законот за судовите, односно поради тоа што очигледно ги прекршиле правилата за изземање во ситуации во кои судијата знаел или требало да знае за постоење на некоја од основите за изземање предвидени со закон. Во однос на судијата З. М., Судскиот совет на РСМ во изреката на својата одлука за разрешување се повикува и на одредбата чл. 79 ст. 1 ал. 1 и 6 од ЗС, имајќи предвид дека судијата З. М. постапувал како вршител на должност претседател на Апелационен суд Ш. Според посочената одредба, претседател на суд се разрешува од функција претседател кога Судскиот совет на РСМ во постапка ќе утврди исполнување на определени основи што ги предвидува ЗС, а во конкретниот случај, во однос на судијата З. М. станува збор за следниот основ: неизвестување на Судскиот совет на РСМ за сторена потешка дисциплинска повреда предвидена со ЗС од страна на судија во судот во кој е претседател, доколку настанувањето на повредата му било познато, а непријавувањето е заради прикривање на истата и поради пречекорување и повреда на законски овластувања.

Во поткрепа на својата одлука, Судскиот совет на РСМ констатира дека судиите знаеле за постоење на основ за изземање и свесно постапиле спротивно на законските прописи и начела, при што Судскиот совет утврдил дека со нивното постапување е предизвикана тешка последица која придонесува за градење на негативна перцепција за судството, нарушување на угледот на судот и судиите и доведување под сомневање на непристрасноста во постапувањето на судот и правичноста при одлучувањето во врска со правата на граѓаните. Според Судскиот совет на РСМ, во ваков случај е ирелевантно дали судијата донел законита одлука кога кај една од странките во постапката, поради близината на роднинската врска постои легитимна перцепција за нарушување на непристрасноста на судијата. Имајќи го ова предвид, според Судскиот совет на РСМ, постапувањето на судиите во овој случај, ценето и од аспект на објективниот тест за непристрасност во смисла на праксата на Европскиот суд за човекови права не може со ништо да се оправда. Како поткрепа на својата одлука, Судскиот совет на РСМ го изнесува ставот дека одлуките донесени по барање за изземање од претходниот претседател на судот или од претседателот на Врховниот суд не можат да претставуваат основ по кој треба да се раководи ВД претседателот во конкретниот случај, особено што барањето за изземање е поднесено од една од странките во постапката, а не од судијата кој постапувал во конкретниот предмет. Во овој случај, според Судскиот совет, ВД претседателот бил должен да цени преку објективниот тест дали судијата понудил доволно гаранции со кои се исклучува легитимниот сомнеж за неговата непристрасност при

постојење на неспорен факт дека неговото дете бил вработено во адвокатска канцеларија на една од странките.

Жалбениот совет при ВСPCM, постапувајќи по жалбата изјавена од судијата З. М., истата ја уважува, одлуката на Судскиот совет на PCM од бр. 10-39/25 од 26.07.2021 година ја укинува и предметот го враќа на повторно разгледување и одлучување.

Советот за одлучување по жалби ги прифаќа како основани жалбените наводи дека донесеното решение е нејасно, неразбирливо и дека не содржи доволно образложени причини за решителните факти од кои се раководел Судскиот совет при одлучувањето. Во таа насока, според Жалбениот совет колективниот пристап не е својствен за одлучување во вакви постапки имајќи предвид дека судиите се избираат, унапредуваат, оценуваат, казнуваат поединечно, па следствено на тоа во постапката за разрешување на судија мора да постои индивидуален пристап. Во тој контекст, Жалбениот совет смета дека Судскиот совет на PCM требало да ги раздвои постапките за утврдување на одговорност на двајцата судии бидејќи колективниот пристап во одлучувањето во конкретниот случај претставува повреда на законитоста на постапката. Дополнително, Жалбениот совет наведува дека аргументацијата на Судскиот совет на PCM која што ја дава во поткрепа на својата одлука, во однос на основите за разрешување на судијата З. М. е нејасна бидејќи не е јасно разграничена одговорноста на судијата С. З., од одговорноста на судијата З. М. како ВД претседател, тако што не може да се каже дека била сочувана индивидуализацијата во пристапот при одлучувањето од причина што во конкретниот случај се расправа за одговорност на претседател на суд односно ВД претседател на суд, а истиот се разрешува од вршење на судиската функција. Според Жалбениот совет, Судскиот совет на PCM не ги разјаснил сите спорни околности од кои зависи основаноста на одлуката за разрешување на судијата З. М. од аспект на тежината на евентуалната повреда што ја сторил како и последиците од истата.

Во повторената постапка, Судскиот совет на PCM, почитувајќи ги ставовите на Жалбениот совет, ги раздвоил постапките за утврдување на одговорност на двајцата судии и на седницата одржана на 07.04.2022 година донел Решение за разрешување на судијата З. М. од вршење на судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на функцијата ВД претседател на Апелациониот суд Ш., согласно чл. 74 ст. 1 ал. 2 во врска со чл. 79 ст. 1 ал. 1 и 6 од Законот за судовите. Во образложението на својата одлука, Судскиот совет на PCM наведува дека судијата З. М. постапил несовесно и нестручно како ВД претседател на Апелациониот суд Ш., бидејќи спротивно на правилата за иземање предвидени со Законот за парничната постапка, а со оглед дека постоел неспорен судир на интереси и значително била доведена под сомневање непристрасноста на судијата С. З., поради постоење на очигледна блиска роднинска врска, со намера донел решение со кое барањето за иземање го одбил како неосновано. Со ваквото решение, според Судскиот совет на PCM, судијата З. М., како ВД претседател, постапувајќи со намера предизвикал тешки последици кои се манифестираат во повреда на правото на правично судење, повреда на правото на судење од непристрасен суд и создавање на недоверба на граѓаните во судството, особено имајќи го предвид фактот дека во вакви случаи е можна корупција и дека роднинските врски се начин да се дојде до посакувана судска одлука, со што е нарушен угледот на судот како институција и на судството воопшто.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел од анализата, а врз основа на достапните списи на предметот, во фокусот ќе бидат определени прашања и аспекти на постапката кои се детектирани како спорни во донесувањето на одлуката за разрешување на судијата З. М.. Во таа насока, анализата ќе започне со критички осврт на формалните аспекти на постапката поврзани со прашањето за колективниот пристап при одлучувањето за утврдување на одговорност на судија и немање на податок за начинот на одлучување во Советот. Потоа ќе се даде осврт на спорните прашања од материјален аспект, а поврзани со недоволна образложеност на одлуките на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата. На крајот анализата во посебен дел ќе се осврнеме да одредени специфичности на овој случај, а поврзани со постапувањето на Н. Г. како претседател на Жалбениот совет, но и во врска со постапката за негова одговорност во својство на претседател на Апелационен суд Ш. која се водеше пред Судскиот совет.

Колективен пристап при одлучувањето

Прва забелешка која што може да се упати до Судскиот совет при одлучувањето во конкретниот случај е постоењето на колективен пристап, односно отсуство на индивидуализација во однос на утврдување на одговорноста кај судиите. Како што е и претходно наведено, постапката за утврдување на одговорност е поведена против двајца судии и при одлучувањето Судскиот совет не ги раздвоил постапките, туку во една постапка и со една одлука одлучил за одговорноста на двајцата судии. По изјавените жалби и укинатата одлука од страна на Жалбениот совет при Врховниот суд, Судскиот совет, ги следи напатствијата на Жалбениот совет и при повторното одлучување ги раздвојува постапките. Тука би сакале да укажеме на следното. Законските одредби не ја исклучуваат можноста во една постапка да се одлучува за одговорноста на повеќе судии. Нема пречка да се води единствена постапка и да се одлучува за одговорноста на судиите во иста постапка. Проблемот настанува во оној момент кога не постои индивидуален пристап при одлучувањето и кога не се носат поединечни одлуки во рамки на истото решение во однос на судиите против кои е поведена постапката. Во конкретниот случај, Судскиот совет водел единствена постапка, но притоа, не направил индивидуализација и не ги разграничил постапувањата на судиите против кои е поведена постапката, ниту пак одвоено ги гледал и ги анализирал основите и причините за разрешувањето на двајцата судии. Дури и изреката на првата одлука на Судскиот совет е единствена и се однесува на двајцата судии. Ваквиот пристап на Судскиот совет е пропуст во водењето на постапката и во одлучувањето. Судскиот совет се корегира по напатствијата на Жалбениот совет и при повторното одлучување води посебни постапки за двајцата судии и носи одделни одлуки. Во тој контекст, би сакале да потенцираме дека грешката на Судскиот совет не се состои во тоа што истиот водел единствена постапка, туку во тоа што немал индивидуален пристап при утврдување на одговорноста на секој судија одделно.

Начинот на одлучување на Судскиот совет на РСМ

Како и кај претходно анализираните случаи, така и кај овој, повторно се постави прашањето за начинот на одлучување на Советот во смисла на законската одредба што ја регулира постапката за одлучување. Видно од одлуките на Судскиот совет, може да се констатира дека Советот и во овој случај воопшто не наведува со какво мнозинство е донесена соодветната одлука односно со колкав број на гласови е донесена одлуката. Во таа насока, повторно се актуелизира прашањето зошто отсуствува ваков податок во одлуките на Судскиот совет, а имајќи предвид дека тој може да упати на различните ставови и мислења на 13-те членови со право на глас.

Воедно треба да се укаже дека одново нема никакви податоци за составот на Комисијата на известители. Загрижувачка е праксата за ненаведување на овој податок со оглед на тоа што се добива впечаток дека тајноста на постапката се однесува и има за цел да го зачува „угледот“ на членовите на Судскиот совет, особено оние во Комисијата, иако е законски јасно дефинирано што тоа се однесува за заштита на угледот на судијата против кого е покрената постапката.

Недоволна образложеност на одлуките на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата

Судијата 3. М. е разрешен од вршење на судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на функцијата вршител на должност претседател на Апелациониот суд Ш., во смисла на одредбата од чл. 74 ст. 1 ал. 2 од ЗС каде е предвидено дека судијата се разрешува поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон, а во врска со чл. 79 ст. 1 ал. 1 и 6 каде е предвидено дека претседател на суд се разрешува од функција претседател кога Судскиот совет, меѓу другото ќе утврди пречекорување и повреда на законски овластувања од страна на претседателот на судот (ал. 1) и ако претседателот на судот не го извести Судскиот совет поради сторена потешка дисциплинска повреда од страна на судија во судот во кој е претседател, доколку настанувањето на повредата му било познато, а непријавувањето е заради прикривање на истата (ал. 6).

Главните забелешки во однос на постапувањето и одлучувањето на Судскиот совет во овој случај се недоволната образложеност на одлуките на Судскиот совет во делот на исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата, како и недоволната образложеност во поглед на одмерувањето на изречената санкција.

Што е спорно кога се анализира резонирањето на Судскиот совет при одлучувањето во овој случај?

Прво, пред да преминеме на анализа на фактичкиот комплекс и постапувањето на судијата З. М., кое што е утврдено како повреда, би сакале да се задржиме на правната основа која што Судскиот совет ја поставил во конкретниот случај и под која го подвел постапувањето на судијата.

Како што наведовме и претходно, судијата З. М. се разрешува во смисла на одредбите од чл. 74 ст. 1 ал. 2 в.в. со чл. 79 ст. 1 ал. 1 и 6 од Законот за судовите. Членот 74 од ЗС ги уредува, меѓу другото, основите и условите што треба да бидат исполнети за да може судијата да биде разрешен, а чл. 79 го уредува прашањето за разрешување на претседател на суд од функцијата претседател на судот. Двете повреди што му се ставаат на товар на судијата З. М., а кои што се наведени во изреката на решението на Судскиот совет се предвидени во чл. 79 од ЗС. Како што стои и во диспозитивот на решението, судијата З. М. не се разрешува од функцијата претседател на суд (во овој случај ВД претседател на суд), туку како судија, поради тоа што несовесно и нестручно ја вршел функцијата ВД претседател на суд. Тука се отвораат неколку прашања. Прво, дали постапувањата на ВД претседателот во овој случај можат да се подведат под чл. 79 ст. 1 ал. 1 и 6; и второ, дали (ВД) претседател на суд, за повредите сторени во вршење на таа функција може да биде разрешен и како судија, односно дали истиот може да биде повикан на одговорност и разрешен само по основите за одговорност предвидени во законот за претседател на судот (чл. 79 од ЗС) или и за повреди за кои што може да биде повикан на одговорност судија и следствено на тоа разрешен (чл. 75 и 76 од ЗС).

Во однос на првата дилема, дали поставената правна квалификација соодветствува во конкретниот случај, сметаме дека Судскиот совет постапувањето на судијата З. М., не можел да го подведе под основите кои што ги наведува во изреката на својата одлука. Имено, постапувањето на судијата З. М., Судскиот совет го подведува под следниве основи: 1) пречекорување и повреда на законски овластувања од страна на претседателот на судот и 2) неизвештување на Судскиот совет за сторена потешка дисциплинска повреда од страна на судија во судот каде е претседател, доколку настанувањето на повредата му било познато, а непријавувањето е заради прикривање на истата. Во таа насока, дали постапувањето на судијата З. М. може да се подведе под пречекорување и повреда на законски овластувања кога тој во конкретниот случај во рамките на своите законски овластувања одлучувал за изземање на судија, како што тоа го предвидуваат одредбите од Законот за парничната постапка. Во тој контекст, дали начинот на одлучување во однос на основаноста на поднесеното барање за изземање може да се третира како пречекорување и повреда на законско овластување? Секако дека не. Како функционално надлежен да постапува по барање за изземање, претседателот на судот, врз основа на свое убедување, одлучува дали барањето за изземање е основано или не, при што толкувањето на фактите не може да претставува основ за утврдување на одговорност на судија, и тоа не може да се подведе под пречекорување на законски овластувања. И тука треба да се направи јасна дистинкција имајќи ги предвид околностите на конкретниот случај. Едно е дали З. М. како ВД претседател одлучувајќи по барањето за изземање на судија сторил крупна професионална грешка затоа што при одлучувањето се повикал на „општа“ одлука за (не)изземање на конкретни судии, а друго е дали тоа може да се подведе под пречекорување односно повреда на законски овластувања. Последново се чини дека нема основ за примена во конкретниот случај. Во однос на одлучувањето, јасно е дека тој не смеел да се повикува на востановената пракса и тука погрешил, бидејќи требало да има индивидуален пристап, да ги оцени околностите и да процени дали во конкретниот случај има основи за изземање на судијата. Секако дека врз основа на достапните одлуки од предметот не може да се тврди дека тој единствено се повикал на одлуката на претходниот претседател на судот туку дека покрај ова тој изложил и сопствена аргументација зошто не смета да постоечките околности се доволни за изземање на судијата. Од друга страна, и втората повреда што му се става на товар е дискутабилна, бидејќи во конкретниот случај тој сметал дека судијата постапил законито, па оттука, од тие причини не го известил Судскиот совет за

сторена дисциплинска повреда од страна на судија. Тоа го потврдил и со одлуката која ја донел со кое го одбил барањето за изземање.

Во однос на второто прашање, не постои сомнеж дека судија, за повредите што ги сторил како претседател на суд може да биде разрешен од вршење на судиската функција. Но, тука се отвара дилемата, дали кога судија се разрешува за повреди сторени како претседател на суд исклучиво треба да се имаат предвид основите од чл. 79 од ЗС или неговите постапувања за кои е повикан на одговорност во време на вршењето на функцијата претседател на судот можат да се подведат и под повреди сторени во смисла на чл. 75 и 76 од ЗС. На ставот сме дека секоја повреда која што е законски предвидена и за која судија може да биде повикан на одговорност може да биде основ за одговорност и на претседател на судот, соодветно на дејствијата кои што ги преземал додека ја извршувал таа функција. Во таа насока, постапувањето на судијата З. М., како ВД претседател на судот требало воедно да се подведе под чл. 76 од ЗС односно под нестручно и несовесно вршење на судиската функција како ВД претседател на судот доколку тој се разрешува поради тие повреди, секако имајќи ги предвид конкретните околности на случајот. Имено, во овој предмет З. М. постапува и одлучува според конкретно правно односно процесно прашање. Токму оваа смисла би било логично и издржано повикувањето на Судскиот совет на член 74 ст. 1 ал. 2. кога се знае дека член 74 регулира прашања поврзани со разрешувања на судија, но не и претседател на суд. Ваквото повикување би можело да се оправда единствено доколку намерата на Судскиот совет била да се даде основа за примена на кумулативните услови и во случај кога станува збор за утврдување одговорност на претседател на суд. Воедно, аргументот дека судијата не може да одговара за повреда која е сторена додека вршел функција претседател на суд всушност би овозможило потенцијално одбегнување на одговорност за таков тип на повреда особено имајќи ги предвид роковите за поднесување на барање и постапување на Судскиот совет во светло на мандатот на претседателот на судот, а посебно доколку повредата е сторена непосредно пред завршување на мандатот. Од друга страна треба да се има предвид дека често претседателите на судовите постапуваат и по конкретни предмети како судечки судии и доколку една повреда го прави недостоен да ја врши другата функција, тогаш тоа би требало соодветно законски да се заснова и образложи согласно конкретните околности на предметот.

Ако се анализира фактичката состојба и постапувањето на судијата З. М., како ВД претседател на судот, а имајќи ја предвид постапката за изземање на судија во смисла на одредбите од Законот за парничната постапка, од утврдените околности произлегува дека судијата како ВД претседател на судот во чија функционална надлежност е одлучувањето по поднесени барања за изземање на судии, постапил во рамките на своите законски овластувања односно ги презел дејствијата што ги предвидува ЗПП, но во рамките на одлучувањето дали судијата треба да биде изземен од постапување, сметаме дека направил пропуст бидејќи во носењето на таа одлука не се водел исклучиво според принципот на слободно судиско уверување туку се потпрел и на претходно востановената пракса од поранешниот претседател на судот кој донел „општа“ одлука во која е наведено дека судиите С. З. и С. Ј. кои имаат вработени деца кај адвокатски друштва можат да постапуваат по жалби доколку нивните деца не учествувале во конкретен предмет.

Од фактичкиот комплекс од кој произлегува дека судијата несовесно и нестручно ја вршел на вршел функцијата ВД претседател на судот, Судскиот совет правилно утврдил дека судијата З. М., постапувајќи по барањето за изземање, сторил професионална грешка. Имено, кога станува збор за правото на судење од страна на независен и непристрасен суд, ваквото право се смета за една од фундаменталните процесни гаранции на странките во постапката. Секоја странка има право во постапката во која што учествува, за нејзините права и обврски да одлучува судија кој што ќе биде објективен и за кого нема да постојат околности кои би влијаеле на неговата непристрасност во конкретниот случај, независно дали тие околности се од апсолутна или релативна природа. Она што е важно да се потенцира во овој контекст е фактот што постапувајќи по поднесено барање за изземање на судија, (ВД) претседателот на судот мора да ги земе предвид посочените околности што можат да влијаат на непристрасноста на судијата и да донесе правилна и законита одлука врз основа на своето знаење, искуство и совест.

Тука би сакале да укажеме на следното. Пропуст на ВД претседателот на судот е тоа што тој се водел и од т.н. „општа“ одлука при одлучување по поднесеното барање за изземање. Имено, кога станува збор за институтот на изземање на судија, имајќи ја предвид целта и функцијата што ја има овој механизам во постапката, и судијата и ВД претседателот во ниту еден случај не смееа да се повикуваат на востановена досегашна пракса, односно „општа“ одлука, бидејќи причините за изземање и утврдување дали постојат околности за изземање на судија треба да се ценат во секој конкретен случај посебно и да постои индивидуален пристап при одлучувањето со оглед на околностите на секој конкретен случај. Во тој контекст, носење на „општа“ одлука од страна на претседател на суд со која што се одлучува за генерално неизземање на конкретни судии поради постоење на конкретна причина можеме да кажеме дека е незаконска и не произлегува од ниту една законска одредба имајќи предвид дека ниту процесниот закон ниту востановената пракса кога станува збор за изземање на судии не познава феномен на носење на генерални одлуки за (не)изземање.

Имајќи ги предвид околностите поврзани со овој случај, основано се поставува прашањето дали Судскиот совет бил престојг кога постапувањето на судијата го квалификува како повреда поради која треба да биде разрешен од вршење на судиската функција. Во конкретниот случај, постојат елементи кои укажуваат на тоа дека Судскиот совет имал простор да определи поблага санкција, односно наместо разрешување да изрече дисциплинска мерка. Притоа, Судскиот совет не само што не се повикува на принципот на сразмерност односно пропорционалност при утврдување на најстрогата санкција за З. М., разрешување, туку воопшто не го ни споменува овој принцип.

Како околности кои што Судскиот совет требал да ги земе предвид во однос на можноста за поблаго санкционирање на судијата е фактот што судијата З. М., како ВД претседател на судот во рамките на својата функционална надлежност одлучувал по барањето за изземање на судија и во донесувањето на својата одлука по тоа прашање иако не во целост, се придржувал до принципот на слободно судиско уверување.

Исто така, не може а да не се забележи дека Судскиот совет во своите одлуки наведува дека ВД претседателот намерно постапувал, без притоа јасно да образложи на кој начин ја утврдил намерата во конкретниот случај. Ова особено поради фактот што еден од условите кои што треба да бидат кумулативно исполнети за да може да се разреши судија е повредата да е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини.

Токму поради ова, имајќи ги предвид одредбите од Законот за судовите кои што упатуваат на потребата од сразмерно односно пропорционално утврдување на тежината на конкретните повреди и следствено санкцијата односно мерката која што би требало да следува, Судскиот совет е должен да даде уверливо образложение кое нема да остави никаков сомнеж во однос на правилноста и законитоста на нивната одлука.

Во однос на исполнетоста на условите за разрешување на судија, би сакале да се осврнеме и на последниот услов кој треба да биде кумулативно исполнет за да се утврди одговорност на судијата, а тоа е сторената повреда да предизвикала тешки последици (чл. 74 ст. 3 ал. 2 од ЗС). Како тешка последица, во овој случај, Судскиот совет го смета тоа што овој случај придонесува на влијанието врз градење на негативна перцепција за судството, угледот на судот и судиите, непристрасноста во постапувањето на судот и правичноста при одлучувањето во врска со правата на странките. Она што е карактеристично за овој случај е тоа што тешката последица не е конкретизирана, односно не е утврдена директна штетна последица (не е индивидуализирана), туку штетната последица се гледа од аспект на еден поширок општествен одраз и начинот како ваквите случаи се рефлектираат и каков ефект продуцираат кај пошироката јавност, а во конкретниот случај тоа е градење на слика на недоверба и негативна перцепција на граѓаните во однос на судскиот систем. Неспорно е дека продуцирањето на негативна слика за судскиот систем има елементи на тешка последица, но дискутабилно е тоа што во овој случај не е конкретизирана односно дефинирана директната штетна последица. Ова од причина што секое постапување на судија каде што е утврдена негова одговорност за сторена професионална грешка, независно дали е тоа квалификувано како потешка дисциплинска повреда или како нестручно и несовесно вршење на судиската функција во суштина значи создавање на негативна слика и недоверба

во судството и било кое постапување во тој контекст би требало да се смета дека предизвикало тешка последица, па оттука сметаме дека таков генерален и екстензивен пристап на Судскиот совет при утврдувањето дали настанала тешка последица е несоодветен и премногу општ доколку се практикува само во одделни постапки. Доколку Судскиот совет е на ставот дека секоја професионална грешка сторена од страна на судија гради негативна перцепција за судството кај граѓаните и го нарушува угледот на судот и судиите и со тоа предизвикува тешка последица, тогаш ваквото резонирање на Судскиот совет треба да се применува во секој случај и да постои конзистентност и воедначена пракса на Судскиот совет во таа насока, иако според нашето видување вака широкото дефинирање и неконкретизирање на штетните последици и нивно поврзување во причинско-последична врска со сторената повреда не смее да биде пракса на Судскиот совет.

Посебни околности поврзани со судијата Н. Г. од значење за оваа анализа

Во однос на т.н. општа одлука за (не)изземање на судии донесена од страна на претходниот претседател на судот, а која што всушност е клучна во однос на разрешувањето на судиите З. М. и С. З., бидејќи таквата одлука е практично основата од која што се водат судиите при нивното постапување, би сакале да укажеме дека токму за претходниот претседател на судот, Н. Г., пред Судскиот совет е водена постапка за утврдување на негова одговорност во однос на предмети за изземање на судии на Апелационен суд Ш., и таа постапка е запрена затоа што Судскиот совет при неговото постапување го оценил како законито, кога истиот донел решенија со кои поднесените барања за изземање на судиите С. Ј. и С. З. се одбиваат како неосновани. Се работи за идентични причини за изземање како што е тоа случајот и кога одлучувал ВД претседателот З. М.. Одлуката на Судскиот совет за запирање на постапката за утврдување на одговорност против судијата Н. Г. е донесена на 04.07.2023 година. И тука се поставува суштинското прашање, како Судскиот совет за судијата З. М., носи одлука со која го разрешува од вршење на судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на функцијата ВД претседател на Апелациониот суд Ш. во 2022 година (втората и со тоа конечна одлука на Судскиот совет е донесена на 22.04.2022 година), а година дена подоцна, на 04.07.2023 година носи одлука со која не утврдува одговорност на претседателот на Апелациониот суд Ш., судијата Н. Г. за таа „општа“ одлука за (не)изземање и неговите одлуки со кои барањата за изземање на судиите С. Ј. и С. З. ги смета за законити?! Ваквото постапување на Судскиот совет е скандалозно, имајќи предвид дека во предметите за судиите С. З. и З. М., овие судии ги разрешува од вршење на судиската функција токму поради тоа што смета дека истите се потпреле на претходна пракса на поранешниот претседател на судот, како што е наведено во решението за разрешување на судијата З. М.. Имено, во постапката против Н. Г. Судскиот совет не само што го одобрил неговото постапување како претседател на суд со тоа што донел „општа“ одлука со која не ги прифатил причините за изземање и го одби соодветното барање, туку воедно Судскиот совет констатирал дека во моментот на постапувањето по барањето за одговорност на Н. Г. не може да се постави прашањето на негова одговорност бидејќи конкретниот судија веќе не ја врши функцијата претседател на суд, а воедно истиот е веќе избран во повисок суд. Со ваквото постапување Судскиот совет остава широк простор за сомневање во исправноста на неговите одлуки што доведува до загриженост за евентуални влијанија врз Советот при утврдување на одговорност на судиите.

Она што дополнително треба да скандализира и загрижува е фактот дека претседател на Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд кој ја укинал првата одлука на Судскиот совет е никој друг, туку токму судијата Н.Г.. Иако е повеќе од јасно дека постојат околности за такво нешто поради тоа што една основите за утврдување на одговорност на З. М. е токму „општата“ одлука за неизземање која ја донел Н. Г., а на која се повикал З. М. при одбивањето на барањето за изземање на С. З. и поради што е разрешен. Имено, и овој факт, односно неизземањето на судијата Н. Г., јасно укажува и за исправноста на неговото сфаќање на институтот изземање и на кој начин го разбира принципот на непристрасност на судот и судиите.

ЗАКЛУЧОК

Случајот на разрешување на судијата З. М. е еден од серијата предмети каде што е утврдена одговорност на судии од Апелациониот суд во Ш., поради сторени дисциплински повреди поврзани со

институтот изземање на судии. Од тие причини, оваа анализа треба да се гледа заедно со критичкиот осврт на одлуките на Судскиот совет за утврдување на одговорност на судиите С. З. и С. Ј.. Како и кај одлуките од тие предмети, и кај оваа одлука можат да се забележат одредени недостатоци кои го доведуваат во прашање квалитетот на одлуката и исправноста во одлучувањето. Ова особено ако се има предвид недоволната аргументираност на одлуката во поглед на решителните факти, исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата, како и изречената санкција. Како специфика која се јавува кај оваа група на предмети кои ги инволвираат конкретните судии од Апелациониот суд во Ш., поточно З. М., С. З. и С. Ј., е фактот дека по одлуките на Судскиот совет во нивните предмети и изрекувањето на соодветните санкции, односно мерки, е донесена одлука за запирање на постапката за утврдување на одговорност на судијата Н.Г. која е поведена токму поради спорната „општа“ одлука за неизземање бидејќи во истата не се најде никаква повреда во вршењето на функцијата судија односно претседател на Апелациониот суд во Ш. Во конкретниот случај со З. М., тој е разрешен воедно и поради тоа што се повикал на спорната „општа“ одлука и постапил на истиот начин со одбивање на барањето за изземање на судијата С. З., исто како што одлучил и Н. Г. претходно.

12 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА С.З.

ВОВЕД

Со оваа анализа направен е преглед и критички осврт на одлуките на Судскиот совет на Република Северна Македонија за разрешување на судијата С. З., судија на Апелационен суд Ш, кој е разрешен поради сторена потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција. Ова е еден од случаите поврзани со прашањето за изземање на судија во рамките на ист суд, Апелационен суд Ш. Во оваа смисла анализата е пожелно да се чита заедно со анализите на предметите за утврдување на одговорност на судиите С.Ј. и З.М., судии на Апелациониот суд Ш.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај, барањето за утврдување на одговорност, заведено под бр. 10-39/1 од 25.02.2021 година е поднесено против двајца судии и тоа како претставка со барање за поведување на постапка за утврдување на одговорност и изрекување на санкции против судијата С. З., судија на Апелационен суд Ш. и против судијата З. М., за сторена повреда како ВД претседател на Апелационен суд Ш. Во барањето за утврдување на одговорност на судиите, подносителот на барањето се повикува на одредбите од чл. 75 ст. 1. т. 4 и чл. 74 ст. 1 ал. 1 од Законот за судовите и бара судиите да бидат разрешени од вршење на судиската функција поради сторена потешка дисциплинска повреда што ги прави недостојни за вршење на судиската функција затоа што ги прекршиле правилата за изземање во ситуации во кои знаеле или требало да знаат за постоење на некоја од основите за изземање предвидени со закон.

Барањето за утврдување на одговорност е поднесено поради тоа што во конкретниот случај, според подносителот на барањето, судиите сториле повреди на начин што судијата С. З. постапувал и учествувал во одлучување во предмет заведен пред Апелациониот суд Ш. и покрај тоа што бил запознаен и свесен за постоење на околности кои налагале негово изземање, а истиот не се изземал од постапување по конкретниот предмет, ниту побарал изземање од ВД претседателот на судот, иако како полномошник на тужителот во тој предмет се јавува адвокатско друштво во кое како адвокат е вработен неговиот син. Од друга страна, судијата З. М., како ВД претседател на судот не го изземал од постапување и одлучување судијата С. З. од конкретниот предмет и покрај тоа што бил запознаен и известен од подносителот на барањето за околностите кои укажуваат на постоење на законски основи за изземање и постоење на очигледен судир на интереси и приватен интерес на судијата С. З. во предметот во кој постапувал и одлучувал.

Постапувајќи по поднесеното барање, Судскиот совет на РСМ, на седницата одржана на 11.03.2021 година формирал Комисија на известители која изготвила Известување за утврдена фактичка состојба. Известувањето за утврдена фактичка состојба од страна на Комисијата на известители до Советот е од 22.03.2021 година. По предметното известување, Судскиот совет расправал на седницата одржана на 25.03.2021 година при што одлучил да ја продолжи постапката. Во конкретниот случај, иако во барањето за утврдување на одговорност се бара разрешување на двајца судии, Судскиот совет не ги раздвоил постапките, туку водел единствена постапка. Во рамките на постапката пред Комисијата на известители, биле редоследно преземени дејствијата што ги предвидува Законот за Судски совет во овој дел на постапката за утврдување на одговорност на судија и тоа: доставување на барањето и доказите до судиите лично; доставување на писмен одговор на барањето од страна на судиите; и одржување на расправа пред Комисијата на известители. По спроведените дејствија, Комисијата на известители изготвила Извештај за констатирана состојба по кој извештај Судскиот совет расправал на седницата одржана на 14.07.2021 година и донел решение бр. 10-39/25 со кое судиите С. З., судија на Апелационен суд Ш. и З. М., ВД претседател на Апелационен суд Ш., се разрешуваат од вршење на судиската функција.

Ваквото решение на Судскиот совет на РСМ е обжалено од страна на судијата С. З. До Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на РСМ (Жалбен совет), одлучувајќи по изјавената жалба,

донел решение ОСЖ бр. 8/21 од 29.11.2021 година со кое жалбата ја усвоил и одлуката на Судскиот совет на РСМ ја укинал. Судскиот совет во повторената постапка, ги раздвоил постапките за утврдување на одговорност на судиите С. З. и З. М.. Во повторената постапка ги преземал предвидените дејствија согласно ЗСС и на седницата одржана на 07.04.2022 година донел решение за разрешување на судијата С. З. од вршење на судиската функција поради сторена потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција согласно чл. 74 ст. 1 ал. 1 и ст. 3 во врска со чл. 75 ст. 1 т. 4 од Законот за судовите.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Во случајот на разрешување на судијата С. З., Судскиот совет одлучувал во два наврата: првично, по поднесено барање за утврдување на одговорност на судија и потоа, во повторена постапка по укинувањето на првобитната одлука од страна на Жалбениот совет при ВСПМ. Во продолжение ќе се даде сумарен преглед на основните правни аргументи во секоја од овие одлуки. Своеото прво решение за разрешување на судиите С. З. и З. М., Судскиот совет на РСМ го донел на седницата одржана на 14.07.2021 година. Во носењето на оваа одлука, Судскиот совет на РСМ ги прифатил наводите на подносителот на барањето и двајцата судии ги разрешил од вршење на судиската функција поради тоа што нашол дека судиите, постапувајќи по конкретниот предмет сториле потешка дисциплинска повреда што ги прави недостојни за вршење на судиската функција пропишана со чл. 75 ст. 1 т. 4 од Законот за судовите, односно поради тоа што очигледно ги прекршиле правилата за изземање во ситуации во кои судијата знаел или требало да знае за постоење на некоја од основите за изземање предвидени со закон.

Во однос на судијата С. З., Судскиот совет констатира дека е неспорно дека кога го примил предметот во работа, бил запознаен дека полномошник на тужениот е адвокатско друштво во кое е вработен неговиот син, но не го известил за тоа ВД претседателот на судот и не побарал свое изземање од натамошно постапување и одлучување по предметот. Според Судскиот совет на РСМ, судијата С. З. бил должен да го извести ВД претседателот на судот за состојбата и да побара свое изземање, а судијата З. М. како ВД претседател на судот бил должен да го изземе од постапување бидејќи неспорно е дека постои објективен сомнеж во непристрасноста на судијата поради односот судија и син – адвокат кој е вработен во адвокатско друштво кое се јавува како полномошник во предмет во постапка која што се води пред тој судија. Во поткрепа на својата одлука, Судскиот совет на РСМ констатира дека судиите знаеле за постоење на основ за изземање и свесно постапиле спротивно на законските прописи и начела, при што Судскиот совет утврдил дека со нивното постапување е предизвикана тешка последица која придонесува за градење на негативна перцепција за судството, нарушување на угледот на судот и судиите и доведување под сомневање на непристрасноста во постапувањето на судот и правичноста при одлучувањето во врска со правата на граѓаните. Според Судскиот совет на РСМ, во ваков случај е ирелевантно дали судијата донел законита одлука кога кај една од странките во постапката, поради близината на роднинската врска постои легитимна перцепција за нарушување на непристрасноста на судијата. Имајќи го ова предвид, според Судскиот совет на РСМ, постапувањето на судиите во овој случај, ценето и од аспект на објективниот тест за непристрасност во смисла на праксата на ЕСПЧ не може со ништо да се оправда. Како поткрепа на својата одлука, Судскиот совет на РСМ го изнесува ставот дека одлуките донесени по барање за изземање од претходниот претседател на судот или од претседателот на Врховниот суд не можат да претставуваат основ по кој треба да се раководи ВД претседателот во конкретниот случај, особено што барањето за изземање е поднесено од една од странките во постапката, а не од судијата кој постапувал во конкретниот предмет. Во овој случај, според Судскиот совет, ВД претседателот бил должен да цени преку објективниот тест дали судијата понудил доволно гаранции со кои се исклучува легитимниот сомнеж за неговата непристрасност при постоење на неспорен факт дека неговото дете бил вработено во адвокатска канцеларија на една од странките.

Жалбениот совет при ВСПМ, постапувајќи по жалбата изјавена од судијата С. З., истата ја уважува и одлуката на Судскиот совет на РСМ од бр. 10-39/25 од 26.07.2021 година ја укинува.

Жалбениот совет ги прифаќа како основани жалбените наводи на жалителот дека е сторена повреда на постапката која се состои во тоа што Судскиот совет на РСМ при постапувањето по конкретниот предмет повредил принципот на индивидуализација на постапката за утврдување на

одговорност на судијата С. 3., бидејќи Жалбениот совет смета дека Судскиот совет на РСМ бил должен да води посебна постапка за секој судија и да донесе посебна одлука за секој од нив. Впрочем и поради тоа Жалбениот совет во два различни состави одлучува одвоено по соодветните жалби на С. 3. и З. М.. Жалбениот совет како основан го прифаќа и жалбениот навод за нецелосно утврдена фактичка состојба бидејќи по негова оценка смета дека, во конкретниот случај, Судскиот совет на РСМ не утврдил со сигурност дали постојат основите од чл. 74 ст. 3 ал. 1 и 2 од ЗС и не е јасно од кои докази произлегува постоење на намера или очигледна небрежност по вина на судијата и дали повредата предизвикала тешки последици, а кои основи мора да бидат кумулативно исполнети. Дополнително, според Жалбениот совет, Судскиот совет на РСМ не ги утврдил решителните факти во однос на сите околности за да може со сигурност да се примени материјалното право од чл. 75 ст. 1 т. 4 од ЗС, односно дали е сторена потешката дисциплинска повреда што му се става на товар на судијата. Во повторената постапка, Судскиот совет на РСМ, почитувајќи ги ставовите на Жалбениот совет, ги раздвоил постапките за утврдување на одговорност на двајцата судии и на седницата одржана на на 07.04.2022 година донел Решение за разрешување на судијата С. 3. од вршење на судиската функција поради сторена потешка дисциплинска повреда што ја прави недостојна за вршење на судиската функција согласно чл. 74 ст. 1 ал. 1 и ст. 3 во врска со чл. 75 ст. 1 т. 4 од ЗС.

Во образложението на својата одлука, Судскиот совет на РСМ наведува дека судијата С. 3. намерно не доставил известување до ВД претседателот на судот дека постојат околности кои можат да ја доведат под сомневање неговата непристрасност за да биде изземен од постапување во конкретниот предмет. По поднесено барање за изземање, иако знаел за постоењето на околноста дека како полномошник во постапката се јавува адвокатско друштво во кое неговиот син е вработен како адвокат и го потврдил постоењето на таа околност, намерно се повикал на претходна пракса во судот која била спротивна на закон да не се иззема во такви случаи, по што и не бил изземен и во конкретниот предмет од страна на ВД претседателот на Судот. Со ваквото постапување, според Судскиот совет на РСМ, судијата предизвикал тешки последици така што е повредено правото на правично судење, односно правото на судење од страна на непристрасен суд и создавање на недоверба на граѓаните во судството, особено што во предметот во кој постапувал е донесена одлука со која е одлучено во корист на странката застапувана од адвокатското друштво каде е вработен синот на судијата. Со тоа придонел за нарушување на угледот на судството и градење на негативна перцепција за судството и угледот на судот и судиите, непристрасноста во постапувањето и правичноста при одлучувањето во однос на правата на граѓаните. Според Судскиот совет на РСМ, со тоа што судијата намерно и очигледно ги прекршил правилата за изземање во ситуација кога знаел за постоење на основ за изземање ја сторил потешката дисциплинска повреда што му се става на товар и предизвикал тешки последици.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел од анализата, а врз основа на достапните списи на предметот, во фокусот ќе бидат определени прашања и аспекти на постапката кои се детектирани како спорни во донесувањето на одлуката за разрешување на судијата С. 3.. Во таа насока, анализата ќе започне со критички осврт на формалните аспекти на постапката поврзани со прашањето за колективниот пристап при одлучувањето за утврдување на одговорност на судија и немање на податок за начинот на одлучување во Советот. Потоа ќе се даде осврт на спорните прашања од материјален аспект, а поврзани со недоволна образложеност на одлуките на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата. На крајот ќе се осврнеме на поединечни прашања поврзани со специфичностите на овој случај, поточно нетипично екстензивно, но селективно, повикување на праксата на Европскиот суд за човекови права, неконзистентностите поврзани со постапката за одговорност на претходниот претседател на судот, Н. Г., како и во однос на составот на Жалбениот совет.

Колективен пристап при одлучувањето

Прва забелешка која што може да се упати до Судскиот совет при одлучувањето во конкретниот случај е постоењето на колективен пристап, односно отсуство на индивидуализација во однос на

утврдување на одговорноста кај судиите. Како што е и претходно наведено, постапката за утврдување на одговорност е поведена против двајца судии и при одлучувањето Судскиот совет не ги раздвоил постапките, туку во една постапка и со една одлука одлучил за одговорноста на двајцата судии. По изјавените жалби и укинатата одлука од страна на Жалбениот совет при ВСПМ, Судскиот совет, ги следи напатствијата на Жалбениот совет и при повторното одлучување ги раздвојува постапките. Тука би сакале да укажеме на следното. Законските одредби не ја исклучуваат можноста во една постапка да се одлучува за одговорноста на повеќе судии. Нема пречка да се води единствена постапка и да се одлучува за одговорноста на судиите во иста постапка особено доколку се има предвид економичноста на постапката но и итноста на постапката за утврдување одговорност на судиите. Проблемот настанува во оној момент кога не постои индивидуален пристап при одлучувањето и кога не се носат поединечни одлуки во однос на судиите против кои е поведена постапката. Во конкретниот случај, Судскиот совет водел единствена постапка, но притоа, не направил индивидуализација и не ги разграничил постапувањата на судиите против кои е поведена постапката, ниту пак одвоено ги гледал и ги анализираше основите и причините за разрешувањето на двајцата судии. Дури и изреката на првата одлука на Судскиот совет е единствена и се однесува на двајцата судии. Ваквиот пристап на Судскиот совет е пропуст во водењето на постапката и во одлучувањето. Судскиот совет се корегира по напатствијата на Жалбениот совет и при повторното одлучување води посебни постапки за двајцата судии и носи одделни одлуки. Во тој контекст, би сакале да потенцираме дека грешката на Судскиот совет не се состои во тоа што истиот водел единствена постапка, туку во тоа што немал индивидуален пристап при утврдување на одговорноста на секој судија одделно.

Начинот на одлучување на Судскиот совет на РСМ и составот на Комисијата на известители

Како и кај претходно анализираниите случаи, така и кај овој, повторно се постави прашањето за начинот на одлучување на Советот во смисла на законската одредба што ја регулира постапката за одлучување. Видно од одлуките на Судскиот совет, може да се констатира дека Советот и во овој случај воопшто не наведува со какво мнозинство е донесена соодветната одлука односно со колкав број на гласови е донесена одлуката. Во таа насока, повторно се актуелизира прашањето зошто отсуствува ваков податок во одлуките на Судскиот совет, а имајќи предвид дека тој може да упати на различните ставови и мислења на 13-те членови со право на глас. Воедно одново не е изнесен податокот за составот на Комисијата за известители што исто така е спорно со оглед на тоа што постапката е по правило тајна единствено поради заштита на угледот на судијата и тајноста не се однесува на членовите на Судскиот совет, нивното учество во Комисијата на известители или пак нивната расправа и гласање.

Недоволна образложеност на одлуките на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата

Судијата С.З. е разрешен поради сторена потешка дисциплинска повреда (член 74 став 1 ЗС), поточно поради очигледно прекршување на правилата за изземање во ситуации во кои судијата знаел или требало да знае за постоење на некоја од основите за изземање предвидени со закон (член 75 став 1 точка 4 ЗС). Во ситуација кога Судскиот совет при утврдувањето на одговорност на судија одлучува да ја изрече најригорозната санкција, односно судијата да го разреши од вршењето на судиската функција, се очекува одлуката која што ја носи да биде јасна, издржана, доволно образложена и солидно аргументирана се со цел дадената аргументација да не убеди во правилноста и законитоста на донесената одлука и да не остави сомнеж во однос на соодветноста на изречената санкција.

Во конкретниот случај, токму недоволната образложеност на одлуките на Судскиот совет во делот на исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата, како и недоволната образложеност во поглед на одмерувањето на изречената санкција се главните забелешки кои се упатуваат во однос на овој случај. Дополнително, имајќи предвид дека овој случај е еден од серијата случаи на утврдување на одговорност на судии во поглед на истовидна фактичка и правна ситуација, гледано ретроспективно, основано се поставува прашањето дали Судскиот совет правилно постапил кога

ја донел одлуката за разрешување на судијата С. З., имајќи предвид дека во подоцнежната негова пракса, за друг судија (судијата С. Ј.), носи одлука со која утврдува одговорност на судијата за сторена дисциплинска повреда, но истиот не го разрешува од вршење на судиската функција, туку изрекува дисциплинска мерка.

Што е дискутабилно кога се анализираат одлуките на Судскиот совет во конкретниот случај?

Ако се анализира фактичката состојба и постапувањето на судијата С. З., во конкретниот случај, а имајќи ги предвид причините поради кои судијата треба да биде изземен во смисла на одредбите од Законот за парничната постапка, како и околностите кои самиот судија треба во секој поединечен случај да ги обелодени постапувајќи по конкретен предмет, а кои околности можат да имаат влијание на неговото непристрасно постапување, не е спорно дека судијата С. З. сторил професионална грешка која може да се квалификува како крупна и да се третира како потешка дисциплинска повреда во смисла на одредбите од ЗС. Она што е проблематично е фактот што во конкретниот случај не се утврдени штетните последици кои директно произлегуваат од констатираните професионални пропусти на судијата и интензитетот на последицата, како и вината на судијата. Судскиот совет тврди дека судијата повредата ја сторил со намера, по негова вина, без оправдани причини, а притоа не дава издржана аргументација како го утврдил тоа во текот на постапката, поради што може основано да се оспорува одлуката за разрешување на судијата наместо изрекување на дисциплинска мерка.

Кога се анализира фактичкиот комплекс од кој произлегува дека судијата сторил потешка дисциплинска повреда, Судскиот совет правилно утврдил дека судијата постапувајќи по конкретниот предмет сторил крупна професионална грешка. Имено, кога станува збор за правото на судење од страна на независен и непристрасен суд, ваквото право се смета за една од фундаменталните процесни гаранции на странките во постапката. Секоја странка има право во постапката во која што учествува, за нејзините права и обврски да одлучува судија кој што ќе биде објективен и за кого нема да постојат околности кои би влијаеле на неговата непристрасност во конкретниот случај, независно дали тие околности се од апсолутна или релативна причина. Она што е важно да се потенцира во овој контекст е фактот што судијата е должен во секој поединечен предмет по кој постапува да ги обелодени сите околности кои што можат да влијаат на неговата непристрасност и да бара да биде изземен за да се отстрани секој сомнеж дека ќе постапува пристрасно.

Во конкретниот случај, како причина поради која се доведува во прашање непристрасноста на судијата С. З., е роднинска врска и тоа, крвно сродство по права линија (родител – дете) на судијата и неговото дете кое е вработено како адвокат во адвокатското друштво кое ја застапува странката на чија штета е донесена одлуката од страна на повисокиот суд во кој совет одлучувал и судијата С. З.. Ваквата околност не преставува апсолутна, туку релативна причина за изземање во смисла на одредбите од Законот за парничната постапка, односно се третира како друга околност што ја доведува во сомневање непристрасноста на судијата. Согласно чл. 65 ст. 2 од ЗПП, ако судијата смета дека постојат други околности што ја доведуваат во сомневање неговата непристрасност, тој за тоа ќе го извести претседателот на судот кој ќе одлучи за изземањето. Од презентираната фактичка состојба може да се заклучи дека судијата С. З., самоиницијативно не го известил претседателот на судот за постоење на таква околност, туку тоа го направил откако е поднесено барање за негово изземање. За разлика од претходните случаи во кои се наоѓал во идентична ситуација, каде што судијата редовно ја обелоденувал оваа околност по сопствена иницијатива и бил изземен од постапување, во конкретниот случај, судијата не постапил на таков начин, односно не го известил претседателот на судот по приемот на предметот во работа, туку го известил откако било поднесено барање за негово изземање, иако, како што утврдил Судскиот совет, судијата тоа го знаел од претходно. Судијата во своја одбрана се повикува на т.н. генерална или општа одлука на претходниот претседател на судот според која од постапување по конкретни предмети нема да се изземаат двајца судии на Апелациониот суд Ш, меѓу кои и судијата С. З., доколку причина за изземање е околноста што нивните деца работат како адвокати во адвокатски друштва што се јавуваат како полномошници на странките во постапката, па во таа смисла имајќи ја предвид оваа одлука и воспоставената пракса врз основа на таа одлука, судијата во конкретниот случај самоиницијативно не го известил претседателот на судот за околности што ја доведуваат во прашање

неговата објективност, а ВД претседателот на судот не го изземал судијата од постапување токму поради таа причина, односно постоење на „општа“ одлука за неизземање.

Тука би сакале да укажеме на следното. Крупен пропуст на судијата кој што постапувал по предметот, како и на ВД претседателот на судот е тоа што тие се воделе од т.н. „општа“ одлука при (не)преземање на процесните дејствија и начинот на одлучување по поднесеното барање за изземање. Имено, кога станува збор за институтот на изземање на судија, имајќи ја предвид целта и функцијата што ја има овој механизам во постапката, истите во ниту еден случај не смееле да се повикуваат на востановена досегашна пракса, односно „општа“ одлука, бидејќи причините за изземање и утврдување дали постојат околности за изземање на судија треба да се ценат во секој конкретен случај посебно и да постои индивидуален пристап при одлучувањето со оглед на околностите на секој конкретен случај. Во тој контекст, носење на „општа“ одлука од страна на претседател на суд со која што се одлучува за генерално неизземање на конкретни судии поради постоење на конкретна причина можеме да кажеме дека е незаконска и не произлегува од ниту една законска одредба имајќи предвид дека ниту процесниот закон ниту востановената пракса кога станува збор за изземање на судии не познава феномен на носење на генерални одлуки за (не)изземање. Тоа што претходно во повеќе наврати постоеле одлуки на претседател на судот за одбивање на поднесени барања за изземање и востановена пракса да не се изземаат судии, во никој случај не го оправдува судијата кога има сознанија кои можат да влијаат на неговата објективност во постапувањето за тоа да не го извести претседателот на судот. Во таа смисла, за судијата С. З., Судскиот совет правилно утврдил дека постои негова одговорност во однос на начинот како постапувал по конкретниот предмет.

Но, од друга страна, имајќи ги предвид сите околности поврзани со овој случај, основано се поставува прашањето дали Судскиот совет бил престрог кога постапувањето на судијата го квалификувал како повреда поради која треба да биде разрешен од вршење на судиската функција. Во конкретниот случај, постојат елементи кои укажуваат на тоа дека Судскиот совет имал простор да определи поплага санкција, односно наместо разрешување да изрече дисциплинска мерка, како што тоа впрочем го направил во подоцнежна одлука за судија за кого била иницирана постапка за утврдување на одговорност поради идентична повреда. Тоа што уште повеќе загрижува е тоа што дури и при изрекување на најтешката можна санкција или мерка, разрешување на судија, Судскиот совет воопшто не се впуштил во анализирање на пропорционалноста или сразмерноста на разрешувањето во однос на сторената повреда и штетата која наводно е настаната како последица од повредата.

Како околности кои што Судскиот совет требал да ги земе предвид во однос на можноста за поблаго санкционирање на судијата е неговото континуираното самоиницијативно обелоденување на околностите за кои сметал дека влијаат на неговата непристрасност секогаш кога постапувал во предмети каде како полномошник се јавувало адвокатското друштво каде што било вработено неговото дете, се до моментот на донесување на т.н. општа одлука од страна на претседателот на судот. Дополнително, не смее да се занемари ниту фактот што во овој случај, судијата не се впуштил во мериторно одлучување во поглед на основаноста на предлогот за повторување на постапката кој што бил поднесен, туку жалбата по кој одлучувал се однесувала на (не)навременост на поднесениот предлог, односно била изјавена поради тоа што првостепениот суд го отфрлил предлогот како ненавремен, и фактот што судијата не одлучувал како судија поединец, туку одлуката за одбивање на жалбата како неоснована ја донел во совет. Исто така, не може, а да не се забележи дека Судскиот совет во своите одлуки постојано наведува дека судијата намерно постапил на начин на кој што постапил, без притоа јасно да образложи на кој начин ја утврдил намерата на судијата во конкретниот случај. Ова особено поради фактот што еден од условите кои што треба да бидат кумулативно исполнети за да може да се разреши судија е повредата да е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини. Дополнително, иако судијата прави крупна грешка со тоа што не го известува претседателот на судот за постоење на конкретната околност, сепак одлуката за изземањето на судијата согласно Законот за парнична постапка ја носи претседателот на судот. Тој секако донел одлука со која го одбил барањето за изземање. На овој начин се поставува прашањето дали ќе имало поинаков исход при одлучувањето на ВД претседателот на судот доколку таа го известила за постоењето на релативните околности за изземање пред поднесувањето на барање за нејзино изземање од една од страните во

постапката. Врз основа на списите на предметот одговорот на ова прашање многу веројатно би бил негативен.

Токму поради ова, имајќи ги предвид одредбите од Законот за судовите кои што упатуваат на потребата од сразмерно односно пропорционално утврдување на тежината на конкретните повреди и следствено санкцијата односно мерката која што би требало да следува, Судскиот совет е должен да даде уверливо образложение кое нема да остави никаков сомнеж во однос на правилноста и законитоста на нивната одлука. Во однос на исполнетоста на условите за разрешување на судија, би сакале да се осврнеме и на последниот услов кој треба да биде кумулативно исполнет за да се утврди одговорност на судијата, а тоа е сторената повреда да предизвикала тешки последици (чл. 74 ст. 3 ал. 2 од ЗС). Како тешка последица, во овој случај, Судскиот совет го смета тоа што е повредено правото на правично судење, односно повреда на правото на судење од страна на непристрасен суд и создавање на недоверба на граѓаните во судството, особено дека е можна корупција и дека роднинските врски се начин да се дојде до посакуваната одлука, а постапувањето на судијата придонело за градење на негативна перцепција за судството, угледот на судот и судиите, непристрасноста во постапувањето на судот и правичноста при одлучувањето во врска со правата на граѓаните. Она што е карактеристично за овој случај е тоа што тешката последица не е конкретизирана, односно не е утврдена директна штетна последица (не е индивидуализирана), туку штетната последица се гледа од аспект на еден поширок општествен одраз и начинот како ваквите случаи се рефлектираат и каков ефект продуцираат кај пошироката јавност, а во конкретниот случај тоа е градење на слика на недоверба и негативна перцепција на граѓаните во однос на судскиот систем. Неспорно е дека продуцирањето на негативна слика за судскиот систем има елементи на тешка последица, но дискутабилно е тоа што во овој случај не е конкретизирана односно дефинирана директната штетна последица. Ова од причина што секое постапување на судија каде што е утврдена негова одговорност за сторена професионална грешка, независно дали е тоа квалификувано како потешка дисциплинска повреда или како нестручно и несовесно вршење на судската функција во суштина значи создавање на негативна слика и недоверба во судството и било кое постапување во тој контекст би требало да се смета дека предизвикало тешка последица. Оттука сметаме дека таков генерален и екстензивен пристап на Судскиот совет при утврдувањето на настанатата тешка последица е несоодветен и премногу општ, а воедно и особено проблематичен доколку се практикува само во одделни постапки.

Поединечни прашања поврзани со специфичностите на овој предмет

Селективно повикување на праксата на ЕСЧП

Она што може да се истакне како позитивно во однос на сите останати предмети за одговорност на судии кои беа анализирани е дека во одлуките во постапките против С. З. и З. М. екстензивно се упатува на меѓународни стандарди особено на судската пракса на Европскиот суд за човекови права во поглед на судската непристрасност во делот на изземање на судиите. Значи ваквото постапување е исклучително несвојствено за Судскиот совет и можеби поради тоа се забележуваат одредени слабости при повикувањето на праксата на ЕСЧП. Имено, се забележување одредена селективност при повикувањето на бројните пресуди на ЕСЧП како од аспект на пресудите на кои се повикува така и на правните становишта во истите, односно само на оние кои ја потврдуваат одлуката на Судскиот совет. Поконкретно, Судскиот совет не се повикува на некои од клучните пресуди во кои се утврдени одредени правни стандарди и становишта на ЕСЧП како што се *Nicholas v. Cyprus App. No. 63246/10*, 09.01.2018 и *Ramljak v Croatia App. No 5856/13*, 27.06.2017, а кои заедно со предметот на кој се повикува Судскиот совет, *Accord Koulias v Cyprus App. No. 48781/12*, 26.05.2020, се однесуваат на постоење на идентични како и во постапката против С.З.. Овие пресуди јасно упатуваат на дополнителни околности на кои би требало да се внимава пред да се констатира некаква повреда на правото, а особено во поглед на големината на државата, бројот на судии, големината на адвокатската фирма, влијанието и позицијата кое детето на конкретниот судија го имало фирмата и дали постапувало во конкретниот предмет, кои упатуваат на внимателност при одлучувањето за изземањето особено што во помали држави и јурисдикции бидејќи ригидни правила за изземање можат сериозно да го закочат системот на правораздавање. (*Nicholas v. Cyprus* [62-63]) Исто така, треба да се види дека во пресудите против Кипар,

Nicholas v. Cyprus [65] Accord Koulias v Cyprus [64], јасно се утврдува дека воопшто прашањето на изземање не било предмет за одлучување пред судовите бидејќи за конкретната околност се дознало откако веќе било одлучено. Од друга страна за разлика од Ramljak v. Croatia каде веќе постоела јасна пракса на Врховниот суд за изземање при постоење на вакви околности, во случајот по повод кој се во постапката претходела претходна пракса на судот во кој ваквите околности за изземање не биле прифаќани. И како последна околност по која предметот против С. З. се разликува од наведените е по тоа што тука судијата поднел изјава по повод барањето за изземање уште пред да почне да постапува по предметот со која ги потврдува околностите поврзани со нејзиниот син. Со цел соодветна процена на очигледно прекршување на правилата за изземање да биде издржана било потребно Судскиот совет да ги земе предвид сите наведени околности бидејќи единствено фокусирање на околноста дека синот на судијата е приправник во адвокатска фирма од која еден од адвокатите е застапник на една од страните во постапката не е само по себе доволна основа по автоматизам да се утврди очигледна повреда на правилата за изземање. Во оваа смисла Судскиот совет имал доволно основи и околности преку принципот на пропорционалност да утврди дека не се работи за очигледна повреда на правилата за изземање.

„Општата“ одлука на претходниот претседател Н. Г. и постапката за одговорност против него

Нешто повеќе од една година по втората одлука на Судскиот совет за разрешување на судијата С. З. Судскиот совет во речиси идентичен состав одлучуваше во постапка за утврдување на одговорност на претходниот претседател на Апелациониот суд во Ш., во тој момент актуелен судија на Врховниот суд, Н. Г.. Судскиот совет на 04.07.2023 година одлучи да ја запре постапката против Н. Г. бидејќи не најде никаква повреда како резултат на неговата „општа“ одлука да се одбијат конкретните околности поврзани со синот на судијата С. З. како доволни за негово изземање. Во своето образложение на одлуката за Н. Г. Судскиот совет како аргумент го користи исходот на конкретните судски предмети, додека кај С. З. фактот дека на второстепена одлука била поднесена ревизија, по која Врховниот суд ја потврдува одлуката, не е од значење за постапката. Врз основа на ова во одлуката за Н.Г. се негира настанување на штетна последица како резултат на одбивањето на барањето за изземање повикувајќи се токму на исходот на судските предмети, но и поради тоа што нема докази за пристрасно постапување на судечките совети.

„Во двата предмети наведени во барањето видно е дека не е сторена штета само затоа што не дозволил изземање на судиите кои тоа го барале поради релацијата на полномошниците и нивните деца - сродство кое работело во адвокатските канцеларии. Постапувањето на судијата на В. суд на Р.С. М. во тоа време како претседател на А. суд Ш. не се основ за сомнеж во непристрасноста и незаконитоста на носењето на одлуките. Ова од причина што во едниот случај донесена е одлука која што е во полза на спротивната страна, а не на страната каде како полномошник се јавува адвокатот во чијашто канцеларија работи ќерката на судијата којашто одлучувала по конкретниот предмет во судечкиот совет, а другиот предмет е предмет со мала вредност. Воедно, нема докази од кои јасно и недвосмислено произлегува дека судечките совети постапувале пристрасно.“¹⁴

За разлика од ваквото тврдење на Судскиот совет во постапката против Н. Г., во одлуката за разрешување на С. З. се истакнува дека исходот односно донесената одлука во конкретниот предмет не може да игра улога при утврдувањето на тоа дали има елементи на пристрасно постапување или не.

„Воопшто не е од значење дали е донесена законита одлука, или не, и не е од значење што одлуката е донесена од совет од тројца судии... во услови при постоење на неспорна околност дека нејзиниот син работи во адвокатската канцеларија на полномошникот на една од странките во предметот, тоа е доволно, околноста која доведува до сомневање во нејзината непристрасност да не е претпоставена, тука реална и докажана.“¹⁵

¹⁴ [Решение на Судски совет на РСМ](#) за утврдување на одговорност на судија Н.Г. од 04.07.2023 година, стр.9

¹⁵ [Решение на Судски совет на РСМ](#) за утврдување на одговорност на судија С.З. од 07.04.2022 година, стр.21

Како дополнување на оваа евидентна неконзистентност на Судскиот совет дека истиот во решението за разрешување на С. З. јасно утврди дека општата одлука на претходниот претседател на Апелациониот суд во Ш. „очигледно е незаконита“.¹⁶

И како последен аспект и околност на која воедно, помеѓу останатите, упатува и ЕСЧП во својата пракса е прашањето дали синот на судијата преземал дејствија во конкретниот предмет поради кој се води постапката против судијата С. З.. Додека во решението за разрешување на С. З. Судскиот совет не се осврнува на ова прашање во решението за запирање на постапката против Н. Г. истиот ќе утврди дека:

„Советот оцени да решителен факт за одбивање на барањата за изземање во овие одлуки е околноста дека како полномошници на странките се јавуваат наведените адвокати, а не ќерката, односно внук на судиите кои воедно не преземале никакви дејствија во наведените предмети, поради што не е докажано дека постои конфликт на интереси кој би ја довел во прашање непристрасноста на неговата функција како претседател на суд.“

Составот на Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на РСМ

Како последна специфика која ќе биде изложена во овој дел се однесува на составот на Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд кој одлучуваше по жалбата на С. З. поднесена на првата одлука за разрешување на Судскиот совет. Имено, судијата С. Ј. од Апелациониот суд во Ш. е дел од овој совет кој ќе одлучи по жалбата. Присуството на судијата С. Ј. е особено проблематично доколку се има предвид дека „општата“ одлука за неизземање на поранешниот претседател Н. Г. се однесува на околностите кои се јавуваат кај двајца судии и тоа покрај С. З. се однесува и на С. Ј.. Значи судијата С. Ј. е опфатен со оваа одлука со што има потенцијално директен интерес од исходот на предметот против С. З.. Но, ваквиот потенцијален интерес стана многу поконкретен во моментот кога и против С. Ј. беше покрената постапка за утврдување на одговорност поради очигледна повреда на правилата за изземање поради истите околности како и кај С. З.. Сепак во постапката против С. Ј. Судскиот совет нема да се одлучи за разрешување туку за намалување на платата за 30% во период од шест месеци. Така што, не само што е евидентна неконзистентноста кај Судскиот совет туку врз основа на наведеното се укажува и на сфаќањето на институт изземање и на судијката С. Ј..

ЗАКЛУЧОК

Случајот на разрешување на судијата С.З. е еден од неколкуте предмети каде што е утврдена одговорност на судии од Апелациониот суд во Ш., поради сторени дисциплински повреди кои што го тангираат изземањето на судии во парнична постапка. Од тие причини, оваа анализа би било пожелно да се гледа заедно со критичкиот осврт и анализата на одлуките на Судскиот совет за утврдување на одговорност на судиите С. Ј. и З. М.. Како и кај другите поврзани случаи, така и кај оваа одлука можат да се забележат одредени недостатоци кои отвораат дилема за квалитетот на одлуката и исправноста во одлучувањето. Ова особено ако се има предвид недоволната аргументираност на одлуката во поглед на решителните факти, исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата, како и изречената санкција. Сепак, она што е можеби најалармантно е тоа што подоцнежната пракса на Судскиот совет во однос на истовидна фактичка и права ситуација отстапува од воспоставената со оваа одлука, иако нормативната рамка и постапката за утврдување на одговорност на судија не е изменета. Со ваквото постапување, Судскиот совет остава широк простор за сомневање во исправноста на неговите одлуки што доведува до загриженост за евентуални влијанија врз Советот при утврдување на одговорност на судиите. Ваквата загриженост само дополнително се истакнува доколку се земат предвид и посебните околности поврзани со овој предмет, а особено во светло на неконзистентното постапување на Судскиот совет во постапката за утврдување на одговорност против претходниот претседател на Апелациониот суд во Ш. судијата Н. Г.

¹⁶ [Решение на Судски совет на РСМ](#) за утврдување на одговорност на судија С.З. од 07.04.2022 година, стр.23

13 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА Д.М.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа е одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за разрешување на судија Д. М., судија на Основен суд Т. Судијата е разрешен од вршење на судиската функција поради нестручно и несовесно работење поради тоа што намерно и неоправдано сторил крупна професионална грешка.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Во конкретниот случај, барањето за утврдување на одговорност на судијата Д. М. заведено под бр. 10-32/1 од 10.02.2021 година е поднесено од страна на член на Судскиот совет. Барањето е поднесено поради тоа што во конкретниот случај, според подносителот на барањето, постапувајќи по барање на доверителот за укинување на клаузула на правосилност и извршност на првостепено решение на Основниот суд Т., судијата Д. М. донел две решенија и применил различни законски одредби со што предизвикал правна несигурност кај странките постапувајќи спротивно на одредбите од Законот за парничната постапка. Според подносителот на барањето, постапувањето на судијата претставува несовесно и нестручно работење кое повлекува одговорност во смисла на одредбите за разрешување на судија предвидени во Законот за судовите.

Постапувајќи по поднесеното барање, Судскиот совет на РСМ формирал Комисија на известители која изготвила Известување за утврдена фактичка состојба по кое Судскиот совет расправал на седницата одржана на 25.03.2021 година при што одлучил да ја продолжи постапката. Во рамките на постапката пред Комисијата на известители, биле редоследно преземени дејствија што ги предвидува ЗСС во овој дел на постапката за утврдување на одговорност на судија и тоа: доставување на барањето и доказите до судијата лично; доставување на писмен одговор на барањето од страна на судијата; и одржување на расправа пред Комисијата на известители. По поднесување на извештајот на Комисијата на известители за констатираната состојба по барањето од 30.12.2021 година, Судскиот совет на РСМ, на седницата одржана на 07.04.2022 година донел Решение бр. 10-42/7 со кое судијата Д. М. се разрешува од вршење на судиската функција. Одлука на Судскиот совет на РСМ е обжалена од страна на судијата. Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд на РСМ (Жалбен совет), постапувајќи по предметот, со Решение ОСЖ бр. 3/2022 од 22.09.2022 жалбата на судијата ја одбил како неоснована и го потврдил решението на Судскиот совет на РСМ.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Решението за разрешување на судијата Д. М. од 07.04.2022 година, Судскиот совет на РСМ го донел поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција (чл. 74 ст. 1 ал. 2 од ЗС) поради намерно и неоправдано сторување на крупна професионална грешка (чл. 76 ст. 1 т. 7 од ЗС). Во носењето на оваа одлука, Судскиот совет во целост ги прифаќа наводите на подносителот на барањето и судијата Д. М. го разрешува поради сторување на груба професионална грешка затоа што: во постапка по поднесен предлог за противизвршување, по поднесено барање за укинување на клаузули на правосилност и извршност, барањето го одбил, иако бил должен да го повика подносителот на жалбата, во смисла на одредбите од ЗПП, жалбата да ја дополни или исправи, што не го сторил. Повторно постапувајќи по истиот предмет, судијата, иако веќе одлучил по барањето за укинување на клаузулите на правосилност и извршност, дополнително го повикала полномошникот на доверителот да ја дополни жалбата. Постапувајќи по поднесокот за дополнување на жалба и поднесокот за симнување на клаузула на правосилност и извршност, судијата Д. М. донел ново решение и со тоа решение одлучил да ги укине клаузулите на правосилност и извршност.

Според Судскиот совет, врз основа на утврдената фактичка состојба, судијата Д. М. намерно и неоправдано сторил крупна професионална на начин што за исто барање, во рамки на иста постапка, донел две различни решенија и применил различни законски одредби, со што предизвикал правна

несигурност кај странките, така што со своето постапување спротивно на одредбите од Законот за парничната постапка нестручно и несовесно ја вршел судиската функција и сторил повреда која повлекува одговорност. Жалбениот совет при ВСПСМ, постапувајќи по жалбата изјавена од судијата Д. М., истата ја одбива како неоснована и го потврдува решението на Судскиот совет на РСМ. Жалбениот совет смета дека обжаленото решение е правилно и законито, донесено во законита постапка, при што во него се содржани доволно аргументирани и образложени причини по однос на основот по кој судијата Д. М. е разрешен од вршење на судиската функција.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел, а врз основа на достапните документи односно одлуки, ќе се осврнеме и задржиме на одредени прашања и аспекти на постапката за утврдување на одговорност на судијата Д.М..

Формални аспекти на одлуката на Судскиот совет

Одлуката на Судскиот совет се карактеризира по еден позитивен формален аспект кој ретко се забележува во останатите анализирани одлуки за одговорност на судии. Станува збор за нешто што во основа не би требало да биде истакнувано, а се работи за тоа дека Судскиот совет во својата одлука ги дава податоците за конкретниот состав на Комисијата на известители како и сите законски дејствија и фази во постапката преземени од Комисијата и Советот кои се соодветно наведени и опишани. Токму во овој контекст се истакнува една сериозна забелешка на постапувањето на Комисијата на известители во однос на навременоста на преземањето на соодветните законски дејствија согласно законските рокови. Имено, согласно член 63 став 8 од Законот за Судскиот совет Комисијата на известители е должна да ги прибере сите потребни информации и да изготви извештај во рок од три месеци од денот на приемот на барањето, се разбира доколку Судскиот совет претходно одлучи за продолжување на постапката. Во конкретната постапка за утврдување на одговорност на судијата Д. М. согласно наведените податоци во одлуката на Судскиот совет барањето е поднесено на 10.02.2021 година додека Извештајот на Комисијата на известители е изготвен на 30.12.2021 година. Поточно од денот на приемот на барањето до изготвувањето на Извештајот на Комисијата поминале речиси 11 месеци, многу повеќе од законски предвидените три месеци.

Материјални аспекти на одлуката на Судскиот совет и Жалбениот совет

Недоволна образложеност на одлуката на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата

Судијата Д.М. е разрешен поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција (член 74 став 1 ЗС), поточно поради намерна и неоправдано направена крупна професионална грешка, при што различното толкување на правото и фактите не може да претставува основ за утврдување на одговорност на судијата (член 76 став 1 точка 7 ЗС). Кога се анализира образложението на оваа одлука она што е проблематично е фактот што Судскиот совет воопшто не ги споменува ниту се осврнува на останатите одредби од Законот за судовите кои се релевантни во однос на исполнувањето на условите за да може судијата да биде разрешен од вршење на судиската функција. Согласно чл. 74 од Законот за судовите, судијата се разрешува од судиската функција ако бидат кумулативно исполнети следните услови: 1) сторена потешка дисциплинска повреда што го прави недостоеен за вршење на судиската функција односно нестручно и несовесно вршење на судиската функција; 2) ако повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини; и 3) повредата предизвикала тешки последици.

Според нас, главен и воедно крупен пропуст на Судскиот совет при носењето на оваа одлука е тоа што воопшто не се навлегува во кумулативните услови кои Законот за судовите ги предвидува за разрешување на судија (член 74 став 3 од ЗС), односно дека повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини и дека истата предизвикала тешки

последници. Во повеќе наврати досега е укажано дека оваа одредба практично претставува брана судиите да не бидат лесно разрешувани, односно оваа одредба налага Судскиот совет при расправањето и одлучувањето за утврдување на одговорност на судија да ги анализира и да ги утврди сите одделни аспекти кои што се поставени преку предвидувањето на кумулативните законски услови за разрешување, и само во случај доколку сите се исполнети, да може да се донесе одлука за разрешување. Во таа насока, Судскиот совет во секој предмет во кој се одлучува дали еден судија ќе биде разрешен од вршење на судиската функција е должен да даде уверливо образложение кое нема да остави никаков сомнеж во исправноста на нивната одлука. Во таквото образложение покрај кумулативните услови свое место задолжително треба да најде принципот на пропорционалност во одмерувањето на санкцијата, особено кога станува збор за разрешување на судија.

Во постапка каква што е постапката за утврдување на одговорност на судија, која има специфична тежина во поглед на природата на работата за која што се одлучува и последиците кои произлегуваат од неа, сметаме дека јасно поставените законски правила мора да бидат стриктно почитувани и не смее да има простор за импровизации и паушален пристап во одлучувањето. Судскиот совет на РСМ, ниту во изреката на својата одлука, ниту во своето образложение се повикува на вториот и третиот услов, кои се однесуваат на вината на судијата односно на тешките последици предизвикани од повредата и кои треба да биде исполнети за да се утврди дека судијата е одговорен за нестручно и несовесно работење.

Во таа смисла, не само што не се наведени и образложени тешките последици од сторената повреда, туку, не се допира ниту прашањето за вината на судијата односно дали повредата е сторена со намера или очигледна небрежност и како е тоа утврдено во текот на постапката. Воедно Судскиот совет од една страна упатува и имплицира постапка за разрешување додека од друга воопшто не го спомнува принципот на пропорционалност или пак зошто овој принцип не го применува во конкретната постапка.

Во таа смисла, ако се чита образложението на предметното решение што може да се забележи? Речиси целото образложение се однесува на штур преглед на дејствијата преземени во текот на постапката пред Судскиот совет и давање на еден конфузен преглед на дејствијата што ги преземал судијата Д. М. кога постапувал по предметот за кој е повикан на одговорност имајќи предвид дека фактичката состојба поврзана со неговото постапување е изложена на еден нејасен начин кој оневозможува лесно и прегледно согледување на фактите. Во образложението воопшто не се зборува за условите за разрешување на судијата. Се наведува дека неговото постапување е спротивно на одделни одредби од Законот за парничната постапка со што предизвикал правна несигурност кај странките со што нестручно и несовесно ја вршел судиската функција и сторил повреда која повлекува одговорност која треба да биде санкционирана со разрешување. Кога станува збор за носење на одлука со ваква тежина, најмалку што се очекува од Судскиот совет е да даде јасен преглед на фактичката состојба, аргументирано да го изнесе својот став во што се состои повредата и начинот како тоа го утврдил и следствено на тоа, да утврди дали се исполнети сите кумулативни услови за разрешување на судијата и доколку смета дека судијата со оглед на сторената повреда треба да биде разрешен од судиската функција, да даде издржано образложение на таквата одлука. Во конкретниот случај, единствено што може да се види од „аргументацијата“ на Судскиот совет е дека судијата со своето постапување предизвикал правна несигурност кај странките. Особено индикативно во оваа смисла е и фактот дека всушност една од странките во постапката, која беше подносител на жалбата и барањето за симнување на клаузулата на правосилност и извршност, првично имаше поднесено барање за утврдување одговорност на судијата всушност подоцна го повлече барањето со што се поставува прашањето за чија правна сигурност станува збор и на која штета всушност упатува Судскиот совет.

Несоодветност на одлуката на Жалбениот совет

Во одлучувањето по жалбата на судијата Д. М. Жалбениот совет донесе исклучително површна и штура одлука со која жалбата е одбиена како неоснована, со тоа се потврди одлуката на Судскиот совет за разрешување. Со други зборови, Жалбениот совет речиси и да не се осврнува на жалбените наводи. Освен за прашањето на правото на поднесување на барањето за утврдувањето на одговорност од страна на член на Судскиот совет кој за претходното барање бил во Комисијата за известители која го отфрлила истот и кое Жалбениот совет не го проблематизираше и го допушти, всушност комплетно ги

игнорираше жалбените наводи поврзани со материјалните аспекти. На овој начин Жалбениот совет одново премногу рестриктивно пристапува кон толкување на сопствената надлежност согласно член 72 став 4 од Законот за Судскиот совет и на тоа што значи груба повреда на одредбите за постапката за одговорност на судија. Се чини дека токму поради ваквиот рестриктивен пристап Жалбениот совет воопшто не навлезе во расправа за очигледно несоодветно образложената одлука на Судскиот совет.

ЗАКЛУЧОК

Со оглед на презентираната фактичка состојба во однос на работењето на судијата Д. М., може да се воочи неговото нестручно и несовесно работење во конкретниот предмет. Меѓутоа, со оглед на тоа дека станува збор за одлука со која се разрешува судија, Судскиот совет во овој предмет морал да даде доволно образложени причини во однос на исполнувањето на условите и причините поради кои се утврдува нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Како и во останатите анализирани случаи, и кај овој случај, не може а да не се забележат суштинските слабости во постапувањето на Судскиот совет, односно континуираното следење на трендот на носење на недоволно аргументирани и образложени одлуки.

14 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА Р.Ѓ.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа е одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за за изрекување на дисциплинска мерка – намалување на плата во висина од 30% од месечна плата во траење од 6 месеци на судијата Р. Ѓ., судија на Основен суд Н., поради утврдена дисциплинска одговорност поради нестручно и несовесно работење, неоправдано правење крупна професионална грешка, при што различното толкување на правото и фактите не може да претставува основ за утврдување на одговорност на судијата, поради нестручно и несовесно работење во судските предмети.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Според наводите во барањето за утврдување на одговорност на судијата Р.Ѓ. поднесено од страна на член на Судски совет, заведено под бр. 10-33/1 од 27.02.2023 година и истото е поднесено поради нестручно и несовесно работење согласно член 76 ст.1 т.7 од Законот за судовите односно поради намерно и неоправдано направена крупна професионална грешка, при што различното толкување на правото и фактите не може да претставува основ за утврдување на одговорност на судијата. Поконкретно се работи за наводи за нестручно и несовесно работење во судските предмети К.бр.17/19, К.бр.120/21, К.бр.43/22, К.бр.112/21, К.бр.118/20, К.бр.66/21, К.бр.156/21, К.бр.126/21, К.бр.7/22, К.бр.180/21, К.бр.3/22, К.бр.16/22, К.бр.1/22, К.бр.42/21, К.бр.67/21, К.бр.63/21, К.бр.25/20, К.бр.1/21, К.бр.160/19, К.бр.165/19, К.бр.111/20, К.бр.159/19 и К.бр.179/21. Во еден од конкретните предмети наведено е дека судијата донела решенија во кои се досудени трошоци на кривичната постапка и истите се правосилни на 20.01.2020 година, меѓутоа судијата ги доставила до Државното правобранителство на РСМ, за доброволна исплата дури во 2022 година, односно по истекот на рокот за доброволна исплата. На тој начин, судијата овозможила досудените кривичните трошоци да можат веќе да бидат присилно наплатени преку извршител, а со тоа и да се оштети Буџетот на РСМ со непотребни дополнителни трошоци за присилна наплата. Во друг предмет, судијата одлучила трошоците на кривичната постапка во износ од 13.000,00 денари како и трошоците за бранител поставен по службена должност во износ од 9.360,00 денари да паднат на товар на Буџетот на РСМ. Решението судијата го доставила до Државното правобранителство за доброволна исплата, а истовремено во судската благајна на Основниот суд Н., дала налог за исплата на досудените трошоци за бранител поставен по службена должност, од каде на сметка на адвокатот трошоците веќе биле исплатени. На овој начин двапати е наложено исплата на истите досудени трошоци, еднаш од Буџет на РСМ и повторно од судскиот буџет. Понатаму, како дел од ова барање е опфатено и постапувањето на судијата во предметите К.бр.112/21, К.бр.118/20, К.бр.66/21, К.бр.156/21, К.бр.126/21, во кои судијата донела одлуки и истите пред да станат правосилни и без печат за правосилност ги испратила до Државното правобранителство на РСМ, со цел доброволна исплата на трошоците кај ослободителните и одбивателните пресуди за кои е досудено да паднат на товар на Буџетот на РСМ.

Во предметите: К.бр.7/22, К.бр.180/21, К.бр.3/22, К.бр.16/22, К.бр.1/22, К.бр.42/21, К.бр.67/21, К.бр.63/21, К.бр.25/20, К.бр.1/21, К.бр.160/19, К.бр.165/19, К.бр.111/20, К.бр.159/19 и К.бр.179/21, судијата на записник констатирала дека е запрена постапката, меѓутоа не донела формална одлука за запирање на постапката. Во дел од наведените предмети се досудени и трошоци на кривичната постапка како и начин на наплата на истите, но тоа е нотирано само на записник без формална одлука во предметот, со што во наведените кривични предмети постапила спротивно на одредбите од чл.103 и чл. 121 ст.1 од ЗКП.

Постапувајќи по поднесеното барање, Комисијата на известители формирана од членови на Судскиот совет на РСМ во рамки на постапката, барањето заедно со приложените докази ги доставила до судијата Р.Ѓ. како би можела истата да се произнесе за наводите во барањето за утврдување на одговорност. Редоследно, согласно предвидените фази на постапката, судијата писмено се произнел во конкретниот предмет односно доставил писмен одговор. Дисциплинската постапка продолжила со

закажување на расправа пред комисијата која на ден 07.09.2023 година. На оваа расправа судијата има приложено дополнителен доказ, по што расправата е одложена како би можел подносителот на барањето да се запознае со овој доказ, па така расправата продолжила на 20.09.2023 година.

Во својата одбрана, судијата наведува дека согласно чл.60 од Закон за Судски совет на РСМ и чл.76 ст.1 од Закон за судови, истата не постапила со нестручност и несовесност, што би влијаело за нејзиниот квалитет и ажурност на работењето и смета дека согласно чл.74 ст.1 од Закон за судови, таа не треба да биде разрешена од судската функција, бидејќи не направила потешка дисциплинска повреда што ја прави недостојна за вршење на судската функција како и дека не предизвикала тешки последици за Буџетот на РСМ, при што истата наведува дека различно толкување на правото и фактите не може да претставува основ за утврдување на нејзина одговорност.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Во анализираниот случај е донесена само една одлука. Односно, Решението од страна на Судскиот совет на РСМ со кое се изрекува дисциплинската мерка на судијата намалување на платата во висина од 30% од месечната плата на судија во траење од 6 (шест) месеци.

Во Решението на Судскиот совет на Република Северна Македонија, се наведува дека по спроведена постапка за утврдување одговорност на судијата Р.Ѓ. и изготвен Извештај за констатирана состојба, Судскиот совет на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 23.11.2023 година, расправал по извештајот на Комисијата при што утврдил дека судијата ги сторил повредите опишани во барањето за поведување на постапка за утврдување на одговорност на судијата, меѓутоа при одлучувањето ги имаше предвид олеснителните околности, особено фактот дека се работи за судија со долгогодишен стаж во овој суд, против истата не била изречена дисциплинска мерка од страна на Советот, спремноста за корегирање на сопствените одлуки по напатствија на повисокиот суд, како и тоа дека не е предизвикана штета на Буџетот на РСМ.

При утврдување на дисциплинската одговорност земени се предвид и тежината на повредата, степенот на одговорност, околностите под кои е сторена повредата и последиците од повредата, па изрекувањето на дисциплинска мерка по наоѓање на Советот ќе ја исполни целта воспитно да влијае како спрема судијата така и према останатите, особено што Советот има должност да ја зачува довербата во судството и да се грижи за правната сигурност на граѓаните.

Оваа одлука станува правосилна во рок од осум дена од приемот на истата од страна на судијата со оглед дека истиот не поднел жалба до Советот за жалба при Врховниот суд на РСМ.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел, се прави критички на осврт на целокупната постапка, притоа истата анализирајќи ја и од формален и од материјален аспект. Односно, се анализираат процесните основи за водење на постапката, како и материјалниот аспект, односно дали е соодветно поткрепена и образложена одлуката на Советот.

Формални елементи и аспекти на постапката: навременост и дозволеност

Во однос на оценката на навременоста на поднесеното барање, може да констатираме дека согласно член 61 став 1 од Законот за Судски совет постапката за утврдување на одговорност на судија се поведува во рок од шест месеци од денот на осознавање на сторената повреда, но не подоцна од три години од денот на сторувањето на повредата. За жал, во конкретниот случај, може да заклучиме дека Судскиот совет воопшто не се занимава со оценка на навременоста во постапувањето. Односно, во ниту еден дел од донесеното решение Судскиот совет воопшто не се повикува на одредбите од членот 61 од Законот за Судскиот совет. Дотолку повеќе, од донесеното решение се добива впечатокот како овој законски предуслов за иницирање на постапката како и воопшто да не е предвиден во Законот. За волја на вистината, земајќи го хронолошкиот редослед на преземени дејствија од страна на Судскиот совет,

може посредно да се толкува дека Судскиот совет во конкретниот случај можеби и е во рамките на субјективниот законски рок за постапување, затоа што се чини дека од дел од доказите што биле изведени во постапката од страна на Судскиот совет, се гледа дека поголемиот дел од процесните дејствија преземени како од страна на судијата, така и од страна на членовите на Судскиот совет и од Советот на известители, се чини се преземени во втората половина од 2022-та година, додека барањето за поведување на постапката е поднесено на 27.02.2023 година. Сепак, сметаме дека навременоста е од особено значење за ефикасноста и правичноста на водењето на постапките за утврдување на одговорност на судиите од страна на Судскиот совет, па следствено на тоа, од особено значење е правилната и доследна примена на овие субјективни рокови за отпочнување на постапката.

Покрај отсуството на роковите за поведување на постапката, во ова решение, исто така, Судскиот совет нема изречно наведено кој е подносителот, односно се задржува на општата декларација дека барањето е поднесено од страна на член на Судскиот совет, а со тоа истото е и дозволено. Сметаме дека во иднина, оправдано е Судскиот совет да го наведе и идентитетот на овластениот поднесувач на барањето, а во насока на исполнување на начелата на јавност и транспарентност во работата на членовите на Судскиот совет.

Покрај овие формални недостатоци, од формална гледна точка, мора да посочиме дека во поглед на писмената изработка на ова решение има одреден позитивен исчекор. Па така, за разлика од другите решенија донесени од страна на Судскиот совет, во конкретното решение, забележлива е интенцијата на поголемо внимание на исполнувањето на формалните законски услови за изработка на ова решение. Во основа оваа оцена се истакнува во споредба со останатите анализирани одлуки, иако ваквиот пристап би требало да биде сосема нормален и редовно применуван како што не е.

Имено, во конкретното решение, добиваме податоци за денот на донесувањето на истото, денот на поднесувањето на барањето, податоци за примена на на одредбите од членот 63 од Законот за Судски совет, при што е утврден и начинот на избор на членовите на на Комисијата на известители, како и соопштени се и имињата на членовите на овој совет. Дотолку повеќе, за поздравување е и фактот дека точно се наведени сите процесни дејствија што се преземени од страна на Судскиот совет, како и датумот на одржувањето на рочиштата, со што со голема прецизност може да се измери траењето на сите процесни чекори кои што биле преземени од страна на Судскиот совет во текот на постапката за оценка на одговорноста на судијата Р.Ѓ.

Во продолжение, може да констатираме дека во целост се испочитувани и одредбите од Законот во однос на правото на судијата за доставување на дополнителни докази и правотот за дополнително произнесување по однос на овие докази во согласност со законски предвидениот рок.

Конечно, од формален аспект конкретното решение ја почитува и формата во однос на упатувањето на правната поука за користење на правотот на жалба, како и правилно е неведен и потписникот на оваа одлука, односно со име е наведен претседателот на Судскиот совет.

Материјални елементи и аспекти: Несоодветноста на образложението и основот за разрешување

Согласно Законот за судови, предвидени се прецизни основи за утврдување на дисциплинската одговорност на судиите и за нестручно и несовесно работење на судиите, како основа за изрекување на дисциплинските мерки и нивно разрешување. Во однос на претходните законски текстови, со последните измени во овој Закон, имаме определено допрецизирање на основите, односно на критериумите за дисциплинска одговорност на судиите, како и за тоа кои дејствија на судиите се карактеризираат како нестручно и несовесно работење.

Во конкретниот случај против судијата Р.Ѓ. се чини дека во рамките на образложението на својата одлука како Судскиот совет како во целост да ја има расчистено фактичката состојба и дека дава соодветни аргументи во полза на истата. Сепак, при повнимателното читање на образложението на оваа одлука на Судскиот совет, може да се констатира дека Советот ги наведува изведените докази, но низ ниту еден доказ не наведува врз основа на што ја темели својата одлука. Имено, во конкретниот случај,

во барањето за утврдување на одговорност на судијата Р.Ѓ. во еден дел е навистина лесно проверливо и лесно се утврдува настапената професионална грешка, која што Судскиот совет ја санкционира. Имено, во еден случај судијата лекомислено сметала дека е доволна констатацијата на записник за запирање на постапката и утврдувањето на трошоците од постапката со едноставно нотирање во записник без нивно преточување во соодветен акт, односно пресуда или решение во смисла на членовите 103 и 121 ст. 1 од ЗКП. Сходно на тоа, зачудува дека и покрај подобриот квалитет во изработката на решението, Судскиот совет, не констатирал кои конкретни повреди сторени од страна на судијата Р.Ѓ. довеле до заклучокот кај Советот дека судијата ја сторил повредата од членот 76, став 1, точка 7 од Законот за судовите.

Токму ваквиот пристап на Судскиот совет, го генерира заклучокот дека донесеното решение од аспект на оценка на содржинскиот квалитет на решението не е соодветно. Во таа смисла, може да констатираме дека и покрај обемната доказна постапка каде биле изведени поголем број на докази, кај Судскиот совет отсуствува логичката поврзаност на доказите со донесената одлука. Имено, се чини дека во конкретното решение единствено се набројани и опишани изведените докази, односно утврдената фактичка состојба, но не постои логична поврзаност од изведените докази со конкретната повреда, иако за волја на вистината, од описот на изведените докази некаде повредата е навистина очигледна, како во случајот со писменото изготвување на решенијата за запирање на постапката и решението за досудување на трошоците на постапката. Сепак, за жал отсуствува како што и погоре напоменавме, логичниот след, односно причинско последичната врска помеѓу изведените докази и донесената одлука.

Во таа смисла, се чини премногу општа и необразложена одлуката на Судскиот совет. Па така, во однос на аргументираноста на својата одлука во завршниот дел, Судскиот совет наведува дека:

„Советот констатира дека судијата ги сторила повредите опишани во барањето за поведување на постапка за утврдување на одговорност на судијата, меѓутоа при одлучувањето ги имаше во предвид олеснителните околности, особено фактот дека се работи за судија со долгогодишен стаж во овој суд, против истатане била изречена дисциплинска мерка од страна на Советот, спремноста за корегирање на сопствените одлуки по напатствија на повисокиот суд, како и тоа дека не е предизвикана штета на Буџетот на РСМ. При утврдување на дисциплинската одговорност земени се во предвид и тежината на повредата, степенот на одговорност, околностите под кои е сторена повредата и последиците од повредата, па изрекувањето на дисциплинска мерка по наоѓање на Советот ќе ја исполни целта воспитно да влијае како према судијата така и према останатите, особено што Советот има должност да ја зачува довербата во судството и да се грижи за правната сигурност на граѓаните.“

Сходно на погорното образложение во целост се поткрепуваат нашите тврдења дека Судскиот совет во својата одлука не прави кокретна аргументација наведувајќи ги причините поради кои ја донел својата одлука, туку користи општи формални реченици. Со овие реченици, за жал, Судскиот совет не дава соодветна поткрепа на неговиот мисловен процес, односно нема соодветно образложение за оценка на изведените докази, а врз основа на кое би објаснил зошто и ја донел конкретната неговата одлука.

Во оваа насока се и констатациите дека Судскиот совет, иако ги извел фактите што се однесуваат на настапувањето, односно на ненастапувањето на штетните последици, како резултат на донесените одлуки на судијата, сепак, недостасува кокретна врска помеѓу изведените докази и конкретните заклучоци во врска со овие изведени докази. Поконкретно, нема правно квалификување на фактите на случајот на начин што точно ќе се лоцира повредата односно нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Имено, логичкиот процес треба да следи преку оценка на секој изведен факт и негово подведување по материјални норми за одговорноста на судиите како аргумент на Советот во поглед на донесената одлука. Спротивниот начин, кој што е применет во конкретниот случај, на едноставно раскажување на изведените докази, без нивна критичка анализа и поврзување со донесената одлука, истите ги прави нејасни, нерелевантни, а со самото тоа и неприменливи како вистинско образложение или поткрепа на донесената одлука. Воедно Судскиот совет воопшто не навлегува во утврдување на сразмерноста односно пропорционалноста на сторената повреда и санкцијата која ја изрекува.

Конечно, основот за повикување на одговорност на судијата, согласно членот 76, став 1, точка 7 од Законот за судовите кој гласи: *„Намерно и неоправдано правење на крупна професионална грешка, при што различното толкување на правото и фактите не може да претставува основ за утврдување на одговорност на судијата, поради нестручно и несовесно работење во судските предмети“*, се чини дека е само посредно утврден преку анализа на изведените докази, која за жал, повторуваме во конкретниот случај изостанува. Имено, во конкретниот случај Судскиот совет, од изведените докази во целост можел да ја поткрепи својата одлука зошто одлучил да изрече дисциплинска санкција против судијата Р.Ѓ., но сепак тоа не го направил и воопшто не ги поврзал фактите со законската основа за одговорност и на овој начин не ја утврдил точната повреда поради која изречена мерката.

Имено, во конкретниот случај, Судскиот совет пропуштил да аргументира како крупната професионална грешка е сторена намерно и неоправдано, иако се чини аргументите се сервирали во самите одредби од ЗКП, во членовите 103 и 123, кои што се однесуваат на писменото изработување на актите и на одлуката за трошоците во постапката. Во конкретниот случај, исто така не е јасно што значи различно толкување на правото, особено во случаите каде судијата не правел правилно доставување на решенијата за доброволна исплата, и покрај фактот дека судијата дал определни аргументи во полза на неговото поведение. Па така, не може во целост да се утврди кои аргументи се пресудни за донесување на оваа одлука на Судскиот совет. Понатаму воопшто не е соодветно третирано прашањето на штетните последици со едноставна констатација дека нема штета по Буџетот иако самата повреда сторена од судијата со нестручно и несовесно вршење на судската функција инволвира ваков тип на штета.

ЗАКЛУЧОК

Од спроведената анализа на Решението со кое се изрекува дисциплинска мерка на судијата Р.Ш. во висина од 30% во траење од шест месеци, може да констатираме определен напредок во формална смисла. Имено, Судскиот совет во ова решение се потрудил во поголема мера да одговори на формалните барања за изготвување на овој акт. За жал, и покрај фактот дека можеби постапува во рамките на законски предвидениот субјективен рок од 6 месеци, истото воопшто не е тангирано во донесеното решение. Токму затоа, како формален предуслов за отпочнување на постапката за утврдување на одговорност кај судиите, неприфатливо е Судскиот совет оваа законска претпоставка воопшто да не ја спомене во својот конкретен акт. Конечно, опстојуваат слабостите во поглед на фактичката аргументација на донесената одлука, односно, во конкретниот случај, и покрај фактот дека се чини дека Судскиот совет имал релативно лесна работа во насока на фактичко поткрепување на својата одлука, со оглед на бројните факти што биле изведени во текот на расправата. За жал, Судскиот совет и во оваа пригода ја пропуштил можноста да донесе фактички образложено решение кое во целост ќе соодветствува на утврдената фактичка состојба.

15 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА С.Р.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа е одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Станува збор за судијата С. Р., судија на Врховен суд на РСМ, кај кого е утврдена одговорност за несовесно и нестручно вршење на судиската функција заради сторени повреди во својство на ВД претседател на Основниот С. 1 С. поради тоа што постапувал спротивно на член 7 од Законот за судовите и член 6 став 1 алинеа 5 и алинеа 15 од Законот за управување со движењето на предмети, односно Годишниот распоред за работа на судиите во Основниот С. 1 С. Според кој одредени судии кои согласно овој Годишен распоред биле распоредени по предмети од областа на прекршоците преку АКМИС системот постапувале предмети од областа на кривично-полнолетни кои веќе им биле распределени.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Според наводите во барањето за утврдување на одговорност на судијата С.Р. поднесено од В.Д. член на Судскиот совет на РСМ, заведено под бр. 10-69/1 од 24.04.2020 година, се наведува дека судијата во својство на вршител на должноста претседател на Основниот С. 1 С. постапувал спротивно на член 7 од Законот за судовите и член 6 став 1 алинеа 5 и алинеа 15 од Законот за управување со движењето на предметите и Годишниот распоред за работата на судиите во Основниот С. 1 С. кој станал правосилен на ден 04.05.2017 година и почнал да се применува од 05.05.2017 година, односно одредени судии кои согласно овој Годишен распоред биле распоредени да постапуваат по предмети од областа на прекршоците, преку АКМИС системот добивале предмети од областа на кривично полнолетни, па така на судии распоредени во одделот за прекршоци им биле доделени предмети од областа на кривично полнолетни, а судиите додека биле распоредени во областа за прекршоци воопшто не добивале нови предмети од прекршочната област туку истите само формално со Годишниот распоред за работа во 2017 година биле распоредени во наведената област. Со тоа овие судии биле ставени во нерамноправна положба со останатите судии во судот кои континуирано во наведениот период примале предмети во работа од областа во која биле распоредени со што на останатите судии им била дадена можност за остварување на подобри квантитативни резултати. Според подносителот, со опишаните дејствија судијата ја злоупотребил службената положба и ги пречекорил службените овластувања со неприменување на одредбите во врска со распределбата на судските предмети и со тоа нестручно и несовесно ја вршел функцијата ВД претседател во смисла на член 74 став 1 алинеа 2 и став 3 алинеа 2 вв. со член 79 став 1 алинеа 1 од Законот за судовите, а која повреда впрочем е предвидена и во членот 27 став 1 алинеа 2 и член 79 став 1 алинеа од 1 според кој повредата е со исто значење, но под назив „пречекорување и повреда на законските овластувања“.

Постапувајќи по поднесеното барање, Комисијата на известители формирана од членови на Судскиот совет на РСМ изготвила Известување за утврдена фактичка состојба по кое Судскиот совет на 29.09.2020 година на седница донесе одлука постапката да продолжи. Комисијата на известители во рамки на постапката, барањето заедно со приложените докази ги доставила до судијата С.Р. како би можел истиот да се произнесе за наводите во барањето за утврдување на одговорност. Па така, дисциплинската постапка течела редоследно, со доставување на барањето за утврдување на одговорност до судијата со приложените докази, негово произнесување и одржување на расправа пред комисијата на ден 24.01.2021 година во присуство на подносителот на барањето и судијата. Врз основа на одржаната расправа и изведените докази, Комисијата на известители до Судскиот совет поднесе Известај за констатирана фактичка состојба врз основа на кој Советот на 14.07.2021 година донесе одлука за разрешување на судијата од судиската функција. Ова решение е со број 10-41/21-14 од 03.08.2021-та година.

Во својата одбрана, судијата најпрво истакнува дека настапила застареност за поведување на постапка за утврдување на одговорност и дека сите сознанија за неговите дејствија и постапки на Советот му биле познати првпат во месец октомври 2017 година, така да како што наведува во одговорот

субјективниот рок за застареност почнува да тече од 02.10.2019 година и истекол на 02.04.2020 година што значи дека барањето кое е поднесено на 24.04.2020 година е по истек на субјективниот рок за застареност предвиден во член 61 став 1 од ЗСРСМ. Понатаму, судијата наведува дека постои неоснованост на барањето бидејќи во делот за недоделување прекршочни предмети во работа се однесува на факти кои можеле да бидат разгледувани од надлежен орган, а од судиите во согласност со член 39 од Законот за судовите не бил поднесен никаков приговор. Понатаму, судијата наведува дека од фактичката состојба произлегува дека распределбата на предмети е вршена согласно Распоредот за работа и одлуките за негово спроведување кои се согласно чл.112 и 174-181 од Судскиот деловник и Законот за управување со движењето на предметите во судовите и дека неговите дејствија што се квалификуваат во барањето како повреда воопшто не постојат и предметите се доделувани согласно распоредот и автоматската распределба по АКМИС системот.

Одлуката на Судскиот совет на РСМ е обжалена од страна на судијата. Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на РСМ (Жалбен совет), постапувајќи по предметот, со Решение ОЖБ бр.10/2021 од 01.12.2021 жалбата на судијата ја уважил и го укинал решението на Судскиот совет на РСМ и предметот го вратил на повторно постапување. Судскиот совет на РСМ во повторената постапка повторно ги преземал предвидените дејствија согласно ЗСР и на седницата одржана на 07.04.2022 година донел одлука за разрешување на судијата С.Р. од вршење на судиската функција.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Во конкретниот случај донесени се три одлуки, и тоа првата е одлуката на Судскиот совет за разрешување на судијата С.Р., потоа одлуката на Жалбениот совет при ВРСМ и третата е одлуката со која повторно Судскиот совет на РСМ го разрешува судијата С.Р.. На овој начин, практично во конкретниот случај во целост се искористени сите можни правни средства во постапката за разрешување предвидена во согласност со позитивните законски одредби.

Во првото решение на Судскиот совет на РСМ со број 10-41/21-14 од 03.08.2021 година, судијата С.Р. е разрешен од вршење судиска функција заради сторени повреди во својство на В.Д. претседател на суд, а во смисла на членот 74, ст. 1, алинеја 2 и ст. 3 алинеја 2 в.в. со чл. 79, ст. 1, алинеја 1 од Законот за судовите, поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција. По однос на ова решение, судијата С.Р. поднел жалба до Врховниот суд на Република Северна Македонија, кој донел решение со која ја уважил жалбата на подносителот и решението на Судскиот совет со кое судијата бил разрешен го укинал.

Во повторената постапка пред Судскиот совет одново беше спроведена расправа на која се изведуваа докази и се слушаа аргументите на подносителот на барањето и судијата С.Р. по што беше донесено второто решение воедно постапувајќи по задолжителните напатствија на Жалбениот совет. Со второто решение Судскиот совет повторно донесе одлука за разрешување на судијата С.Р. заради сторени повреди во својство на В.Д. претседател на суд, а во смисла на членот 74, ст. 1, алинеја 2 и ст. 3 алинеја 2 в.в. со чл. 79, ст. 1, алинеја 1 од Законот за судовите, поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел, се прави критички на осврт на целокупната постапка, притоа истата се анализира и од формален и од материјален аспект. Односно, се анализираат процесните основи за водење на постапката, како и материјалниот аспект, односно дали е соодветно поткрепена и образложена одлуката на Советот. Во оваа пригода се анализираат сите расположливи одлуки и поднесоци, односно се анализираат двете одлуки на Судскиот совет, жалбата од судијата, како и одлуката на Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на РСМ по однос на поднесената жалба.

Формални елементи и аспетки на постапката: навременост и дозволеност

Во однос на оценката на навременоста на поднесеното барање, може да констатираме дека согласно член 61 став 1 од Законот за Судски совет постапката за утврдување на одговорност на судија се поведува во рок од шест месеци од денот на осознавање на сторената повреда, но не подоцна од три години од денот на сторувањето на повредата. Во согласност со наведените рокови, а видно и од поднесената жалба на судијата, може да констатираме дека Судскиот совет во првото решение само кратко навел дека постапува во законски предвидениот рок, без подетално образложение дека барањето е навремено. Притоа, во рамките на образложението на првото решение на Судскиот совет, едноставно се наведени фактите според кои одлучувал Советот, и само е нафрлено дека иницијативата за поведување на постапката за оценка на одговорноста на судијата е поведена од член на Советот во моментот кога членот на Судскиот совет на РСМ бил определен за член во формираната комисија за проверка на наводите.

Токму поради ова кратко образложение на Судскиот совет на РСМ, Жалбениот совет при ВРСМ, сосема правилно заклучил дека Судскиот совет нецелосно го образложил формалниот елемент за навременост во постапувањето. Со други зборови, Жалбениот совет, го уважил жалбениот основ на жалителот, со кој тој приговарал дека решението не е донесено во согласност со почитување на законските основи за навременост во постапување од страна на Судскиот совет. Но, во своето образложение Жалбениот совет при ВРСМ не навел изрично зошто ја уважува жалбата на жалителот во овој дел, односно дали дека се согласува со жалителот дека Судскиот совет постапувал надвор од законски предвидените рокови, а наместо тоа само упатил дека Судскиот совет недоволно го објаснил, односно не дал доволно аргументи во поглед на оправдувањето на неговото постапување во смисла на почитување на субјективните и објективните рокови за поведување на постапката за оценување на одговорност на судиите, во согласност со членот 61 од Законот за судовите.

Во однос на оценката на навременоста, навистина се чини оправдано прашањето на разрешениот судија, за тоа кога точно треба да се смета почетокот на субјективниот рок за почетокот на течењето на роковите за застареност на поднесувањето на иницијативата за оценка на одговорност на судија. Во таа насока се чини претесно толкувањето на Судскиот совет на РСМ, кој во своето дополнително решение наведува дека субјективниот рокот на застареност започнува да тече од моментот на назначување на членот на Судскиот совет во Комисијата за проверка на наводите во однос на конкретниот предмет. Па така, согласно ова мошне тесно толкување, произлегува дека навистина подносителот на иницијативата сметано од моментот на именување како член во Комисијата за проверка на наводите формирана на Судскиот совет на РСМ, постапува во рамките на субјективниот рок од шест месеци, затоа што подносителот бил назначен за член во оваа Комисија на 05.02.2020 г. Сепак, за жал, се чини дека навистина се валидни за коментар аргументите на разрешениот судија, кој во својата одбрана наведува дека е навистина чудно како членовите на Судскиот совет не можеле порано да се запознаат со предметот за кој биле преземани повеќе дејствија од страна на Судскиот совет, кои потоа биле нотирани во соодветни извештаи и тоа најпрво во 2018-та година, а потоа и во дополнет извештај од 02.10.2019 година. Од друга страна интересно е да се посочи дека членот на Судскиот совет кој е подносител на барањето за одговорност всушност стапил на функцијата член на Судскиот совет на 27.12.2019 година, веќе на 05.02.2020 година е именуван за член на Комисијата, а на 24.04.2020 година го поднесува барањето за утврдување одговорност на судијата С.Р.

Во оваа смисла Судскиот совет на РСМ ниту во првото, а ниту во второто решение не дава конкретен одговор зошто субјективниот рок на застареност не го смета од 02.10.2019 година, кога овој извештај бил или требало да биде доставен до сите членови на Судскиот совет на РСМ, со што и членовите недовољено и би се запознале со неговата содржина. Во таа насока, се чини неприфатливо стојалиштето дека членовите на Судскиот совет, неоправдано, споро работат и со содржината на извештаите би се запознале само преку активноста на посебно формираната Комисија за оценка на наводите во овие извештаи која била формирана дури по 4 месеци од достапноста на овие извештаи до членовите на Судскиот совет на РСМ. Конечно, апострофирањето на навременоста во поведувањето на постапките за оценка на одговорноста на судиите е особено значајна во случаи како конкретно анализираниот затоа што во конкретниот случај, постапката за оценка на одговорноста на судијата е

покрената многу блиску до настапување на објективниот рок на застареност од 3 години сметано од моментот на настапувањето на повредата. Во поглед на оценката на дозволеноста, а имајќи ја предвид поднесената жалба на разрешениот судија, каде како жалбен основ жалителот токму се осврнува врз непристрасноста на членот на Судскиот совет кој ја повел оваа постапка против разрешениот судија, зачува како токму овој жалбен основ, наведен од реден број 2. воопшто не е разгледан од страна на Жалбениот совет при ВСПСМ, за кој согласно одредбите од Законот за Судски совет е предвидено да ја оценува законитоста на постапката.

На крајот од анализата на спорните формални аспекти на постапката треба да се истакне непочитувањето на законските рокови од страна на Комисијата на известители. Имено, согласно член 63 став 8 од Законот за Судскиот совет, а во согласност со основното начело дека постапката за одговорност на судија е итна, предвидува дека Комисијата на известители е должна да ги прибере сите потребни информации и да изготви извештај во рок од три месеци од денот на приемот на барањето. Во конкретниот случај барањето е поднесено на 24.4.2020 година додека Извештајот на Комисијата на известители е изготвен на 6.7.2021 година, што значи наместо во рок од три месеци Комисијата го изготвила за неполни 13 месеци.

Материјални елементи и аспекти

Доколку ги анализираме решенијата на Судскиот совет од материјално-правен аспект, може да заклучиме дека второто решение на Судскиот совет на РСМ е подобро и во основа ги содржи одговорите на аргументите поради кое првото решение е укинато од страна на Жалбениот совет. За разлика од второто решение, првото решение, кое е укинато од страна на Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ има повеќе недостатоци и тоа измешана квалификација низ цитирањето на членовите во делот на изреката на решението, како и оскудното анализирање на фактите како поткрепа на донесената одлука. Во таа насока, и покрај фактот дека се работи за решение што не произвело никакво правно дејство, со оглед на фактот дека се работи за укинато решение, може да констатираме дека во голема мерка е формалистичко и нема поширока правна аргументација на ставовите на советот. Имено, навистина се чини дека по деталната хронолошка експликација на фактите следи и едноставниот заклучок на Судскиот совет, без дополнително образложение на причините за таквата одлука.

Од друга страна, доколку се анализира решението на Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ, може да се донесе интересна констатација со оглед на фактот дека и Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ во целост не одговорил на сите жалбени основи на жалбата, туку истата ја прифатил, на начин што само накратко се осврнал врз манливоста на првото решение на Судскиот совет каде се утврдени прифатените три жалбени основи. На тој начин Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ воопшто не се ни осврнал на преостанатите 5 жалбени основи, игнорирајќи ги до тој степен, што истите ниту ги споменал дека постојат како жалбен основ во нивната одлука. Веројатно ставот на Жалбениот совет во конкретниот случај бил дека елаборираните жалбени основи се доволни за укинување на првото решение на Судскиот совет, па сходно на тоа и немало потреба од дополнителна анализа. Од друга страна вреден за посочување е фактот дека Жалбениот совет, иако согласно законските одредби, од вкупно девет члена имал дури пет члена од Врховниот суд, колеги на судијата С.Р..

Дополнително, веројатно Жалбениот совет оценил и дека дел од жалбените основи се од материјална природа, односно дека не спаѓаат во делокругот на неговото законско овластување за оценка само на законитоста на постапувањето од страна на Судскиот совет на РСМ. Но, сепак може да се забележи дека Жалбениот совет ја цени образложеноста на одлуката на Судскиот совет со што делумно навлегува во аспекти од материјална природа кои би требало да се подразберат како дел надлежност под законската фраза груба повреда на одредбите за постапка за одговорност на судија или претседател на суд. Сепак, сметаме дека ваквото постапување на Жалбениот совет е неправилно, затоа што тој е должен да одговори за основаноста на сите жалбени основи наведени во жалбата на жалителот, доколку се однесуваат на приговор на законитоста на спроведената постапка, се разбира. Но, недозволиво е Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ во својата одлука само делумно да се осврне на некои од жалбените основи, а преостанатите да ги занемари во својата одлука до степен како

и воопшто и да не постоеле, односно воопшто и да не ги наведе во неговата одлуката. Сметаме дека правилна би била праксата членовите на Жалбениот совет да ги оценуваат жалбените основи што се однесуваат на оценка на законитоста на постапката, но за преостанатите жалбени основи, доколку членовите на Жалбениот совет сметаат дека се од материјална природа и не се однесуваат на оценка на законитоста во водењето на постапката, би требало истите тие основи да ги наведат и дадат соодветна аргументација зошто сметаат дека конкретните жалбени основи не се и не требало да се анализираат.

Преку ваквиот игнорантски однос на Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ, се генерира впечатокот на определена доза на индолентност кај Жалбениот совет во однос на реално и целосно оценување на постапката, а со што и се доведува во прашање и оправданоста и ефикасноста на правниот лек кој што овој орган во постапката го преставува. Имено, сметаме дека колку и на Жалбениот совет му изгледаат жалбените основи наведени во жалбите: редундантни, далечни или незначајни, овие жалбени основи би требало да бидат барем концизно коментирани од страна на органот што е должен да го даде оценувачкиот став во смисла на оценка на жалбата, а со тоа и овозможување на правото на фер постапување на жалителот. Со спротивното, јавноста може да стекне поинаков впечаток за исправноста на судските одлуки, токму поради фактот дека дел од жалбените основи воопшто не се тангирани во решенијата на жалбениот орган. Во таа смисла, доколку се земе предвид конкретно анализираното решение, навистина се чини дека поедини значајни жалбени основи на судијата жалител не се земени предвид токму од Жалбениот совет, со што се потценува целиот напор на Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ во обезбедувањето на фер постапка за судиите кои што се предмет на оценување во однос на стручноста и совесноста во нивното работење. Дотолку повеќе, пак, кај генералната јавност оваа практика може да биде оценета како дополнителен негативен факт кој навистина може да влијае кон намалување на довербата во судството и во работата на правосудните органи. Конечно, според хронологијата на донесените решенија, при анализата на второто решение на Судскиот совет на РСМ може да се забележи посериозен пристап, па сходно на тоа и поквалитетно образложување на ставовите на членовите на Судскиот совет. Сепак, за волја на вистината, во второто решение на Судскиот совет на РСМ се забележува посериозен пристап, но само во однос на укинатите жалбени основи од Жалбениот совет. Па така, од анализа на второто решение на Судскиот совет на РСМ, како што и погоре напоменавме, може да заклучиме дека се работи за унапредено решение во однос на првобитното, и во таа насока, се чини дека Судскиот совет во своето решение како да се грижи во целост да одговори на аргументите на Жалбениот совет со кои тој им го укинал првичното решение.

Ова значи дека, дополнителните жалбени наводи кои што беа наведени во жалбата на жалителот, а кои не беа земени предвид од Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ не се среќаваат ниту во последователното решение на Судскиот совет. Па така, може да заклучиме дека Судскиот совет во последователното решение се задржува само кон подобрување на оние делови на решението поради кои истото и било укинато во согласност со решението на Жалбениот совет. Во оваа смисла, во целост низ системот на законско уредување на постапката за разрешување на судија, се изгубени аргументите на судијата жалител наведени во неговата жалба поднесена кон првото решение на Судскиот совет, со што се доведува во прашање ефикасноста на правниот лек предвиден во оваа постапка. Во однос на анализа на последователното решение на Судскиот совет, може да констатираме дека истото е номотехнички подобро, но сметаме дека истото може да биде напишано номотехнички појасно. Имено, се чини дека Судскиот совет во своето решение најмалку по двапати ги презентира истите аргументи на истите дилеми, со што практично решението е преоптоварено со истите аргументи, кои и покрај фактот дека во конкретниот случај и да се издржани, не е потребно истите неколкукратно да се повторуваат во решението. Во таа насока, сметаме дека доколку во образложението биле појасно одвоени основите, а не само збирно нафрлени, како на страна 2 од образложението, како и аргументите во однос на овие основи доколку би биле дадени последователно под основите, решението би било поедноставно, пократко и појасно.

Во поглед на образложението на наведените аргументи на Судскиот совет на РСМ во своето второ решение, може да заклучиме дека и покрај фактот дека има подобрување во образложувањето, сепак, евидентен е и моментот кога во однос на еден од најелаборираните жалбени основи, а тоа е поставената дилема на жалителот во однос дали Судскиот совет на РСМ правилно ги толкува одредбите

за разрешување на судија за повреди сторени како В.Д. претседател на суд, повторно се забележува пристапот на Судскиот совет од кратко елаборирање на својот став. Имено, сходно на дилемата што жалителот ја наведува, т.е. дали може судијата да се разреши за дејствија што ги извршил како претседател на суд, односно дали за овие повреди треба да се разреши само од функцијата претседател или и од судиската функција. Жалбениот совет оценил дека во првото решение Судскиот совет не дал доволно образложени аргументи. Во последователното решение на Судскиот совет на РСМ, Советот подобро ја елаборира својата позиција основот за разрешување, односно за нестручното и несовесното вршење на судиската функција, а сходно на тоа и основот дека бил разрешен од судиската функција иако дејствијата биле сторени за време додека судијата бил В.Д. претседател на суд. Во оваа пригода, Судскиот совет, само го навел и ставот на Врховниот суд на РСМ во однос на ова прашање, притоа воопшто не осврнувајќи се на дополнителна негова елаборација. Сметаме дека во конкретниот случај Судскиот совет би требало да обрне поголемо внимание на ставот на Врховниот суд на РСМ, како и дека би требало да наведе негови делови како поткрепа на ставот. Сметаме дека оваа практика би била подобра во насока на давање на поквалитетно образложение на ставот на Судскиот совет на РСМ, во случаите кога тој се повикува на одлуки на Врховниот суд на РСМ, кои иако согласно законската поставеност, нема задолжително правно дејство, а ниту се воспоставува како правен преседан во смисла на *stare decisis*, сепак, сметаме дека не би било на одмет да се повторат овие аргументи на Врховниот суд на РСМ кои би им биле од корист на членовите на Судскиот совет на РСМ при поткрепата на оваа нивна одлука. Од друга страна, зачудува пристапот на членовите на Жалбениот совет на Врховниот суд на РСМ кои воопшто овој став на Врховниот суд не го имале предвид при нивното одлучување по однос на конкретниот желбен основ на разрешениот судија. Но од друга страна подоцнежната пракса на Судскиот совет во уште еден звучен и за јавноста предмет од висок интерес, имено постапката против врховниот судија Н.Г. за одлука донесена како претседател на Апелациониот суд во Штип, во Решението од 04.07.2023 година во многу сличен состав Судскиот совет како аргумент за запирање на постапката ќе ја наведе следна а аргументација која е целосно неконзистентна со аргументот во постапката против С.Р.:

„ Во овој случај дејствијата кои се наведени во предметното барање судијата ги сторил за период кога бил претседател, а барањето е поднесено кога тој веќе не е претседател на судот и истиот е веќе избран во повисок суд. Не станува збор за пропуси од страна на судијата против кого се води постапката, туку како претседател на судот. “

Токму во оваа смисла сметаме дека не може однапред да се исклучува одговорноста на судија за повреди кои ги сторил во својство како претседател на суд особено доколку истите тие можат да се поврзат и со основите за одговорност на судија. Ова е посебно значајно при разрешувањето на судијата. Дополнително доколку не се заземе ваков пристап тогаш ќе се остави широк простор за еден вид на амнестирање од направените повреди од страна на претседателите на судовите особено ако се земе предвид нивниот ограничен мандат од четири години, а воедно и просечното траење на постапките пред Судскиот совет.

Во продолжение сметаме дека Судскиот совет при РСМ, при аргументирањето на својот став во поглед на одлуката за разрешување на судијата С.Р. би требало да дадат уште малку дополнителни аргументи во поглед на елаборирањето на несовесното вршење на судиската функција во делот на настанатата штета, како кумулативен дел од исполнувањето на основот од алинејата 2 од ставот 1 од членот 74 од Законот за судовите. Притоа, сметаме дека Судскиот совет на РСМ соодветно утврдил дека дејствието на В.Д. претседателот на судот со прераспределбата на судиите навистина ги оневозможило да примаат нови предмети од материјата на која што суделе, односно не можеле да примаат нови предмети процесуирани од тогашното СЈО, со што добро е образложен субјективниот елемент утврден во алинејата 1 од ставот 3 од членот 74 од Законот за судовите. Останува впечатокот дека Судскиот совет на РСМ можел да даде дополнително образложение на штетните последици од ова поведение на судијата, односно В.Д. претседателот во тоа време. Притоа, Судскиот совет на РСМ воопшто во конкретниот случај не ја наведува евентуалната штета по однос на довербата во судството, како што целел во другите слични свои одлуки. Дотолку повеќе, сметаме дека Судскиот совет на РСМ, би требало и да даде дополнителни аргументи и во поглед на сразмерноста на санкцијата и дејствието на разрешениот судија. Поради сето ова може да се констатира всушност дека Судскиот совет одново

преголемо внимание посветил на утврдување на фактичката состојба додека премалку се осврнал на правната аргументација бидејќи воопшто не ја анализираше и образложиш исполнетоста на кумулативните услови за разрешување на судија од член 74 од Законот за судови.

Осврт на жалбената постапка

Во однос на ефикасноста на жалбената постапка, може да констатираме дека согласно законската уреденост, дава само определен придонес во остварување на начелото на фер постапување во текот на постапките за утврдување на одговорност на судиите. Имено, како што анализиравме и погоре, во конкретниот случај, за жал, Жалбениот совет не бил докрај ревносен во својата работа, така што оставил повеќе neodговорени прашања во однос на оценката на жалбените наводи во решението што го укинале. Имено, и покрај фактот дека членовите на Жалбениот совет може да сметаат дека жалбените основи се нецелиходни, како на пример основот на жалителот во однос на сразмерноста или еднаквоста на оружјето, и доколку сметаат дека овие основи се всушност дериват на некои од претходно наведените жалбени основи наведени од жалителот, сепак, сметаме дека се должни во својата одлука да дадат и соодветни аргументи во поглед на прифаќањето или не прифаќањето на овие жалбени наводи. Следствено, сметаме дека, вака како што е законски поставена надлежноста на Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ, согласно Законот, има единствено влијание во насока на само формално оценување на законитоста на оценката, а со тоа има ограничен досег. Во конкретниот анализиран случај, членовите на Судскиот совет биле доволно доблесни да дадат поуверливо образложение на својата одлука со која го потврдиле сопствениот став утврден во укинатата одлука. Тоа значи дека, во согласно со сегашните одредби од Законот, доколку членовите на Судскиот совет донесат определена одлука, по добиената одлука на Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ, последователната одлука на членовите на Советот единствено служи за подобрување на нивниот углед и отчетноста кај генералната и стручната јавност. Оскудноста на образложението во овој дел е навистина загрижувачка особено доколку се има предвид дека се работи за разрешување на судија во кои случаи не би требало да се остави никаков простор сомнеж за мотивите позади таквата одлука освен дека станува збор за доследно почитување и применување на правилата за судска одговорност.

ЗАКЛУЧОК

Во конкретниот случај анализирани се три одлуки од надлежните органи, како и жалбата на жалителот, со што се исполнети сите инстанции во поглед на постапката за утврдување на одговорност во работата на судиите, уредена во согласно со Законот за судовите и Законот за Судскиот совет. Во конкретниот анализиран предмет сметаме дека Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ им направил услуга на членовите на Судскиот совет на РСМ при оценката на првото донесено решение за разрешување на судијата С.Р. Сметаме дека во иднина, членовите на Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ би требало во целост да се осврнуваат на сите жалбени наводи, со што би го оправдале епитетот на оценувачи гарант на правичноста на постапката за утврдување на одговорноста кај судиите. Во таа насока, сметаме дека Жалбениот совет на некој начин му олеснил на Судскиот совет на РСМ при носењето на последователното решение, каде и Судскиот совет само се фокусираше кон давање на аргументирани одговори само на наводите на решението со кое членовите на Жалбениот совет при Врховниот суд на РСМ го укинале првото решение на Судскиот совет. Сепак, сметаме дека членовите на Судскиот совет и во конкретниот случај би требало да вложат дополнителен напор за оправдување на сопствената одлука, а посебно во делот на лоцирањето на штетните последици од нестручното и несовесното вршење на судиската функција на разрешениот судија.

16 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА Н.М.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа е одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за разрешување на судија Н. М., судија на Основен суд В. Судијата е разрешен од вршење на судиската функција поради сторување на повреда која повлекува одговорност согласно член 76 став 1 од Законот за судовите, односно поради нестручно и несовесно работење.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Барањето за утврдување на одговорност на судијата Н. М. заведено под бр. 10-11/1 од 31.03.2022 година е поднесено од страна на правно лице. Барањето е поднесено поради тоа што во конкретниот случај, според подносителот на барањето, постапувајќи по два предмети, еден парничен предмет по тужба и еден предмет во постапка за обезбедување на побарувања, судијата сторил низа повреди и неправилности.

Постапувајќи по поднесеното барање, Судскиот совет на РСМ, на седницата одржана на 22.02.2022 година формирал Комисија на известители која изготвила Известување за утврдена фактичка состојба. Известувањето за утврдена фактичка состојба е доставено до Судскиот совет на 04.05.2022 година. По предметното известување, Судскиот совет расправал на седницата одржана на 08.06.2022 година при што одлучил да ја продолжи постапката. Во рамките на постапката пред Комисијата на известители, биле редоследно преземени сите дејствија што ги предвидува Законот за Судски совет во овој дел на постапката за утврдување на одговорност на судија и тоа: доставување на барањето и доказите до судијата лично; доставување на писмен одговор на барањето од страна на судијата; прибирање на податоци и докази кои се од интерес за утврдување на состојбите во врска со барањето; и одржување на расправа пред Комисијата на известители. По поднесување на извештајот на Комисијата на известители за констатираната состојба по барањето од 02.11.2022 година, Судскиот совет на РСМ, на седницата одржана на 12.12.2022 година донел решение со кое судијата Н. М. се разрешува од вршење на судиската функција.

Одлука на Судскиот совет на РСМ е обжалена од страна на судијата. Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на РСМ (Жалбен совет), постапувајќи по предметот, со Решение ОСЖ бр. 1/2023 од 23.02.2023 година жалбата на судијата Н. М. ја одбил како неоснована и го потврдил решението на Судскиот совет на РСМ.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Решението за разрешување на судијата Н. М., судија на Основен суд В., бр. 10-11/38 од 12.12.2022 година, Судскиот совет на РСМ го донел поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција согласно чл. 76 ст. 1 т. 7 од Законот за судовите, односно поради намерно и неоправдано сторување на крупна професионална грешка.

Во врска со првиот предмет, оформен по поднесена тужба, судијата Н. М. донела пресуда која била обжалена од страна на тужениот и замешувачот од негова страна, кои жалби биле уважени и првостепената пресуда преиначена. Иако, првостепената пресуда била преиначена, сепак во Агенцијата за катастар на недвижности е поднесена пријава за промена на податоци за промена на сопственост на недвижен имот врз основа на првостепената пресуда, на која биле ставени потврди на правосилност и извршност, без забелешка дека истата е преиначена. Судскиот совет смета дека при постапувањето судијата не ги имала предвид одредбите од Судскиот деловник за постапување со изворник, особено одредбата согласно која судијата констатира правосилност и извршност на изворникот на одлуката и го потврдува со својот потпис. Во врска со вториот предмет, оформен по поднесен предлог за определување на привремена мерка, судијата изготвил две решенија заведени под ист број и со ист датум. Едно решение со кое предлогот за определување на привремена мерка за обезбедување на непарично побарување на доверителот се смета за повлечен и друго со кое привремената мерка се

усвојува. Судскиот совет констатирал дека во Агенцијата за катастар на недвижности е доставено решение со ист број и датум но со различна содржина од изворникот на решението што се наоѓа во списите на предметот и кое што е изготвено во АКМИС системот. Решението доставено до Агенцијата за катастар на недвижности и врз основа на кое е ставена прибелешка во имотниот лист не се наоѓа во списите на предметот, ниту е изготвено во АКМИС системот. Во таа насока, Судскиот совет смета дека при постапувањето по овој предмет, судијата не ги имал предвид одредбите од Судскиот деловник кои го нормираат прашањето во однос на изворникот на донесената одлука и начинот како судијата постапува со изворникот.

Според Судскиот совет, врз основа на утврдената фактичка состојба, судијата Н. М., судија на Основен суд В., постапувајќи по наведените предмети покажал незадоволителна стручност и несовесност што влијаело на квалитетот во работењето и постапил спротивно на чл. 76 ст. 1 т. 7 од Законот за судовите, поради што одлучил да го разреши од вршење на судиската функција поради нестручно и несовесно работење.

Жалбениот совет при ВСПСМ, постапувајќи по жалбата изјавена од судијата Н. М., истата ја одбива како неоснована и го потврдува решението на Судскиот совет на РСМ. Жалбениот совет смета дека обжаленото решение е правилно и законито, донесено во законита постапка, при што во него се содржани доволно аргументирани и образложени причини по однос на основот по кој судијата Н. М. е разрешен од вршење на судиската функција.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел, а врз основа на достапните документи односно одлуки, ќе се осврнеме на одредени аспекти на постапката за утврдување на одговорност на судијата Н. М..

Формални аспекти на одлуката на Судскиот совет

Отсуство на релевантни податоци за Комисијата за известители и гласањето на Советот

Како и во најголем дел од претходно анализираните предмети Судскиот совет во својата одлука воопшто не дава информации за составот на Комисијата на известители. Исто така Судскиот совет не дава податоци за гласањето во Советот при донесувањето на одлуката за разрешување. Отсуството на овие податоци во никој случај не може да се поврзува со тајноста на постапката и заштитата на угледот и интегритетот на судијата бидејќи тие немаат никакво влијание врз истите. Имено, транспарентното изнесување на овие податоци на никој начин не можат да влијаат на угледот и интегритетот додека значително ќе влијаат на транспарентноста и отчетноста на Судскиот совет бидејќи впечатокот кој вака се добива е дека тие многу повеќе се грижат за тоа нивното постапување и гласање да остане тајно. Дополнително, а во оваа смисла, податокот за гласањето и бројот на гласови за донесената одлука не само што го потврдува почитување на законските одредби за одлучување на Судскиот совет (член 69 ЗСР) туку воедно упатуваат и на тоа дали во Судскиот совет имало поинакво мислење и видување за соодветниот предмет.

Непочитување на законските рокови од страна на Комисијата на известители

Законот за Судскиот совет јасно регулира, во член 61 ст. 2, дека постапката за утврдување на одговорност на судиите и претседателите на судовите е итна, додека со член 63 ст. 8 регулира дека Комисијата на известители е должна да ги прибере сите потребни информации и да изготви извештај во рок од три месеци од денот на приемот на барањето. Како и во неколку други анализирани одлуки во кои овие податоци беа достапни така и во оваа Судскиот совет преку Комисија на известители значително отстапува и ги прекршува законски предвидените рокови. Имено, барањето за поведување на постапката

е поднесено на 31.3.2022 година додека Извештајот е изготвен на 2.11.2022 година. Значи Комисијата на известители наместо за три месеци Извештајот го доставила за седум месеци.

Материјални аспекти на одлуката на Судскиот совет

Недоволна образложеност на одлуката на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата

Како што е наведено во изреката на решението на Судскиот совет, судијата Н. М. е разрешен поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција согласно член 76 ст. 1 т. 7 од ЗС, односно поради намерна и неоправдано направена крупна професионална грешка, при што различното толкување на правото и фактите не може да претставува основ за утврдување на одговорност на судијата.

Она што веднаш се забележува при анализа на предметната одлука е тоа што ниту во изреката на решението, ниту пак во нејзиното образложение воопшто не се споменати останатите одредби од ЗС кои се значајни од аспект на постапката за утврдување на одговорност на судијата особено во делот на исполнувањето на претпоставките и условите кои што треба да бидат исполнети за да може еден судија да биде разрешен од вршење на судиската функција.

Според ЗС, судијата се разрешува од судиската функција ако бидат кумулативно исполнети следните услови: 1) сторена потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција односно нестручно и несовесно вршење на судиската функција; 2) ако повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини; и 3) повредата предизвикала тешки последици (чл 74 ст. 1 и 3 од ЗС).

Имајќи ја предвид оваа одредба од ЗС, она што е проблематично при носењето на одлуката во конкретниот предмет за утврдување на одговорност на судија е тоа што Судскиот совет воопшто не ги споменува, ниту пак ги анализира и утврдува условите кои ЗС ги предвидел да бидат кумулативно исполнети за да дојде до разрешување на судија. Имено, во одлуката само се наведува дека судијата се разрешува од вршење на судиската функција со наведување на членот од ЗС на кој се повикува Судскиот совет, без притоа да се навлезе во негова анализа, па дури ни содржината на предметната одредба на која се повикува Судскиот совет не е наведена на ниту едно место во одлуката.

Според наше мислење, тоа е главен пропуст при носењето на одлуки од ваков вид. Во секоја одлука со која се разрешува судија задолжително мора да бидат утврдени неколку елементи: да постои потешка дисциплинска повреда, односно несовесно и нестручно постапување; повредата да е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини; и повредата да предизвикала тешки последици.

Во повеќе наврати досега е укажано дека инсистирањето да се запазат и утврдат сите претпоставки што ги поставува чл. 74 од ЗС е практично брана судиите да не бидат лесно предмет на разрешување. Судскиот совет е должен при расправањето и одлучувањето за утврдување на одговорност на судија да ги анализира и да ги утврди сите одделни аспекти во однос на законските услови за разрешување, и само во случај доколку сите тие услови се кумулативно исполнети, да се донесе одлука за разрешување. Во таа насока, Судскиот совет е должен да даде уверливо образложение кое нема да остави никаков сомнеж во исправноста на нивната одлука.

Во постапка каква што е постапката за утврдување на одговорност на судија, која има специфична тежина во поглед на природата на работата за која што се одлучува и последиците кои произлегуваат од неа, сметаме дека јасно поставените законски правила мора да бидат строго почитувани и не смее да има простор за недоречености и површен пристап при одлучувањето.

Судскиот совет на РСМ, ниту во изреката на својата одлука, ниту во своето образложение воопшто не се повикува на членот 74 од ЗС, односно на условите за разрешување, особено оние кои се однесуваат на вината на судијата односно на тешките последици предизвикани од повредата.

Во тој контекст, како и во повеќето анализирани случаи, и тука, пристапот на Судскиот совет е таков што во својата одлука воопшто не наведува, ниту пак образложува во што се состои тешката последица од сторената повреда, од една страна, ниту го актуелизира прашањето за вината на судијата, односно дали повредата е сторена со намера или очигледна небрежност и на кој начин е тоа утврдено во постапката. Дополнително, Судскиот совет во овој случај разрешува судијата, а притоа воопшто не го споменува принципот на пропорционалност односно сразмерност и зошто овој принцип не го применува во конкретната постапка.

Во тој контекст, образложението на одлуката на Судскиот совет во овој случај се однесува на детален преглед на фазите низ кои е помината постапката за утврдување на одговорност на судијата Н. М., од една страна, и преглед на фактичката состојба која што е утврдена во однос на начинот како постапувал судијата во конкретните предмети за кои се бара утврдување на негова одговорност, поточно, преглед на текот на постапките во кои што постапувал и преглед на дејствијата што ги преземал судијата, од друга страна, а кои според Судскиот совет претставуваат повреда која што се третира како нестручно и несовесно работење. Дополнително, Судскиот совет ја детектира сторената повреда така што ги наведува одредбите од Законот за парничната постапка и одредбите од Судскиот деловник во однос на кои судијата спротивно постапил, односно не ги почитувал.

Кога се работи за донесување на одлуки од ваков вид, најмалку што се очекува од Судскиот совет е покрај давањето на јасен преглед на фактичката состојба, аргументирано да го изнесе својот став во што се состои повредата и начинот како тоа го утврдил и следствено на тоа, да утврди дали се исполнети сите кумулативни услови за разрешување на судијата и доколку смета дека судијата со оглед на сторената повреда треба да биде разрешен од судиската функција, да даде издржано образложение на таквата одлука.

ЗАКЛУЧОК

Со оглед на утврдената фактичка состојба во однос на работењето на судијата Н. М., евидентно е неговото нестручно и несовесно постапување во конкретните предмети. Со оглед на фактот дека станува збор за предмет во кој се разрешува судија, Судскиот совет морал да даде доволно образложени причини во однос на исполнувањето на условите и причините поради кои се утврдува нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Како и во останатите анализирани случаи, и кај овој случај, не може, а да не се забележат суштинските слабости во постапувањето на Судскиот совет, односно следење на трендот на носење на недоволно аргументирани и образложени одлуки. Имено, не е доволно во одлуките да биде даден преглед на преземените дејствијата во текот на постапката за утврдување на одговорност на судија и преглед на фактичката состојба како се движеле предметите и како биле преземени процесните дејствија од страна на судијата чија што одговорност се бара. Одлуките на Судскиот совет, без исклучок, мора да бидат јасни, прегледни, аргументирани и во своето образложение да ги содржат сите елементи во однос на исполнувањето на законските претпоставки и причините поради кои се утврдува одговорност на судијата.

17 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: ИЗРЕКУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКА МЕРКА НА СУДИЈА Ш.Д.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа е одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија во постапката за утврдување на одговорност на судија на Врховен суд на РСМ, Ш. Д., во која е изречена дисциплинска мерка писмена опомена, согласно член 78 ст. 1 ал. 1 од Законот за судовите, а поради сторена тешка дисциплинска повреда по член 75 ст. 1 ал. 4 од Законот за судовите, односно поради очигледно прекршување на правилата за изземање во ситуации во кои судијата знаел или требало да знае за постоење на некоја од основите за изземање предвидени со закон. Со оглед дека станува збор за еден од вкупно четири предмети кои го инволвираат прашањето на (не)изземање и поради важноста на конзистентноста во постапувањето на Судскиот совет овој предмет и анализа би требало да се чита заедно со предметите за судиите од Апелациониот суд Ш. - С. З., З. М. и С. Ј..

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Барањето за утврдување на одговорност на судијата Ш. Д. заведено под бр. 10-96/21 од 25.08.2021 година како што е иницијално наведено е поднесено од страна на овластен предлагач, член на Судскиот совет. Барањето е поднесено поради тоа што во конкретниот случај судијата ги прекршил одредбите од Законот за парнична постапка, член 64 и член 65, а со тоа сторил повреда на член 75 ст. 1 ал. 4 од Законот за судовите. По приемот на барањето Судскиот совет формирал Комисија на известители која по спроведената постапка за утврдување одговорност на судијата Ш. Д. изготвила Извештај за констатирана состојба. Судскиот совет на седницата одржана на ден 27.09.2022 година расправаше по извештајот.

По расправата по извештајот Советот утврди дека Ристо Ристовски од Т. на ден 09.09.2020 година преку полномошник С. П., адвокат од Скопје до Врховен суд на Република Северна Македонија поднел барање за заштита на правото на судење во разумен рок во постапката по предметот ППОВ.бр.15/18 на Основен суд Т. Во Врховниот суд на Република Северна Македонија предметот бил заведен под ПСРРГ.бр.65/2020 и по истиот постапувал совет составен од судиите Ш.Д. како претседател на Советот и А. Ф. и м-р М. Л. Т. членови на советот. Судијата Ш.Д. при постапувањето по предметот ПССРГ бр.65/20 во својство на претседател на совет во Врховен суд на Република Северна Македонија не се изземал од постапување по наведениот предмет и покрај околноста што претходно, пред да биде избран за судија во Врховен суд на РСМ, односно додека ја извршувал професијата адвокат, учествувал како полномошник, адвокат на тужителите во постапка по предметот П.бр.684/2003, за кој предмет сега во својство на судија одлучувал и по барањето за заштита на правото на судење во разумен рок. Имено, барањето за заштита на правото на судење во разумен рок се однесува на постапката ППОВ.бр.15/18 на Основен суд Т. која се водела по вонреден правен лек - предлог за повторување на постапката завршена со правосилна пресуда П.бр.684/2003 од 27.04.2007 година на Основен суд Т. Во наведената постапка П.бр.684/2003 (ППОВ.бр.15/18) чие повторување се бара полномошник на тужителите бил претседателот на советот, сега судијата Ш. Д.. Постапувајќи по предметот советот при Врховен суд на РСМ во чиј состав бил и судијата Ш. Д. во својство на претседател на советот го донел решението ПСРРГ.бр.65/20 од 30.11.2020 година со кое барањето на подносителот Р. Р. од Т., поднесено преку полномошник С. П., адвокат од С., за заштита на правото на судење во разумен рок во постапката по предметот ППОВ.бр.15/18 на Основен суд Т. е одбиено како неосновано. Незадоволен од решението на В. суд на Република Северна Македонија, ПСРРГ.бр.65/20 од 30.11.2020 година тужениот Р. Р. преку својот полномошник изјавил жалба против истото. Второстепениот совет при Врховен суд на Република Северна Македонија кој одлучува во втор степен против одлуките на своите совети постапувајќи по изјавената жалба донел решение ПСРРЖ.бр.15/21 од 22.02.2021 година со кое жалбата изјавена од Р. Р. од Т., ја уважил, решението на Врховен суд на Република Северна Македонија, ПСРРГ.бр.65/20 од 30.11.2020 година го укинал и предметот го вратил на повторно одлучување пред првостепениот совет со напатствија при повторното постапување по барањето за заштита на правото на судење во разумен

рок Врховен суд на Република Северна Македонија да одлучи во совет кој ги исполнува законските услови за постапување по предметното барање. Постапувајќи по напатствијата на второстепениот совет при Врховен суд на Република Северна Македонија при повторното постапување Врховен суд на Република Северна Македонија одлучувал во друг совет и донел решение ПСРРГ.бр.39/21 од 07.06.2021 година.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Судскиот совет со решението од 27.09.2022 година на судијата Ш. Д. му изрекол дисциплинска мерка писмена опомена врз основа на член 78 ст.1 ал. 1 од Законот за судовите поради сторена тешка дисциплинска повреда од член 75 ст. 1 т. 4 од Законот за судовите и тоа поради очигледно прекршување на правилата за изземање, член 64 и 65 Законот за парнична постапка, во ситуации во кои судијата знаел или требало да знае за постоење на некоја од основите за изземање предвидени со закон. Судскиот совет само во еден дел ги прифаќа наводите на подносителот на барањето. Имено Судскиот совет утврдува дека е сторена повреда без намера, но со очигледна небрежност, без оправдани причини. При утврдувањето на дисциплинската одговорност и определувањето на дисциплинската мерка Судскиот совет ги имал предвид тежината на повредата, степенот на одговорност, околностите под кои е сторена повредата и однесувањето на судијата. Во кусото образложение посебно се истакнуваат олеснителните околности поврзани со фактот дека судијата Ш. Д. постапувал во постапка по барање за заштита на право на судење во разумен рок во која се одлучувало за траење на постапката пред Врховниот суд по поднесен вонреден правен лек предлог за повторување на постапката. Притоа се истакнува дека по поднесена жалба на одлуката на Советот во кој претседател бил Ш. Д., второстепениот совет при Врховниот суд го укинал првичното решение на советот и предметот го вратил на повторно одлучување. При повторното постапување Врховниот суд одлучувал во друг совет и донел ново решение. Поради ова Судскиот совет смета дека не е предизвикана никаква штета за подносителот, односно нема никаква правна последица бидејќи со одлуката на второстепениот совет и со постапувањето на друг совет во кој не бил судијата Ш. Д. во основа повредата е отстранета. Следствено, а и од причини што Судскиот совет смета дека со изречената мерка, писмена опомена, ќе се исполни целта истата воспитно да делува врз судијата Ш. Д. во насока на зголемување на неговата одговорност при извршување на работните задачи во иднина, потемелен пристап кон истите и поголема внимателност при постапувањето, а се со цел спречување на сторување на повреди во ваков вид во иднина. Против решението на Судскиот совет не е поднесена жалба.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел, а врз основа на достапните одлука на Судскиот, ќе се осврнеме и задржиме на одредени прашања и аспекти на постапката за утврдување на одговорност на судијата Ш. Д. кои ги сметаме за спорни. Поточно, тука ќе се осврнеме на поедини аспекти од формален и материјален карактер кои сметаме дека претставуваат сериозни недостатоци на решението за утврдување одговорност и изрекување дисциплинска мерка на судијата Ш. Д..

Формални аспекти на одлуката на Судскиот совет

Отсуство на релеватни податоци за составот на Комисијата на известители и за текот на постапката пред Комисијата

Судскиот совет во своето прилично кратко решение воопшто не се осврнува на текот на постапката пред Комисијата на известители и дејствијата кои Комисијата ги има преземено во текот на постапката. Имено, ниту една од фазите на постапката воопшто не се опишани, ниту пак е наведено кога и како е утврдено дека барањето е навремено и дозволено или пак кога е изготвен Извештајот за констатирана состојба. Следствено не може со сигурност да се утврди дали е испочитуван рокот од член 63 ст. 8 Законот за судовите од три месеци за изготвување на извештајот кој се смета дека почнува да тече од моментот. Единствено врз основа на информацијата дека Судскиот совет расправал по извештајот на седницата одржана на 27.09.2022 година, а со оглед на фактот дека барањето е поднесено

на 25.08.2021 година, може со голема веројатност да се тврди дека Комисијата на известители одново не го испочитувала рокот од три месеци имајќи предвид дека од моментот на поднесување на барањето до моментот на расправа по извештајот на седница на Судскиот совет поминале 13 месеци.

Како резултат на ваквото отсуство на клучни податоци се остава отворена дилемата околу навременоста на барањето. Поконкретно, врз основа на утврдената фактичка состојба може да се констатира дека повредата на судијата Ш. Д. е сторена со неизземањето, поточно со самото учество и претседателствување со првостепениот совет. Но, со оглед дека единствените податоци кои се наведени е датумот на поднесувањето на барањето за заштита на правото на судење во разумен рок, 09.09.2020 година, како и датумот кога првостепениот совет во кој претседател бил Ш. Д. го донел своето решение, 30.11.2020 година, може сосема легитимно да се отвори сомнежот за навременоста. Дури и ако се земе како релевантен датумот на донесување на решението повторно би можело да се тврди дека станува збор за ненавремено барање за утврдување одговорност бидејќи тоа е поднесено после шестмесечниот субјективен рок кој е релевантен во овој случај, односно барањето е поднесено нешто повеќе од девет месеци. Ваквото тврдење станува уште порелевантно доколку се знае дека второстепениот совет на Врховниот суд, постапувајќи по жалбата, решението со кое ја уважил жалбата го донел на 22.02.2021 година, момент од кој повторно се изминати повеќе од шест месеци до поднесување на барањето за утврдување на одговорност на судијата Ш.Д..

Дополнително во овој дел треба да се констатира дека Судскиот совет повторно не го наведува составот на Комисијата на известители, ниту пак изнесува податоци за гласањето на Советот, односно со колку гласови е донесено решението со кое е изречена дисциплинска мерка против судијата Ш.Д..

Материјални аспекти на одлуката на Судскиот совет

Недоволна образложеност на одлуката на Судскиот совет во делот на исполнување на законските услови и причините поради кои се изрекува дисциплинската мерка

Судскиот совет со решението донесено на 27.09.2022 година утврди одговорност на судијата Ш. Д. поради прекршување на законските одредби од член 64 и 65 од Законот за парничната постапка со што сторил тешка дисциплинска повреда од член 75 ст. 1 ал. 4 од Законот за судовите, поради очигледно прекршување на правилата за изземање во ситуации во кои судијата знаел или требало да знае за постоење на некоја од основите за изземање предвидени со закон.

Кај анализираното решение се забележува дека содржи исклучително шуто и неаргументирано образложение во кое главниот фокус е ставен на утврдување на фактичката состојба, додека мало внимание се посветува на правната аргументација. Имено, од образложението не може да се забележи соодветна примена на правните правила за одговорност на судиите на конкретната фактичка состојба поради што не може јасно да се утврди со кое конкретно поведение судијата има направено потешка дисциплинска повреда. Во оваа смисла Судскиот совет користи стандардни и општи фрази, кои се користат особено често во другите одлуки со кои се изречени дисциплински мерки, без соодветна индивидуализација за конкретниот предмет и конкретната повреда сторена од судијата Ш. Д.. Така на пример, Судскиот совет ги користи зборовите од член 78 ст. 3 од Законот за судовите, без да се повика на конкретната законска одредба, со тоа што во оправдување на изрекувањето на најблагата дисциплинска мерка упатува на тежината на повредата, степенот на одговорноста, околностите под кои е сторена повредата и однесувањето на судијата без притоа воопшто да се осврне на конкретните околности на предметот и повредата. Судскиот совет едноставно само констатира, без било каква аргументација или правна анализа, дека повредата е сторена без намера туку со очигледна небрежност без оправдани причини.

Воедно, Судскиот совет единствено се повикува на олеснителните околности во поткрепа на изрекувањето на најблагата дисциплинска мерка, писмена опомена, со тоа што упатува на две околности. Прво, Судскиот совет ја релативизира повредата на судијата Ш. Д., која се состои во неизземање од

постапување по предмет како судија на Врховен суд во кој тој претходно бил правен застапник на една од странките, со тоа што се истакнува дека станува збор за постапка по барање на заштита на правото за судење во разумен рок во која се оценува единствено траењето на постапката, а не и за суштината на иницијалната судска постапка. Второ, Судскиот совет истакнува дека не е предизвикана никаква штета како резултат на повредата односно неизземањето на судијата, а посебно поради тоа што со решението на второстепениот совет на Врховниот суд е укинато првостепеното решение, а при повторното постапувањето одлучувал друг совет во кој не учествувал судијата Ш. Д.. На овој начин состојбата била надмината и повредата бил отстранета поради што подносителот не претрпел никаква штета.

Од друга страна, Судскиот совет воопшто не се осврнува на отежнувачките околности како што е околноста дека се работи за судија на Врховен суд поради што се смета дека има и повисок степен на одговорност и дека се работи за очигледна повреда на законска одредба од Законот за парничната постапка која предвидува апсолутна околност за изземање. Токму од овој аспект се забележува сериозна неконзистентност со другите анализирани предмети кои го инволвираа прашањето на изземање, особено во случаите на судиите С. З. и З. М. од Апелациониот суд во Штип, кои беа разрешени поради повреда на релативни околности за изземање од Законот за парничната постапка и кај кои Судскиот совет во соодветните решенија тврдеше дека исходот на постапката по ревизија на второстепената одлука пред Врховниот суд не е од значење за постапката за одговорност на судијата. За разлика од овие предмети во предметот против Н. Г. поранешен претседател на Апелациониот суд во Штип и Врховен судија Судскиот совет ќе се повика на исходот на судските предмети со цел да негира постоење на штетни последици или за пристрасност во постапувањето на судиите. Како што е случај и со голем дел од анализираниите предмети и во ова решение не може да стане збор за некаква примена на принципот на пропорционалност. Најблиску што Судскиот совет доаѓа до пропорционалноста е начелно спомнување дека изречената мерка ќе ја „исполни целта воспитно да делува врз судијата во насока на зголемување на неговата одговорност при извршување на работните задачи во иднина со потемелен пристап кон истите и поголема внимателност при постапувањето, а се со цел спречување на сторување на повреди од ваков вид во иднина.“ Впрочем оваа реченица се истакнува во неколку други решенија и исто така воопшто не се образложува зошто оваа мерка, а не построга може подобро да ги оствари наведените цели, особено ако се имаат отежнувачките околности предвид истите кои Судскиот совет не ги споменува.

ЗАКЛУЧОК

Решението на Судскиот совет со кое е изречена дисциплинска мерка писмена опомена за судијата Ш. Д. е уште еден пример на решение кое содржи број недостатоци од формален аспект, а воедно има несоодветно и штуро образложение со фокус на утврдување на фактичката состојба, а со целосно оскудна правна аргументација базирана на користење на општи фрази, а без никаква правна анализа и индивидуализација. Наведените недостатоци, а со оглед на тоа што станува збор за елементарни пропусти, оставаат доволен простор за сомнеж околу вистинските мотиви на Судскиот совет во изрекување на најблагата можна дисциплинска мерка. Воедно, Судскиот совет со ова решение демонстрира целосна неконзистентност со другите предмети во кои исто така станува збор за повреда поврзана со изземање на судија.

18 ПРЕГЛЕД НА СЛУЧАЈ: РАЗРЕШУВАЊЕ НА СУДИЈА В.П.

ВОВЕД

Предмет на оваа анализа е одлуката на Судскиот совет на Република Северна Македонија за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција во својство на претседател на суд. Станува збор за судијата В.П., судија на Основен к. суд С. за кого е утврдена одговорност за несовесно и нестручно вршење на судиската функција заради сторени повреди во својство на претседател на Основниот к. суд С. поради тоа што постапувал спротивно на член 7 од Законот за судовите и член 3 од Законот за управување со движењето на предмети, како и член 174 став 1 и член 175 став 5 од Судскиот деловник.

ФАКТИ НА СЛУЧАЈОТ

Според наводите во барањето за утврдување на одговорност на судијата В.П. заведено под број 08-22/1 од 08.06.2019 година, наведено е дека судијата во текот на 2016 година во својство на претседател на судот постапил спротивно на одредбите на член 7 од Законот за судовите, член 3 од Законот за управување со движењето на предмети, како и член 174 став 1 и член 175 став 5 од Судскиот деловник. Во барањето за утврдување на одговорност е наведено дека судијата наместо предметите кои доаѓаат во судот на одлучување да се распределат електронски меѓу судиите преку автоматизираниот компјутерски систем за управување со судски предмети согласно закон и обврската за користење на АКМИС, истиот извршил рачна распределба на новопримени предмети и врз основа на негова усна наредба, судскиот службеник овластен за вршење на предмети преку АКМИС ја евидентирал таквата распределба, а во системот ставил забелешка дека се распределени по усна наредба на претседателот и по консултација со претседателот како и дека освен рачната распределба на предметите, за кои не изготвил одлуки за истото со образложени причини извршил и рачно распределување на предмет на судија спротивно на Годишниот распоред за 2016 година.

Постапувајќи по поднесеното барање, Комисијата на известители формирана од членови на Судскиот совет на РСМ изготвила Извештај за утврдена фактичка состојба по кое Судскиот совет на 17.07.2019 година на седница донел одлука за времено оддалечување на судијата В.П од вршење на судиската функција додека трае постапката за утврдување на одговорност согласно законот.

Комисијата на известители во рамки на постапката, барањето заедно со приложените докази ги доставила до судијата В.П. како би можел истиот да се произнесе за наводите во барањето за утврдување на одговорност. Па така, дисциплинската постапка течела редоследно, со доставување на барањето за утврдување на одговорност до судијата со приложените докази, негово произнесување и одржување на расправа пред комисијата на ден 30.10.2019 година во отсуство на судијата и неговиот бранител. Ваквата одлука за одржување на расправата во отсуство на судијата е донесена бидејќи и покрај повеќето обиди на Комисијата за достава на покана за расправа на предметната адреса, поканите и известувањата судијата ги има подигнато. Истото се однесува и за адвокатот кој уредно ги има примено поканите, а не присуствува на расправата.

Со оглед дека расправата се одржала без присуство на судијата, најпрво подносителот на барањето се произнел дека останува на поднесеното барање, а потоа бил прочитан одговорот кој бил даден од страна на судијата и се извеле доказите предложени од двете страни.

Врз основа на одржаната расправа и изведените докази, Комисијата на известители до Судскиот совет поднесе Извештај за констатирана фактичка состојба врз основа на кој Советот на 25.12.2019 година донесе одлука за разрешување на судијата од судиската функција.

Во својата одбрана судијата, најпрво бара да му се овозможи увид во АКМИС системот, уписниците и судските предмети наведени во барањето за утврдување на одговорност. Понатаму, во одбраната наведува дека рачната распределба на предмети се правела без да постои писмена одлука од причина што вакви одлуки се донесени во прилог на Годишниот распоред за работа на судот. Исто

така судијата наведува дека во секој од предметите наведени во барањето е донесена писмена одлука со образложени причини за ваквото одлучување и постапување.

Одлуката на Судскиот совет на РСМ е обжалена од страна на судијата. Во жалбата судијата меѓу другите работи наведува дека Судскиот совет неправилно го применил член 69 став 3 од Законот за Судски совет бидејќи Судскиот совет водел постапка по поведено барање за утврдување на одговорност на судија за дејствија кои ги презел како претседател на суд, а донел одлука за разрешување од функција-судија без да утврди повреда на права и обврски кои ги извршувал како судија. Понатаму, во жалбата судијата наведува дека му било ускратено правото на фер судење согласно гаранциите утврдени во чл.6 од Европската конвенција за заштита на човековите права бидејќи не му било обезбедено доволно време и услови за подготвување на својата одбрана. Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на РСМ (Жалбен совет), постапувајќи по предметот, со Решение ОСЖ бр.1/2020 од 26.06.2020 година жалбата на судијата ја одбил како неоснована, а одлуката на Судскиот совет ја потврдил.

ОДЛУК(И) И АРГУМЕНТИ (RATIO DECIDENDI)

Во конкретниот случај донесени се две одлуки, и тоа првата е одлуката на Судскиот совет за разрешување на судијата В.П., потоа одлуката на Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на РСМ.

Во првото решение на Судскиот совет на РСМ со број 08/22 од 25.12.2019 година, судијата В.П. е разрешен од вршење судиска функција заради сторени повреди во својство претседател на суд, а во смисла на членот 74, ст. 1, алинеја 2 и ст. 3 алинеја 2 в.в. в.в со чл. 79, ст. 1, алинеја 1 и 4 од Законот за судовите, поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Имено, станува збор за повреди сторени како претседател на суд и тоа пречекорување и повреда на законски овластувања и неприменување на одредбите во врска со управувањето и распределбата на судските предмети. Воедно, судијата В. П. за сторените повреди, кои според Судскиот совет биле сторени со умисла, се разрешува од судиската функција согласно член 74 од ЗС поради непочитување на член 7 од ЗС, член 3 став 2 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите и член 174 и член 175 од Судскиот деловник при распределба на предметите поради што на странките на распределените предмети им ги повредил правата на еднаков пристап пред судот во заштита на нивните права и правно заснованите интереси.

Во однос на ова решение, судијата В.П. поднел жалба до Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд на Република Северна Македонија, кој донел решение со кое ја одбил жалбата на судијата како неоснована, а одлуката на Судскиот совет ја потврдил.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И АНАЛИЗА

Во рамките на овој дел од анализата, а врз основа на достапните одлуки и жалба во предметот, во фокусот ќе бидат определени прашања и аспекти на постапката кои се детектирани како спорни во донесувањето на одлуката за разрешување на судијата В. П.. Во таа насока, анализата ќе започне со критички осврт на формалните аспекти на постапката поврзани со прашањето за навременоста на барањето, отсуство на податок за подносителот на барањето, составот на Комисијата на известители и начинот на одлучување во Советот. Потоа ќе се даде осврт на спорните прашања од материјален аспект, а поврзани со недоволна образложеност на одлуките на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата и дилемата дали може да се разреши судија од судиската функција поради повреди сторени како претседател на суд.

Формални аспекти на одлуката на Судскиот совет

Отсуство на релеватни податоци

Анализираната одлука на Судскиот совет одново манифестира слабости од формален карактер. Повторно во одлуката на Судскиот совет отсуствуваат релевантните податоци за подносителот на барањето. Имено, никаде во одлуката не е наведено кој го поднел барањето за утврдување одговорност на судијата. Воедно не е наведено ниту кои се членовите на Комисијата на известители, ниту пак како гласале членовите на Судскиот совет за одлуката за разрешување на судијата В. П.. Иако согласно член 62 ст. 2 од Законот за Судскиот совет постапката за утврдување на одговорност по правило е од доверлив карактер со цел да се почитува угледот и достоинството на судијата, но не и да се даде некаква заштита за членовите на Судскиот совет бидејќи за такво нешто нема ниту основа, ниту потреба. Поради тоа овие податоци по правило би требало да бидат јавни.

Дилеми околу навременоста на барањето

Отсуството на податок за подносителот на барањето во исто време отвара и нов проблем поврзан со утврдување на навременоста на барањето. Поточно, член 61 ст. 1 од Законот за Судскиот совет регулира дека постапката за утврдување на одговорност се поведува во рок од шест месеци од денот на осознавањето на сторената повреда, но не подоцна од три години. Следствено, со тоа што не се наведува кој е подносител останува нејасно како се утврдува дали станува збор за субјективен или за објективен рок, односно од кој момент би можело да се смета дека подносителот осознал за сторената повреда и од кој момент почнал да тече рокот од шест месеци. Судскиот совет во својата одлука не се осврнува на прашањето и едноставно ја претпоставува навременоста, додека Совет за жалби при Врховниот суд, по повод жалбата во која еден од наводите се однесува на ненавременоста, иако се осврнува на прашањето сепак воопшто не утврдува од кој момент се смета дека подносителот на барањето осознал за сторената повреда. Имено, воопшто не е јасно дали како момент на осознавање се смета моментот на доставување на извештајот на Министерството за правда на 21.2.2018 година или извештајот на Комисијата за проверка на наводите, формирана од Судскиот совет, кој бил доставен на 18.12.2018 година или можеби од моментот на дополнување на извештајот на Комисијата, во променет состав. Во зависност од одговорот на овие дилеми зависи дали барањето е навремено или не од аспект на субјективниот рок. Кога станува за објективниот рок, а имајќи предвид дека повредите се сторени во текот на 2016 година, дел од повредите за кои се терети судијата В. П. се дефинитивно застарени со оглед на тоа што барањето е поднесено три години по нивното сторување. Доколку се претпостави дека подносител на барањето е член на Судскиот совет тогаш единствено релевантен е субјективниот рок. Во секој случај, со ваквиот начин на постапување Судскиот совет остава широк простор за сомнеж околу навременоста на барањето.

Прашање на (не)надлежност за донесување на одлука на оддалечување од вршење на судиска функција

Последната слабост на одлуката на Судскиот совет се однесува на прашањето на законската основа и надлежноста на Судскиот совет времено да го оддалечи судијата. Имено, согласно член 68 ст. 4 од Законот за Судскиот совет, Судскиот совет, одлучувајќи по извештајот на Комисијата на известители, може времено да го оддалечи судијата од вршење на судиската функција, согласно Законот за судовите. Во Законот за судовите во член 67 ст.2 се регулира дека судијата може да биде оддалечен од вршењето на судиската функција кога е поведена постапка за утврдување на одговорност согласно закон и кога постојат оправдани причини за оддалечување од вршење на функцијата утврдени во закон. Многу е интересно да се посочи дека Судскиот совет, но и Жалбениот совет, во своите одлуки единствено се повикуваат на Законот за судовите додека соодветната законска одредба од Законот за Судскиот совет, која е најрелевантна во дадениот случај, е целосно изоставена. Врз основа на ваква поставената законска рамка нема дилема дека Судскиот совет може да одлучи за оддалечување на судија единствено кога се расправа по Извештајот на Комисијата на известители, но не и по повод на Известувањето за утврдената фактичка состојба на Комисијата на известители како што беше случај во постапката за

утврдување одговорност на судијата В. П.. За ваквата одлука да биде уште поспорна Известувањето на Комисијата на известители во основа се поднесува во рана фаза на постапката и претставува прелиминарно утврдување Дополнително, против одлуката за оддалечување на судијата не била дозволена жалба со оглед дека во законот таква можност не е предвидена, по правило во вакви случаи надлежен би било управното судство во постапка по управен спор. На овој начин е сторена суштествена повреда на постапката која Жалбениот совет очигледно ја пренебрегнал.

Материјални аспекти на одлуката на Судскиот совет

Недоволна образложеност на одлуката на Судскиот совет во делот на решителните факти и исполнување на законските услови и причините поради кои се разрешува судијата

Како што е наведено во изреката на решението на Судскиот совет, судијата В. П. е разрешен поради нестручно и несовесно вршење на функцијата претседател на суд во смисла на член 74 ст.1 ал. 2 в. в. член 79 ст. 1 ал. 1 и 4 од ЗС, односно поради пречекорување и повреда на законски овластувања и неприменување на одредбите во врска со управувањето и распределбата на судските предмети. Од материјален аспект одлуката, пред се, на Судскиот совет се одликува со недоволна образложеност на законските услови и причини за разрешување на судијата како и недоволна образложеност на можноста за разрешување на судија поради повреди сторени во својство на претседател на суд.

Според ЗС, судијата се разрешува од судиската функција ако бидат кумулативно исполнети следните услови: 1) сторена потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција односно нестручно и несовесно вршење на судиската функција; 2) ако повредата е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини; и 3) повредата предизвикала тешки последици (чл 74 ст. 1 и 3 од ЗС). Законските основи за нестручно и несовесно вршење на судиската функција се утврдени со член 76 од ЗС додека основите за потешка дисциплинска повреда се утврдени со член 75 од ЗС. Од друга страна основите според кои претседател на суд може да биде разрешен се уредени со член 79 од ЗС. Во оваа смисла ЗС предвидува различни основи за разрешување на судија и претседател на суд.

Прво, имајќи ја предвид одредба од член 74 од ЗС, она што е проблематично при носењето на одлуката во конкретниот предмет за утврдување на одговорност на судија е тоа што Судскиот совет воопшто не ги споменува, ниту пак ги анализира и утврдува условите кои ЗС ги предвидел да бидат кумулативно исполнети за да дојде до разрешување на судија. Имено, во одлуката само се наведува дека судијата се разрешува од вршење на судиската функција со наведување на членот од ЗС на кој се повикува Судскиот совет, без притоа да се навлезе во негова анализа, додека во исто време не се посочува конкретна основа односно повреда која претставува нестручно и несовесно извршување на судиската функција од член 76 од ЗС.

Според наше мислење, тоа е главен пропуст при носењето на одлуки од ваков вид. Во секоја одлука со која се разрешува судија задолжително мора да бидат утврдени неколку елементи: да постои потешка дисциплинска повреда, односно несовесно и нестручно постапување; повредата да е сторена со намера или очигледна небрежност по вина на судијата без оправдани причини; и повредата да предизвикала тешки последици.

Во повеќе наврати досега е укажано дека инсистирањето да се запазат и утврдат сите претпоставки што ги поставува чл. 74 од ЗС е практично брана судиите да не бидат лесно предмет на разрешување. Судскиот совет е должен при расправањето и одлучувањето за утврдување на одговорност на судија да ги анализира и да ги утврди сите одделни аспекти во однос на законските услови за разрешување, и само во случај доколку сите тие услови се кумулативно исполнети, да се донесе одлука за разрешување. Во таа насока, Судскиот совет е должен да даде уверливо образложение кое нема да остави никаков сомнеж во исправноста на нивната одлука. Во постапка каква што е постапката за утврдување на одговорност на судија, која има специфична тежина во поглед на природата на

работата за која што се одлучува и последиците кои произлегуваат од неа, сметаме дека јасно поставените законски правила мора да бидат строго почитувани и не смее да има простор за недоречености и површен пристап при одлучувањето.

Но, и покрај овие јасни стандарди и принципи Судскиот совет посветува единствено еден параграф во своето образложение на правна аргументација и примена на законските основи на фактичката состојба при што не може да стане збор за некоја анализа бидејќи воопшто не се јасно утврдени кумулативните услови за разрешување на судијата В. П.. Преголем фокус е ставен на утврдувањето фактичката состојба, иако и во овој дел остануваат дилемите околу тоа дали одлуките за распределување се заверени од нотар или пак се фалсификувани, додека малку внимание се посветува на правната анализа. Имено Судскиот совет упатува на умисла иако соодветната одредба упатува на намера или очигледна небрежност. Дополнително Судскиот совет како штетни последици ги утврдува правата на еднаков пристап кои им биле повредени на странките на така распределените предмети иако воопшто не се анализира дали тоа директно произлегува од повредите кои ги сторил претседателот на судот и дали овие права можеле да бидат заштитени пред редовното судство и зошто тоа не било сторено.

Второ, Судскиот совет воопшто не се осврнува на отворената дилема која постои околу прашањето дали може да се разреши судија за повреди кои ги сторил додека ја вршел функцијата претседател на суд. Точно е дека ЗС прави јасна разлика помеѓу разрешување на судија од судиска функција и од функција претседател на суд со тоа што истите ги регулира во посебни членови од законот и предвидува различни основи. Но, ова не мора да укажува на стриктно одвојување на функциите особено доколку се земе предвид дека претседател на суд може да биде единствено судија и воедно претседател на суд може да постапува по конкретните судски предмети како судија додека ја обавува функцијата.

Во оваа смисла не постои сомнеж дека судија, за повредите што ги сторил како претседател на суд може да биде разрешен од вршење на судиската функција. Но, тука се отвара дилемата, дали кога судија се разрешува за повреди сторени како претседател на суд исклучиво треба да се имаат во предвид основите од чл. 79 од ЗС или неговите постапувања за кои е повикан на одговорност во време на вршењето на функцијата претседател на судот треба да се подведат и под повреди сторени во смисла на чл. 75 и 76 од ЗС. На ставот сме дека секоја повреда која што е законски предвидена и за која судија може да биде повикан на одговорност може да биде основ за одговорност и на претседател на судот, соодветно на дејствијата кои што ги преземал додека ја извршувал таа функција. Во таа насока, постапувањето на судијата В. П., како претседател на суд требало воедно да се подведе под чл. 76 од ЗС односно под нестручно и несовесно вршење на судиската функција како претседател на судот доколку тој се разрешува поради тие повреди, секако имајќи ги предвид конкретните околности на случајот. Токму оваа смисла би било логично и издржано повикувањето на Судскиот совет на член 74 ст. 1 ал. 2. кога се знае дека член 74 регулира прашања поврзани со разрешувања на судија, но не и претседател на суд. Ваквото повикување би можело да се оправда единствено доколку намерата на Судскиот совет била да се даде основа за примена на кумулативните услови и во случај кога станува збор за утврдување одговорност на претседател на суд, нешто што во основа не го сторил. Воедно, аргументот дека судијата не може да одговара за повреда која е сторена додека вршел функција претседател на суд всушност би овозможило потенцијално одбегнување на одговорност за таков тип на повреда особено имајќи ги предвид роковите за поднесување на барање и постапување на Судскиот совет во светло на мандатот на претседателот на судот, а посебно доколку повредата е сторена непосредно пред завршување на мандатот. Од друга страна треба да се има предвид дека често претседателите на судовите постапуваат и по конкретни предмети како судечки судии и доколку една повреда го прави недостоеен да ја врши другата функција, тогаш тоа би требало соодветно законски да се заснова и образложи согласно конкретните околности на предметот.

Во конкретната одлука на Судскиот совет за разрешување на судијата В. П. воопшто не се упатува на член 76 од ЗС во кој се регулирани основите за нестручно и несовесно вршење на судиска функција односно повредите кои се сторени во својство на претседател на суд да бидат корелирани со нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Жалбениот совет од друга страна иако постапувал и

одлучувал по конкретен жалбен навод за ова прашање сепак не дал вистинско образложение ниту аргументи за тоа дали може судија да се разреши за повреди сторени како претседател на суд. Впрочем се добива впечаток дека ниту Судскиот совет, ниту Жалбениот совет не се ни обидуваат да ја разрешат дилемата.

Посебен аспект за односот меѓу кривичната постапка и постапката за утврдување на одговорност

Како посебен аспект на постапката за утврдување на одговорност на судијата В. П. може да се истакне односот помеѓу кривичната постапка и постапката за утврдување на одговорност на судија или претседател на суд. Меѓународните стандарди во основа не се концизни во однос на ова прашање но во основа се смета дека во случаи кога е покрената кривичната постапка тогаш постапката за утврдување одговорност треба да се прекине или да се стави во мирување. Во домашната законска рамка ова прашање воопшто не е регулирано. Во оваа смисла фактот дека против судијата В.П. е водена и дисциплинска постапка (за разрешување) и кривична постапка може евентуално да биде проблематично од аспект на европските стандарди за човековите права. Имено, во својата практика Европскиот суд за човековите права во Стразбур дисциплинските постапки со сериозни санкции ги смета како казни на човекот и Протоколот бр. 7 од конвенцијата и на забраната на двојно судење или казнување за иста работа. Оттука, се препорачува Советот да се консултира со надлежното јавно обвинителство секогаш кога е изгледно дека против судијата против кого е покрената постапка пред Судскиот совет може да дојде до кривично гонење за истото дело.

ЗАКЛУЧОК

Во конкретниот случај анализирани се 2 одлуки на Судскиот совет и Советот за одлучување по жалба при Врховниот суд како и жалбата на судијата против одлуката на Судскиот совет. Како и во останатите предмети, така и во овој случај отсутнуваат податоци за подносителот на барањето, составот на Комисијата и податоци со колку гласови Судскиот совет ја донел одлуката за разрешување од судиската функција што е спорен момент особено од аспект на пресметување на роковите за застареност согласно чл. 61 ст.1 од Законот за Судски совет. За жал и понатаму констатираме шутири и апстрактни образложенија на Судскиот совет кои недоволно ја поткрепуваат одлуката која ја имаат донесено. Воедно, истото се однесува и на Жалбениот совет кој за дел од жалбените наводи воопшто се нема осврнато ниту има дадено свој став за истите. Како во останатите, така и во овој случај битно е да напоменеме дека Судскиот совет мора да даде јасни и аргументирани образложенија на своите одлуки со кои јасно ќе биде утврдено дали се кумулативно исполнети условите од Законот за судовите за носење на одлука за разрешување на судијата од судиската функција.

